

SHEMOS

FROM PARSHAS SHEMOS TO
PARSHAS YISRO

Prepared By Ner Le'Elef

SHEMOS נ

Prepared by Ner Le'Elef

Publication date 09 January 2007

Permission is granted to reproduce in part or in whole.

Profits may not be gained from any such reproductions.

This book is updated with each edition and is produced several times a year

Other Ner Le'Elef Booklets currently available:

**AMERICAN SOCIETY
BOOK OF QUOTATIONS
EVOLUTION
HILCHOS MASHPIAH
JEWISH MEDICAL ETHICS
JEWISH RESOURCES
LEADERSHIP AND MANAGEMENT
ORAL LAW
PROOFS
QUESTION & ANSWERS
SCIENCE AND JUDAISM
SOURCES
SUFFERING
THE CHOSEN PEOPLE
THIS WORLD & THE NEXT
WOMEN'S ISSUES (Book One)
WOMEN'S ISSUES (Book Two)**

For information on how to order
additional booklets, please contact:

Ner Le'Elef

P.O. Box 14503

Jewish Quarter, Old City, Jerusalem 91145

E-mail: nerlelef@netvision.net.il

Fax #: 972-02-653-6229

Tel #: 972-02-651-0825

SHEMOS א

TABLE OF CONTENTS

HOW TO USE THIS BOOK.....	4
SEFER SHEMOS - OVERVIEW	5
שמות	7
1. SLAVERY	7
2. THE MAKING OF MOSHE.....	18
3. THE BURNING BUSH	27
וּאֵרָא.....	33
1.MIRACLES AND THE MAKKOS	33
2.GALUS MITZRAYIM AND OTHER GALUYOS	46
בֹּא.....	58
1. THE LAST THREE MAKKOS	58
2.ROSH CHODESH	67
בְּשַׁלַּח	78
1.YITZIAS MITZRAIM.....	78
2. KRIAS YAM SUF.....	88
יִתְרוֹ.....	97
1. YISRO – DERECH ERETZ KADMAH LeTORAH	97
2. THE NATION WITNESSED THE REVELATION THEMSELVES	105
3.MA’AMAD HAR SINAI –UNITY AND AWE	113
4.BRINGING THE TORAH FROM HEAVEN TO EARTH	123
5.TEN COMMANDMENTS (THE DECALOGUE).....	131
Index of Chumash Topics	142
BIBLIOGRAPHY.....	147

NOTE: UNLESS OTHERWISE INDICATED, TRANSLATIONS ARE FROM THE LIVING TORAH BY RAV ARYEH KAPLAN.

HOW TO USE THIS BOOK

The following points will tell you what this commentary does and does not do:

1. We tried to present the main themes of each parsha, and not to use the parsha as a spring board for other lessons.
2. The experienced reader will be able to understand the subject by reading fairly quickly the English on top, and gain easy access to more information through the Meforshim quoted in the foot-notes.
3. A lot of extra information was quoted in full in the foot-notes. However, for a full understanding, the original Pirush needs to be consulted.
4. We gave the approach of the major Meforshim, wherever we were able to identify this. We used approximately 20 primary sources (Chazal and Meforshim) and we frequently quoted another 20. However where we saw the need, we used other Meforshim as well. In some essays, the Meforshim we used were primarily not Meforshei HaChumash.
5. The essays are generally between eight to ten pages, with a one to two page summary at the beginning. They do not represent polished droshas for the following reasons:
 - They have too much information in them.
 - They were written for an experienced reader.
 - They lack midrashim, stories and other elements required to bring the subject alive.
 - They require an application to contemporary circumstances.

SEFER SHEMOS - OVERVIEW

ספר שמות deals with the birth of the Jewish people and their purpose and mandate, which is the Torah. It ends with the Mishkan, which is the way of permanently maintaining the Sinai experience, i.e. the resting of the Shechinah in the midst of the Jewish people¹. The Mishkan is like a portable Sinai, allowing the Jewish people to be permanently in that state. The redemption of the Jewish people from the Galus which begins in earnest with the opening of Sefer Shemos is only complete with the giving of the Mishkan at the end of Sefer Shemos. Only then do the Jewish People achieve the national spiritual level which the Avos as individuals attained². Sefer Shemos is therefore the actualization of the potential that the Avos created³. Chazal point out that the word **אור** is mentioned five times in Sefer Bereishis, corresponding to the **חמשה חומשי תורה**, *יהי אור*, *let there be light*, corresponds to Sefer Bereishis while *and there was light*, the actualization of the command, corresponds to Sefer Shemos, for Shemos is the actualization of the potential of Sefer Bereishis⁴.

Since it was essential that there be a Torah-keeping people for the purpose of the world to be fulfilled, Sefer Shemos is the moral and spiritual completion of **סדר בראשית**⁵. Historically, Sefer Bereishis is **ספר הזריעה**, whereas Sefer Shemos is **ספר יחוד**⁷. When we study Bereishis, we gain an understating of HaSh-m's Hashgacha. When we study Shemos, we gain a higher understanding of His **יחוד**.

Since the purpose of the world can be completed by the Jewish people accepting G-d's Torah, Sefer Shemos begins with the Jewish people:

אלה שמות בני ישראל⁸

¹מהר"ל שם: וכדי לומר לך התכלית מה שגאל הקדוש ברוך הוא כי התכלית הוא מעיקר הדבר והתכלית הוא כמו שאמרנו לשכון ביניהם וברמב"ן, הקדמתו לשמות: וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושם הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם ... ואז נחשבו גאולים

²רמב"ן בראשית מט לג: והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו - וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים, כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר, וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושם הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם, שהיה סוד אלוהי עלי אהליהם, והם הם המרכבה (ב"ר מז ח), ואז נחשבו גאולים ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד:

³אור גדליהו ריש שמות: בספר הזה יצאו מן הכח אל הפועל אלו הכחות אשר זרעו האבות בבניהם אחריהם

⁴כל זה מובא באור גדליהו, ריש שמות

⁵כתב הבה"ג (סוף ספר) ששמות נקרא חומש שני (אבל אין ויקרא נקרא חומש שלישי אלא ספר כהנים, וכן במדבר חומש פקודים ודברים משנה תורה) ועל זה כתב העמק דבר (הקדמתו לספר שמות) **זוה ללמדנו ביחוד שהוא שני לספר ראשית הבריאה כי הוא חלק שני מזה הספר**, היינו בו נגמר סדר הבריאה

⁶אור גדליהו, ריש שמות בשם הרמב"ן סוף ויחי. ח"ל הרמב"ן (בראשית מט לג): ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחדוש העולם ויצירת כל נוצר, ובמקרי האבות כולם שהם כעין יצירה לזרעם, מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז להודיע כל העתיד לבא להם ואחרי שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם, ונתייחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון הנגזר בפירוש (בראשית טו יג) ובגאולה ממנו וגו'

⁷רבינו בחיי, דברים א': ואחר ספר בראשית נתייחד "ואלה שמות", שבו סיפור האבות אברהם יצחק ויעקוב שהחזיקן באמונה והיו שרש היחוד, ועל כן נסמכה יחד "בראשית", "ואלה שמות", כי אמונת היחוד תביא האדם לאמונת היחוד.

However, the Maharal says that it is ספר במדבר which teaches us of HaSh-m's Hashgacha.

⁸צדקת הצדיק קפד

Given that the first words of each Sefer reflect the theme of that entire Sefer¹ (and the same is true of each Parsha), it can therefore be said that the totality of the names of Bnei Yisrael, the whole Jewish People, collectively contain all the wisdom and holiness of the Torah².

¹צדקת הצדיק קפד: כי פתיחת כל ספר ופרשה הוא צורתא דשמעתא של אותו ספר ופרשה

²שם: הספר שמות על שם שמות בני ישראל שזהו כללות התורה כי השם הוא יסוד הדבר וגו' וקודם באותו סימן כתב: כי התורה כולה שמותיו של הקב"ה זהו מצד תורת ד'. וגם שמותן של ישראל כנודע דיש ס' רבוא אותיות לתורה וזהו מצד תורתו

שמות

1. Slavery

(see also under Pesach at the end of Sefer VaYikra – an essay with the same name)

SUMMARY:

Sefer Shemos begins the slavery of the Jewish people in earnest. Yosef and his brothers die out, and the next generation of Jews grows up in Egypt. They multiply and begin to move out of Goshen into Egyptian neighborhoods. As has often been when the going has gone well with the Jews, they underwent a process of rapid assimilation, quickly mastering the culture and ascending right to the top of this most ‘civilized’ of nations. In possession of full civil rights, they applied the full force of their acumen to becoming wealthy, prominent socialites disproportionately represented in halls of theatre and culture. In so doing, they abandoned their mandate as the chosen people, and gave up the most obvious sign of their uniqueness, bris milah. This was already full-blown galus, for in the end, galus is really galus of the mind – full identity and enthusiasm with the galus civilization to the point where thinking as a Jew becomes an alien and difficult undertaking.

It was well known that the Egyptian borders were such that no slave could ever flee Egypt. The Jews had become slaves of Egyptian civilization. It was unthinkable for them to leave this cradle of human progress. The physical slavery that occurred later was just a reflection of this. For it was only when the Jews realized the physical pain of being in Egypt that they realized the spiritual price. The suffering made it very clear to them that they had to get out of there.

Throughout history, the attempt by the Jews to assimilate ironically triggers massive anti-Semitism, and Egypt was no different. G-d takes the hatred of the non-Jew and turns it into a positive message: if the Jews will not choose to be Jews, I will force them to separate themselves using the stick of anti-Semitism. Even more ironic, they will not only survive the anti-Semitism but will emerge purer and greater. Just as a drop of pure olive oil requires the crushing of the olive to produce it; and just like oil, once produced, even when mixed with other substances, will sooner or later emerge to float on the top, the crushing of the Jew not only separates him but is a source of his greatness. It is the very core goodness of the Jews to begin with that allows for the suffering to help in this way.

But Egypt was not to be an ordinary master-slave relationship. The slaves were unique and the masters were unique.

The Egyptians, civilized as they were, could not just act capriciously. Egyptian law did not allow for a discriminatory policy of killing baby boys and not girls, or for killing babies of any sort. Pharaoh could only appeal to the midwives to become accomplices in his crime, and even then, only before the baby had actually been born. In fact, it was only when Pharaoh's death left a power gap that the Egyptians reached the depraved cruelty that they did.

The Egyptians therefore cleverly disguised their plan as a social action plan, designed to help the Jews overcome inequalities. **בפה - ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך** **ך**: With a soft mouth, under the cloak of civilization. There will be no Torah learning; this will help the Jews to integrate. We will ban Milah; this will save them from barbaric mutilation. We will abolish Shabbos: this will help them get parnosa. We are not Jew-haters, the Egyptians declared. We are concerned only with humanity and

progress. וירעו אותנו המצרים ויענונו - *The Egyptians acted in a friendly manner towards us* (from רע as כסילים). The work was initially proclaimed as a national, non-discriminatory public works program. The Jews went enthusiastically along. וירעו אותנו המצרים - Rather than enslave the Jews, the Egyptians tried to corrupt them.

So much for the plans and actions of the masters! And what of the slaves? The Jews are a nation that knows no mediocrity. They either go up and up or down into the abyss. The Jews have a deep relationship with spirituality, which is by its nature hidden below the surface. But the moment we lose that relationship we tend to the opposite, revealing all. And one of the consequences was to become tattle-tales on each other. Moshe Rabbeinu saw the tale-bearing and shuddered. The unity of the people was beginning to shatter, and with it the best hope for redemption.

The suffering itself caused a purification of the Jews, like an iron furnace, which in and of itself made the Jews ready for redemption. כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ - the very act of the עני, the affliction, is what caused their rise to holiness. The darkness itself serves to elevate and raise the Jews. מרור - וימררו את חייהם becomes a part of the Geula, not just the שעבוד. And this in fact is the lesson of suffering everywhere. Somebody who is graced with all manner of pleasure becomes more physical thereby. Someone in pain will actually find himself greatly aided by that very pain in his quest for spirituality.

For this to be true, however, the core of the person must be holy. The Avos had certainly given this core to their descendents in Egypt. It was now maintained by G-d Himself, who entered exile together with Yaakov Avinu and personally guaranteed that even if the Jews were to sink they would never disappear. G-d explains this to Moshe Rabbeinu, who was wrong to give up on the eternal nation. אהיה אשר אהיה: *"Just as I will be with them in this tzora, so will I be with them in future tzoros."* Or, as Seforno understands things: *"I will always be there to establish and maintain things for their own intrinsic value. The death or demise or destruction of something is never why I created it. Therefore, I will always be opposed to perversion and cruelty, which lead to loss and destruction. Therein lies my opposition to the Egyptians."*

The first spark of holiness that was triggered by the suffering was Jewish unity. The Egyptians, having already enslaved the Jews, no longer hated them because they were rich and powerful. They now began to hate them because of their fear of the Jews' spiritual greatness - ויקוצו מפני בני ישראל.

This unity was not just praiseworthy – it was vital to the future redemption of the Jewish people. For, in the end, all the potential of each and every Jew was to be redeemed, and this could only be done in all its dimensions when each Jew became part of a greater whole.

The potential of all of these Jews – of the whole Jewish nation – was contained within the 70 people who entered Egypt: Yaakov and his flock. All the potential that went into the Egyptian exile was to be redeemed. The exile itself was like the sowing of a seed, the redemption the flowering of the seed. The seed seems to begin to rot in the ground, but, just at the right moment, it begins to sprout again. Of course, if it would rot any further, it would never be able to sprout. But it also cannot sprout too early. So, in the end, the Jews had to be redeemed בחפזון, at the right moment without a further moment's delay, for redemption would not have been possible after this time.

The need for the Galus to complete each person is also reflected in the fact that none of the Jews changed their names in Egypt. A name reflects the essence of a person, his full potential. Through the act of keeping their names the Jews never lost touch with their true spiritual potential and the Galus itself helped them actualize it. The Jews were in Egypt for 210 years, comprising at least 4 generations. Someone in the fourth generation would be aware that he was born in Egypt, as was his father and grandfather. As far back as he could know, his family had roots in Egypt, and they

were still there. Yet, the Jews kept their names. Reuven went in with all his potential, and Reuven, all that potential, came out through his descendents.

DETAIL:

The Jewish nation has four dimensions: the 3 Avos, the twelve tribes, the seventy souls, and the 600,000 people who went out of Egypt and stood at Sinai. The Galus began when 70 souls of Yaakov's family entered Egypt, because this number reflects the core potential of the Jewish people (e.g. 70 members of the Sanhedrin). 600,000 came out, an entire people¹.

To go from family to nation, the Jews must go through slavery. A secular historian might read of Yosef's sale and understand how it led to the Egyptian bondage. He would be dead wrong. In G-d's world it was the need for slavery that led to Yosef's sale, and not the other way around².

In the beginning, it all seemed to be such a happy story for the Jews. Yosef and his brothers die out³, and the next generation of Jews grows up in Egypt. They multiply and begin to move out of Goshen into Egyptian neighborhoods⁴. As has often been when the going has gone well with the Jews, they undergo a process of rapid assimilation, quickly mastering the culture and ascending right to the top of this most 'civilized' of nations. The Jews were now in possession of full civil rights and applied the full force of their acumen to becoming super wealthy, prominent socialites, represented way beyond their number in conspicuous halls of theatre and culture⁵. This was already full-blown galus, for in the end, galus is not only physical relocation; rather it is galus of the mind – full identity and enthusiasm with the galus civilization to the point where thinking as a Jew becomes an alien and difficult undertaking⁶.

The Jews could not have chosen a culture more opposite than their own to buy into. Here was enormous sophistication applied to nothing more than the embellishment of the material, to naked sensuality and raw materialism⁷, material without form⁸. If the

¹ אור גדליהו שמות דף ג. – מצינו בכלל ישראל שנתחלק לד' בחינות, ג אבות, יב שבטים, ע' נפש, וס' רבוא וגלות מצרים לא התחיל עד אשר היו שבעים נפש, וכמו שמבאר המהר"ל בספר הגבורות, כי שבעים נפש הוא שלימות של כלל ישראל וולכן מצינו כי סנהדרין היה בשבעים, כי שבעים מורה על מספר השלם, והכונה הוא כי עשר בכל מקום מורה על קומה שלימה ושלימות, וכמו שאמרו שעדה נקרא בעשרה, ושכינה לא שריא בפחות מעשרה, ושלימות זה צריך להיות בכל הז' מדות. ושנתפשט בכל הז' מדות נקרא שהוא בשלימות

² מהר"ל, גבורות ד', פ' י: הסיבה מן מן הקב"ה שירדו למצרים – דבר זה לא יתכן ... כי אדרבה ירדת מצרים הוא הגורם למכירה מהר"ל, גור אריה, שמות לז כח: ואשר גזר מעולם עח הירידה למצרים סיבב סיבות ראיות כי מן בני יעקוב אחיו (ימכר יוסף) לישמעאלים ובתוכם ובתוכם מדינים סוחרים ומהם למצרים והיה יוצא יציאה אחר יציאה תמיד היה מתקרב למצרים כי זהו גזרת השם יתברך

³ שמות א (ו) וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא:

⁴ העמק דבר על שמות פרק א פסוק ז ותמלא הארץ אתם. מהם מיבעי וכן ת"א מנהון. אבל לשון המקרא אותם. בא ללמד דלא ארץ גושן לבד שהי' מיוחד לישראל ומלאה מישראל לבד. אלא אפילו כל א"מ שהי' עיקר ישיבת עם מצרים מ"מ מלאה הארץ את ישראל. ומשמעות אותם עמם. כמש"כ בספר ויקרא י"ז ה' עה"פ וחבחו זבחי שלמים לה' אותם. והיה כל מקום פנוי שמצאו ישראל לקנות ולדור נתישבו שמה. והינו דכתיב במכת בכורות ופסח ה' על הפתח הרי שהיו הרבה בתי ישראל בקרב בתי מצרים. ואע"ג שיבואר להלן ב' כ"ה וג' ז' שפרעה נגש לישראל ולחצם לדור במיצר כדי להשפיל דעתם. מ"מ הי' באופן שנשארו בקרב ערי מצרים בין בתיהם.

⁵ Not that they filled it up numerically – but that the Jews and their affairs filled up the conversation.

The Jews stirred – וישרצו; they then became rich – וירבו; the money of which they invested to produce super wealth – ויעצמו מאד מאד. The response of the Egyptians was deep resentment. "They have become rich from us – מנו – הנה עם בני ישראל רב ועצום מנו."

⁶ מהר"ל, גור אריה (בראשית ט כא): כי השכלל הוא הדבוק בד' יתברך ... וכאשר אין האדם דבוק בד' יבא פרוד וגלות לאדם. ... ועל ידי השכל הוא נטוע במקומו אשר הרוחות באות ומנשבות בו אין מציין אותו ממקומו אשר בשר חמורים בשרם

⁸ מהר"ל, גבורות השם, פרק ד: כי החומר נחשב בכח וכל כח בשביל שאינו בפעל הוא חסר, והצורה והיא הפך זה שהיא שלימות ואין חסרון בה כלל.

Jews had to suffer galus it had to be that way – the Jews could only be subjugated by a nation whose power was equal and opposite¹. Now still essentially a child-like pre-nation², the Jews were destined to be pure in content and form – take away their values and spirituality, and that takes away the very essence of their existence³; subjugate them to the materialistic Egyptians, and this destroys their whole identity⁴. But herein lies the paradox. It is just this servitude which is testimony to Jewish greatness. For there is no middle ground with the Jew – either he will be great, the ultimate human⁵, or he will be but a slave to the lowliest of peoples⁶, a sub-man deprived of his quintessential humanity⁷.

The immediate effect of Jewish enculturation was to trigger a deep resentment amongst the Egyptians. It also triggered a downward spiral in Jewish commitment. In so doing, they abandon their heritage, even bris milah⁸ (or, according to the Beis Halevi, covering their Milah by stretching foreskin over it⁹), which so obviously

¹מהר"ל, שם: מפני כי הדבר מתפעל מהפכו מצד שהוא הפכו לו פועל בו, ולא יתפעל הדבר מעצמו, לכך כאשר רצה השם יתברך שמו לקיים הגזירה שגזר על זרע אברהם כי גר יהיה זרעך ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, לא היה זה אלא באומה שהם הפכים להם ... המצריים דבוקים בזנות וישראל מובדלים מן הערוה ומן הזנות. ... יודע כי הנמשך אחר הזנות הוא הנמשך אחר החומר ומעשה בהמה

²מהר"ל, שם: כי עדיין לא הגיעו אל שש מאות אלף ולפיכך היה נותן המציאות כי יהיו ישראל משועבדים למצרים, זהו הטעם מה שהיה שעבוד ישראל תחת אומה החמריית.

³מהר"ל, שם: וישראל בעבור שעצם שלהם במדריגת צורה נבדלת שלימה, לכך אם אין לישראל ענין הראוי לצורה כאלו אין להם מציאות כלל

⁴מהר"ל, שם: ובמה שהיו ישראל משועבדים לאומה כמו זאת שאין מציאות יותר פחות כמו הם, הרי כאלו אין להם מציאות כלל.

⁵מהר"ל, שם: ומפני כי ישראל הם האדם באמת כאשר אז"ל (יבמות ס"א ע"א) אתם קרוים אדם שנאמר ואתם צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרוים אדם וגו'

⁶מהר"ל, גבורות השם, פרק ד: ובמסכת כתובות (ס"ו ע"ב) תנו רבנן מעשה ברבי יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים והיו תלמידיו הולכים אחריו ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים כיון שראתה אותו נתעטפה בשערה ועמדה לפניו ואמרה לו רבי פרנסני אמר לה בת מי את אמרה בת נקדימון בן גוריון אמר לה ממון אביך היכן הוא אמרה לו רבי לא כהדין מתלי מתליא בירושלים מלח ממון חסר ואמרי לה חסד ושל חמין היכן הוא אמרה לו בא זה ואיבד זה, אמרה לו רבי זכור אתה כשחתמת על כתובתי אמר להם לתלמידים זכור אני כשחתמתי על כתובתה והייתי קורא אלף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל חמיה אשריכם ישראל בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בכם וכשאינ אתם עושים רצונו של מקום מוסר אתכם ביד אומה שפילה ולא ביד אומה שפילה אלא ביד בהמתן של אומה שפילה. ובדברים אלו יתבאר לן כל הדברים מפורש ובביאור. כי מהו השבח וההודאה שנתן רבי יוחנן בן זכאי על זה ואמר אשריכם ישראל בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בכם, וכשאינ אתם עושים רצונו של מקום מוסר אתכם ביד בהמתן של אומה שפילה.

אבל הן הן הדברים אשר אמרנו למעלה, כי דבר זה אשר הם נמסרים ביד אומה שפילה הוא נמשך אחר מדריגתן.

מפני שמעלת ישראל מעלה נבדלת ואין חסרון שייך במעלה נבדלת, לכך כאשר אין ישראל עושים רצונו של מקום ונמשך להם החסרון, הרי יגיע בטול להם לגמרי ולכן נמסרין ביד אומה שפילה וביד בהמתן, שבזה כאלו אין להם מציאות נחשבים, אחר שהם נמסרים ביד אומה שפילה שהם עצמם פחותי המציאות והנמסרים בידם כאלו נעדרים לגמרי ואינם בעולם. אבל מדריגת האומות אין עצם מעלתם מעלה נבדלת אשר לא תקבל חסרון, לכך אף כי הם אינם בשלימותם אין כל כך ירידה להם כמו לישראל (ויותר מזה) שראוי שיהיו נמסרים ביד אומה שפילה:

⁷מהר"ל, שם: ולפיכך יכנסו בגדר האדם אשר אמרנו למעלה. כמו שהאדם הוא צורת בעלי חיים שאינם מדברים, וכאשר אין האדם על השלימות הוא ירוד לפני בעלי חיים שאינם מדברים ודבר זה ראוי לצורה מצד עצמה

⁸במדרש רבה (א-ח) על פסוק ויקם מלך חדש על מצרים חז"ל, רבנן פתחי לה פתחא בהאי קרא (הושע ה) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חדש [את] חלקיהם, כשמת יוסף הצדיק הפרו ברית מילה אמרו נהיה כמצרים.

⁹בית הלוי שמות א: ובילקוט הושע (רמז תקב) על פסוק זה בה' בגדו כי בנים זרים ילדו ... אמר הקב"ה אתם חידשתם עליכם עבודה אף אני מעמיד מי שמחדש עליכם גזירות, את חלקיהם שנחלקו מאחר הקב"ה. ויש להבין מה שאמר אתם חידשתם עליכם עבודה, דמהו העבודה שחידשו עליהם, והרי מי שאינו מל את בנו עובר בשב ואל תעשה ... והרי כן מדקדק הגמרא בסנהדרין (דף מ"ז) על פסוק (תהלים עט) נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים מאי עבדיך הני דמחייבי מעיקרא כיון דאיקטול קרי להו עבדיך, הרי דלשון זה משמע צדיקים

separates them as Jews,¹ and forget their mandate as the chosen people. וישרצו. It is well-known that the Egyptian borders were such that no slave could ever flee Egypt. The Jews had become slaves of Egyptian civilization, and it was unthinkable for them to leave this cradle of human progress. The physical slavery that occurs later is just a reflection of this, for it is only when the Jews realize the physical pain of being in Egypt that they realize the spiritual price. The suffering makes it very clear to them that they have to get out of Egypt³.

And so, for all these reasons, the attempt by the Jews to assimilate ironically triggers massive anti-Semitism. G-d takes the hatred of the Gentile and turns it into a positive message: If the Jews will not choose to be Jews, I will force them to separate themselves using the stick of anti-Semitism⁴. Even more ironic, they will not only

שאינו בהם חטא, וכיון דביטלו מילה שהיא המצוה המיוחדת שהיתה בידם יותר משאר בני נח הלא ערלים המה והיאך קרי להו הפסוק עמו ועבדיו. גם עיקר הדבר תמוה על דור קדוש כמוהו אשר היה רק דור אחד אחר השבטים שיביטלו מעליהם מצות מילה שנכרתו עלי' י"ג בריתות, ואע"ג דנמצא במדרשים דבמצרים היו קצת מישראל עובדי עבירה, זה היה במשך זמן רב אח"כ דכבוד השיעבוד קלקל אותם, וכמו דאיתא בילקוט (שמות רמז רלח) על פסוק והמים להם חומה, דקטרגו עליהם והרי עבדו ע"ז במצרים, ובאה התשובה הללו עבדו מתוך השיעבוד מתוך טירוף הדעת. הרי להדיא דקודם השיעבוד היו צדיקים גמורים. והוא סתירה למאמר המדרש הנ"ל שעוד קודם התחלת השיעבוד בטלו מילה:

וע"כ נראה דודאי גם אחר השיעבוד היו צדיקים גמורים. ועוד יותר דגם אחר ששיעבדו בהם לא הניחו מלמול בניהם וכדאיתא להדיא בילקוט סוף פרשת בשלח (רמז רסח) ח"ל, כשהיו מלין את בניהם אמרו להם המצריים למה אתם מלין אותם יהיו כבני מצריים ויקל השיעבוד הקשה מעליכם, אמרו להם כלום שכחו אבותינו אברהם יצחק ויעקב את אביהם שבשמים שישכחו בניהם אחריהם. הרי דגם א"כ היו מלין בניהם. רק הענין יובן דהנה מסורת היה בידם שצריכים שישתעבדו במצרים ארבע מאות שנה, ואחר שמת יוסף הבינו כולם אשר ימי השיעבוד ממשמשים ובאים, ומעתה יתחיל הגלות, והתחילו לפחד ממנו ולדאוג על העתיד, כי מי יודע היאך ומה יתנהגו המצריים עמהם ועם בניהם אחריהם זמן ארוך כזה. וביקשו עצה לזה והסכימו בעצה להתקרב להמצריים ולא להיות מובדלים מהם הרבה, ושלא יהיו ניכרים ביניהם כגרים ונכרים, יען בהתקרבות הגופים יתקרבו הלבבות ותתמעט השנאה. ובודאי אשר ע"פ שכל האנושי כן הוא הנכון. והנה עיקר ההבדל שהיה בין ישראל למצרים היא המילה שהיא בגופן לאות עולם, ... ונתחכמו אז אשר תיכף אחרי המילה ימשכו ערלתן עד שישאר מקום החתך והמילה מכוסה כמו שהיה ולא יהיה ניכר שהם מהולים, ונמצא יצאו ידי שתייהם, דהמצוה קיימו כד"ת וגם אינו ניכר. וזהו שדקדק במדרש ואמרו הפירו ברית מילה אמרו נהיה כמצריים. גילה המדרש כוונתם בזה דלא מאסו במצוה זו רק הכוונה שלהם היתה כדי שיהיו נראים כמצריים. ...

וזהו דאמר בילקוט א"ל הקב"ה אתם חידשנתם עליכם עבודה אני מעמיד עליכם מלך שמחדש עליכם שיעבוד, דודאי חידשו עליהם עבודה גדולה ויגיעה רבה להמשיך אח"כ הערלה, ומעשיהם היה בקום ועשה לא בשוא"ת:

והנה ישראל לא עשו בזה אז שום איסור ... ורק מדרבנן אסור משום דנראה כערל, ובודאי דגם לענין קיום המצוה אין במשך רק איסור דרבנן ...

וזהו שאמר למשה ונתתי חן העם בעיני מצריים, לא כמו שהיו עד עתה מאוסים בעיניהם, ושאלה אשה משכנתה ג' ושמלות ושמתם על בניכם, שלא תתיירו מלהשתמש בבגדיהם וגם להלבישם תיכף להקטנים דאנכי מבדיל ביניכם ובין המצריים בזכות דם פסח ומילה. ...

בעצמם הביאו עליהם האונס, ועל כן אמר להם שלא יצאו ממצרים עד שיתקנו לכל הפחות זה החטא הראשון דבטיבתו באו כל החטאים אח"כ. וע"כ היו צריכין ישראל למסור נפשם ושחטו אלהיהם של מצרים לעיניהם, ובזה יתוקן עיקר החטא שלהם ובזכות זה יגאלם, דהשאר היו בגדר אונס, ועיין מש"כ בסוף פרשת תולדות וזהו הברכה של גלות שברך יצחק ליעקב שלא לירא על העתיד ולא להתחכם עבור מה שעתידי: (ע"ש עוד)

¹ בית הלוי שמות א א: וזהו ממש להיפוך מעיקר כוונת המצוה, דהוא כדי שישראל יהיו מובדלים מן המצריים.

² ספורנו א (ז) פרו וישרצו. ואחר שמותו כל שבטים נפש נטו לדרכי שרצים, שרצים לבאר שחת, ובכן:

³ הרה"ק מאיזביצא המובא באור גדליהו שמות עמוד 12 בהגה 4: דהנה אמרו חז"ל שלא הי' עבד יכול לברוח ממצרים ... אמר הרה"ק מאיזביצא צוק"ל כי הכוונה בזה הוא עמוקה שהעבדים היה להם ההרגשה כי כגן ד' ארץ מצרים, ושהכל טוב שמה ואין להם כלל מה שיברחו. שהיה שם 'propaganda' באופן כזה עד שלא רצו כלל לברוח, וכל היסטורין שהביא הקב"ה עליהם וכל קושי מהשעבוד היה לתכלית המכוון ליתן להם הרצון שיברחו ממצרים ולצאת משם, וזה היה החידוש בחידושי הרי"ם שמה שכתב בשמות ו ו והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים שבני ישראל לא יסבלו הגלות אלא ירצו לצאת משם.

⁴ העמק דבר א ז: ובא הכתוב להקדים בזה סיבת שנאת מצרים וגזרת המלכות. ומחשבת חשד מה שלא עלה ע"ד ישראל. כ"ז בא משום שבקשו לצאת מצרין יעקב אביהם שישבו דוק בארץ גושן כדי שיהיו בדד ונבדל ממצרים כמש"כ בפי' ויגש. אבל הם לא רצו כן. ובש"ר איתא עוד שפסקו למול מזה השטעם שאמרו נהיה כמצריים. דאחר שקבעו דירתם בקרבם מצאו טוב להם להשתוות למצרים ולא יהיו ניכרים שהמה יהודים. ומשום זה ביאר המדרש שהפך ה' לבם לשנוא עמו. וכבר ביארנו בס' בראשית עה"פ כי גר יהיה זרעך וגו' אשר היא הסבה שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו בשביל שאין אנו רוצים להיות כגרים ונבדלים מן האומות:

מגילה יד. גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירם למוטב ואילו הסרת הטבעת החזירתן למוטב

survive the anti-Semitism, but will emerge purer and greater, like a drop of pure olive oil that requires the crushing of the olive to produce it¹. And oil, once produced, even when mixed with other substances (in this case the other nations), will sooner or later emerge to float on the top². It is the very core goodness of the Jews to begin with that allows for the suffering to help in this way³.

But this was not to be an ordinary master-slave relationship. The slaves were unique and the masters were unique.

The Egyptians, civilized as they were, could not just act capriciously. Even Pharaoh was constrained by the laws of the land. Egyptian law, for example, did not allow for a discriminatory policy of killing baby boys and not girls, or for killing babies of any sort. Pharaoh could only appeal to the midwives to become accomplices in his crime, and even then, only before the baby had actually been born⁴. In fact, it was only when Pharaoh's death left a power gap that the Egyptians reached the depraved cruelty that they did⁵.

שמות רבה: וכיון שעשו כן (הפרו את ברית מילה) הפך הקב"ה האהבה שהיו המצריים אוהבין אותם לשנאה שנאמר (תהלים קה) הפך לבם לשנא עמו להתנכל בעבדיו, לקיים מה שנאמר עתה יאכל חדש את חלקיהם, מלך חדש שעמד במצרים וחדש עליהם גזירות.

ובילקוט הושע (רמז תקב) על פסוק זה בה' בגדו כי בני זרים ילדו ... אמר הקב"ה אתם חידשתם עליכם עבודה אף אני מעמיד מי שמחדש עליכם גזירות, את חלקיהם שנחלקו מאחד הקב"ה. בית הלוי על שמות פרק א: הקב"ה היה מחדש ההבדל ע"י שמחדש שנאה בלבם, וכל זה היה לטובתן של ישראל כדי שלא יתערבו ביניהם ... וכמאמר הכתוב ויקוצו מפני בני ישראל שפירושו הפשוט דכל כך היו הישראלים מאוסים בעיני המצריים עד שכשהיה המצרי רואה אותן היה קץ בעצמו כדרך מי שרואה דבר מאוס שקץ בו, והקב"ה הטיל שנאה ונתן מיאוס על ישראל כדי שלא יתערבו עמהם. וכל זה לא היה בגד עונש כלל, כי לא חטאו אז ולא היה מגיע להם שום עונש רק היה בגד שמירה שלא יתערבו עמהם ... והנה עוד תועלת הגיע לישראל בהבדלם מהמצריים דהכתוב אומר (במדבר כג) הן עם לבדד ישכון וגו', ואיתא במדרש (ילקוט בלק תשסח) על פסוק זה מובדלים היו מן המצריים בכל דבר בלבושיהם ובמאכלם בגופם ובפתחיהם, ולא דנם כאחד, המצריים דנם בלילה וישראל דן ביום. הרי דע"י זכות שהיו מובדלין מהם בכל דבר זכו דגם בעת הדין לא דנם ביחד ולא בזמן אחד. והענין משום דלפעמים אפי' מי שלפי מעשיו לא היה מגיע לו זה העונש, מ"מ זהו בזמן ששלוש בעולם אבל בזמן שרשעים בעולם חלילה כשדן את הרשעים על מעשיהם אז צריכין ישראל לזכות יותר גדול להיות ניצולים מזה העונש, וכמו דאיתא במס' ע"ז (דף נ') דלשאל דן תחילה מקמי דליפוש חרון אף, והזכות לזה להנצל מהעונש המגיע לרשעי ארץ היא מצות הבדלה מה שישראל מובדלים מהם ומרוחקים מהם זוכים שלא להיות נידונים עמהם. וזהו שאמר במדרש הן עם לבדד ישכון וגו' שאין דנם ביחד, וגו'

¹ שמות רבה לו:א (הה"ד ירמיהו יא) - זית רענן יפה פרי תאר קרא ד' שמך ... אלה: מה הזית הזה עד שהוא באילנו מגרדין אותו ואח"כ מורדין אותו מן הזית ונחבט ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במסחן ואח"כ טוחנים אותו ואח"כ מקיפים אותו בחבלים ומביאין אבנים ואח"כ נותנים את שומן כן ישראל באין עובדי כוכבים וחובטין אותם ממקום למקום וחובשים אותן וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותן טרסותין ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם מנין שנא' (שמות ב) ויאנחו בני ישראל וכן (דברים ד) בצר לך ומצאוך וגו' כי קל רחום ד' אלו קיין הוי זית רענן יפה פרי תאר

² שמות רבה שם: ד"א מה ראה ירמיהו למשול אבותינו כזית אלא כל המשקין מתערבים זה בזה והשמן אינו מתערב אלא עומד כך ישראל אינם מתערבים עם עובדי כוכבים שנא' (דברים ז) ולא תתחתן בם. ד"א כל המשקים אדם מערב בהם ואינו יודע איזה תחתון ואיזה עליון אבל השמן אפילו אתה מערב בכל המשקין שבעולם הוא נתון למעלה מהן, כך אבותינו בשעה שהיו עושים רצונו של המקום נצבים למעלה מן העובדי כוכבים שנא' (שם כח) ונתנך ד' אלקיך עליון הוי זית רענן יפה פרי תאר

³ אור גדליהו שמות דף ז: רק בני ישראל אשר בעצם הם טובים ... יש בכח היסודין למרק אותם ... אבל את עשו שנאתי, ולו לא יועיל יסודין ע"ש עוד

⁴ קול אליהו ב יא: בפסוק ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה וגו' ... אין בידו וברשותו לצאת מחוק המשפט ולעשות עולה מפורסמת בגלוי ... ובה יובן מה שאמר פרעה למילדות וראיתן על האבנים אם בן הוא וגו' ואמרו חז"ל דפרעה מסר להם סימן להבחין בין זכר לנקבה, זכר פניו למטה, נקבה פניה למעלה וכו', והנה לכאורה הוא תמוה מה זה צריך לסימן להבחין בין זכר לנקבה, ועוד מה הוא התשובה שהשיבו המילדות לפרעה בטרם תבא אליהם המילדת וילדו, הלא אחר כך גם כן היו המילדות יכולות להמיתם, אבל תוכן הדבר הוא שזאת לא היה בידו להגיד להן על פי משפט להמית את הזכרים בלא טעם ... לכן אמר למילדות בודאי בלשון בקשה בעוד שהולד יהיה בפנים טרם צאתו מהרחם יהרגו וגו'

⁵ קול אליהו שם: אבל לאחר שמת פרעה מלך מצרים ולא היה מלך עדיין במצרים וכל איש הישר בעיניו יעשה אפילו בלא משפט, כמ"ש בפשט ארץ רבים שרים, והיתה גם העבודה בלא משפט, ולכן כיון שמת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו

The Egyptians therefore cleverly disguised their plan as a social action plan, designed to help the Jews overcome inequalities. **בפה - ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך**: with a soft mouth, under the cloak of civilization. There will be no Torah learning; this will help the Jews integrate. We will ban Milah; this will save them from barbaric mutilation. We will abolish Shabbos: this will help them get parnosa¹. We are not Jew-haters, the Egyptians declared. We are concerned only with humanity and progress. The Egyptians acted in a friendly manner towards us (from וירעו אותנו המצרים ויענונו [concerned, they claimed, with our welfare] but it was that very friendliness that was the initial instrument to afflict us. Even the work was initially proclaimed as a national, non-discriminatory public works program. As with everything else, the Jews went enthusiastically along². Reflecting on the entire pattern, the Posuk declares that וירעו אותנו המצרים: rather than enslave the Jews the Egyptians tried to corrupt them, to turn the Jews into bad men.

So much for the plans and actions of the masters! And what of the slaves? The Jews are a nation that knows no mediocrity. They either go up and up or down into the abyss³. For example, the Jews have a deep relationship with spirituality, which is by its nature hidden below the surface. But the moment we lose that relationship we tend to bring everything to the surface. And one of the consequences was to become tattle-tales on each other⁴. Moshe Rabbeinu saw the tale-bearing and shuddered, for he knew the implications in terms of detached spirituality for the Jewish nation⁵. Yosef was able to

¹Lehman Hagada

²ספר שם משמאל פרשת שמות - שנת תרע"ב: וזה שאיתא במדרש (פ' ה') שכן עשו לכל אחד מישאל כל מה שעשה הלבנים ביום הראשון שמו עליו לגזירה שיעשה כנגדן בכל יום ויום, היינו מפני שביום הראשון בודאי עשו בחשקות וחיות כי ה' פרעה עצמו עמחן במלאכתן ומלבן תלוי בצוארו, ונגזר עליהם שתהי' כן תמיד העבודה בחשק וחיות. וזה ה' מירוק גדול כדי שיהיו ראויים לתורה שצריך שכל יום יהי' בעיניך כחדשים כאילו היום ניתנו:

³מהר"ל נצח ישראל פי"ד: ... שאין לישראל שום מדרגה בינונית, או שהם מושלים על הכל או שהכל מושלים עליהם... (אצל האדם כתיב ג"כ) בדגת הים וכו' לא זכה נעשה ירוד בפניהם כתובות סו: מעשה ברבן יוחנן בן זכאי ... ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתם של ערבים ... ואמר אשריכם ישראל בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם ובזמן שאין עושין רצונו של מקום אז מוסרין ביד ... בהמתן של אומה שפלה

⁴גור אריה ב יד: [כג] ומדרשו דאג לו על שראה שיש בהן דלטורין. המדרש הזה (שמו"ר א, ל) יש בו טעם נפלא, כי מי שיש בו מדה זאת אינו ראוי לגאולה, לפי שהגאולה היא נמשכת ממדרגה פנימית עליונה שהיא אינה בגלוי, ומי שמגלה דברים - הפך זה, שדבק במדרגה תחתונה, והיא נקראת מדרגה גלויה וחיצונית. לכן כאשר ראה דלטורין בישראל אמר שראויים לשעבוד, שהשעבוד מדרגה תחתונה וראוי להם השעבוד, שהרי הם בעלי רכיל מגלים הסוד, וראוי להם השיעבוד שהוא מדרגה גלויה תחתונה. ותדע ותשכיל כי באומות יש להם מדרגה גלויה וחיצונית, ולישראל מדרגה פנימית עליונה, ודבר זה רמזו ז"ל בפרק הזרוע והלחיים (חולין קלג ע"ב) שאמרו שם סתם גוי מרבה דברים, וכן בעירובין (ע"ב) גבי ב' חצירות זו לפנים מזו וזו לפנים מזו, והטעם הוא שמדרגתו של גוי מדרגה חיצונית ואינה פנימית נעלמת, לכן תמיד מדבר ואין לו רוח פנימי. ומזה הטעם גם כן תבין מה שהנשים יש להם רבוי דברים (קידושין מט ע"ב), בשביל מדרגתם השפלה התחתונה והגלויה שלהם. ... ואל יקשה לך שכל שכן שראוי שיהיו האומות בשעבוד, שהם דבקים במדרגה הפחותה הגלויה, שאין זה קשיא, דמפני שמדרגתם מדרגה גלויה בעצמה אין זה כמו הדלטור שהוא מגלה הדבר הפנימי, לכן האומות שהם מרבים ומדרגתם מדרגה גלויה, ואין זה נחשב גלוי כמו הדלטור שהיה מגלה הסוד. וחטא הזה, שהוא דלטוריא, יותר יש בישראל בעונותינו מבכל האומות, ... והטעם שמצוי זה בישראל יותר, כי ישראל הם בעצמם דבקים במדרגה העליונה, ... וכאשר הוא נוטה אל הפחיתות אז הוא מגלה סוד ... שהוא דבק במדרגה התחתונה הגלויה - הוא במדרגת השפלות כמו שהוא מדרגת הנשים והאומות, זה שהוא מוציא הנסתר ומגלה סוד - הוא בתכלית השפלות, עד שיגיע לו שעבוד בתכלית. כתבתי זה להגיד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם (נפ"י ישעיה נח, א), אולי ינצלו מן החטא הגדול. והיינו דקאמר "אכן נודע הדבר", כי האומות שהם שבעים (רש"י דברים לב, ח) במספר 'כן', ו'כן' הוא לשון גלוי, שרוצה לומר 'כן' הוא. וישראל הם נגד האל"ף שהיא אות נחה ונעלמת, שהם על מספר 'כן', והם אומה יחידה כמו האלף, לכן הם נעלמים. והאלף היא אותיות פלא, וכל פלא הוא לשון העלמה "כי יפלא ממך" (דברים יז, ח), "היפלא מה" (בראשית יח, יד), ותרגומו (שם ושם) 'היחכסי'.

⁵רש"י ב יד: ויירא משה ... ומדרשו דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין אמר מעתה שמא אינם ראויין להגאל: אכן נודע הדבר - כמשמעו ומדרשו נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו מה חטאו ישראל מכל ע' אומות להיות נודים בעבודת פך אבל רואה אני שהם ראויים לכך:

enter galus and bring his family with him because he was the ultimate hidden tzadik. His Kiddush HaSh-m in resisting the wife of Potifar was totally hidden¹. He is immune to the ayin hora for the same reason².

The suffering itself led the Jews down the only path that was available to them: they cried to G-d through the deepest prayers³ because nothing else was left. And He heard, not because of their Teshuva or because they were worthy of redemption⁴, but because of the suffering itself⁵.

When we say that G-d heard the Jews because of their suffering, it does not just refer to the pain that they endured. Rather, the Meforshim explain, the suffering of the slavery caused a purification of the Jews, like an iron furnace, which in and of itself made the Jews ready for redemption. This, says the Sefas Emes, is what the pasuk כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ means. The very act of the עני, the affliction, is what caused their rise to holiness. The darkness itself served to elevate and raise the Jews⁶. מרור - ש'עבד, became a part of the Geula as well; not just the ש'עבד. And this, in fact, is the lesson of suffering everywhere. Somebody who is graced with all manner of pleasure becomes more physical thereby. Someone in pain will actually find himself greatly aided by that very pain in his quest for spirituality⁸.

For this to be true, the core of the person must be holy. The Avos had certainly given this core to their descendents in Egypt. It was now maintained by G-d Himself, who had promised Yaakov that He would go into exile with the Jews as a guarantee

¹רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה' הל' י: כל העובר מדעתו בלא אונס על אחת מכל מצות האמורות בתורה בשאט בנפש להכעיס הרי זה מחלל את השם ולפיכך נאמר בשבועת שקר וחללת את שם אלהיך אני ה' ואם עבר בעשרה מישראל הרי זה חילל את השם ברבים וכן כל הפורש מעבירה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו הרי זה מקדש את השם:

²מסכת ברכות דף כ עמ' א: אנה מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא וידגו לרב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם ואי בעית אימא עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו אין רצתה לזון ממה שאינו שלו אין עין הרע שולטת בו: משנה נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת שמע

³רבינו בחיי ב כג: וע"ד הקבלה יתכן לפרש כי נרמז כאן ענין התפלה ומתוך הצרה וגודל השעבוד כווננו אל העשר ואל הראש ועד הסוף, וכענין שכתוב (ישעיה נח) אז תקרא וה' יענה, ולכך נרמזו כלם בכאן, הוא שאמר ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים, ויזכור אלקים כנגד היראה והחכמה והבינה. את אברהם את יצחק ואת יעקב הגדולה והגבורה והיסוד, ושני עמודים בכללן וירא אלקים כנגד התפארת וידע אלהים כנגד המלכות, ותן לבך כי לא הזכיר בני ישראל אלא עם וירא אלקים כדי לרמוז על תפארת ישראל, כי שם יעקב בני ישראל ושם יתפללו בשאלת צרכיהם, ואליהו אנו מברכים בקדיש אמן יהא שמיה רבא מברך, ואנו אומרים לעלם לעלמי עלמא יתברך הזכיר ה' עולמות כנגד ה' ספירות שמשם ולמעלה, וצריך הוא לחבר מלת עלמא ליתברך ואין להפסיק בהם כלל כשם שאין להפסיק הכתר מאין סוף, שמע נא ואתה דע לך:

⁴ר' בחיי ב כג: ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה - כי אע"פ שהגיע הקץ כבר לא היו ראויים לגאולה אלא מרוב שצעקו אל ה' מן העבודה קבל תפלתם

⁵ספורנו ב כג: ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה. לא בשביל תשובתם ותפלתם, אבל כמקנא על אכזריות המעבידים, כאמרו וגם ראיתי את הלחץ:

⁶שפת אמת שנת [תרל"ח]: בלבית אש מתוך הסנה במד' אני ישנה ולבי ער כו'. פי' שהקב"ה הראה למשה מראה גדולה זו מתוך חושך הגלות עצמו. וזה ה' התימה מדוע לא יבער הסנה מאחר שנמצא באמת התלהבות הגדול הזה איך יש קיום לקליפה המחשבת אורות הגדולים הללו. אך זה באמת רצה הקב"ה להראות לו כי אדרבה לפי גודל החושך והגלות נסתר בו אור גדול גנוז והוא בחי' הגאולה. כי הגלות הוא סימן על הגאולה. וכפי רוב קישורי הגלות מורה על תוקף הגאולה. וז"פ הכתוב וכאשר יענו אותו כו' וכן יפרוץ. פי' הכתוב מתוך עצמו אשר לא יהיה אחר הבורא ית' איך הניח לענות את עמו כ"כ כי כפי רוב העינוי כן יהי' אח"כ תוקף הגאולה:

⁷אור גדליהו, עמוד 8: ולכן, אומר השפת אמת, נקבע מצות מרור זכר להימרר את חיייהם, כי גם זה היה לטובה עבור בני ישראל שעל ידיה היו נבדלים מן האומות.

⁸אור גדליהו, שמות, עמוד 12: זה נכלל במה שאמרו ז"ל (ברכות ח.) שיטורין ממרקין ... כי בעת אשר האדם מדושן בעונג נעשה מאד מגושם, וקשה לו להגביה את עצמו, אבל בעת אשר האדם מדוכה ביטורין אז בנקל יכול להגביה את עצמו להיות נמשך אחר גלות השכינה.

that they would never be totally absorbed by the powerful exile civilization of the Egyptians¹. Thus, even if the Jews are to sink, they are never to disappear. G-d explains this to Moshe Rabbeinu, who was wrong to give up on the eternal nation. G-d promised Yaakov Avinu that He would go with him into Golus, but this was not just a personal favor to Yaakov: *אהיה אשר אהיה*, which is interpreted by Rashi as, *"Just as I will be with them in this tzora, so will I be with them in future tzoros"*². Or, as Seforno understands things: *"I will always be there to establish and maintain things for their own intrinsic value. The death, demise or destruction of something is never why I created it. Therefore, I will always be opposed to perversion and cruelty, which lead to loss and destruction. Therein lies my opposition to the Egyptians"*⁴.

The first spark of holiness that was triggered by the suffering was Jewish unity⁵. The Egyptians, having already enslaved the Jews, no longer hated them because they were rich and powerful. They now began to hate them because of their fear of the Jews' spiritual greatness - *ויקוצו מפני בני ישראל*.

This unity was not just praiseworthy; it was vital for the future redemption of the Jewish people. For, in the end, all the potential of each and every Jew was to be redeemed, and this could only be done in all its dimensions when each Jew became part of a greater whole.

The potential of all of these Jews, of the whole Jewish nation, was contained within the 70 people who entered Egypt – Yaakov and his flock. All the potential that went into the Egyptian exile was to be redeemed⁶. The exile itself was like the sowing of a seed, and the redemption like the flowering of the seed. The seed seems to begin to rot in the ground, but, just at the right moment, it begins to sprout again. Of course, if it would rot any further it would never be able to sprout. But it also cannot sprout too early⁷. So, in the end, the Jews had to be redeemed *בחפזון*, at the right moment without a further moment's delay, for redemption would not have been possible after this time⁸.

One of the saving graces of the Jews in Egypt was that none of them changed their names in Egypt⁹. A name reflects the essence of the person, his full potential.

¹ אור גדליהו, שמות עמוד 7: שה"אנכי" ירד עם בני ישראל לגלות, והיא שמירה על הנקודה שיש בבני ישראל, ומצינו בתרגום שפרש "אנא אחות עמך למצרים", ואע"פ שהתרגום בכל מקום מפרש באופן להרחיק ההגשמה, ואינה מפרש הלשון הורדה כפשוטו, אבל כאן מפרש בלשון ירידה, כי כאן היה כביכול ירידה, שירדה השכינה עם בני ישראל לתוך הגלות, ובזה הכח נשארו בני ישראל בצורתם ולא נאבדו לגמרי, ונשאר נקודה שהיה ראוי לגאולה.

² ג' (יד) ויאמר אלקים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם:

³ רש"י ג' יד: אהיה אשר אהיה - אהיה עמם בצרה זאת אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכיות (ברכות ט) וגו'

⁴ ספורנו ג' (יד) אהיה אשר אהיה. הוזה תמיד על ענין אחד מצד עצמו, ומזה יתחייב שיאהב המציאות וישנא כל הפסד מנגד למציאות, כאמרו כי לא אחפוץ במות המת ומזה יתחייב שיאהב משפט וצדקה, אשר תכליתם מציאות, וישנא העול והאכזריות, המטים עקלקלות אל העדר והפסד, ובזה שנא חסם ואכזריות המצרים נגדכם:

⁵ יש שלומדים נקודה זאת מהפסוק: וכאשר יענו אותו כו ירבה וכן יפרץ

⁶ אור גדליהו עמ' 5: שכל הכוחות שהלכו לתוך הגלות יהיו נגאלין

⁷ אור גדליהו עמ' 4: והנה בחז"ל מבואר שהגלות הוא כמו זריעה, וכמו שאמרו חז"ל בפסחים (טז): וזרעתי כל הארץ ... אבל כמו בזריעה אם הזרע מאבד כוחותיו לגמרי ונרקב לגמרי, אז אין בכוחו עוד להצמיח, כן הוא בזריעה הרוחנית שבגלות, שאף שירדו לתוך החשכות הגדול של הגלות, הנקודה שלהם לא היתה יכולה להבטל, דאילו בטלה נקודתם לא היה שייך עוד שתצמיח אח"כ בגאולה.

⁸ אור גדליהו עמ' 5: ובזה יבואר מה שאמרו חז"ל שהיה צריך לגאול בני ישראל בחפזון ... [שאחרי זה] המושג "גאולה" לא היה שייך עוד.

⁹ במדבר רבה פרשה כ פסקה כב: וישב ישראל בשטים הלכה בזכות כמה דברים נגאלו ישראל ממצרים שנו רבותינו בזכות ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים שלא שינו את שמותן שלא שינו את לשונם ולא גילו מסטורין שלהם שמשא אמר להם (שמות ג) ושאלה אשה משכנתה כלי כסף וכלי זהב והיה הדבר הזה מופקד אצלם י"ב

Through the Jews keeping their names they never lost touch with their true spiritual potential, and the Galus itself helped them to actualize this¹. The Jews were in Egypt for 210 years, and as such, this comprised at least 4 generations. Someone in the fourth generation would be aware that he was born in Egypt as was his father and grandfather. As far back as he could know, his family had roots in Egypt, and they were still there. Yet, the Jews kept their names. Reuven went in with all his potential and Reuven (all his potential) came out of Egypt through his descendants².

חדש ולא גילה אחד מהם למצרים ולא נפרצו בעריות שכן כתיב (שיר ד) גן נעול אחותי כלה אלו הזכרים גל נעול מעין חתום אלו הבתולות תדע לך שהרי אחת היתה ופרסמה הכתוב ויצא בן אשה ישראלית וכל אותן מ' שנה לא סרחו במדבר עד שבאו לשטים לכך כתיב וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות שטים שעשו שטות (משלי ו) נואף אשה חסר לב ויחל העם לזנות יש מעינות שמגדלין גבורים ויש חלשים ויש נאין ויש מכווערין ויש צנועין ויש שטופין בזמה ומעין שטים של זנות היה והוא משקה לסדום אתה מוצא שאמרו (בראשית יט) איה האנשים אשר באו אליך הוציאם אלינו וגו' ולפי שנתקלל אותו מעין עתיד הקב"ה לייבשו שנאמר (יואל ד) ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים מימות אברהם לא נפרץ אחד בזנות כיון שבאו לשטים ושתו מימיו נפרצו בזנות:

¹אור גדליהו שמות עמ' 6: ששם מראה על אלו הכוחות שהיו להם, זה לא אבדו בתוך הגלות, ולא נאבדה הנקודה בתוך טומאת מצרים.

²אור גדליהו שם.

2. The Making of Moshe

SUMMARY:

Moshe Rabbeinu was born into slavery. He was inarticulate and humble and yet he became the greatest person ever to live. From his very birth he seemed destined for greatness; yet he was born with all human frailty and had to grow into his greatness. Until Moshe and Aharon confronted Pharaoh, Aharon was, in fact, greater than Moshe.

Moshe faces three challenges and grows with each one. First, he strikes an Egyptian. It is relatively easy to hate the outsider who is hurting one of one's own. Then he intercedes between two Jews, two of his own. This is a step up. Finally, he intercedes with complete strangers, Midianites, to save the daughters of Yisro from the other shepherds. Moshe was not the first, nor the last, person with a potential for greatness. He was the only one to take it that far - nothing else.

In a single parsha we read of a baby that has to be hidden and then abandoned, of being adopted by a non-Jewish mother, of murder and flight to a strange country, of life as a shepherd tormented by the knowledge that his people are in great pain, of his rise to prophecy and return to Egypt to confront Pharaoh. Moshe's birth triggers a horrible outburst from a Pharaoh desperate to trace and exterminate him, and the irony of it all is that Moshe grows up right under Pharaoh's nose.

Three months after Moshe is born, Yocheved sees that her attempts to hide him at home are failing and places him in the Nile River, the god of the Egyptians. This same Nile into which Pharaoh had commanded all males to be thrown becomes the source of redemption for Moshe Rabbeinu. Batya, Pharaoh's daughter, takes this baby and calls him Moshe – literally, I have drawn him from the waters. Pharaoh, who claimed to have created the Nile-god, and who calls his daughter the daughter of god (the literal translation of Batya), now has an adopted grandchild which Batya is claiming was given birth to by the Nile. This future savior of the Jewish people is being presented to the Egyptians as a son of their god!

Providence decrees that Moshe should grow up in a house of royalty, quickly reaching a leadership role of actually running the palace. While Pharaoh kills even the Egyptian male babies in a desperate attempt to prevent this Jewish savior from surviving, he, Pharaoh, lands up unwittingly providing the one person he is trying to kill not only with sanctuary but with vital lessons for the future. Moshe grows up unencumbered by the slave-mentality of his brethren and far more able to earn their respect later. He is also thereby given one of the prerequisites of prophecy, physical strength and good health. How Moshe grows up with such a strong Jewish identity and passion for G-d is a mystery. For two years he is nursed by his mother and perhaps he remembers something from there and maintains contact thereafter.

Moshe develops a strong sense of justice and a deep feeling for the pain of others, which he carefully nurtures by walking around his people. Because of this, he becomes a murderer and has to face Pharaoh in a trial that would ordinarily mean certain death. Miraculously, this inarticulate man says the right things. Miraculously, he is allowed to go scott-free, though the murmurings of his own people all around him force him to flee, and he somehow manages to escape that impenetrable hell-hole of Egypt.

Here, Moshe begins to follow in the footsteps of his Forefathers. Yaakov found a wife at a well. He will search there. Yaakov helps a female shepherdess who becomes his wife – so does Moshe. Both find themselves as shepherds of idolatrous fathers-in-law, although Yisro, unlike Lavan, is already a man of great principle on a desperate

search for the truth. Both learn how to be great leaders by looking after helpless sheep with all the care, concern and responsibility later to be lavished on a whole people.

Moshe's concern for others also prepares him for the early stages of prophecy and suggests that his killing of the Egyptian and interfering in the quarrel of the two Jews was accompanied by Ruach HaKodesh. The Midrash contrasts Noach to Moshe Rabbeinu, who starts out as an Ish Mitzri, living a messy difficult life. He is involved in murder; he is brought up in the intrigues and impurity of the Egyptian court; he runs to Midian and back – and through all this messiness he becomes an איש אלוקים. The difference is that Noach's spirituality was ultimately egocentric while Moshe dedicated himself to the Klal.

But, it took periods of intense meditation and reflection in the plains of Midian for Moshe Rabbeinu to prepare himself for the next level, that of prophecy. And so, while utterly alone with his sheep, a great event in Jewish history takes place. Although the Sinai experience had to be in front of the whole nation in order to assure its authenticity, other great events, such as Yaakov's struggle with the Angel, are completely private events. For it is just through the underlying hiddenness of spirituality that the Geula will take place. G-d calls on Moshe from a lowly bush, a physical vision to communicate to Moshe's as yet not fully developed prophetic abilities. In the very same prophecy Moshe graduates from experiencing an angel telling him of G-d's hidden ways in Galus to a direct prophecy from G-d Himself.

G-d instructs Moshe to go back to Egypt and do the impossible – confront Pharaoh and secure the release of his people. Remarkably, Moshe doesn't doubt for a minute that such a thing can be done. He only questions whether he is the right person for the job. And did not G-d promise to Yaakov that He would personally take the Jews out? Moshe claims that he is כבד פה, hard of speech. But that very thing is the proof that he is the right choice to lead the redemption. It was Moshe's very spirituality that had led to his loss of speech, for speech is but the physical translation, using physical instruments – a mouth, a pallet, lips and a voice-box – of one's abstract and spiritual thoughts. Moshe had now risen to a level where he was above the physical and therefore felt that he could no longer serve as G-d's messenger to reveal His redemption in this world.

G-d responds to Moshe by giving him Aharon. Aharon will come right up to Moshe's spirituality and translate it into the revealed world. After speaking to Moshe for a full week, G-d finally convinces him.

But Moshe has a more difficult question: do the Jewish People in fact deserve to be redeemed? Moshe's doubts were kindled when he had to flee because of talebearers from within.

Moshe returns, speaks to Pharaoh with Aharon, and, shockingly, the situation worsens. Sefas Emes says that this is because Moshe was Midas HaDin and through his intervention Klal Yisroel was now being judged at this higher level.

Moshe Rabbeinu never stops growing. By the end of his life he is so great that merely looking at the Holy Land gives its air an ethereal quality - אורא דארץ ישראל - מחכים. Moshe's spiritual power was such that had he gone into the land, the presence of the Jews there would have been permanent.

DETAIL:

Moshe Rabbeinu was born into slavery and became the greatest person ever to walk this earth¹. Yet a person he was, born of human parents,² and his struggle towards greatness holds many lessons for us all. Here was a great leader who was inarticulate. Here was a person who did the boldest things yet was called the humblest man to have ever existed. And the point of the Torah in telling us this is not to show that he became a leader despite all, but that we are in error in thinking that leadership and these qualities contradict one another.

From his very birth Moshe seemed destined for greatness³, though actualizing this potential required that his life be full of huge challenges. Again and again, the Torah stresses that Moshe was not born complete and had to grow into his greatness⁴. Until he and Aharon confronted Pharaoh, Aharon was, in fact, greater than him⁵. For example, Chasam Sofer points out that in three cases Moshe grows from one instance to the next. First, he strikes an Egyptian. It is relatively easy to hate the outsider who is hurting one of his own. Then he intercedes between two Jews, two of his own. This is a step up. Finally, he intercedes with complete strangers, Midianites, to save the

¹The First Man and Woman appeared to have been greater before the sin, but not after.

²הגות בפרשיות התורה ריש שמות: וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" להלן בפרשת וארא מספרת התורה ביתר אריכות על יחוסו, אך כאן היא מדגישה רק פרט אחד בלבד, שהוא היה ילוד אשה, להבדיל מכל אותם הגבורים במיתולוגיה, המיוחסים ל"בני אלים" ולהבדיל ממיסדי האמונות שלאחריו, שגם להם מייחסים לידה בלתי אנושית. ע"ש עוד

³ב ב: ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ...
רש"י: כשנולד נתמלא הבית כלו אורה

Abarbanel and Seforno say that he was born with particularly beautiful physical features and that this was indicative of great inner qualities. As Seforno puts it:

כי אמנם יופי התבנית יורה על טוב מזג החומר ושלמות כח המצייר.

Chizkuni says that, since he was born prematurely after 6 months, the טוב was that he was nevertheless fully formed. (Presumably, in those days, a 6 month old baby had little chance of survival.).

Ramban states that although it is natural for a mother to love her child whether he is beautiful or ugly, here the courage was needed to take action to save a child that has small chance of success. Hiding a child for the first three months would have been a torture for the parents and the child, hardly worthwhile if the child is going to be found and killed in the end anyhow. Abandoning a child in a reed basket bears with it a high chance of death through hunger and thirst. Yet, there was something special about this child, something טוב, which gave Yocheved the courage to try the impossible.

⁴Rav SR Hirsch (י"ד: ו) - וארא: Up until now Moses' and Aaron's efforts had been completely frustrated and, if nothing further was to occur, it would probably have been considered unnecessary to provide us with such exact proof of their parentage and relations. But from this point onwards begins their triumphal mission, a mission which has never been accomplished before or after them, so that it became a real necessity to first of all establish their parentage and relationships *so that for all time their absolutely human origins and the absolutely ordinary human nature of their beings should be firmly established.*

⁵ו כו (וארא): הוא אהרון ומשה אשר אמר ד' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם (כו) הם המדברים אל הפרעה מלך ישראל להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרון וכתב באבן עזרא: הקדים אהרון למשה כי הוא גדול בשנים ועוד כי הוא התנבא לישראל קודם בא משה. (כו) הם עתה מעת שדברו אל פרעה הקדים משה בעבור גדול מעלתו ... על כן לא תמצא בכל התורה מתחלת זה הפסוק שלא יקדים משה לאהרון וככה בנביאים וככה בכתובים וגו'

daughters of Yisro from the other shepherds¹. Moshe was not the first, nor the last, person with a potential for greatness². He was the only one to take it that far.

In a single parsha we read of Moshe being born and having to be hidden and then abandoned, and his adoption by a non-Jewish mother. Moshe's birth triggers a horrible outburst from a Pharaoh desperate to trace and exterminate him³, and the irony of it is Moshe growing up right under Pharaoh's nose. We read of Moshe's murder and flight to a strange country, of life as a shepherd tormented by the knowledge that his people are in great pain. The Parsha continues with Moshe's rise to prophecy and his return to Egypt to confront Pharaoh.

When Moshe is three months old, Yocheved sees that her attempts to hide him at home are failing. Rather than feeling hopeless, she understands from this that G-d does not want this baby to be in his current location. Moreover, Providence is more effective when it is not location specific⁴.

Moshe is therefore placed on the Nile, the god of the Egyptians. This same Nile into which Pharaoh had commanded all males to be thrown becomes the source of redemption for Moshe Rabbeinu. Batya, Pharaoh's daughter, takes this baby and calls him Moshe – literally, I have drawn him from the waters⁵. Pharaoh, who claimed to have created the Nile-god⁶, and who calls his daughter the daughter of god (the literal translation of Batya), now has an adopted grandchild that Batya is claiming to having been given birth to by the Nile⁷. This future savior of the Jewish people is being presented to the Egyptians as a son of their god!

Providence decrees that Moshe should grow up in a house of royalty, quickly reaching a leadership role of actually running the palace⁸. While Pharaoh kills even the Egyptian male babies in a desperate attempt to prevent this Jewish savior from surviving⁹, he, Pharaoh, ends up unwittingly providing Moshe not only with sanctuary

¹חתם סופר: כאן נראה מהותו של משה רבינו גם בתחילת ענינו, כי לא יוכל להביט אל עול, על כן היום הראשון בצאתו אל אחיו ראה כי המצרי עושה לו עול ויהרגוהו. ואף כי היו מושלים על העברים גבה לבו בדרכי האמת, והביט אל עמל לא יוכל. ונוסף לזה ביום השני הוכיח במישור אפילו מאחיו זה נגד זה. ולבסוף אפילו ברועי העיר שעשו עול לבנות הכהן, והוא גר ומתגורר, מתנדנד ובורח על נפשו מכל מקום ויקם משה ויושיעו, ולא בקש תשלום תגמול, כי הלך לו עד שקראו לאכול לחם. ורק האמת והיושר אהובים עליו מן הכל.

²The First Man and Woman appeared to have been greater.

³א' (י) הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ: רש"י, שם: נתחכמה לו - לעם נתחכמה מה לעשות לו (ש"ר). ור"ד נתחכם למושיעו של ישראל לדונם במים שכבר נשבע שלא יביא מבול לעולם (והם לא הבינו שעל כל העולם אינו מביא אבל הוא מביא על אומה אחת ברש"י ישן):

⁴העמק דבר ב' ג: (ג) ולא יכלה עוד הצפינו. שראתה המשגיחים דופקים על דלתי ביתה. ומ"מ לא עזבה הבטחון בהשגחה פרטית אלא שיהא באופן הרחיקו ממקומו כענין מאמר חז"ל בב"ק ד"ס רעב בעיר פזר רגליך. שהשגחה והצלה באופן נסתר מוכן יותר כשתהיה מתפשט הלאה משתהיה במקומו. או עכ"פ הבינה ממה שלא נעלמה ההולדה מהמחפשים. שרצון השגחה שתהי' שלא במקומו. ע"כ ותקח לו וגו'. בשבילו ללמד שראתה שיהיה נעשה לשם הילד כדי שתחול השגחה מן השמים ע"ז ביותר. ועי' מש"כ בס' בראשית כ"ז ג':

⁵ב' (י) ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתוהו:

⁶יחזקאל כט (ג) דבר ואמרת כה אמר אד-ני יקוק הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרבץ בתוך יארייו אשר אמר לי יארי ואני עשיתני:

⁷Rabbi Ari Kahn, Aish HaTorah

⁸רש"י ב' יא ד"ה ויגדל משה: ... שמנהו פרעה על ביתו

⁹א' טו: ויאמר מלך מצרים ... (טז) ... אם בן הוא והמתן אותו רש"י: לא היה מקפיד אלא על הזכרים, שאמרו לו אנצטגנינו שעתיד להוליד בן המושיע אותם (תנחומא, ויקהל טז) א' כב: ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכהו וכל הבת תחיון

but with vital lessons for the future¹. Moshe grows up unencumbered by the slave-mentality of his brethren and far more able to earn their respect later². He is also given one of the prerequisites of prophecy, physical strength and good health³. How he grows up with such a strong Jewish identity and passion for G-d is a mystery. For two years he is nursed by his mother, and perhaps he remembers something from there and maintains contact thereafter.

The Maharal provides another insight. Moshe Rabbeinu grows up in the palace of the king because the palace represents the core Tumah of Mitzrayim⁴. Here lays the ultimate vacuum and futility of Egyptian civilization. Moshe, however, is the total opposite – pure spiritual content, value and form. Similarly, the Moshiach will originally live in the thick of Edomite civilization⁵, and Yaakov is born clutching the heel of Eisav⁶. For it is the nature of form (צורה) to be attracted to a vacuum, to provide form and content where none exist⁷. Both the Egyptian and final redemption therefore appear from deep within the exile so that it appears as if the two, the exile civilization and the redeemer, are tightly linked⁸, the very vacuum of the exile civilization creating the necessity of something to replace it⁹.

Moshe develops a strong sense of justice¹⁰ and a deep feeling for the pain of others, which he carefully nurtures by walking around his people¹¹. Because of this, he

רש"י ד"ה לכל עמו: אף עליהם גזר, יום שנולד משה אמרו לו אצטגנינו: היום נולד מושיענו, ואין אנו יודעים אם ממצרים אם מישראל, ורואין שסופו ללקות במים, לפיכך גזר אותו היום אף על המצריים ... והם לא ידעו שסופו ללקות על מי מריבה

¹ובאבן עזרא ב ג ד"ה ותחמרה: ... אולי סבב ד' זה שיגדל משה בבית המלכות להיות נפשו על מדריגה העליונה בדרך הלימוד והרגילות ולא תהיה שפלה ורגילה להיות בבית עבדים. הלא תראה שהרג המצרי בעבור שהוא עשה חמס, והושיע בנות מדין מהרועים בעבור שהוא עשה חמס והושיע בנות מדין מהרועים בעבור שהיו עושים חמס להשקות צאנו מהמים שדלו ועוד דבר אחר כי אחיו היה גדל בין אחיו וכירוהו מנעוריו לא היה יראים ממנו כי יחשבו כאחד מהם.

²אבן עזרא הארה הקודמת

³Rav Hirsch (vs 11-12, pg. 17-18): healthy physical development ... The dim realm of visions, hallucinations, magnetic, clairvoyance, etc.... [are all] phenomena which only occur in conditions of sickness, debility or morbidity. ... Only in a healthy body does the mind attain that clarity that can draw from the well of the Torah.

⁴מהר"ל, גבורות השם, פרק יח: ותבאהו לבת פרעה, נתעוררו רבותינו ז"ל במדרש רבות בפרשת שמות (שם) על הסבה שנתגדל משה רבינו עליו השלום בבית פרעה, והיה אפשר שיבא הצלה למשה רבינו עליו השלום על ידי אחר מן המצרים ולא יהיה בבית פרעה

⁵מהר"ל, שם: ואף מלך המשיח שעתיד להפרע מאדום יושב עמהם במדינה שנאמר שם ירעה עגל ושם ירבץ וגו' ע"כ.

⁶מהר"ל, שם: ולזה הטעם היה ידו של יעקב אוחזת בעקב של עשו

⁷מהר"ל, שם: והדבר הזה מופלא מאוד למבינים, כי ההעדר דבק בנמצאים ומצד ההעדר שדבק בנמצאים תחול צורה אחרת, נמצא כי הצורה שתחול נמשך אחר הדבר שבו ההעדר שההעדר אשר יש בנמצא עצמו מביא אל צורה אחרת.

⁸מהר"ל, גבורות השם, פרק יח: לכך אמר כי מלך המשיח יושב עמהם במדינה, פירוש שהצורה שתחול שהיא מלכות המשיח נגזר אחר הדבר שבו ההעדר, כי מצד שההעדר דבק במלכות אדום, מקבל העולם מלכות מלך המשיח כאלו הם דבוקים זה בזה לגמרי.

⁹מהר"ל, שם: ולפיכך יושב עמהם במדינה שהרי כרוך וקשור בהעדר שלהם, שההעדר שלהם מביא לקבל מלכות אחרת.

¹⁰חתם סופר: לא יוכל להביט אל עול

¹¹חכמה ומוסר (רב שמחה זיסל זיו) דף ג: והנה מצינו במדבר פרשת שמות "ויגדל משה וגו' וירא בסבלותם" ופרש"י "נתן עינו ולבו להיות מיצר עליהם", פירוש הרגיל עצמו בציור כאלו קרה לו זאת, ולכן הלך לראות, כידוע, כי כח הציור בא מהתקרבות החוש כמו רגש חוס האש וכדומה. וכל כך הרגיל עצמו בציורים, עד

becomes a murderer¹ and has to face Pharaoh in a trial that would ordinarily mean certain death². Miraculously, this inarticulate man says the right things and is allowed to go scott-free. The murmurings of his own people all around him force him to flee to Midian, and he somehow manages to escape the impenetrable hell-hole that some people still call a great civilization.

In Midian, Moshe begins to follow in the footsteps of his forefathers. Yaakov found his wife at a well, so Moshe will search there as well. Yaakov helped a female shepherdess who became his wife, and so does Moshe. Both find themselves as shepherds for idolatrous fathers-in-law, although Yisro, unlike Lavan, is already a man of great principle³ on a desperate search for the truth. Both learn how to be great leaders by looking after helpless animals with all the care, concern and responsibility later to be lavished on a whole people⁴.

The Rambam tells us that Moshe's concern for others acts as a good preparation for the early stages of prophecy, and suggests that his killing of the Egyptian and interfering in the quarrel of the two Jews was accompanied by Ruach HaKodesh⁵. The Midrash contrasts Moshe Rabeinu to Noach: Moshe starts out an Ish Mitzri, living a messy difficult life. He is involved in murder; he is brought up in the intrigues and impurity of the Egyptian court; he runs to Midian and back, and through all this messiness he becomes an איש אלוקים. Meshech Chochma tells us the formula: Noach's spirituality was ultimately egocentric, while Moshe dedicates himself to the Klal⁶.

שהרגיש בצערם כמו שהוא עצמו היה בצער הזה, וממילא נשא בעול עמהם יותר מצערם הוא כי הם הרבים ובפרט כלל ישראל ע"ש עוד עד סוף הקטע אחרי זה.

Rav S.R. Hirsch, י: ב: ... He is never to forget that he was thrown into the water. ... Therefore, all his life he is to have a soft heart for other people's troubles.

¹ ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול

² וברש"י ד יא: ויאמר ד' אליו מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש או פקח או עור הלא אנכי ד': מי שם פה – מי למדך לדבר כשהיית נדון לפני פרעה. או מי ישום אלם – מי עשה פרעה אלם שלא נתאמץ במצות הריגתך ואת משרתיו חרשים שלא שמעו בצוותו עליך ואספלטורין ההורגים מי עשאו עורים שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת (תנחומא)

However, Rav S.R. Hirsch says the following (ב: טו) show a rather remarkable situation. Pharaoh was an absolute monarch and Moses had committed murder. Also it does not say להמית, the usual expression for capital punishment, but להרוג (to slay, assassinate IL). It seems accordingly that, as the adopted son of the Princess, Moses must have occupied a very distinguished position, so that Pharaoh had to have consideration of which an ordinary individual would not have had the benefit.

³ שמות רבה א ט: ג היו באותה עצה בלעם ואיוב ויתרו. בלעם שיעץ נהרג. איוב ששתק נידון ביסורין. יתרו שברח זכו בניו וישבו בלשכת הגזית

⁴ ר' בחיי ג א ד"ה ומשה היה רועה: אחז משה רבינו האומנות הזה כמנהג הצדיקים הראשונים וגו' (ע"ש שהאריך)

⁵ מורה נבוכים ח"ב פ' מה: תחלת מדרגת הנבואה, שילוח לאיש עזר אלוקי וילווהו למעשה טוב גדול, כהצלת קהל חשוב מקהל רעים, או הציל חשוב גדול או השפיע טוב על אנשים רבים

⁶ במשך חכמה (בראשית ט כ – דף ט) ד"ה איש האדמה: במדרש פרשה לו אמר ר' ברכיה חביב משה מנח נח משנקרא איש צדיק נקרא איש האדמה משה משנקרא איש מצרי נקרא איש אלקים הענין דיש שני דרכים בעבודת הש"ת. דרך אחד מי שמייחד עצמו לעבודתו יתברך ומתבודד ויש מי שעוסק בצרכי צבור ומבטל עצמו בשביל הכלל ומפקיר נפשו עבורם א"כ צ"ל לפי המושג (היינו לפי המבט הראשון) שזה שמתבודד יעלה מעלה מעלה זה ירד מדרגתו ... ובכ"ז מצאנו שנה התבודד ולא הוכיח את בני דורו לכן אמרו עליו שאף הוא היה ראוי לכלייה ורק מתבודד ל עצמו היה בכ"ז אחר שנקרא איש צדיק ירד מדרגתו ונקרא איש האדמה ומשה נקרא איש מצרי שהוכרח לגלות, שזה מורה פחיתות הנפש, מ"מ הואיל ומסר עצמו על ישראל בהריגת מצרי נקרא איש אלוקים, שהגיע לתכלית השלמות מה שיוכל האדם להשיג וגו'

It takes periods of intense meditation and reflection in the plains of Midian for Moshe Rabbeinu to prepare himself for the next levels of prophecy¹. And so, while utterly alone with his sheep, a great event in Jewish history takes place. Although the Sinai experience had to be in front of the whole nation in order to assure its authenticity, other great events, such as Yaakov's struggle with the angel, are completely private events. For it is just through the underlying hiddenness of spirituality that the Geula will take place². In Moshe's first known prophetic experience³ G-d calls to him from a lowly bush, a physical vision to communicate to Moshe's not yet fully developed prophetic abilities. Still, the bush shows how far he had come – it stays dry even when close to water, for unlike water, which has no shape and is therefore all substance and no form, the bush is the beginnings of form. The holiness of Moshe is beginning to take final shape⁴.

Moshe's rise in prophetic ability is meteoric. Soon, an angel is communicating G-d's message to Moshe and Moshe begins to learn about G-d's mysterious⁵ ways in this world and, in particular, His hidden ways in Galus⁶. Finally, in the very same prophecy, Moshe finds himself having a direct prophecy from G-d Himself⁷.

G-d instructs Moshe to go back to Egypt and do the impossible – to confront Pharaoh and secure the release of his people⁸. Remarkably, Moshe doesn't doubt for a minute that such a thing can be done. Did not G-d promise Yaakov that He would personally take them out⁹? He only questions whether he is the right person for the job¹⁰ and whether the Jews are worthy of this. (See later)

¹ כלי יקר ג א: ומשה היה רועה את צאן יתרו. ... הוצרך להודיע שהיה רועה כי רוב הנביאים באו לידי נבואה מתוך הרעיה כי הנבואה צריכה התבודדות וע"י שיראה השמים מעשה ידי אלקים כמ"ש (תהלים ח ד) כי אראה שמש מעשה אצבעותיך וגו' כי ע"ז תהיה כל מחשבתו במציאת הש"י עד אשר יערה עליו ממרום רוח ה', מה שאינו מצוי כל כך ביושב בביתו או בעושה איזו מלאכה אחרת בשדה, זולת הרועה היושב פנוי ברוב הזמנים:

² גור אריה ב יד דף יד ד"ה ומדרשו: הגאולה נמשכת ממדרגה פנימית עליונה שהיא איננה בגלוי

³ Ibn Ezra says that Moshe only spoke to a Malach. Ramban says that he definitely spoke to G-d, although on the next pasuk, Ramban agrees that Moshe had not yet reached the level of Prophecy of speaking to G-d face to face.

⁴ מהר"ל, חדושי אגדות מסכת סוטה דף יג עמ' ב: מעלת משה ... הפך המים שאין להם צורה מיוחדת

⁵ רש"י ג טו: ... שלא יקרא ככתב

⁶ רש"י ג יד ד"ה אהיה אשר אהיה: אהיה עמם בצרה זאת אשר אהיה עמם בשעבוד שאר גלויות

⁷ רמב"ן ג ב: שמתחלה נראה אליו מיכאל ושם כבוד השכינה, והוא לא ראה הכבוד כי לא הכין דעתו לנבואה, וכאשר כיון לבו וסר לראות נתגלה אליו מראה השכינה ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה:

⁸ ג י: ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים

⁹ מדרש רבה כה

¹⁰ ג י: ויאמר משה אל האלוקים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים העמק דבר ד"ה מי אנכי: מה כחי בגשמיות ... וכי אוציא ... מה כחי ברוחניות להוציא את בני ישראל ממצרים, שנצרך להנהיג ישראל איש אשר רוח בו להלך נגד דעת כל אחד

ד א: ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ד' העמק דבר שם: עניה הוא בקול ... [ו]אינו מדרך המוסר לבא בדברים כאלה לפני ד', אבל מדת הענוה ושפלות גברה עליו כ"כ עד שראה עצמו מוכרח לצאת מגדר המוסר ודרך ארץ, והצר לו מאד והרים קול בכיה לאמר מה יעשה ואין בכחו להקים דבר ד' וגו'

העמ' דבר שם ד"ה כי יאמרו לא נראה אליך ד': לא קטרג ח"ו עליהם כי מעטי האמנה הם בגאולה ... אלא לא יאמינו כי נראה אל משה ביחוד, שלא היו יודעים את משה לגודל בתורה המסורה להם מן האבות ולא בחסידות, שהרי בקטנותו גדל בפלסין של מלך, ועוסק בחכמות, ומיד כשבא לראות בצרת אחיו, אירע סיבה שברח מעיקר קדושת ישראל, ומצד דעת בני האדם היה ראוי שיהיה נגלה הקב"ה לאהרון שהיה נביא עד כה במצרים

רש"י ד י: ... וכל זה שלא היה רוצה ליטול גדולה על אהרון אחיו שהיה גדול הימנו והיה נביא היה שנאמר הלא אהרון אחיך הלוי וגו'

Moshe claims that he is כבד פה¹, hard of speech,¹ but that very characteristic is the proof that he is the right choice to lead the redemption. It was Moshe's very spirituality that had led to his loss of speech, for speech is but the physical translation, using physical instruments – a mouth, a pallet, lips and a voicebox – of one's abstract and spiritual thoughts². Moshe had now risen to a level where he was above the physical and therefore felt that he could no longer serve as G-d's messenger to reveal His redemption in this world³.

G-d responds to Moshe by giving him Aharon⁴. Aharon will come right up to Moshe's spirituality and translate it into the revealed world⁵.

G-d speaks to Moshe for a full week⁶ before He finally convinces Moshe that He will give him whatever he needs for all aspects of his mission, and that there is simply no one else who can do the job⁷.

Moshe has a more difficult question: do the Jewish People in fact deserve to be redeemed? Moshe's doubts were kindled when he had to flee because of talebearers from within⁸. This was an indication to Moshe that the Jews were no longer connected to their core spirituality. For spirituality is hidden below the surface and here were the Jews relating to the superficial, surface reality in the worst way possible – by revealing that which was hidden⁹. Talebearing!

Moshe returns, riding on a donkey¹⁰. The word donkey, חמור, is the symbol of materialism – חומר. Moshe has now reached the level where he is above and detached

¹ ד י: ויאמר משה אל יהוה בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי:

² מהר"ל, גבורות ד' פ' כח: "שהיה משה רחוק מענין החומר ואין כוח בלתי נבדל מן החומרי כמו הפה והלשון" וכמן שהסביר הספר ממעמקים (עמ' 88): כי הדיבור וההבעה כח חיצוני, שבו האדם מגלה עצמו כלפי חוץ.

³ ממעמקים, עמ' 89: שמשה רבינו טען שעובדת היותו כבד פה וכבד לשון מורה על כך שהוא אינו איש דברים בעצם, ושהוא לא שייך לדרגת הגילוי

⁴ ד (יד) ויחר אף יהוה במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבבו: (טו) ודברת אליו ושמת את הדברים בפיו ואנכי אהיה עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשון: טז: ודבר הוא לך אל העם והיה הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלהים:

⁵ אבן עזרא ד יד: ודבר זה אין זה גרעון למשה רק מעלה גדולה כי אהרן יהיה דומה לפה שיוציא דבור הנשמה שאינו נראית כמו המלאכים שאינם נראים כי אינם גוף. והנה ידמה משה כמעלת המלאך זהו ואתה תהיה לו לאלהים. והנה אין אלהים בכל המקרא רק השם הנכבד או מלאכיו הקדושים. כי על ידם יראו מעשה השם בארץ. או קדושי מטה העושים משפטי אלהים בארץ. וכל אלהים שהוא עבודת כוכבים דבר הכתוב ככה לפי מחשבות העובדים כמו אל חנניא הנביא:

⁶ רש"י ד י: גם מתמול גם שלשום: למדנו שכל שבעה ימים היה הקב"ה מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו מתמול שלשום מאז דברך הרי שלושה ושלושה גמין רבויים הם הרי ששה והוא היה עומד ביום הז' כשאמר לו וגו'

⁷ העמק דבר ג י: ועתה לכה ואשלחך אל פרעה: ... דוקא לך, ואם אין אתה לא יהיה אחר זולתך

⁸ ב טו: ... ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר רש"י ד"ה ויירא משה: כפשוטו ומדרשו דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין (פירוש – מוסרים) אמר מעתה שמא אינם ראויים להגאל. ובד"ה אכן נודע הדבר: כמשמעו. ומדרשו נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך אבל רואה אני שהם ראויים לכך

⁹ ובגור אריה ב יד דף יד ד"ה ומדרשו: הגאולה נמשכת ממדרגה פנימית עליונה שהיא איננה בגלוי ומי שמגלה דברים הפך זה שדבק במדרגה תחתונה והיא נקראת מדרגה גלויה וחיצונה לכך כאשר ראה דלטורין בישראל אמר שראויים לשעבוד שהשעבוד מדרגה תחתונה ... שהרי הם בעלי רכיל מגלה סוד וגו' ע"ש שהאריך

¹⁰ שמות ד כ: ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור

from the material¹. Like the other 2 donkey riders, Avraham Avinu before him and the Moshiach after him, he would be recognized as a kind of universal king, and not only over the Jewish people². He plunges into Egypt, the most sensuous and material of places (עם הדומה לחמור), riding the material, and uses that control to pull the Jews out of Egypt³.

Moshe now speaks to Pharaoh with Aharon, and shockingly, things get worse. Sefas Emes says that this was because Moshe was Midas HaDin, and, through his intervention, Klal Yisroel were now being judged at this higher level⁴.

Moshe Rabbeinu never stopped growing. At the end of his life he was so great that merely looking at the Holy Land gave its air an ethereal quality, אוירא דארץ ישראל. His spiritual power was such that had he gone into the land, the presence of the Jews there would have been permanent⁵. By then his body was pure; he was literally an angel on earth⁶.

(See also under Parshas Vezos Habracha – “The Sins and Death of Moshe”)

¹מהר”ל, גבורות השם, פ’ כס: דע כי כל רכיבה הוא מורה על שהרוכב נבדל מן אשר רוכב עליו ומתעלה עליו כי מאחר שהוא רוכב עליו מתנשא עליו ואינו מצורף עם אשר הוא רוכב עליו. וכאשר רצה הקב”ה להגדיל את אברהם ואת משה ... נתן להם הקדוש ברוך הוא להיות רוכבים על החמור, שזה מורה שהוא רוכב על החמורית, מתנשא עליו ורוכב עליו לפי שהוא נבדל מן החומר.

(ועיין בגור אריה על שמות פרק ד פסוק כ בסוף שמסביר למה נבא החמור בין השמשות)

²מהר”ל, גור אריה, ד כ: ובפרקי דרבי אליעזר (פל”א) יש שם מדרש זה, וכן ישנו שם “ויחבוש את החמור” (ר’ בראשית כב, ג) הוא החמור שנברא בין השמשות, והוא החמור שרכב עליו משה, והוא החמור שעתידי בן דוד לרכוב עליו, עד כאן. ... אברהם כל ימיו בגדולה והתרוממות, כמו שאמרו (ב”ר מג, ה) “עמק שוה” (בראשית יד, יז), שהשוו בו כל העולם והמליכו את אברהם למלך, והכל הוא בשיעור אלקי. וכן ענין משה שהיה מלך (זבחים קב.) על ששים ריבוא, והיה מתנשא על פרעה ועל מלכי סיחון ועוג. וכן יהיה מלך המשיח לעתיד במהרה בימינו, שכל האומות נותנים שי לו. וכאשר תדע זה הכל אז תתבונן במה שאמרו כי החמור שרכב עליו אברהם הוא החמור וכו’, כי ראוי לך לדעת כי הרכיבה הוא [מורה] על התנשאות ורוממות, כי הרוכב הוא מתנשא על הבהמה, ומפני כי אלו היו מתרוממים ומתנשאים, כתבה התורה אצלם לשון רכיבה, שהיו מתנשאים במעלתם:

³ממעמקים, דברים עמ’ 259

⁴שפת אמת תרל”ז דף 8: ד”ה בפסוק וישב משה אל ד’ כו’ למה זה שלחתי כי מרע”ה תלה הכל במעשיו שעל ידי שהיה השליחות על ידו לכן הרע להם פרעה. והאמת כן היה. וביאור הענין מרע”ה הוא בחינת התורה ממש והוא מדת הדין והמשפט ... ע”ש

⁵אור גדליהו וארא עמוד 24: זה גופא ... היתה הסיבה שמשה רע”ה לא היה ביכולתו להכניס את בני ישראל לארץ, וכמו שאמרו חז”ל שכל מה שעשה משה יש לו קיום לנצחיות ומעשה ידי של משרע”ה לא היו בטלים, ואילו היה משרע”ה מכניס את בני ישראל לארץ, לא היו ישראל גולים ובית המקדש לא היה חרב הג”ה 5 שם: ואמר בשם המהרש”א לפרש מה שאמרו חז”ל אוירא דארץ ישראל מחכים, היינו מטעם שמשה רבינו ע”ה ראה את ארץ ישראל, ובזה קידש את אוירה, ואפילו אם קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא, אבל קדושת אויר לא נתבטל, כי נתקדש על ידי משה רבינו ע”ה

⁶רמח”ל, דעת תבונות, ס’ מב: ודבר זה מצאנו כבר במשה ר’ ע”ה שזכה וזיכך את חומריותו, עד ששב למדרגת מלאך ממש, וכבר ראו כל ישראל כי קרן עור פני משה

3. The Burning Bush

SUMMARY:

In Moshe's first known prophetic experience, G-d calls on him from a lowly bush that represents the oppressed Jews. In the middle of the bush is a fire which does not spread to the sides of the bush. The fire is the Galus, or the Midas HaDin which causes it. The bush does not burn but rather gradually conquers the fire, teaching that the Jews will survive the exile.

G-d (or His messenger) now speaks to Moshe from within the fire. This teaches that G-d's Providence works from within the exile experience to bring it to redemption. G-d now tells Moshe, *"Do not approach any further,"* for you will not understand everything. At the same time, G-d begins to instruct Moshe about the nature of His mysterious ways in this world, and, in particular, His hidden ways in Galus. *"Take off your shoes,"* your material overlays, in order to prepare yourself for an even clearer prophecy. *"I will be as I will be":* I, G-d, am the essence of existence and all justice and righteousness which nurtures and consolidates existence. My whole Being is against the destructive essence of the Egyptians and of any perversion of cruelty.

The very exile, the bush, causes the flame, the holiness, to burn bright. The darker the exile, the more light there is hidden within it. וכאשר יענו אותו כי וכן יפרוץ – to the same degree that the Egyptians inflicted the Jews, the Jews multiplied and grew. G-d did not leave the Jewish people to suffer. On the contrary, the suffering itself was part of the unfolding plan for redemption.

This is like a seed that needs to rot in the ground before a new plant can grow from it. If it does not rot it cannot create the space for the new plant to grow. If it rots completely, it will lose its kernel of life and no new plant will emerge. The new plant emerges exactly at the point where the seed lies between destruction and existence.

The suffering and the slavery were all a part of this process. But, they were about to become like a fully rotted seed that would no longer be capable of producing a new plant. G-d then hastily redeemed the Jews at the last moment, at the last level of Tumah, so to create enough of a vacuum for the kernel of spirituality within them to flower anew.

This is what surprised Moshe when he inquired why the bush, the Jewish People, was not being consumed by the fire: *"And he said, I will approach and see this great appearance, why the bush is not being consumed."* Moreover, he saw that the fire of the Midas Hadin that was causing the exile would eventually go out, but he did not understand the mechanism.

Initially Moshe Rabbeinu did not want to go and save the Jewish people, partly because he thought the kernel of Jewish life, their faith, had already been snuffed out. Therefore, he told G-d that the people would not listen to his voice. G-d's response was to *"Take off the shoes from your feet, for the place where you are standing is holy ground."* "The place where you are standing" refers to the Jewish people, for you are standing and talking about them. They are still holy, G-d tells Moshe, and deep in the depths of their souls, they believe. A Jew should always believe that he believes, even when he cannot feel his faith on the surface. And so the bush is burning but is not consumed. You, Moshe Rabbeinu, should take off your shoes to that and dedicate yourself to their cause, for nothing should separate between your feet and this ground, between you and this holy people.

There are other reasons why Moshe does not want to return. He sees that the Jews would have to repeat the exile experience. G-d tells Moshe that the Egyptian slavery is a paradigm for exiles to come, for the Egyptian exile was a concentration of

all the other exiles within it. But "*I will be as I will be*", and just as G-d is with the Jewish people in this exile, so He will be in exiles to come. The redemption from Egypt also contains within it the redemption from all other exiles.

Moshe Rabbeinu knows that the Jewish people would have to flourish anew and that there would be something unnatural about this growth, but by what merit, he asks. This is not because he does not believe in the Jewish people, but because he is simply perplexed. G-d's answer is that they will be receiving the Torah, and that this is the merit and the means through which they will be raised up. Moshe Rabbeinu is now convinced, and agrees to return to Egypt.

DETAIL:

The story of Moshe and the burning bush is one of the most captivating of all the Chumash stories. In Moshe's first known prophetic experience¹, G-d calls on him from a lowly bush to show him that He feels every bit of the pain of the Jewish people in Egypt². Most commentators understand the lowly bush to be the oppressed Jews. In the middle of the bush is a fire which does not spread to the sides of the bush³. The fire is the Galus, or the Midas HaDin which causes it⁴. The bush does not burn but rather gradually conquers the fire⁵, teaching that the Jews will survive the exile.

G-d (or His messenger) now speaks to Moshe from within the fire. This teaches that G-d's Providence works from within the exile experience to bring it to redemption, and is not an outside, superimposed force⁶. G-d now tells Moshe, *"Do not approach any further,"* for you will not understand everything⁷. At the same time, from that distance, G-d begins to instruct Moshe about the nature of His mysterious⁸ ways in this world, and, in particular, His hidden ways in Galus⁹. *"Take off your shoes,"* your material overlays, in order to prepare yourself for prophecy and to understand what I am going to say next¹⁰. G-d tells Moshe, *"I will be as I will be"*¹¹: I, G-d, am the essence of existence and all justice and righteousness which nurtures and consolidates

¹ Ibn Ezra says that Moshe only spoke to a Malach. Ramban says that he definitely spoke to G-d, although on the next pasuk, Ramban agrees that Moshe had not yet reached the level of Prophecy of speaking to G-d face to face.

² רש"י ג ב ד"ה מתוך הסנה: ולא אילן אחר משום עמו אנכי בצרה

³ העמק דבר ג ג: את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה. צדדי הסנה מדוע אינו נאחז האש שבתוך גם את צדדי הסנה.
וכן ברב הירש.

⁴ העמק דבר ג ג: ... מדוע דולק האש ... הבין שהוא בא להראותו שאש הדין וגזירת המלוכה לבה ובווערה בתוך הסנה, שהן עמו ואחיו השפלים ונדכאים

⁵ העמק דבר ג ב ד"ה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה אינו אוכל: ... אינו נאכל מיבעי ... אלא הפירוש שראה ... שהסנה מכלה את האש ... מעט מעט

See Rav Hirsch, pgs. 24-5, who learns that the fire represents Torah. He learns that the fire was inside of the bush, not surrounding it, just as the Torah should penetrate us in order to purify ourselves.

⁶ העמק דבר שמות ג ד: מתוך הסנה. מאותו המקום שהלבת אש שם. משם קראו אלקים. ... שהשכינה בפנים ומטה הגזירה כפי ההשגחה.

⁷ העמק דבר ג ה: ויאמר אל תקרב הלם. אל תקוה ולא תרצה לעיין בענין נשגב הלז אם לא באופן זה:

⁸ רש"י ג טו: ... שלא יקרא ככתב

⁹ רש"י ג יד ד"ה אהיה אשר אהיה: אהיה עמם בצרה זאת אשר אהיה עמם בשעבוד שאר גלויות

¹⁰ העמק דבר ג ה: שמשה רבינו קיבל עליו בשמחה רבה זה הענין. ונעל נעלו. במשל ובנמשל. והכין עצמו לנבואה.

שם: של נעליך מעל רגליך. ואם כי הדבר כפשוטו מ"מ יש בזה כונה נפלאה כעין משל ונמשל. וככל הדברים שענייני גשמים מורים על ענייני רוחנים וכבר נתבאר בס' דברים בענין חליצת מנעל של היבם שהוא ענין התפשטות הגשמיות. שלא יהא אחר רצון וטבע האדם כלל. כ"א מופרש כולו לשמים. כדרך אדם המעלה אשר שמו אדם בעצם כמו שביארנו בפ' מעשה בראשית. מיהו שם בענין חליצת המנעל אינו אלא לשונה באשר שאין כל אדם מחויב לעמוד בזה האופן כל ימיו. ולא כל אדם זוכה לכך. אלא לצורך המצוה היה מחויב בכך כמבואר שם. אמנם מי שרוצה להתקרב לשכינה מחויב לחלוץ מנעלו. היינו לבוש הטבע. ועי' להלן ד' כ"ד:

¹¹ ג (יד) ויאמר אלקים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם:

existence. My whole Being is against the destructive essence of the Egyptians and of any perversion of cruelty¹.

Sefas Emes, however, understands that the bush refers to the Egyptians. Despite the fiery G-dliness in the world, the Egyptians and the exile they inflict on the Jews continues to survive. G-d wanted to show Moshe that the very exile, the bush, causes the flame, the holiness, to burn bright. The darker the exile, the more light there is hidden within it. וכאשר יענו אותו כי וכן יפרוץ – to the same degree that the Egyptians inflicted the Jews, the Jews multiplied and grew. G-d did not leave the Jewish people to suffer. On the contrary, the suffering itself was part of the unfolding plan for redemption².

The Nesivos Shalom compares this idea to a seed that needs to rot in the ground before a new plant can grow from it. If it does not rot, it cannot create the space for the new plant to grow. If it rots completely, it will lose its kernel of life and no new plant will emerge. The new plant emerges exactly at the point where the seed lies between destruction and existence³.

So too, the Jewish people were sinking and had reached the 49th level of Tumah. The suffering and the slavery were all a part of this process. G-d had to take them out right then, and rapidly, because if they were to sink any further they would be like a seed that had rotted entirely, no longer capable of producing a new plant. G-d had to wait until the last moment because here, too, if the seed would not rot it would not produce. Klal Yisrael had to reach the last level of Tumah to create enough of a vacuum for the kernel of spirituality still within them to flower anew⁴.

This is what surprised Moshe when he inquired why the bush, the Jewish People, was not being consumed by the fire: *"And he said, I will approach and see this great appearance, why the bush is not being consumed."*⁵ Moreover, he saw that the fire of the Midas Hadin that was causing the exile would eventually go out, but he did not understand the mechanism⁶.

Initially, Moshe Rabbeinu did not want to go and save the Jewish people partly because he thought the kernel of Jewish life, their faith, had already been snuffed out.

¹ספורנו ג (יד) אהיה אשר אהיה. ההוה תמיד על ענין אחד מצד עצמו, ומזה יתחייב שיאהב המציאות וישנא כל הפסד מנגד למציאות, כאמרו כי לא אחפוץ במות המת ומזה יתחייב שיאהב משפט וצדקה, אשר תכליתם מציאות, וישנא העול והאכזריות, המטים עקלקלות אל העדר והפסד, ובזה שנא חס ואכזריות המצרים נגדכם:

²שפת אמת שנת [תרל"ח]: בלבית אש מתוך הסנה במד' אני ישנה ולבי ער כו'. פי' שהקב"ה הראה למשה מראה גדולה זו מתוך חושך הגלות עצמו. וזה ה' התיימה מדוע לא יבער הסנה מאחר שנמצא באמת התלהבות הגדול הזה איך יש קיום לקליפה המחשכת אורות הגדולים הללו. אך זה באמת רצה הקב"ה להראות לו כי אדרבה לפי גודל החושך והגלות נסתר בו אור גדול גנוז והוא בחי' הגאולה. כי הגלות הוא סימן על הגאולה. וכפי רוב קישי הגלות מורה על תוקף הגאולה. וז"פ הכתוב וכאשר יענו אותו כי וכן יפרוץ. פי' הכתוב מתוך עצמו אשר לא יירהרו אחר הבורא ית' איך הניח לענות את עמו כ"כ כי כפי רוב העינוי כן יהי' אח"כ תוקף הגאולה:

³נתיבות שלום, עמ' לא: צריך ביאור ... מדוע סבב הקב"ה שישארו במצרים עד הרגע האחרון, ומדוע לא הוציאם קודם ששקעו במ"ט שערי טומאה שלא יהיו בסכנת אבדון. אלא עומק הענין הזה על דעת משכח לגרעון הזרע הנזרע באדמה, דקודם מרקיב הגרעון עד שלא נשאר בו כי אם קוסטא דחיותא ואז מתחיל להצמיח. כי לא תתכן צמיחה מחודשת אלא כאשר קדם לה ההעדר, וכל זמן שלא נרקב הישן אין החדש יכול להצמולץ אמנם אם יתורקב לגמרי ולא תשאר הקוסטא דחיותא כבר גס כן לא תתכן הצמיחה חזון הצמיחה המחודשת הוא כאשר הגרעין נמצא בין ההעדר והקיום, שכולו נרקב מלבד הקוסטא דחיותא.

⁴נתיבות שלום, שם: כחות הטומאה הולכים ומכלים את כלל ישראל, אבל הסנה איננו אוכל, שאינם נשרפים לגמרי אלא נשאר בהם עדיין קוסטא דחיותא.

⁵ועל זה התפלא משה ויאמר אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה. משה תמה מהו כח הקוסטא דחיותא שבהם, ואיך יתכן שהם שריים בטומאה כזו ואעפ"כ אינם נשרפים מגדול הטומאה לגמרי.

⁶העמק דבר ג ג: ראה שהאש כלה ונפחת בלי טעם. וישראל עמו אינם כלים כלל. ואם כן היאך יהיו הגזירות כלין. וזהו השאלה מדוע לא יבער הסנה ומי מעכב למלכות לכלות את ישראל ח"ו. וביקש לראות בסנה מי מעכב שהאש לא יהא נאחז בסנה. ומזה יבין מי מונע לכלות את ישראל:

Therefore, he told G-d that the people would not listen to his voice¹. G-d's response was to *"Take off the shoes from your feet, for the place where you are standing is holy ground."* "The place where you are standing" refers to the Jewish people, for you are standing and talking about them. They are still holy, G-d tells Moshe, and deep in the depths of their souls, they believe. A Jew should always believe that he believes, says the Nesivos Shalom, even when he cannot feel his faith on the surface. And so the bush is burning but is not consumed². You, Moshe Rabbeinu, should take off your shoes to that and dedicate yourself to their cause, for nothing should separate between your feet and this ground, between you and this holy people³.

There are other reasons why Moshe does not want to return. He sees that the Jews would have to repeat the exile experience⁴. G-d tells Moshe that the Egyptian slavery is a paradigm for exiles to come, for the Egyptian exile was a concentration of all the other exiles within it⁵. But *"I will be as I will be"*⁶, and just as G-d was with the Jewish people in this exile, so He will be in exiles to come⁷. When G-d foretold to Avraham Avinu that his children would go into exile, he added the word וגם את (הגוי), to include future exiles as well⁸. Although only one exile, the Egyptian, is referred to clearly in the verse, the others are hinted therein as well⁹. (Whenever one thing is written clearly in the Torah and another has to be learned out, the clearly written thing is the primary issue and the one learned out is secondary¹⁰.) Therefore, the redemption from Egypt also contains within it the redemption from all other exiles¹¹. And this is what G-d meant when he said אהיה אשר אהיה – I will be with the Jewish people in future exiles as I am with you in this exile. And therefore I will also redeem the Jewish people from these other exiles as I will redeem them from Egypt. In fact, within the Egyptian redemption lie the seeds for all future redemptions¹².

¹נתיבות שלום עמ' לב: משה רבינו [טען] והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי, שהיה סבור שגם האמונה כבר פגומה אצלם.

²נתיבות שם: והשיב לו הקב"ה, של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא. המקום אשר אתה עומד עליו מרוח על בני ישראל שאתה עומד ומדבר אודותם. ... כמאמר מר"ן מלכו"ב ז"ע, שעל יהודי להאמין שהוא מאמין, ואף כשאנו מרגיש כן, יאמין כי בפנימיות נפשו מאמין הוא אלא שעבים מכסים ממנו את אור האמונה.

³ע"פ רב ש.ר. הירש עמ' 26 – ומדמה את זה לכהנים במקדש שגם שם לא היה חוצץ שום דבר בין הכהן ורצפת בית המקדש. ורב הירש ממשיך לשיטתו בזה שהמדובר הוא תורה ולא כלל ישראל.

⁴אור גדליהו, שם: משה רבינו שלא רצה לילך בשליחות הגאולה, כי משה רבינו ראה כי גולה זו לא תהיה נצחית, ועוד יהיה שעבדים אחרי זה, ולכן לא רצה לילך בשליחות זה

⁵אור גדליהו שמות דף ו בכח היה נכלל כל הגלויות בתוך גלות מצרים

⁶ג (יד) ויאמר אלקים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם:

⁷רש"י, שם: אהיה עמם בצרה זאת אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות (ברכות ט) וגו'

⁸אור גדליהו, שם: ולכן מצינו שאמר חז"ל על מה שנאמר לאברהם אבינו בשעת ברית בין הבתרים "וגם את הגוי" – "וגם" לרבות שאר מלכויות

⁹אור גדליהו, שם: כי בפירוש בתורה לא נכתב רק גלות מצרים, ושאר הגלויות הם מצד רבוי בקרא

¹⁰אור גדליהו, שם: ודבר זה הוא כלל גדול בתורה, כי דבר הנכתב בפירוש הוא העצם, ומה שלצד הוא כספול

¹¹אור גדליהו, שם: והגאולה מגלות מצרים היתה גאולה בכח מכל הגלויות

¹²אור גדליהו, שם: [וזה] הכוונה במה שאמר הקב"ה אהי אשר אהי ומביא רש"י אהיה עמם בצרה הזאת כמו שאהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות ... ומזה מוכח גם כן שיהיה עוד גאולות ... ונכלל בזה גם כן תשובה לשאלת משה רבינו שלא רצה לילך בשליחות הגאולה, כי משה רבינו ראה כי גולה זו לא תהיה נצחית, ועוד יהיה שעבדים אחרי זה, ולכן לא רצה לילך בשליחות זה, ועל זה היה התשובה של אהי אשר אהי, כי בגולה זו נכלל כל הגאולות, ובכח שליחות משה רבינו בגאולה זו, תהיה הגאולה דבר נצחי, ותהיה גם הגאולה משאר השעבדים אשר יהיו.

Moshe Rabbeinu now adds another objection to returning to Egypt, stating that the Jewish people are not worthy of redemption. By what merit, he asks, will G-d do Nisim for them and redeem them? Shem Mishmuel asks how Moshe Rabbeinu knew that G-d would do miracles for the Jewish people, for this had not yet been promised to them. He suggests that Moshe's question, by what merit would a Nes be done for them, is referring not to miracles, but to the word Nes in the sense of being raised up, as in Nes, a banner. Moshe Rabbeinu knows that the Jewish people would have to flourish anew, and that there would be something unnatural about this growth, but by what merit, he asks¹. Although there are those who see in this a lack of trust in the Jewish people on the part of Moshe, Shem Mishmuel understands that Moshe is simply perplexed, not critical². G-d's answer is that they will be receiving the Torah and that this is the merit and the means through which they will be raised up³. Moshe Rabbeinu is now convinced, and agrees to return to Egypt.

¹שם משמואל [תרע"ב]: וזה שדקדק מה זכות יש להם שיעשה להם נס, שלכאורה אינו מובן מאין ידע שיעשה להם נסים, ועיין רמב"ן בפסוק ואמרו לי מה שמו שעדיין לא נאמר למשה שיעשה ביציאת מצרים אותות ומופתים. אך לפי האמור יש לומר דלשון נס נאמר על לשון הגבהה, כענין (ישעי' מ"ט) ארים נסי, (שם ה') ונשא נס לגוים, ולא בא דוקא על אותות ומופתים. והנה הבין משה שלהעלותם אל ארץ ישראל צריכין לחיים חדשים, וזהו הנס להגביה אותם משפל חיותם לחיים גבוהים בהתרוממות הנפש, ומאין יזכו לזה

²שם משמואל [תרע"ב]: וידיעה זו היא ידיעת עיקרי הגאולה והי' רוצה לידע מה היא הזכות, ולא ח"ו כמקטרג רק להתברר על עסקיו כענין ששאל מה שמו להתברר על עסקיו כמ"ש במד"ר (פ' ג'), ועיין רמב"ן שפירש שדרך שאלה בקש שיודיעהו מי השולח אותו כלומר באיזה מדה הוא שלוח אליהם עי"ש, כן יש לפרש מה זכו ישראל, ודו"ק:

³שם משמואל [תרע"ב]: וזהו שהשיבו השי"ת בהוציאך את העם ממצרים תעבדון וגו', שהוא מתן תורה. והיינו עפ"י דברי הש"ס (מכות י'). מנין לדברי תורה שהם קולטין שנאמר את בצר במדבר וכתוב בתרי' וזאת התורה עי"ש, וכמו שבאמצעות ערי מקלט הוא משיג חיים חדשים כן הוא באמצעות התורה ומ"מ בעסק התורה נתקן ומשיג חיים חדשים חיים שהם חיים. אכ"ר:

וארא

1. Miracles and the Makkos

SUMMARY:

G-d hides Himself in the laws of nature. It was the Avodah of the Avos to discover G-d behind this veil. Now G-d tells Moshe that He will reveal himself in a clearer fashion – a revelation of שמי ד' through the Ten Plagues.

The Ten Sayings of Creation showed that G-d created the world. The Ten Plagues showed that He continues to be involved in the creation. The Ten Commandments showed the moral purpose behind the creation – the spiritual world.

The purpose of all miracles is to reveal HaSh-m's השגחה, and the Makkos are no different. The plagues happen only to the Egyptians and not to the Jews; Moshe announces the precise time when each would begin and end. The difficulty is in showing the Egyptians that this isn't just an advanced form of כישוף. In acts of כישוף, things always return to the way they were before. However here, after the frogs die, they remain real, rotting and all piled up. The frogs in the water survive and remain in and around the water forever more. Pharaoh's magicians soon notice the pattern, אצבע היא אלוקים, but Pharaoh pushes on without them.

Miracles and nature are not substantially different. Miracles reveal what nature hides, but for someone who sees clearly below the surface, miracles are not necessary to see a revelation of G-d in this world. Nature is essential for day-to-day living. Without a life of nature we would not know how to regulate our lives, how to anticipate things, how to plan and respond. For this reason open Nisim are not only limited, but even when they do happen, they ordinarily require that man go as far as his normal actions will take him before G-d will activate the miracle. Thus Noah had to build a large Ark, even though it wasn't big enough in the end to accommodate all the animals. We have to light the fires under the Mizbeach even if the fire from heaven will ultimately do the job. The Nes always remains a little hidden, never fully revealed. G-d divides the Red Sea, but the wind must blow for this to happen. G-d uses the כלים of nature in order to effect miracles.

We might ask, "Does not a miracle show that G-d wasn't able to plan everything He needed to do in His original creation?" However, miracles are also a part of מעשה בראשית and have their own order. When G-d created the world He created two orders of law: the first were the natural laws and the second was the order of miracles. The order of miracles is, like the natural order, an order that follows laws and patterns. We are accustomed to thinking that G-d implemented the order of nature into the world and suspends this when He does a miracle. But that is not what happens. G-d did not place either one of the two orders, natural or miraculous, as the permanent order. אין סדר הטבע מוחלט. Sometimes He activates the natural order and sometimes the miraculous. Therefore miracles are as much a part of the creation as is nature.

It is just this order in the miraculous which makes it so hard for Pharaoh to accept that everything is coming from G-d. He sees the order and misinterprets it again and again. After all he goes through he walks right into the split Red Sea. Pharaoh thinks, "You make blood out of water. So will I. It is true that yours is really blood and mine is but reddish water. But that just shows that your G-d is stronger than mine at this time. You make frogs. I can also make frogs. True, my frogs can not give birth to any

more, and yours can. True, whatever I do with magic soon returns to its former state whereas you can ask your G-d to stop at a precise, predetermined time. True, I cannot produce something which has true movement and you can. Your G-d is now very strong. But the constellations will change. My super nature will eventually match or defeat yours.”

We have shown that nature and miracle are different sides of the same coin. However, the miracles of the Exodus until the Jews went into Israel reflected a change in the whole order of nature. Starting with the plagues, the very laws of nature were changed (but continued to operate normally for the Jews). The plague of blood meant that H₂O combined to create not water but blood (while the Egyptians merely made the water look like blood). The plague of darkness changed so that it was no longer merely the absence of light but had active (photon) properties. At the crossing of the Red Sea, water changed so that it no longer acted as a normal liquid spreading over a surface. Rather, it piled up.

Changing the order of nature in this way showed that G-d not only supervises the world, as regular miracles show, but that He is its Creator as well.

The Egyptians had destroyed the moral world, and this was beginning to impact on the physical world. These masters of impurity had succeeded in infusing all of reality with their anti-holiness. The plagues worked backwards, re-establishing the purity of creation and its moral purpose. The plague of blood came to correct הנה נתתי לכם את כל ... זורע זרע. For it is through the blood that the food is taken to all parts of the body. The abundance of blood now became a curse, for over-supply and deficiency are two sides of the same coin. The frogs came to fix ישרצו המים שרץ נפש. The second last plague, darkness, was against the second saying of creation, *Let there be light*. The last plague, the slaying of the first born, was against, the first creative act – *In the Beginning G-d created the Heaven and the Earth*.

But the plagues themselves, as we have seen, unfolded in an orderly fashion. The first two of each set came with a warning while the third came without warning. The plagues were graded. Each Makkah affected the Mitzrim in a more and more substantial way. The first three plagues (blood, frogs and lice) came from the earth, the second (animals, animal plagues and boils) from the middle domain, and the third (hails, locusts and darkness) from the heavens. Finally, the plague of the first born strikes at the soul of man, that which is above everything.

In the first of each group of three, Moshe and Aharon are not allowed to approach Pharaoh in his house. They are constrained to wait until he goes out, showing a certain lack of control over Pharaoh. The second of each three already has them going to the house, showing greater control over him, but still in the form of a warning which Pharaoh is seemingly at liberty to reject (and face the consequences). The third is without warning, showing the maximum amount of control. This cycle then repeats itself, but in ascending order of showing G-d's control over everything. In this way, the Egyptians were afflicted with all of the reality that constituted the original creation of the world.

There was a great danger that Pharaoh would react violently after any one of the Makkos and destroy all the Jews in one shot. The Makkos had to be perfectly spaced to keep enough pressure on Pharaoh that he would not be able to think of such a thing.

Pharaoh begins to suspect that G-d really is all powerful, but his invested interests are so vast that he keeps on vacillating. Pharaoh was to learn of his mistake at the crossing of the Red Sea. Here all waters in the world split. G-d's miraculous hand was no longer confined to Egypt. He was now shown to be King of the Universe.

DETAIL:

Bereishis – Providence hidden in nature; Shemos – Providence revealed in miracles.

Our Parsha begins with HaSh-m saying to Moshe Rabbeinu,

ו ג: וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקוב בקל שקי ושמי ד' לא נודעתי להם

Ibn Ezra interprets this to mean:

And I appeared to Avraham, Yitzchak and Yaakov through that Name which shows my Hashgacha, and even Nisim, through nature. But the Name through which I effect changes in the whole order of nature, I did not show to them¹.

The name שקי means לעולמי די². According to the Ohr Gedalyahu, this means that G-d hid Himself in the world of nature but put a limit on this³ so that it would always be possible to recognize Him through the created world⁴.

The world was created using G-d's name, אלוקים. The Zohar states that this name for G-d is made up by the words מי אלה – 'who are these' or 'who is behind this'⁵? A close and honest look at the world cannot but raise this question.

This was the Avodah of the Avos, and in particular Avraham Avinu: to discover G-d through the world of nature. In fact, an underlying theme of Sefer Bereishis is to show G-d's Providence hidden in nature, the hidden miracles that were recognized by the Avos⁶. Sefer Bereishis establishes that G-d's Providence exists hidden in nature just as Sefer Shemos establishes that G-d's Providence is expressed in open miracles⁷.

¹עיין מה שהרמב"ן הקשה עליו

²חגיגה יב. ואמר רב יהודה אמר רב בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי עד שגער בו הקדוש ברוך הוא והעמידו שנאמר עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערותו והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אני אל שדי אני הוא שאמרתי לעולם די אמר ריש לקיש בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את הים היה מרחיב והולך עד שגער בו הקדוש ברוך הוא ויבשו שנאמר גוער בים ויבשהו וכל הנהרות החריב

³אור גדליהו, וארא עמוד 27-28: כי בעת שברא הקב"ה את העולם ... היה באופן שבתוך הבריאה יש הסתר ואינו ניכר שהקב"ה מהוה את הבריאה בכל עת, אבל גם העלם והסתר הוא במידה מסוימת, כי הגביל את כוחות הטבע בגבול ובמדה מסוימת

⁴אור גדליהו שם: שלא יהיה ההסתר עד כדי כך שלא יהיה ביכולת להכיר מתוך הבריאה שהקב"ה הוא המהוה את הבריאה, רק יהיה במדה כזו שהאדם יהיה ביכולתו להכיר בה שהקב"ה ברא את עולמו.

⁵אור גדליהו שם: וכמו שאמרו בזוה"ק שהעולם נברא בשם אלוקים שהוא אותיות מי ואלה על שם הכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. שהעולם נברא באופן כזה שהוא מעורר בשאלת שעומד לשאול מי ברא, ושיכול לבא מתוך זה להכירה של אלקות בתוך הבריאה, והיינו שאמרו די אלקותו לכל בריאה, היינו שהאלוהות בתוך הבריאה הוא האופן כזה שיכול כל בריאה להכיר מהבריאה שהקב"ה ברא את העולם.

⁶רבינו בחיי על שמות הקדמה לפרשת כי תשא: וידוע שהנסיים כלם נחלקים לשני חלקים יש נסיים מפורסמים ויש נסיים נסתרים, המפורסמים הם אותות והמופתים הגדולים אשר נעשו לעיני העמים כאותות של מצרים בעשר מכות ובקריעת ים סוף וירידת המן והשלו והוצאת המים מן הצור המשניים טבעו ומנהגו של עולם, הנסתרים הם המעשים והמקרים שאירעו לאבות אברהם יצחק ויעקב כמלחמת אברהם עם המלכים ההם ונצוחו והתגברותו עליהם כי אע"פ שנראה כדרך מנהגו של עולם הכל היה נס נסתר ובספר ממעמקים, עמ' 98 כתב שבזה אפשר לבאר אן עומק תשובתו של רבי יצחק (מובא ברש"י ריש פרשת בראשית) שלא ניתן היה לתורה לדלג על התקופה הראשונה של חושך, טרם נולד האומה הישראלית, ורק להתחיל עם החודש הזה לכם, בגלל שאז היה נראה שסוד הקיום שלכלל ישראל מבוסס רק על מערכת נסית על טבעית. (והוסיף: האומות יטענו שישראל לסטים בזה שהם תובעים זכות להכלל גם במערכת קיום הנקראת "נחלת גויים", מערכת הצשתייכת להנהגת הטבעית.)

⁷ממעמקים, שם

But now G-d tells Moshe that He will reveal himself in a clearer fashion, a revelation of **שמי ד'**. This will be done firstly through the Makkos, which, together with the Nisim in the midbar, are miracles which don't just show that nature is a Divine instrument in G-d's hands but rather that there is a whole different order of the world, which the Maharal calls Seder HaNisim. These Nisim were a part of the profound events of the Exodus that we are required to remember for all time. We surround ourselves with the daily and cyclical reminders of the whole miracle-laden series of events¹.

As we know, there were ten plagues, and this was highly significant, for there were also Ten Sayings of Creation and Ten Commandments. The number ten, says the Maharal, indicates that the Egyptians were afflicted by every aspect and element of the creation². The Ten sayings of Creation showed that G-d created the world. The Ten Plagues showed that He continues to be involved in the creation. The Ten Commandments showed the moral purpose behind the creation, the spiritual world.

The Purpose of Miracles

The purpose of **נסים** in general is to reveal HaSh-m's **השגחה**³, and the plagues were no different. The plagues happened only to the Egyptians and not to the Jews, and Moshe announced the precise time when each would begin and end⁴. The difficulty was to show the Egyptians that this wasn't just an advanced form of **כישוף**. In acts of **כישוף**, things always return to the way they were before. Right at the outset, Moshe and Aharon showed the difference between their Miracles and Kishuf. For example, the sticks of the Egyptians did not reappear after they were swallowed by Aharon's stick⁵. So too, after the frogs died, they remained real, rotting and all piled up⁶. The frogs in the water survived, and remained in and around the water forever after⁷. Pharaoh's

¹רמב"ן, דרוש תורה תמימה: ציוה הקב"ה לעשות זכר לניסים תמיד והחמיר בהם, כי חייב כרת על מה שלא אכל פסח וכרת על החמץ, וצוה לכתוב הענין במזוזות הבתים, ולהניח הענין כתוב בזרועו כנגד הלב, ועל ראשו כנגד המוח, מרכבת הנשמה, ולהזכיר בו בכל יום בפה, וכן תקנו אז נהגו לומר השירה בכל יום בציבור, מפני שיש בו זכר ליציאת מצרים ושבח והודאה עליו. ... והנה בדברות השניות מפורש, ... ויוציאך ה' אלוהיך על כן צוה לעשות את יום השבת ... זהו מה שכתוב בדברות, אנכי ה' אלוהיך אשר הוציאך מארץ מצרים

²מהר"ל, גבורות השם - פרק נ: היו באים עליהם המכות בכל חלקי העולם ... שהם עשרה, והם עשרה חלקים שברא הקדוש ברוך הוא בששת ימי בראשית

³It is a common mistake to regard the Nisim as the core proof that the Torah was G-d given. While there is no question that they support this idea, the source of our belief in the Sinai event is the fact that the entire nation witnessed this event, and heard G-d speaking, themselves.

⁴The Maharal points out that it was not only that Moshe's prayers brought an end to the plague, e.g. the frogs did not produce any more, no more hail was formed, etc. but that what already existed was removed. Even the hail that had already formed in the sky and had yet to fall was dispersed, he states. (Gevuros HaSh-m, Perek לג)

⁵העמק דבר ז יב ד"ה ובלע מטה אהרן: ... ולפי הפשט באשר שקרן כישוף דלאחר שנפטר הכישוף שב כל דבר להוייתו תחלה, כדאיתא ס"פ ד מיתות, מש"ה סיפר הכתוב שהבליעה היה בהחלט שאפילו כששב התנין של אהרן למטה נשארו ממות החרטומים נבלעים במטה אהרן.

(יג): ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ד':
וכתב העמק דבר שם: התברך בלבבו לומר שאינו אלא כישוף, אלא שיכולים יותר מחרטומיו ומכשפיו וגו'

⁶העמק דבר ח י ד"ה ויצברו וגו': ותבאש הארץ: משה היה לפרעה להשכיל שגם מכה של המדינה אע"ג שגם החרטומים עשו כן, מ"מ אינו דבר כישוף כמו כל החרטומים, דענין כישוף אינו מורגש אלא בעת היותו ולא אחר שטר הכישוף כדאיתא ס"פ ד מיתות, ואלו הצפרדעים גם אחר שכלו היו מורגשים

⁷ספורנו ח ז: וסרו הצפרדעים. ולא די שיכרית את אלה אבל יעשה שהנשארם לא יוסיפו עוד לעלות אל בתיך: ממך ומבתיך. אבל לא מכל הארץ, כי אמנם ימותו בארץ ויבאישו: רק ביאור תשארנה. לדורות ולא יעלו אל היבשה

magicians soon noticed the pattern, אצבע אלוקים היא, but Pharaoh pushed on without them¹.

The lessons of learning about G-d's Providence from the miracles continued in the desert. Rabbeinu Chananel goes so far as to say that the reason G-d led the Jews circuitously in the desert, and not directly to Israel, was to expose them to the need for further miracles². It was not the miracles that were a response to the needs of their situation; rather, their situation was created to produce the miracles! Through this, the Jews were able to learn that G-d bestows us with hidden miracles all of the time³.

The natural world is already designed in such a way that it is weighted in favor of our recognizing HaSh-m's Hashgacha⁴. Nisim reveal what nature hides. Nes is, as the Michtav MeEliyahu states, a revelation of G-d's Providence in such a way that no reasonable person would interpret it as happenstance or coincidence.⁵

But, although a person or group may have to be at a certain level to merit a miracle⁶, a miracle is only necessary for those who fail to see the hidden Providence below the surface of any and every event. It is not necessary for someone who sees clearly, as for such a person everything is a revelation of G-d in this world. Hence the Kuzari states that had כלל ישראל been on the level where they were capable of believing the Sinai events without נסים, the נסים may not have occurred. The fact that they saw more and greater miracles than the Avos is testimony to their lack of equal stature to the Avos in the area of faith and trust, rather than the contrary⁷.

¹רמב"ן ח טו: בראות החרטומים שלא יכלו להוציא את הכנים הודו במעשה אהרן שהיה מאת האלקים, ולכן לא קרא להם פרעה מן העת הזאת והלאה

²רבינו בחיי יג יז: וכתב רבינו חננאל ז"ל שהולכים דרך המדבר לסבה אחרת והיא כדי להרבות להם אותות ומופתים כי אילו הוליכם דרך ארץ פלשתים הקרוב ויתן הקב"ה בלבם שיתנו להם רשות לעבור דרך ארצם ושלא יעכבו אותם כלל היה האות קל ועל כן חייבה החכמה להטב אותם דרך המדבר להיות האותות רבים וגדולים בירידת המן ועלית השלל והוצאת מים מן הצור כי כפי מה שנתרחקו מן הישוב יגדל האות והמופת שיעמוד מין האדם במקומות ההם

³רמב"ן יג טז: ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דבריו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו, הכל בגזרת עליון.

⁴קובץ מאמרים מאמר א

⁵מכתב מאליהו ח"א דף 203: גדר הניסים הוא, שהקב"ה מראה בגילוי את השגחתו, באופן שכל בעל לב יכיר כי אין זה מקרה טבעי, אלא יד ה' נגלית כאן. ע"כ כשיש נס הבא לטובתנו בעה"ז, כך יש נס המתגלה ביסורינו, כאשר השם ית' מראה השגחתו בגלוי בסייעו לשונאיו
רמב"ן, דרוש תורה תמימה: ונחזור לענייננו שהינו בו לבאר, כי הניסים מורים על החידוש ועל ההשגחה ועל הידיעה, ר"ל ידיעת הפרטים, כי הידיעה קודמת להשגחה

⁶רמב"ן, דרוש תורה תמימה: ומפני שהניסים אינם נעשים בכל דור, מפני שאין הדורות ראויין לכך או מפני שאין צורך להעשות, על כן ציוה הקב"ה לעשות זכר לניסים תמיד

⁷כחרי מאמר ב ט' ב (יהודה אבן תיבון): ועשה עם משה וישראל [מה שלא עשה עם האבות] ... לא מפני שהם גדולים מאברהם יצחק ויעקב אך מפני שהם רבים והיה הספק בלבם [משא"כ] האבות [ש]היו בתכלית האמונה
אוצר נחמד: ר"ל האבות הם עצמם היו נביאים ... אמנם א"א שיהיו כל עם ד' נביאים ולולא שראו בעיניהם לא האמינו

Rav Chaim Friedlander (מועדים ב דף רטו) states that nevertheless מהר"ל agrees that it is a greater revelation of השם to be revealed through nature than through miracles.
It is for this reason that the Meforshim explain how each one of the מכות came to show a different aspect of HaSh-m's control over nature (see Malbim and R. SR Hirsch on the Makos). The Maharal explains that even then, it was clear to everyone that HaSh-m's control extended beyond Mitzrayim. This is why the Yisro's Shmua which caused him to come to join the Jewish people was on Krias Yam Suf and Milchemes Amalek, and not on the Makos

Nisim don't only teach us about G-d's Hashgacha in general, but more specifically, נס leads to understanding השגחה פרטית. As Rav S. R. Hirsch¹, in connection with the Miracle of the Mannah, says: *And that substance which He sent down to them and to them alone was rationed out to them in strict accordance with the needs of each individual household. It was quite evident therefore, that these were acts of Divine Providence, which lavishes loving care upon every single member of each and every family in Israel, from the oldest to the very youngest...*

Once we see, experience or know of such Nisim, it is easier for us to understand the Divine Providence hidden in all of nature, what the Ramban and others call Nes Nistar². We then realize that there is no real difference between נס and טבע, that they are simply different manifestations of G-d's Providential input³. While teva represents the hidden light of HaSh-m, nes is the state when that light peaks through⁴. The nes is different, but not so different that we cannot recognize it using our paradigm of teva as a base⁵. נסים do not undermine the essential order of nature, nor do they permanently change the reality of things⁶. They change us if we work on internalizing the experience⁷. נסים won't be seen at all by the determined Pharaoh-like non-believer, as to some degree they need to be believed in order to be seen.

The Necessity of Nature

We might ask: If it is easier to recognize HaSh-m when He does open miracles, why does He not do them all the time? However, טבע is essential for day-to-day living, as without a life of Teva we would not know how to regulate our lives and how to anticipate things, how to plan and respond⁸. Even then, not all of nature is made

¹תהלים עח: כג-כד

²רמב"ן שמות יג טז: ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה ר' עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם... ספורנו (במדבר כ ג ד"ה וירב העם עם משה): כמו ירידת המטר וההמלט מן החלאים ומן הצרות... ושיגורו הצדיקים בתפלתם כענין ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך וכן ויתפלל משה בעד העם. עיין רמב"ן שמות י"ג: ט"ז

³שפת אמת (בהר תרל"ז): הנסים והטבעים הכל אחד ובאמת אין נס גדול כמו הטבע שהוא הגדול שבנפלאות המושגים לנו ... ובאמת הדורות שנעשה להם הנסים היה קבוע בהם האמונה והיה שווה להם הטבע והנסים

⁴פחד יצחק (חנוכה, רשימה ה בסוף הספר): כל חוקי הטבע אינם אלא הגבלות. ההגבלות האלו במהותן עומדות הן בסתירה לאותו אור הראשוני שהיה התחלה לבריאת העולם. שכן על האור הראשוני הזה נאמר שבו היה האדם צופה מסוף העולם עד סופו... (בלי הגבלה) ... לחוקים של טבע ... אלא שהאור הראשוני הזה נגנז לצדיקים לעתיד לבא. ... (ובכל מקום שחז"ל אומרים על איזה דבר שהוא נגנז ... הכונה היא ... שקודם הגניזה היתה פעולתו בגילוי ולהדיא; ואילו אחר גניזתו אינו פועל אלא ... בהסתר ובכיסוי. מה שאנחנו קוראים נס ומה שאנחנו קוראים טבע אינם אלא שני אופנים בפעולת האור הראשוני הזה. האופן הראשון הוא בזמן שנעשה נקב כחודו של מחט באותה גניזה, ואז ממילא בטל חוק הטבע המשתייך לזה.... (= נס). ולעומת זאת בשעה שהגניזה סתומה מכל צד, ואז האור הראשוני הזה אינו פועל אלא בכיסוי ובהעלם הרי אנחנו קוראים לזה טבע. וזה שכתב הרמב"ן כי כל הטבע אינו אלא נסים נסתרים. כלומר, אותו האור עצמו שהוא שרש הנס הוא הוא עצמו שרש הטבע. אלא שפתיחת הגניזה היא נס, ואילו עצם הגניזה היא טבע.

⁵שעורי דעת (א:ח"א, שעור ה' נסים וטבע): ואלו תתהויה בריות חדשות לגמרי, שאין להם מציאות בחק הטבע שבראשית היצירה, א"א שנשיגם כלל לפי טבע ענינו

⁶גבורות ה' - הקדמה שניה

⁷שעורי דעת (א:ח"א, שעור ה' נסים וטבע): ועל כל פנים לא יהי' בכחם לעשות רושם עלינו, אם לא שאנחנו בעצמנו נשתנה בטבע מציאותנו ונהי' לבריות חדשות מתאימות לענינים החדשים שנוצרו בעדנו

⁸רב סעדיה גאון אמונות ודעות ד: ... אין הבורא ... משנה דבר... בלי סבה ... לפי שאם נאמין בכך יסתרו לנו מושגי האמת. וביאר הרב יוסף קאפאח: כלומר לא ישאר לנו שום דבר ברור, כי אם כל דבר עשוי להשתנות בכל עת וללא צורך לא נוכל להחליט בשום דבר שהוא כך...

available to us all of the time. Was it not only in recent history that electricity was discovered, hidden from most of the history of mankind¹? For this reason, open Nisim are not only limited, but even when they do happen, they ordinarily require that man go as far as his normal actions will take him before G-d will activate the miracle. This is why Noah had to build a large Ark even though it wasn't big enough to accommodate all the animals. In the end, a miracle was needed anyhow, so why not build the ark smaller? But, says the Ramban, this teaches us our principle: Man has to go as far as he can within nature before the miracle kicks in². We have to, says the *Chinuch*, light the fires under the Mizbeach even if the fire from heaven will ultimately do the job³. The Nes always remains a little hidden, never fully revealed. G-d divides the Red Sea, but the wind must blow for this to happen⁴. For this reason also, HaSh-m uses the כלים of טבע in order to effect Nisim⁵.

Therefore, we might define טבע as HaSh-m's ongoing Hashgacha in the world⁶, while נס represents a less frequent Hashgacha¹.

וכן ברב צדוק הכהן, צדקת הצדיק ריב: שמעתי על קציבת עץ דאלישע שצריך להראות דבר שהש"י עושה כה"ג שהעץ צף ועי"כ יכול לבקש בחוזק שגם ברזל יציף כי מאי נ"מ להש"י בין עץ לברזל

¹שעורי דעת (א:ח"א, שעור ה' נסים וטבע): הלא רצונו ה' להביא אותנו ואת כל העולם לתכלית הנרצה לפי מציאות זה ולא אחרת... וכל הנצרך להביא את באי עולם להכרת האמת... הכל כבר מוכן ומתוקן בתוך הבריאה... אולם גם הטבע ... ישנם כחות נסתרים... אשר בהגלותם נכנסים אל רכוש הצבור כחלק מן הטבע התמידית כמו כח החשמל, שרק בדורנו זה נגלה לנו ... שחלק מהם ידוע לחכמים ונביאים וחלק מהם לבא לפומא לא גליא, וידועים רק לבורא ב"ה, והוא מודיע לעבדיו הנביאים בעת הצורך מה שעליהם לעשות כדי להביאם לידי גלוי ...

²רמב"ן בראשית ו יט (נח): ועוד עשו אותה (את התיבה) גדולה (אע"פ שס"ט מ"מ היה צרך לנס) למעט בנס כי כן הדרך בכל הניסים שבתורה או בנביאים לעשות מה שביד אדם לעשות והשאר יהיה בידי שמים

³חינוך מצוה קל"ב (מצות אש תמיד תוקד על המזבח): ידוע הדבר ... כי נסים גדולים אשר יעשה הקל אל ב"א בטובו הגדול לעולם יעשה דרך סתר ונראים הענינים נעשים קצת כאלו הם בדרכי הטבע משמעו בקרוב לטבע כי גם בנס קריעת ים סוף שהיה נס מפורש כתוב שם ויולך ד' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים והמשכילים יבינו כי ענין סתר זה למעלת האדון ושפלות המקבל ומה הענין ציונו להבעיר אש על המזבח אע"פ ששם יורד אש מן השמים כדי להסתיר הנס ולפי הדומה שהאש היורדת לא היתה נראית בירידתה מהטעם שאמרנו חוץ מיום ח של מלואים ושל גזעון ומנוח שהיתה נראית

A deeper explanation of this would appear to be as follows: In his תבונות, the רמח"ל explains that there is a מערכת המשפט which is the הנהגת הבורא that is revealed to us; then there is another מערכת גילוי יחודו, מערכת הנהגה which is the הנהגה that really operates the world but which is hidden below the surface. Since the הנהגת המשפט is the real הנהגה operating the world but it is hidden, as long as the הנהגת המשפט operates, which is until משיח, there is a basic state of הסתר (This is similar to the hiding of the לבא לעתיד which the יצחק brings above.) However, at times, there is a גילוי יחודו in this world. (The peeping through of the הראשון in the words of the יצחק). However, even in such a case, the רמח"ל says, HaSh-m still uses the כלים of הנהגת המשפט to deliver the הנהגה of גילוי יחודו.

⁴שמות יד (כא) ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים:

רמב"ן שם: ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים וגו' היה הרצון לפניו יתברך לבקע הים ברוח קדים מיבשת שיראה כאלו הרוח היא המחרבת ים, כענין שכתוב (הושע יג טו) יבא קדים רוח ה' ויבוש מקורו ויחרב מעיינו, השגיג למצרים ויאבדם, כי בעבור זה חשבו אולי הרוח שם הים לחרבה, ולא יד ה' עשתה זאת בעבור ישראל, אע"פ שאין הרוח בוקעת הים לגזרים לא שמו לבם גם לזאת, ובאו אחריהם מרוב תאוותם להרע להם, וזה טעם וחזקתי את לב פרעה ויבאו אחריהם, שחזק לבם לאמר ארדוף אויבי ואשיגם בים, ואין מידי מציל, ולא זכרו עתה כי ה' נלחם להם במצרים:

⁵ברכות לג. מתני': מזכירין גבורות גשמים (שהיא ענין של טבע) בתחיית המתים מאי טעמא אמר רב יוסף מתוך ששקולה כתיית המתים פירוש: ותחיית המתים הוי דבר של העתיד ומ"מ הטבע של השמים של עוה"ז כבר שב לתחיית המתים

⁶עיין בתשובת חכם צבי ס' יח ושם מביא מחכם אחד שהשם טבע לא מזכר בדברי חז"ל

There is another reason why Nes is not the normative expression of G-d's Providence. The Ralbag points out that טבע is a better praise of השם, as HaSh-m is able to use the original, created order to achieve His ends rather than having to create something new. In fact, the Ralbag asks why we need miracles at all. Does not a miracle show that G-d wasn't able to plan everything He needed to do in His original creation? The מהר"ל² answers that נסים are part of מעשה בראשית and have their own order³. When G-d created the world He created two orders of laws: the first were the natural laws and the second were the Maarechet HaNisim, the order of miracles. The order of miracles is, like the natural order, an order that follows laws and patterns. We are accustomed to thinking that G-d implemented the order of nature into the world and suspends this when He does a miracle. But that, says the Maharal, is not what happened. G-d did not place either one of the two orders, natural or miraculous as the permanent, operative reality in this world. אין סדר הטבע מוחלט. Sometimes G-d activates the natural order and sometimes the miraculous. Therefore, miracles are as much a part of the creation as is nature.

Why did Pharaoh not listen?

It is just this order in the miraculous that makes it so hard for Pharaoh to accept that all of this is coming from G-d. He sees the order and misinterprets it again and again. After all that happens to him, he walks right into the split Red Sea⁴. Does he not realize that the miracle is not being done for him? He knows, as the Jews do, that even miracles have their laws, and that even the exception to the law is a law itself⁵. For Pharaoh there is nature and there is super-nature, but the grand book of science, as the Egyptians practiced it then, explains it all. "You make blood out of water; so will I. It is true that yours is really blood and mine is but reddish water⁶. But that just shows that your G-d is stronger than mine at this time. You make frogs. I can also make frogs⁷. True, my frog can not give birth to any more⁸, and yours can. True, whatever I do with kishuf soon returns to its former state, whereas you can ask your G-d to stop at a precise, predetermined time⁹. True, I cannot produce something that has true movement

¹ מכתב מאלהו

² גבורות ה' הקדמה שניה

³ מהר"ל גבורות ה' הקדמה שניה: יש לנסים סדר ג"כ

⁴ שעורי דעת (א:ח"א, שיעור ד' נסים וטבע): ומעתה לא יקשה כ"כ מדוע ירד פרעה אל הים בראותו כי נקדע לפני בני ישראל, כי הם ידעו כי גם מה שלמעלה מן הטבע מתנהל ע"פ מערכה ידועה וחקים קבועים

⁵ שעורי דעת (א:ח"א, שיעור ד' נסים וטבע): כשברא הקב"ה את עולמו...ומצא לנכון להתנות מתחלה גם את אופן ההנהגה היוצאת מכלל החקים הקבועים

⁶ Rav S.R. Hirsch

⁷ ח (ג) ויעשו כן החרטמים בלטיהם ויעלו את הצפרדעים על ארץ מצרים:

⁸ ספורנו ח ג: (ג) ויעלו את הצפרדעים. אבל לא יכלו להוליד אחרים כי אין לאל ידם להמציא בריה מתנועת באמת:

⁹ ספורנו ח ה: למתי אעתיר לך. למען תכיר רב ההבדל בין פעולת החרטומים לפעולת האלהי, כאמרו למתי, וכאמרו רק ביאור תשארונה. וזה כי אמנם מעשה הכשוף יהיה לזמן מוגבל, וישוב הטבע לאיתנו תיכף כשיבוטל הכשוף, כי אז יסור המעיק לטבע, כאמרם ז"ל (סנהדרין פרק ד' מיתות) למה נקרא שמם כשפים, שמכחישין פמליא של מעלה. אמנם הקל יתברך יצוה לטבע לשבות, ולהשתנות, ולפעול כפי קצתו, או כפי כלו, בזמן אשר יגביל לו, ולא ימרה את דברו:

and you can¹. Your G-d is now very strong. But the constellations will change. My super nature will eventually match or defeat yours."

Shiurei Daas points out that even the plague of the first born, which G-d did personally and not through any intermediary, required that the Jews identify their homes with the blood of the sacrificial lamb or face the same fate as the Egyptians. Surely G-d does not want to afflict the Jews! Surely He needs no sign to do what he wants to do. But even when G-d does a miracle through His name directly, He does it according to some pattern².

It is, as we have stated, however, more difficult for us to recognize Providence, for nature, laws and regulated responses are great hidings of the Yad HaSh-m.

Change in the Order of Nature

We see that Teva on the one hand, and both Nes Nistar and Nes Galuy on the other, are different sides of the same coin. The Nissim of Yetzias Mitzrayim were surely נסים גלויים, but there is a difference: starting with the Makkos and going through to the Sinai experience, these nissim were what the Seforno, Rav Tzadok HaCohen and others call a מערכת הטבע³. There is an opinion that G-d set up all the events of the Exodus and the wanderings in the desert just to be able to reveal such a miracle⁴.

This שינוי במערכת הטבע is the fundamental difference between נסים from the time of the מכות until כלל ישראל went into ארץ ישראל, and other Nissim in history. The תלמוד is full of נסים that the תנאים and אמוראים did (e.g. Rav Chanina Ben Dosa who, lacking שמן for שבת, נרות שבת, said: מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק). But these other נסים followed strict rules that basically stretched the laws of nature into new situations or represented the suspension of nature in a very specific time and place.

At יציאת מצרים, the very laws of nature were changed but continued to operate normally for the Jews. The Maharal⁵ states that because נסים and טבע do not operate on the same plane, someone at the level of נס can experience the נס at the same time that someone at the level of nature will experience the natural order of that very same thing (e.g. מים to the מצריים, water to the Jews).

For example, by מכת הדם, H₂O combined to create not water but blood (According to Rav Hirsch, the חרטומי המצרים merely made the water look like blood). Or, during מכת חושך, darkness changed so that it was no longer merely the absence of

¹ יח (יד) ויעשו כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו ותהי הכנס באדם ובבהמה:

ספורנו: ולא יכלו. מבלי אין לאל ידם להמציא דבר מתנועע באמת:

רמב"ן פסוק טו: והנראה בעיני עוד כי מכת הדם להפוך תולדת המים לדם, ומכת הצפרדעים להעלות מן היארד, יכלו לעשות כן, כי אין בהם בריאה או יצירה, כי לא אמר הכתוב "ויהיו הצפרדעים", רק ותעל הצפרדע, שנאספו ועלו, רק מכת הכנים היתה יצירה, ואין טבע העפר להיות כנים, על כן אמר והיה לכנים, ואמר להוציא את הכנים, כענין תוצא הארץ נפש חיה וגו' ויהי כן (בראשית א כד) ולא יוכל לעשות כמעשה הזה זולתי היוצר יתברך ויתעלה ואמר ויעשו כן, ולא יכלו, כי השביעו השדים לעשות מאמרם ואין בהם כח:

² שעורי דעת (א:ח"א, שיעור ה' נסים וטבע): אפי' במכת בכורות ... "אני ולא מלאך" ... אעפ"כ ... "והי' הדם לכם לאות על הבתים" ... "הלא לא חפץ ה' להמיתם והיאך ינגפו בני ישראל בנגף ה' את מצרים?...ראינו ברור כי גם הנהגת שם "הוי" מתלבשת בעניני הטבע ... כפי סדר מערכות הבריאה וחקותיהן ... המכות ... ובבריות כאלו הנמצאות תדיר בבריאתנו... ולכן ה' מקום לפרעה וחכמיו לטעות ... שנעשו ע"י פעולה טבעית ע"י משה או אהרן

³ According to the Maharal (גבורת ד', פ, לב קטע המתחיל ודע) it is only the river turning to blood which is of this order. All the other things do happen in some form, he states, and their miraculous nature lay in their size, their timing, their not entering Goshen and other factors.

⁴ ר בחיי

ואין זה דעת הרמב"ם הל' יסודי התורה שכתב שכל הנסים במדבר לצורך היו.

⁵ גבורות ה' - הקדמה שניה

light but had active (photon) properties.¹ Whereas we are used to light energetically zipping along, penetrating any cracks and even bending around corners, it was now darkness which acted in this way. At קריעת ים סוף, water changed so that it no longer acted as a normal liquid spreading over a surface. Rather, it piled up.

In מצרים, a change in the מערכת הטבע was necessary to prove that השם is the בורא עולם. By showing a new set of laws, essentially a new creation, the plagues proved that not only does השם provide ongoing השגחה but that He is the Creator of the Universe as well.

The Plagues Purify the Creation

The Egyptians had destroyed the moral world, and this was beginning to impact the physical world. These masters of impurity had succeeded in infusing all of reality with their anti-holiness. The plagues worked backwards, re-establishing the purity of creation² and its moral purpose³. The plague of the blood was to correct הנה נתתי לכם, for it is through the blood that the food is taken to all parts of the body. The abundance of blood now became a curse, for over-supply and deficiency are two sides of the same coin. The frogs came to fix ישרצו המים שרץ נפש. The second to last plague, darkness, was against the second saying of creation, *Let there be light*. The last plague, the slaying of the first born, was against the first creative act – *In the Beginning G-d created the Heaven and the Earth*⁴.

Order within the plagues

The plagues themselves, as we have seen, unfolded in an orderly fashion. The first two of each set came with a warning, while the third came without warning⁵. The plagues were graded. Each Makkah affected the Mitzrim in a more and more substantial way⁶. According to Rav Hirsch⁷, “*ברד, ערוב, דם*,” (*the first of each group*)

¹ עיין פירוש קול אליהו של הגר"א, בראשית א:ב על בריאת בחשך

² מהר"ל גבורות ד' פ' נז

³ צדקת הצדיק קצא:

ערוב: הפליתי נגד כבוד את אביך – מדת דרך ארץ וד"א רק כשמכירים שהכל מהש"י ולכן נאמר בו כי אני ד' בקרב הארץ = אמיתות מדת ד"א
דבר: הפלה נגד לא תרצח – מדה כנגד מדה
שחין: נגד לא תנאף – שהיו מיפין עצמן (לא תרצח ולא תנאף ב הפכים ומצרים שטופי זמה אבל הם בכלל ישוב העולם וזהורים מלא תרצח והיה גם בזה טענה לכן איתא (בדבר) והפלה וגו'
ברד: בגושן לא היה

⁴ מהר"ל גבורות ד' שם

⁵ ספורנו ח יב: ובכל שנים מהן התרה, ובשלישית נעשה האות בלתי התראה, כאמרו הן כל אלה יפעל אל, פעמים שלש עם גבר:

רמב"ן ח טו: מכת הכנים, ... לא התרה בו, כי אין הקב"ה מתרה בפרעה רק במכות אשר בהן מיתה לאדם, וכתיב בצפרדעים וצפרדע ותשחיתם (תהלים עח מה), שהוא רומ למיתה או להשחתה שהזכירו רבותינו (שמו"ר י ד) שהיו מסרסים אותם וכן הארבה ימיתם ברעב, כי אכל יתר הפלטה הנשארת להם מן הברד והכל רחמים מאתו באדם, כענין שנאמר (יחזקאל לג ט) ואתה כי הזהרת רשע מדרכו לשוב ממנה ולא שב מדרכו הוא רשע בעונו ימות ואתה נפשך הצלת ולכן לא התרה בו בכנים ולא בשחין ובחשך רק בדבר, בעבור שהוא מיתה, וראוי שתחול גם באדם כאשר אמר לו אחר כך (להלן ט טז) ואולם בעבור זאת העמדתך, ולכן הודיעו הענין איך יהיה:

⁶ מהר"ל, גבורות ד' פ' לד כותב דהיינו כוונת המדרש תנחומא (פרשת בא המובא ברש"י) שסדר המכות הם דומה לטכסיטי מלך בשור ודם הלכד את העיר במלחמה וכתב שם חז"ל: ותמיד היתה המכה מגעת להם יותר עד המכה האחרונה שהיא יותר מגיע להם עד נשמתם ... עוד במדרש (ויקרא רבה פ' יז) ... תחילה פגעה מדת הדין בממונם ואחר כך גפנם ותאנם ויסגר לברד בעירם ואחר כך ויך כל בכור מצרים וגו'

⁷ 81 טו דף

showed the Egyptians how they themselves were no better than Geirim in their own land, and subsequently how little justification they could find for treating the Jews as Geirim and depriving them of their civil rights. **צפרדע, דבר, ארבה** showed them the emptiness of the pride and masterfulness that the possession of **עבדים**, slaves, produces. **חשך, שחין, כנים** were **עיניים** that made them feel what it meant to have to submit to a systematic **עינוי** destiny. **מכת בכורות** finally brought the whole to a climax and accomplished the redemption.”

The Maharal, noticing this pattern (two plagues with a warning and a third without), uncovers the deeper relationships and meaning of the plagues¹. In the first of each group of three, Moshe and Aharon are not allowed to approach Pharaoh in his house. They are constrained to wait until he goes out, showing a certain lack of control over Pharaoh². The second of each three already has them going to Pharaoh's house, showing greater control over him³, but still in the form of a warning which Pharaoh is seemingly at liberty to reject (and face the consequences)⁴. The third is without warning, showing the maximum amount of control⁵. This cycle then repeats itself, but in ascending order of showing G-d's control over everything⁶. The world, says the Maharal, is divided into three domains. There is the earth, the heavens and the space in between. It is in this middle domain where man exists⁷. The first three plagues (blood, frogs and lice) came from the earth, the second (animals, animal plagues and boils)

On pg. 82, Rav Hirsch continues: According to this the plagues grouped themselves:

ענוי	עבדות	גרות
כנים	צפרדע	דם
חשך	ארבה	ברד

‘**ענוי** was to remedy Egypt from the erroneous ideas of **גרות** and **עבדות**, by the revelation of G-d's Power and Almightiness on water and land; **ע'ד'ש'** by revelation of G-d's Power and Almightiness on the living inhabitants of the land, and **ב'איח'** on the land which encompasses land and people. (ע"ש עוד)

¹מהר"ל, גבורות השם - פרק נ: ועדיין צריך עיון ... למה היה הדבר כך. ואם אתה אומר שבא כך בשביל ששני פעמים הקדוש ברוך הוא מתרה בהם ואם לא ישמע בשתי פעמים מביא עליהם המכה בלא התראה, אם כן כל שכן שלא יהיה מתרה בו במכה רביעית והחמישית וכל מכות הבאות אחר כך:

²מהר"ל, גבורות השם - פרק נ: הנה במכה הראשונה לא הרשהו ללכת אל ביתו כי אם כאשר היה פרעה רוצה לצאת המימה יאמר לו התראה ... (במכה ראשונה נאמר (שמות ז') לך אל פרעה בבוקר הנה יוצא המימה ונצבת וגו' ... בסדר ערוב דבר שחין בערוב נאמר (שם) ויאמר ה' אל משה השכם וגו' כמו שנאמר בדם), שזה מורה שאין לו רשות כל כך על פרעה שאינו נכנס לביתו להתרות בו כי אם כאשר יפגע בו

³מהר"ל, שם: ובשניה הוסיף למשול עליו ולבא אל ביתו (בא אל פרעה ואמרת וגו' ולהתרות בו בדבר נאמר בא אל פרעה כמו שנאמר בצפרדעים)

⁴מהר"ל, שם: ומכל מקום כיון שהיה מתרה בו היה אומר אין אני חפץ במכתך רק שתשמע

⁵מהר"ל, גבורות השם - פרק נ: ובשלישית היה מכה אותו בלא התראה לגמרי וזה יותר ממשלה עליו להכותו כך בלא התראה. במכת שחין לא נאמר כלל שהיתה המכה בלא התראה.

⁶מהר"ל, גבורות השם - פרק נ: ובקטנה התחיל ובגדולה כלה, שכבר אמרתי לך כי ... אמנם כל זה לא היה רק במכות שהיו בתחתונים ... וכאשר התחיל במדרגה השניה המכות שהם בחלל העולם, וזאת המדרגה יותר עליונה חזר להתחלת הסדר כבראשונה, וכאשר עוד התחיל במדרגה השלישית שהיה מביא עליו מכות שבאים מלמעלה אז חזר לסדר הראשון, שכל אשר היתה מכה יותר עליונה במדרגה היה המכה גדולה וקשה עליו

⁷מהר"ל, גבורות השם - פרק נ: והנה המציאות הארץ והמים וכל התחתונים זהו מציאות אחד, עד חלל העולם שהוא ממוצע בין הארץ והשמים וזהו מציאות שני, והשמים אשר הם למעלה מחלל העולם הוא מציאות שלישי. נמצא כי המדרגות הם שלשה התחתונים והעליונים והחלל ביניהם ממוצע בין שניהם, והאדם הוא בחלל שם משכנו ושם ישיבתו.

from the middle domain, and the third (hail, locusts and darkness) from the heavens¹. Finally, the plague of the first born strikes at the soul of man, that which is above everything.

The fact that each of the three groups is divided into a further three is because at every level reality is divided into two extremes and something in the middle². The extremes introduce a new element each time and therefore require a new warning. But the third of each group is simply a synthesis of the first two, and introduces nothing new³. The last Makkah is really a concentration of all the previous nine⁴.

In this way, the Egyptians were afflicted with all of the reality that constituted the original creation of the world.

There was a great danger that Pharaoh would react violently after any one of the Makkos and destroy all the Jews in one shot. The Makkos had to be perfectly spaced to keep up enough pressure on Pharaoh that he would not be able to think of such a thing⁵.

¹מהר"ל, גבורות השם - פרק נז: והנה שלש מכות הראשונות דם צפרדע כנים הם בתחתונים, שזהו שנהפך היאור לדם והיאור היה משריץ צפרדעים והארץ כנים. ומכת ערוב דבר שחין לא היתה בתחתונים כלל כי אם בשוכנים בחלל העולם, כמו הערוב מן החיות רעות שוכנים בחלל העולם, לא כמו הצפרדעים וכנים שהם במים ובעפר, אבל הערוב שהם חיות רעות ודבר בבהמות ושחין לאדם ולבהמות הכל בבעלי חיים שהם בחלל העולם, ולא כן הראשונים אין דירתם בחלל, שאין הצפרדעים דירתם רק במים ואין דירת הכנים רק בעפר לא בחלל העולם, שאין נקרא שרץ השורץ על הארץ דירתו בחלל העולם כי אם הבהמה והאדם שאינם שרץ הארץ. ואפילו אם היו הכנים נקראים שהם בחלל העולם מה שאין הדבר כך כלל וכלל, לא שייך שיהיה נקראת מכת כנים בחלל העולם, שהרי המכה היתה לעפר כדכתיב נטה את מטהך והן את עפר הארץ וגו'. ושלש אחרונות הם בשמים, כי הברד מן השמים כדכתיב בקרא, והארבה הוא עוף יעופף ברקיע השמים, והחושך שלא ישמש למצרים מאורות השמים הרי הם שלשה מכות אחרונות בשמים

²מהר"ל, גבורות השם - פרק נז: ועוד דע שהיו המכות תמיד משולשות ... כי במספר שלשה יש שתי הקצוות והממוצע בין שניהם, לפיכך מכה הראשונה דם כי דם יש בו טבע אשיות וחמימות וזה ידוע, ושכנגדה הצפרדעים שהם טבע המים וידוע כי האש והמים הפכים, והשלישי אשר הוא בין שניהם הוא כנים, כי אינם רק מזג שהוא מן לחות וחמימות שמה גדלים הכנים כי אין הכנים רק מן לחות שיש בו קצת חמימות, ולפיכך עין הכנים ממוצע בין ענין האש ובין ענין המים, הרי כי בתחתונים היו המכות דבר והפכו ואשר ממוצע בין שניהם. וכן אותן שלש מכות שהיו בחלל העולם והם ערוב דבר שחין, ידוע כי הערוב חיות רעות הטורפות בשיניהם, והוא נקרא השחתה שמשחיתים חיות רעות וזה אינו פועל טבעי שאין מעשה חיה רעה פועל טבעי, ולפיכך נאמר אצל הערוב (שמות ח') תשחת הארץ מפני הערוב שהיו החיות הרעות משחיתים וזה פועל אינו טבעי, אמנם מכת הדבר הפך זה שהמיתה הוא דבר טבעי לעולם, כי המיתה טבעית לנבראים התחתונים הרי הערוב בלתי טבעי לגמרי והדבר הוא טבעי לגמרי. אמנם השחין הוא ממוצע כי הוא אינו ענין טבעי לגמרי שהרי השחין הוא יוצא מן הטבע והוא מותר הטבע, ואינו גם כן בלתי טבעי לגמרי רק הוא מן מותרות הטבע, וזה כמו ממוצע בין דבר שהוא בטבע ובין דבר שהוא שלא בטבע, כי השחין נעשה מן הטבע שהרי בדרך הטבע נעשה, אמנם במה שהוא אינו ראוי שיהיה נמצא השחין עם האדם ע"פ הטבע הישר, יש בו דבר שאינו טבע לכך הוא ממוצע בין שניהם.

ובמדרגה השלישית הוא ברד ארבה חושך, וזה כי הברד לרוב כובדו יורד מן מעלה למטה לארץ, והעוף לקלות תנועתו להפך מעופף מלמטה למעלה לצד שמים, וזה לשון עוף דכתיב (איוב ה') ובני רשף יגיביו עוף והוא לשון גובה, וכן פירש רש"י ז"ל על כותועפות דאם לו בפרשת בלק (במדבר כ"ג) עפופות לשון גבוה, ונקרא עוף בשביל שהוא מגביה עצמו. אמנם החושך היא מכה למאורות השמים שלא ישמשו למאורות להם, והם מתנועעים תנועה סביבית שהיא תנועה למעלה ולמטה, שהרי המאורות עולים ויורדים, ואם יקשה הרי לא היה החושך רק לבני אדם לא למאורות בעצמם, אין זה קשיא דסוף סוף החושך הוא לקות המאורות שלא היו מושלים ומשמים להם.

³מהר"ל שם: ומזה תבין סדר המכות דם צפרדע כנים ערוב דבר שחין ברד ארבה חושך בכורות, שתיים בהתראה ושלישית שלא בהתראה, וזה כי שתיים מכות הראשונות היה כאן חלוק מכה שהרי דם יש בו ענין אש וצפרדע ענין מים, ומפני שכל אחת ואחת מחולקות מן השניה והיה צריך להביא מכה חדשה עליו היה מתרה בו מחדש, אבל מכה שלישית מפני שהיא בין שתי המכות הראשונות ואין ענין חדש מה שלא היה אלא שהיה כבר, לא היה כאן התראה חדשה ולא היתה המכה השלישית באה רק להשלים שלש מכות, שיהיו המכות בכל החלקים דהיינו האש והמים שהם הפכים והמורכב משניהם, אבל לא היה התראה במכה שלישית לפי שאין כאן דבר חדש להתרות, וכל זה כלל רבי יהודה בסימן שלו שנתן דצ"ך עד"ש באח"ב כמו שאמרנו: ועוד יש לך להבין כי השלישי בעבור שהוא לעולם ממוצע בין השנים והוא פנימי, לא היה נגלה מקודם בהתראה עד שבאה המכה

⁴מהר"ל, שם: אמנם המכה העשירית מכת בכורות עומדת בפני עצמה שקולה נגד כל המכות, מפני שהיא מכה לבכורות שנקראים ראשית אונם, שכל דבר ראשית שקול נגד הכל מפני שהוא ראשית הכל כמו שמבואר למעלה.

⁵כז ד"ה הנה אנכי נוגף: ... שהיה מקום לחוש שלא יתקצף פרעה ויהרג את כל ישראל ולא יהיה עוד מה לעשות, וכמשל האוחז את הצפור שאם רצה מיד הוא חונקו, ובזה מובן מדוע נמצא זה הרמז במכת הצפרדע ולא במכה הראשונה של דם, היינו משום שבמכה הראשונה שלא שת לבו לעיקר המכה לא היה מקום לחוש שיהרוג

Pharaoh began to suspect that G-d really is all powerful, but his invested interests were so vast that he kept on vacillating. Pharaoh was to learn of his mistake at the crossing of the Red Sea. Here all waters in the world split. G-d's miraculous hand was no longer confined to Egypt. He was now shown to be King of the Universe¹.

את כל ישראל, אבל בצפודעים שכמעט הרגיש בדבר, אלא שאח"כ חזר והכביד את לבו, היה מקום לחוש שלא יאבדם לגמרי, מש"ה היה הצורך דגם בסלוק המכה יהא ישמש מיתה בגדולי יועציו וגו'

¹ שמות יח א: וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא יהוה את ישראל ממצרים: רש"י: מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק (זבחים קטז): גור אריה יח א: מה שמועה שמע ... כי כל שאר הנסים פרטים כמו שאמר החרטומים אצבע אלוקים הוא בכל מכות שהיו במצרים לפי שהם מכות פרטים לא נלקה רק מצרים בלבד, והאצבע הוא חלק מן היד, ואין זה הודאה כי הוא יתעלה גדול מעל האלוהים ... עד שראה מלחמת עמלק וקריאת ים סוף שמלחמת עמלק היה בשמים להעמיד החמה לבטל מערכת השמים ... וכן קריעת ים סוף ... כל המים [בכל מקום בעולם] נבקעו ... וראיה לזה שאלו ב נסים לא היו פרטים שהרי לא תמצא יותר משמש אחד בעולם ולא תמצא יותר ממים אחד בעולם ... אבל תמצא שתי ארצות כמו מצרים בעולם ... ולפיכך ... [רק] על הים נאמר היד הגדולה להורות שהמכה כללית

2. Galus Mitzrayim and Other Galuyos

SUMMARY:

Galus Mitzrayim is the archetype galus. All other exiles are but another twist in the forces unleashed through Egypt, and our redemption from Egypt ensured a built-in redemption to every exile. Galus Mitzrayim is also an archetype for personal exile, which is any situation where we fail to actualize our spiritual potential. For the soul is in exile in the body, and the redemption from Egypt gives each one of us the inherent potential to redeem our souls.

Had we completed all the tikun that was inherent in the potential of Galus Mitzrayim, we would never have needed another galus. We would have gone straight into Israel after receiving the Torah and never come out again. Moshe Rabbeinu would have been the Mashiach. His spiritual power was such that had he led us into the land of Israel, no force on earth could have overturned that.

When Moshe first demands of Pharaoh to let Bnei Yisrael go, the situation initially seems to worsen. Pharaoh makes the Jewish People gather the raw material (the straw) for making their bricks without reducing their quota. The Jewish people are forced to spread themselves over all of Egypt, losing their unity. The Jews now suffer not only the hardship of the slavery, but the total despair of thinking that nothing will help – they will be slaves forever.

Moshe was so holy that he was operating at a level of midas hadin, and, as the new leader of the Jewish People, he caused the Jewish nation to be judged by this higher standard, the standard of Midas Hadin. Since this was a time when G-d was reconstituting the world, He now came to elevate the Jewish people so that they would be operating according to the level of these higher worlds. But the Jews were not entirely up to this higher level. This required that they have a premature redemption, which in turn meant that they would have to go through subsequent exiles to make up what was lost.

Our parsha brings four languages of redemption:

והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי

Each one of these redeemed the Jewish people from an Egyptian decree, each decree harsher than the next. But the decrees themselves purified the Jewish people and therefore became a part of the redemption.

The fourth and worst decree was that Bnei Yisrael should gather their own supplies of straw, triggering a level of redemption defined as **ולקחתי אתכם לי לעם** – to become G-d's Chosen people. The decree had led to the lack of unity of the Jewish people. Since this fourth decree was ended prematurely, future exiles would require that we be spread throughout the nations of the world.

But Golus is not only a consequence; in its abject impurity, it provides the opportunity for tikun. It is both the illness and the medicine. For, as in Egypt, G-d Himself accompanies us into Golus, and we go there to find the sparks of spirituality hidden in the midst of the **טומאה**.

Galus is ultimately an unnatural phenomenon, a breach of the world's natural order. It is not natural for the Jews to be dispersed and it is not natural for us to be subject to other nations. And, being unnatural, it is therefore destined to end. Neither the Shechina nor the Jewish people belong in Galus. Galus defies the laws of natural spirituality. Because of this, it has no permanence. Perforce the laws of spiritual nature

will prevail to end our exile. Geulah is no mere wish or hope; it is the intrinsic natural forces of history which will drive the world to this resolution. For only that which is natural has continuity.

The reason that Galus is possible to begin with is because the world is composed of both physical/material and spiritual components. These two dimensions, the material and the spiritual, reflect mirror images of each other. The Jews, who chose to attach themselves to core spiritual endeavors, are able to unify all forces. On the other hand, their failure to do so leads to a dissipation of these forces into the fragmented reality of the material. In the material world, things have their own identity, and separate themselves into different directions. The four Golus nations represent this reality. In practice, fragmentation, division and even divisiveness of some sort, even amongst the Jewish people, is as much a natural state of this world as is its opposite. Only in the Messianic era, when there is a true revelation of G-d's Oneness, is this fragmentation fully resolved.

The Egyptian exile was both the paradigm exile as well as the paradigm redemption. After Egypt, the Jews suffered four exiles, the Babylonian, the Persian, the Greek and the Roman. Yaakov Avinu dreamt about these four exiles and Daniel prophesized about them. Why four? Four represents all directions - the maximum atomization away from the unity of spirituality.

The letter of this world, the Heh (ה), is really a combination of two letters. The larger part of the heh is really a dalet (ד), while the smaller part is actually a yud (י). The Yud is the symbol for the next world. So it seems that something of the next world is already present in this world.

The dalet is the numerical value of four. This is the ultimate unit of fragmentation, and is always used in the Torah to express maximum diversity. Thus, for example, when the river in the Garden of Eden leaves the Garden into a lower plain of the earth, it splits into four rivers. We are also told that there are four animals that have only one of the two kosher symbols, they either chew the cud (three of the four) or they have a split hoof (the pig), but do not have both.

The physical shape of the dalet reinforces this idea. The dalet (ד) is made up of two vavs (ו) which amounts to two straight lines going in all four directions of the earth, so to speak.

In the beginning G-d created something other than Himself. As a result of this there was a multiplicity of realities, dependent on G-d for their existence, but appearing superficially as fragmented, independent realities. Therefore, the earth was without form and empty, with darkness on the face of the depths. The Sages note that four words are mentioned here and point to the similarity of the exiles. The exiles were predictably four in number, because there are certain laws of human history just as there are certain laws of nature. Historians have always searched for such laws, and there have been great debates on issues such as whether history is cyclical or linear. The historical law of exiles need not have been inevitable in its expression. There are numerous historical scenarios which would have avoided the actualization of this idea. But the law itself existed from the moment the world came into being.

Why should these forces of exile operate specifically on the Jews? Because the Jews represent that force in the world which is capable of combining those four forces into one force. In other words, the one force of the Jews can translate itself into the four forces of the exile - the expression of the four exiles is really the disintegration of Jewish civilization energy into separate components.

DETAIL:

Avraham Avinu's trip to Mitzrayim was the Maaseh Avos that set into motion historical laws which were to be activated for and by the banim, the Egyptian exile. Galus Mitzrayim, in turn, was the archetype galus. All other exiles are but another twist in the forces unleashed through Egypt¹. Our redemption from Egypt ensured a built-in redemption from every exile². Galus Mitzrayim was also an archetype for personal exile, which refers to any situation where we fail to actualize our spiritual potential³, for the soul is in exile in the body, and the redemption from Egypt gave all of us the inherent potential to redeem those souls⁴.

Galus Mitzrayim resulted in the other exiles. Had we completed Galus Mitzrayim, that is to say had we completed all the tikun that was inherent in the potential of Galus Mitzrayim, we would never have needed another Galus⁵. We would have gone straight into Israel after receiving the Torah and never come out again. Moshe Rabbeinu would have been Mashiach. His spiritual power was such that had he led us into the land of Israel, no force on earth could have overturned that.

The Exile is a Part of the Redemption

Indeed, this was the intended result of the Egyptian experience and the events that emerged from it. The exile, as much as the redemption, came to purify and to elevate the Jews to the highest levels possible.

Let us look at an example that we have mentioned before. At the end of Parshas Shemos, when Moshe Rabbeinu first comes to speak with Pharaoh to let Bnei Yisrael go, things initially seem to get worse. Pharaoh makes the Jewish People gather the raw material (the straw) for making their bricks, without reducing their quota⁶. The Jewish people are forced to spread themselves over all of Egypt in an attempt to meet the new decree⁷. They are so pressed that they are forced to stop keeping Shabbos, with all its

¹אור גדליהו שמות דף ו' בכח היה נכלל כל הגלויות בתוך גלות מצרים ... ולכן מצינו שאמרו חז"ל על מה שנאמר לאברהם אבינו בשעת ברית בין הבתרים "וגם את הגוי" – "וגם" לרבות שאר מלכיות, כי בפירוש בתורה לא נכתב רק גלות מצרים, ושאר הגלויות הם מצד רבוי בקרא, ודבר זה הוא כלל גדול בתורה, כי דבר הנכתב בפירוש הוא העצם, ומה שלצד הוא כספד

²אור גדליהו שם: והגאולה מגלות מצרים היתה גאולה בכח מכל הגלויות ... [וזה] הכוונה במה שאמר הקב"ה אהי אשר אהי ומביא רש"י אהיה עמם בצרה הזאת כמו שאהיה עמם בשעבוד שאר מלכיות ... ומזה מוכח גם כן שיהיה עוד גאולותה

³אור גדליהו שם, עמוד 9: כמו שיש גלות כלל וגאולת הכלל, כן יש ענין של גלות בפרטיות, שיכול האדם הפרטי להיות בגלות, כי הרי יש לכל נברא כחות גדולים, שבתוך כל אחד יש חלק אלוקי ממעל, וכביכול יש בכל אחד הבחינה של אנכי ארד עמך, שהאנכי יורד בכל אחד ואחד מכלל ישראל, ומבואר בספרים שאנכי מרמז על תורה, על האנכי ד' אלוקיך, ובכל אחד יש זה האנכי ... וכשאינן כחות הנשמה מאירים תוך הגוף, אז נקרא שהנשמה הוא בגלות.

⁴אור גדליהו וארא עמוד 26: ארבע לשונות אלו של גאולה שייכים גם לכל יחיד ויחיד ... והנשמה של האדם הוא בגלות אצל הגוף וגר' ע"ש

⁵אור גדליהו וארא עמוד 23: ואילו זכו ישראל היו טובלים גלות מצרים בשלימות והיו זוכים להגאולה, אך בזה שלא נשלמה הגלות במצרים הוצרכו לעוד גלויות, ומה שנכלל בגזירה הרביעית הוא בפועל בגלות הארוך הזה.

⁶שמות ה': (ז) לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן: (ח) ואת מתנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נבחה לאלקיננו: (ט) תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר: (י) ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר כה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן: (יא) אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי אין נגרע מעבדתכם דבר:

⁷שמות ה': (יב) ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן:

benefits, a day when they not only rested but congregated together, giving them a sense of unity. Now that unity, and its power, is gone¹. The Jews are now also more exposed to the Egyptian man in the street, who shows himself no less cruel than Pharaoh and his taskmasters. (Hence, when the plagues do come, no Egyptian is spared².) The Jews now suffer not only the hardship of the slavery, but the total despair of thinking that nothing will help – they will be slaves forever³. Moshe Rabbeinu complains to G-d that his Shelichus made things worse⁴.

Chidushei HaRim says that Moshe was indeed the source of things getting worse, for Moshe Rabbeinu was operating at a level of Midas HaDin, and, as the new leader of the Jewish People, he caused the whole Jewish nation to now be judged by this higher standard.

Sfas Emes explains as follows: When G-d first made the upper worlds, he made it according to Midas Hadin. But, when He made the lower worlds, He made them according to a mixture of Midas HaDin and Midas HaRachamim. The higher worlds, however, continued to remain as pure Midas HaDin. Moshe Rabbeinu came to elevate the Jewish people so that they would be operating according to the level of these higher worlds⁵.

All of this was a part of the Divine plan. In fact, as things seemed to be getting worse G-d was putting all the elements of redemption into place. From the time that Moshe was taken into the palace by Pharaoh's daughter, this redemptive unfolding had been going on⁶. In fact, the first verse of Sefer Shemos testifies that all the sons of Yaakov went into Egypt with names of redemption⁷, for the purpose of the exile, of any exile, was the redemption that came after⁸.

¹אור גדליהו וארא עמוד 23: הגזירה הרביעית ... היא גזירה הכי קשה, שנקח מהם כח האחדות, וכן דרשו חכמי על מה שכתוב "לא תאספון לתת תבן לעם" שכתוב לא תאספון באלף (מלשון אסיפה), שביום השבת היו נאספים יחד, והיו קורין באגרות של גאולה, ובגזרת פרעה ניטל מהם יום השבת שבו היו שובתים ממלאכה, ונכלל גם כן שלא יתאספו יחד, רק יתפזרו בכל ארץ מצרים.

²אור גדליהו וארא עמוד 23: ובאמת בחז"ל מבואר שעל ידי הויפץ העם נגזר על מצרים העשר מכות, שהרי ההמון עם במצרים היה להם טענה ... [ש]הם לא עשו כלום לבני ישראל, ורק להמלוכה היו בני ישראל עבדים ... לכן גזר הקב"ה שיתפזרו בכל ארץ מצרים בכדי שכל בני מצרים יעבדו בבני ישראל ויתלוצצו בהם.

³שמות ו ט: ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה (ע"פ ממעמקים עמ' 27)

⁴שמות ה: (כב) וישב משה אל ה' ויאמר אד-ני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: (כג) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך:

וכתב הכתב וקבלה: אין כוונתו בזה לטעון למה לא הצילם עד שישלחם, כי כבר הודיעו ית' שלא ישלחם כ"כ מהרה עד אחר רבוי הנפלאות, אבל טען על שלא יצילם מאשר הרע כעת על העם והכבדי העבודה עליהם במניעת התבן ובזה הם בצרה גדולה (רא"ש):

אמנם באור החיים שיטה אחרת והוא הבין שמשה עכשיו בקש גאולה מידית: לדבר בשמך וגו' והצל וגו' פירוש מלבד טענות הראשונות עוד הוא קובל לפני מלך איך יהיה הדבר הזה, כי מאז דברתי לרשע זה בשמך לא די שלא עשה אלא הוסיף להרע, ודקדק לומר מאז פירוש משעה עצמה שהזכיר לו שמו יתברך נתמלא חמה, כי בזה יוכר הדבר כי מה שעשה הוא משנאתו את ה', וממיעוט ערכו בעיניו נתכוון לזלזל ח"ו, ואין לך מרים יד במלך ונוגע בכבודו כזה, ונתכין משה בזה לומר כי איך לא נתקנא אל עליון לכבוד שמו להציל לישראל מידו למנעו מהרע לעמו תיכף ומיד, הגם שלא יהיו ראויים ישראל לנס מצד עצמן, יהיו ראויים למען שמו יתברך אשר חילל רשע בגובה לבו, והוא אומר והצל לא הצלת בתנמה האיך לא הצלת אותם למען מנאץ שמך, וכפל לומר ב' הצלות לרמוז כי בלא טעם זה הם עומדים להצלה, ולזה שלח:

⁵שפת אמת מובא באור גדליהו וארא עמוד 25: בעולם המחשבה נשארה הבריאה במדת הדין, רק שבעולם המעשה שיתף עמו מדת הרחמים, וישראל שהם עלו במחשבה תחילה יש להם שייכות למדת הדין אשר עלתה במחשבה תחילה

⁶ממעמקים, עמ' 27: אכן לצד סיפור הדלות מגלה התורה גם כיצד הוכנו שלבי הגאולה. התורה הק' מערבת בתוך סיפור הגלות הכנת הרפואה לאותה מכה, כיצד סיבבה ההשגחה העניינה את שורשי הגאולה (בסיפור נס לידת משה ...) ע"ש

⁷שמות רבה (א ה): ואלה שמות בני ישראל – על שם גאולת ישראל נזכרו כאן. ראובן שנאמר 'ראה ראיתי את עני עמי', שמעון על שם 'וישמע אלוקים את נאקתם' לוי על שם שנתחבר הקדוש ברוך הוא לצרתם מתוך הסנה.

⁸ממעמקים, שם

This parallel of the Exodus of the Jewish people with the creation of the world is also reflected in the Makkos, which parallel the reverse order of the 10 Sayings of Creation. Moshe Rabbeinu was G-d's emissary in leading the Jewish people to reconstitute the world, first by showing that G-d's Providence permeates all levels of reality (the ten plagues) and then by showing that reality has an inner spiritual soul (the Ten Commandments). In fact at Sinai, we again see that G-d begins with the attribute of Justice and then the attribute of Mercy is attached later¹. (There are other groups of ten and the Maharal says that they are all connected with the unfolding of the order of creation².)

In order for the Jewish people to merit a full redemption (i.e. in order to reach these higher levels), they now had to suffer from more severe decrees than they had previously. Indeed, the Jewish people were able to operate at this elevated level, but only in the world of Machshava. In the world of action, עולם המעשה, they still needed the cushion of מדת הרחמים³. This required that they have a premature redemption, by the standards of מדת הדין, a fact that would have enormous consequences, as we shall later see.

Our parsha brings four languages of redemption:

והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי⁴

Each one of these redeemed the Jewish people from an Egyptian decree, each decree harsher than the next⁵. But within every one of the first three decrees lay the seeds of one of the levels of redemption⁶.

The fourth and worst decree was that Bnei Yisrael should gather their supply of straw⁷. What this means is that each new level of slavery triggered a deeper and fuller

¹ אור גדליהו וארא עמוד 25: פרשתנו מתחילה וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני יקוק ... ובספר תורת אמת להרה"ק ר"ל אייגר מדייקים, כי מצינו כאן סדר כמו בבריאת העולם, שגם שם מצינו שאמרו חז"ל שבתחילה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדת הרחמים, וכן כאן מתחיל במדת הדין וידבר אלקים ושיתף עמו מדת הרחמים, וכן כאן מתחיל במדת הדין וידבר אלקים ושיתף עמו מדת הרחמים, וגם בקבלת התורה מצינו כן שמתחיל וידבר אלקים את כל הדברים, ואח"כ אנכי הוי"ה אלקיך

² ספר דרך חיים - פרק ה משנה ב: הקב"ה היה מנסה את אברהם בכל חלקי נסיון, ... וכן עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים מפני שהקב"ה רצה לעשות להם נסים בכל החלקים כי אין הנסים שווים, ... כי התנא נקט הסדר לפי הבריאה, וזה כי התחיל בעשרה מאמרות נברא העולם דבר זה הוא התחלת הבריאה, ואחר כך עשרה דורות מאדם עד נח וכן עשרה דורות מן נח עד אברהם הכל המשך סדר העולם, וכן עשרה נסיונות נתנסה אברהם מה שהיה בהמשך העולם, וכן עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה נסים על הים הכל מה שהיה בהמשך סדר העולם, וכן עשרה נסיונות נסו אבותינו את המקום, וכן עשרה נסים נעשו לאבותינו במקדש, כל אלו הדברים מה שהיה נעשה ונתחדש כפי מה שהיה נמשך סדר העולם שברא הקב"ה. (ואמנם שרק כתב כאן שהדברים מופיעים במשנה לפי הסדר שהופיעו בברואה, אבל אפשר לומר שבא להדגיש שבאמת לבריאה יש סדר, ולכן חשוב להזכיר את הדברים לפי סדר הזה)

³ אור גדליהו וארא עמוד 25: אך גם בבני ישראל אינו מתקיים בפועל במעשה על פי מדת הדין, וכמו שאמר הרה"ק מגור לפרש מה שאמרו חכמנו ז"ל אין לך דבר העומד בפני הרצון, היינו שאין שום דבר המעכב רצונותיו של האדם, ובהרצו יכול האדם להיות שלם לגמרי וגו'

⁴ שמות ו (ו) לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: (ז) ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים:

⁵ אור גדליהו, ריש וארא (עמוד 22): הד' לשונות של גאולה הם כנגד הד' גזירות שגזר פרעה על ישראל.

⁶ שפת אמת מובא באור גדליהו וארא עמוד 23: שבכל ג לשונות כתיב גאולה מתוך הצרה עצמה, והוצאתי אתכם מתוך סבלת מצרים, והצלתי מעבדתם, וגאלתי בזרוע נטויה ובשפטים גדולים

⁷ אור גדליהו שם: וגזירה הרביעית היתה "תכבד העבודה על האנשים וגו' ואל יעשו בדברי שקר" והיא הגזירה הכי קשה

level of redemption. The decree of the straw allowed for a level of redemption defined as ולקחת אתכם לי לעם, that the Jewish people were redeemed to the point of being taken as G-d's Chosen people. Here, the redemption from the decree illustrates that the decree itself was the lack of unity of the Jewish people¹.

Moshe Rabbeinu, as we said, complains to G-d that things get worse after he approached Pharaoh. G-d responds to Moshe's appeal by speeding up the redemption². However, there is a price to be paid for this: the Jewish people leave Mitzrayim early but have to go through subsequent exiles to make up what was lost³. Moshe Rabbeinu can now no longer lead the Jewish people into Israel, for his level of spirituality was such that it would preclude further exiles⁴. The nature of these future exiles must perforce reflect the exact conditions to complete the tikun of Klal Yisrael. Hence, since the fourth decree, which was the spreading of the Jewish people throughout Egypt, is ended prematurely, our exile will also reflect that spreading of the Jewish people throughout the nations⁵.

The Nature of Galus

However, Galus is not just the exiling of the Jews to the Diaspora, though that is a sure sign that we are in Galus. We were also in Galus under the Greeks, without any physical exile. The Jewish nation is considered to be in Galus when it is subject to the pervasive values, culture and ideals of the Galus civilization⁶. This was the challenge of Mitzrayim, and this was to be the challenge of subsequent exiles.

Galus is the consequence of a lowered spiritual level. This causes the Shechinah to go into Galus, i.e. to be revealed in places where it is mixed with טומאה and therefore cannot fully glow⁷. The physical and cultural Galus is an outward expression

¹אור גדליהו וארא עמוד 23: לשון הרביעית כתיב ולקחת אתכם לי לעם שזה עיקר החסרון והגזירה בצרה זו – מה שהם מפוזרים, והגאולה היא הלקיחה להיות מיוחדים לעבודת יתברך וגו'

²אור גדליהו וארא עמוד 24: ובשביל שבני ישראל לא יכלו לסבול עול השעבוד ומשרע"ה אמר למה הרעתה בשביל צערן של ישראל, לכן אמר לו הקב"ה עתה תראה – פירוש מה שהיה צריך להיות לאחר זמן – בכדי להשלים הד' מאות שנה, יהיה כבר "עתה", שהקב"ה ימהר את הקץ בשביל ישראל.

³אור גדליהו וארא עמוד 24: ומדבר זה גופא שאמר משה למה הרעתה וגרם שקושי השעבוד לא השלים הד' מאות שנה, נגרם שיהיה צורך לעוד גלויות

⁴אור גדליהו וארא עמוד 24: זה גופא היתה הסיבה שמשה רע"ה לא היה ביכולתו להכניס את בני ישראל לארץ, וכמו שאמר חז"ל שכל מה שעשה משה יש לו קיום לנצחיות ומעשה ידיו של משרע"ה לא היו בטלים, ואילו היה משרע"ה מכניס את בני ישראל לארץ, לא היו ישראל גולים ובית המקדש לא היה חרב

⁵אור גדליהו וארא עמוד 23: ומה שנכלל בגזירה הרביעית הוא בפועל בגלות הארוך הזה. וכן כמו שגזירה הרביעית היתה בעיקר הפיזור, כן גלות זה עיקר הגזירה היא הפיזור.

⁶Therefore the Greeks are considered to have exiled us spiritually, in the sense that Hellenistic culture rapidly took root on the very holy Israeli soil where Judaism ought to have been strongest. This is why the Greeks are considered one of the exile nations. The Jews were never in fact physically exiled by the Greeks. The Greeks conquered Israel but let the Jews stay on the land. But the Greeks did, very consciously, impose their Hellenistic culture on the Jews. And what was not done consciously was done by osmosis and seepage, similar to the way aspects of American culture and language can be found in every corner of the globe today. Greek culture was so powerful that about half of the Jewish population became Hellenistic, a term which in the Jewish historic literature refers exclusively to Jews who bought into the Greek culture. Thus the Greeks sapped Jewish civilization energy, milking away reservoirs of the best of its youth, creeping insidiously into the head space of anyone not alert enough to fully understand its dynamic.

⁷רמח"ל, ספר הכללים, כללי פתחי חכמה ודעת, כלל תשיעי: ויש שני מיני גלות, גלות הענפים, שהם הנשמות והמלאכים, וגלות לשורש עצמו, פירוש לשכינה... כיון שהיא גולה, הגילוי לא נעשה... אלא במקום ששם מצב הקליפות. ולא כל אורותיה מתגלים שם, רק חלקים מהם... [ו]משם משפיעים לישראל, אך השפעתם חסרה מאד.

of this fact. Our lowered spirituality leads to Galus HaShechina, which in turn leads to our physical Galus or the ruling, physically and spiritually, of the Galus nation over us. Galus, however, is not only a consequence; in its abject impurity, it provides the opportunity for tikun. It is both the illness and the medicine, for once the Shechina is in Galus, we have to go there to find the sparks of spirituality hidden in the midst of the טומאה. We do this by teaching the non-Jews about G-d¹ and spirituality, by making converts, and by using the afflictions of Galus to purify ourselves.

The Maharal explains that Galus is ultimately an unnatural phenomenon, a breach in the natural order of the world². It is not natural for the Jews to be dispersed³ and it is not natural for us to be subject to other nations. And, being unnatural, it is therefore destined to end. Neither the Shechina nor the Jewish people belong in Galus. Galus defies the laws of natural spirituality, and because of this, it has no permanence. Perforce the laws of spiritual nature will prevail to end our exile. Geulah is no mere wish or hope; it is the intrinsic natural forces of history that will drive the world to this resolution⁴, for only that which is natural has continuity⁵. The reason that Galus is possible to begin with, explains the Maharal, is because the world is composed of both physical/material and spiritual components. These two dimensions, the material and the spiritual, reflect mirror images of each other. The Jews, who chose to attach themselves to core spiritual endeavors, are able to unify all forces. On the other hand, their failure to do so leads to a dissipation of these forces into the fragmented reality of the material. In the material world, things have their own identity and separate themselves into different directions. The four Galus nations represent this reality⁶. In practice, fragmentation, division and even divisiveness of some sort, even amongst the Jewish people, is the natural state of this world⁷. Only in the Messianic era, when there is a true revelation of G-d's Oneness, will this fragmentation be fully resolved.

¹העמק דבר פרשת לך לך (בראשית יז ו):
והפריתי אותך: שיהיה פרה ורבה על פני כל העולם באופן שיהיה בכח זרע אברהם להשכיל את כל הגוים ועל זה הוסיף עוד
ונתתיך לגוים: שתהיה מלמד דעת לגוים כענין דכתיב בירמיה נביא לגוים נתתיך היינו שינבא גם להם
ומלכים ממך יצאו: לא חכמים בלבד שיהיו ראויים להחכים אוה"ע אלא גם על ידי כח מושל של מחכים שיהיה בכחם להגיע לידי פעולה זו להשבית אלילים אוה"ע כמו שהיה שלמה המלך ע"ה בזמנו וכמו שיהיה עוד המלך המשיח וכמאמר בלעם ברוה"ק וקרקר כל בני שת וכמו שיבואר במקומו
(ז) **והקמנתי את בריתי:** הבטיחו להשגיח עליו ועל זרעו בהיותו בקרב עמים רבים עד שיגיעו לידי תכלית.
(ח) **ונתתיך לך:** פירוש עוד שלא יאמר א"א דזה תכלית ישראל לבד להיות נודדים בגוים להחכים, וא"כ אין להם תעודת הישוב בעולם להיות בחיי ממלכה בפ"ע
ובריש פרשת ויחי כתב בהרחב דבר וז"ל וכן יעקב אבינו שבא למצרים שהיה עיקר הישוב שם, נתגדל בזה שמו יתברך כשראו השגחתו על יעקב וזרעו

²מהר"ל, נצח ישראל פ"א: הגלות הוא שינוי וציאה מן הסדר

³מהר"ל, נצח ישראל פ"א: מהר"ל, נצח ישראל פ"א: הפיזור אינו דבר טבעי

⁴מהר"ל, נצח ישראל פ"א: הגלות בעצמו הוא ראייה והוכחה ברורה על הגאולה ... וכל הדברים אשר הם יוצאים ממקום הטבעי והם חוץ למקומם, אין להם עמידה במקום הבלתי טבעי להם רק הם חוזרים למקום הטבעי [נשארין עומדים בתמידות רק הדברים הטבעיים], כי אם היו נשארים במרום הבלתי טבעי להם, היה נעשה הבלתי טבעי טבעי.

⁵מהר"ל, נצח ישראל פ"א: שאין עומד בתמידות רק דברים טבעיים

⁶מהר"ל, נצח ישראל, פ' כא: ומ"מ אי אפשר שלא יהיה העולם הזה בו מדרישה בקדושה מה ... כי העולם הזה בא מן הש"י ... ומפני זה העולם אשר הוא בעל גשם יש בו בחינה נבדלת בלתי גשמי, ובחינה זאת היא מצד הפועל שהוא נבדל מן הגשמי, ויש בעוה"ז ג"כ בחינה גשמית וזה מצד הנברא עצמו שהוא גשמי. וכנגד זה עמדו שתי בחינות מחולקות: א-עו"ג שהם נוטים אל הגשמי וזהו בחינה אחת, ב-והאומה הישראלית האומה הקדושה כנגד הבחינה השנית

⁷מהר"ל, נצח ישראל, פ' לג: כבר התבאר לך כי העולם הזה אין ראוי שיהיה העולם אחד עד זמן המלך המשיח ... ומפני כך ישראל אומה יחידה קודם ביאת המשיח היתה מחולקת לשתיים, שבט יהודה ועשרה שבטים. וג' עיין שם פ' לד באריכות וכן כתב השפת אמת ריש פרשת קרח שהמחלוקת היא המצב הטבעי של עולם הזה

exile, just as the Egyptian redemption is the paradigm redemption of the geula we will undergo when we reach the messianic era at the end of history¹. The remaining four exiles were really just a mopping-up operation of the Egyptian exile². The Egyptian exile was far worse in the spiritual darkness it brought about (מצרימה is the Gematriah of שממה, destruction³). Besides the slavery, we had yet to be formed as a nation and we had yet to receive the Torah⁴. Moreover, the redemption from Egypt built in the redemption from all other exiles⁵.

There is a reason why there were four further exiles. Four represents all directions (N, S, E & W) and reflects the maximum atomization of reality away from the unifying force of spirituality⁶. Just as each direction is unique, so each one of the Golus nations has its unique qualities⁷.

Four, the letter ד, always represents the maximum deviation from the ideal, of fragmentation, and is always used in the Torah to express maximum diversity⁸. Thus, for example, when the river in the Garden of Eden leaves the Garden into a lower plain of the earth, it splits into four rivers. We are also told that there are four animals that have only one of the two kosher symbols: they either chew the cud (three of the four) or they have a split hoof (the pig), but they do not have both. Of course there are plenty of other animals that have both symbols of impurity, but these four begin all the directions in which deviation from purity can go.

Spirituality, on the other hand, is a unifying force, for it leads everything back to the One Creator. This is represented by the letter י. The י is ten, which is a unity of one. It is the oneness that comes after the pluralities of two to nine, combining them into a

¹רמח"ל, מאמר הגאולה, ח"א: וצריך שתדע, כי גאולת מצרים והגאולה העתידה שוות הן בדברים הרבה, רק שהעתידה עוד תגדיל יותר

²כתב השם משמאל ששאר הגלויות כולן באים להשלים את החסרון של גלות מצרים שלא היו כל ארבע מאות שנה במצרים והיו צריכים להשתעבד מאה שנה נגד כל גלות, ואלמלי היו שם כל ת שנים לא היו צריכין עוד להשתעבד (הגדה של פסח. ד"ה ואחר כן יצאו ברכוש גדול וד"ה שבכל דור ודור) וכתב שההשלמה שחסרה מגלות מצרים היא מירוק הנפש ולכן אנחנו נדים ונעים בין האומות אפילו בלא שעבוד ולפי זה תובן אריכות הגלות הזאת אף שהוא רק להשלים זמן קץ שנה, ועתה כבר עברו עלינו עשר פעמים ככה, מ"מ אינה דומה מהותנו עתה שיש לנו תורה וכבר היה לנו מקדש וראינו אותות ומופתים למהותנו אז במצרים שלא היתה להם רק מסורת אבות. ודווקא היו צריכים להשתעבד במצרים שהם הפכים לישראל שאם היתה הגלות בין אומה מן האומות שאיננה היפך לישראל לגמרי עדיין היתה נחשבת מציאות ישראל מציאות, והיו הכחות החיצונים עומדים עליהם לכלותם.

³רבינו אפרים על אתר

⁴רמח"ל, דעת תבונות (ס' קמו): כי גלות מצרים בודאי לא היה כגלות ההוא לפניו ולאחריו, שהיו ישראל משוקעים בעבודה, ולא היתה תורה, ולא היו ישראל אומה נבדלת בחוקותיה ומצוותיה כיום הזה, ולא היו בני אדם מכירים את שמו ב"ה כלל ועיקר.

⁵מיכה ז טו: כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות

⁶מהר"ל, נצח ישראל, פ' יח: ומפני כי העולם הזה הוא גשמי, והגשם יש לו רחקים, והרחקים הם ד שהם רחוקים מחולקים והם ד' רוחות העולם, ... ומפני שיש בכל שטח אמצעי, והוא מסולק מכל ד' צדדיו, לכן כנגד זה הוא המלכות הקדושה הוא מלכות ישראל

⁷מהר"ל, נצח ישראל, פ' יח: ואלו ד' רחקים הם מחולקים כל אחד לעצמו ואין זה כמו זה, כנגדם יש ד' מלכויות מחולקים שאין זה כמו זה

⁸מהר"ל, דרך חיים על אבות פ"ה מ' טו (דף רנד ד"ה והנה עד דף רנו סוף הקטע הראשון: מספר ארבעה מורה על עולם התחתון ... כי מספר ד אין בו רק פירוד ולא אחדות כלל

new unity¹. (The holiness of the number seven lies in the fact that it is halfway between four and ten².)

The letter for this world is the ה while the letter for the world to come is the י. The ה, in turn, is divided into a ט and a י. The ט is the material, fragmented part of this world. The י is the force of spirituality in this world – the Olam Haba component already contained within this world.

The Jews represent the force of unity in this world, the core spirituality of the י that can draw the ט into it. However, when we do not use our spiritual energies, they dissipate and scatter. Fourness reigns. The Messianic Era represents the time when our י force will be a unifying factor in the world³.

The Genesis story clearly states that G-d's utterances were the vehicles through which His creative forces passed on their way to tangible reality⁴.

The Heh (ה) and the Yud (י) stand out as encapsulating the entire reality of this world and of the world to come respectively⁵. The Yud (י), the symbol for the world to come, is ultimately conceived of as an infinite point in space, drawn out only so that it will be visible to the eye. Numerically, it is the tenth letter of the Hebrew alphabet. Ten is a new unit of one, the first point at which the fragmentation of reality (which starts with the number two) is reunified into a new and higher unit. This is the source of the next world; the resolution of all our separate existences into a higher unit of combination, peace and wholeness.

The physical shape of the dalet reinforces this idea. The dalet (ד) is made up of two vavs (ו) which amounts to two straight lines going in all four directions of the earth, so to speak. (Ultimately, all the letters of the alphabet can be broken up into Yuds and Vavs.)

This ultimate unit of fragmentation, the number four, first gets expressed in the second verse of the Torah. The first two verses read as follows:

א-בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ
ב-והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום...

¹ מהר"ל, דרך חיים: מספר עשרה שהוא מורה על מדריגה העליונה הנבדלת

² מהר"ל, דרך חיים: וכן מספר שבעה ... הוא מורה על שהעולם מקבל מן עולם אמצעי שכל ענינו שבעה, שהרי אמרו ז"ל (חגיגה יב ב) שבעה רקיעים הם ... כי מספר שבעה הוא אמצעי בין עשרה ובין ד' ע"ש עוד

³ מהר"ל, נצח ישראל, פ' לב: לימות המשיח יתאחד הריבוי, אשר הוא בעוה"ז ע"י משיח.

⁴ Avraham Avinu wrote a whole Kabbalistic work, ספר היצירה, (the Book of Formation), detailing the mechanics of this mysterious tool. Somewhere between G-d's creative Will and the world we see the word - "And G-d said". The Hebrew word is therefore not just a symbol for a thing. It is that thing at a higher level. If we were to spiritualize an object into pure energy, at some level we would get the Hebrew word. For now, all we need to know is that the letters of the Hebrew alphabet, and the words they form, in some way mirror the physical reality of the universe.

⁵ Chazal (Menachos כט:) translate: Using the name י-ה, G-d is the rock of the worlds – i.e. of this world and of the next. From another Pasuk, we learn that it is the ה which is used for the creation of this world:

בראשית ב - ד: אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ד' אלוקים את השמים והארץ – ודרשו חז"ל במנחות כט: בהבראם – בה"י (היינו באות ה' של שמו של הקב"ה) בראם
So perforce it is the "י" which must have been used to create the עולם הבא (See the Gemorrah and the Meharsha there. See also the Sifsei Chaim, Moadim Aleph, the bottom of pg. 30)

b-The earth was without form and empty, and there was darkness on the face of the depths ...¹

The second verse is the result of the first verse. The consequences of G-d's creating a heaven and an earth were that the earth was without form and empty, with darkness on the face of the depths.

The Sages point out that here, too, four things are mentioned. There is תוהו, formlessness; there is בהו, emptiness or tangledness; there is darkness, חשך, and finally there is the תהום, the depth or the turmoil.

Moreover, the Sages tell us that each one of these words reflects one of the exiles:

תהו = גלות בבל

בהו = גלות פרס

חשך = גלות יוון

תהום = גלות אדום

This is surprising, for how do these words appear before any human was created? The verse is telling us that the very reality of the creation of the world leads to a fragmentation of reality to the highest degree conceivable. This is reflected in a unit of four. Each one of the four words describes a reality of highly entropic, disordered or unformed matter: formlessness and tangledness, darkness and turmoil. (The darkness here is not simply the lack of light, for light had yet to be created. It is in some sense an independent creation, not just a negative reality. More accurately, it is an intrinsic result of the creation of the world in the first place.)

Prior to the creation of the world there was only G-d, and He was total reality. To create the world, G-d had to make space inside of Himself, so to speak, to allow for the existence of "an other". From then on some multiplicity was to be expressed. We are all ultimately a part of that higher reality, but as long as we live on this earth, Jewish law demands that we relate to ourselves as having some sort of independent identity and that we relate to other parts of this human and non-human universe in a multiple of different ways. We pray to G-d and we say I and You, we do certain commandments like putting on Tefillin that we can only do to ourselves and other commandments like charity that we can only do to others. We are required to relate to different objects of the physical world in different ways: this one is a bread crumb forbidden on Passover, this one is a synagogue with laws of sanctity. Blur this distinction and psychological as well as spiritual health is immediately threatened.

We might summarize this aspect of the first two verses of creation by saying that in the beginning G-d created something other than Himself. As a result of this, there was a multiplicity of realities dependent on G-d for their existence but appearing superficially as fragmented reality. This was expressed by all four primary directions.

The creation of the world created a new situation of fragmented reality. This atomization of existence was not accidental but was an inherent consequence of the creation act itself, whereby G-d created realities which, though dependent on Him, have their own identities.

The exiles were predictably four in number because there are certain laws of human history just as there are certain laws of nature. Historians have always searched for such laws, and there have been great debates on issues such as whether history is cyclical or linear. The historical law of exiles need not have been inevitable in its expression. There are numerous historical scenarios which would have avoided the actualization of this idea. But the law itself existed from the moment the world came into being.

¹Trans.-The Living Torah - Rabbi A. Kaplan

These forces of exile operate specifically on the Jews because the Jews represent that force in the world which is capable of combining the four forces into one force. In other words, the one force of the Jews can translate itself into the four forces of the exile: the expression of the four exiles is really the disintegration of Jewish civilization energy into separate components.

1. The Last Three Makkos

SUMMARY:

The fact that the last 3 makkos – the locusts, darkness and the slaying of the first born - are placed in a separate Parsha tells us that they are unique.

The locusts were unique in that, for the first time, there was a Makkah involving an edible, kosher animal. Like other kosher animals, Arbeh is not essentially destructive. Its destructiveness is only the sheer size of the swarm. So too, the darkness was a revelation of hidden light too powerful to be seen and therefore blinding. Makkas Bechoros happened because of the appearance of the Shechina – also a good thing, automatically driving out the Tumah. Since the whole chiyus of the Bechoros of the Mitzrim was from Tumah, when the Tumah left they died.

The first seven plagues came to teach G-d's ongoing involvement in the world in all seven levels of nature. But the last 3 Makkos came to reveal G-d's Malchus in this world, a revelation of His Glory.

Had the purpose of the ten plagues been just to punish the Egyptians, G-d could have achieved this through one plague alone. But the ten plagues came to do much more. The Ten Sayings of Creation were a process whereby an initial creation light was successively brought further and further down, the light becoming more and more hidden. The ten plagues came to reveal these layers of hiddenness, working in reverse. As these plagues unfolded they not only punished the Egyptians but peeled away successive layers of impurity on the part of the Jews. This was in the reverse order of the original act creation, which went in the order of the most spiritually revealed (In the Beginning) to the most spiritually hidden.

Our parsha begins with the plague of the locust, which parallels the third Saying in the act of Creation – let there be a firmament (יהי רקיע). The second day of creation was a day when separate, multiple beings were created – the angels, for example. The fragmentation of the creation now became apparent. The purpose of יהי רקיע is to make a separation, a havdala, the ability to distinguish between these multiple forms. The mechanism which makes havdalah is daas. Daas is the ability to connect, i.e. after distinguishing one object from another, one has to then connect with the right ones and separate from the others. Therefore daas also comes into being on the second day.

The Hebrew name for locusts, ארבה, comes from the word ריבוי, destroying, only because of its size. This is the essence of the second day. The Mitzrim had created a situation where that fragmentation became an end in and of itself. This was a world of Kishuf, of multiple gods, of great Zenus and Tumah. פרע comes from the word פרוע, to be unrestrained. The Mitzrim were trapped in their רקיע, their מצרים (= מצרים).

Locust herds are unique in that they are leaderless, and seem to reinforce the fragmentation of the Egyptians. But these locusts, with their seemingly leaderless formation, came in at the behest of G-d and left at His behest. The Mizrim were being shown that their civilization was their own, self-made trap, turning even the good into evil. The antidote to this was Daas. Just as the second day produced Daas, so did the plague of the locusts. It was now that the Egyptians recognized clearly that G-d is connected to His creation - הטרם תדע כי אבדה מצרים. Although Pharaoh also had a highly developed sense of Daas, his was a completely perverted understanding of reality.

The next plague was darkness. The darkness was a revelation of hidden light too powerful to be seen and therefore blinding. The light was only good for someone who was very spiritual themselves. For the impure Egyptians, this was a great darkness.

In the future world, G-d will bring the sun out of its sheath so that it is fierce: the wicked are punished by it and the righteous are healed by it. So too, the verse says יצר אור ובורא חושך: G-d forms light but above that he creates darkness (יצר vs בורא), a light that is so great that it is perceived as darkness.

Finally, there was the plague of the first born. The first nine plagues had worked through successive layers of Egyptian impurity. Now the deepest, most spiritual aspect of Egyptian impurity was to be confronted. This required a revelation of G-d's Shechina. The firstborn always represents the core of the nation. The Egyptian firstborn drew on the deepest depths of Egyptian Tumah. When G-d's Shechina appeared, it drove this impurity out. The result was the loss of the life-source of the Egyptian firstborn and they consequently died.

Anything that was a power of impurity now got destroyed. Egyptian idols melted. Even the firstborn slaves and animals died. The revelation of G-d was so powerful that the Jews needed special protection not to be affected. For, if they had any impurity themselves, they could suffer the fate of the Egyptians.

The source of this impurity was atheism. Pharaoh had never even heard of G-d. From this G-dless society emerged the great Egyptian cesspool of incest and immorality. Without faith, there is little break on sensual desires. These are what are presented by the word 'First Born' – the firstborn of our desires and passions, the core of what moves and motivates us.

The Tikkun of this was not only for the Olam HaGadol, with its Ten Maamaros of Maaseh Bereishis, but also for the Olam HaKatan, the world of man and his ten Kochos. The first seven Makkos were in the Middos, whereas the last three were in the Sechel. The firstborn, too, reflect this idea. There are 3 types of first born: there is the first born of the free Egyptian – sensual passions that have an intellectual component – taavah with a cultural overlay. There are the sensual passions of the firstborn slaves – passions that may be seen by the broader society as fun, but with no elevating or redeeming features. Finally, there are the sensual passions of the animal firstborn – debased sensual desires that would embarrass the person were they to be publicized.

The same cause of death to the firstborn of the Egyptians served to elevate the Jews to the highest possible levels. What the Jews experienced at that moment of Shechina-revelation was such a delicious taste of the holy that they were able to take every sensual pleasure and connect it to G-d. This is what G-d meant when He said, *"Sanctify for me every first born from the womb."*

The Jews had been purified by their hellish experience of slavery, but their faith had been battered by the dominant atheism surrounding them. Now, they began the road to elevation in their faith as well. Each of the ten plagues taught them a further lesson in this until Makas Bechoros provided them with the most powerful insight into G-d's Omnipotence, Providence, hatred of evil and love for His people. They were now ready to meet their maker at Sinai and find out from Him how to fulfill their purpose and the purpose of the world.

DETAIL:

The last 3 makkos include the Arbeh – the locusts/grasshoppers, darkness and the slaying of the firstborn. All the Makkos came in a graded order which the pasuk reminds us of when it says:

י (ב) ולמען תספר באזני בן ובן בןך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בס וידעתם כי אני ה'!¹

These 3 Makkos are then the most powerful of all the Makkos, building on them in teaching both the Jews and the Egyptians the lessons of Hashgacha we spoke about previously.

Yet, Chazal placed these Makkos in a separate Parsha, the parsha that deals with the beginning of the Geulah of the Jewish nation. Clearly, these Makkos are in a different order than the other plagues².

The Shem MiShmuel³ states that the Arbeh were unique in that for the first time, there was a Makkah involving an edible, kosher animal. Until now there were frogs, lice, plague and wild animals, all of them essentially Tameh. Like other kosher animals, Arbeh is not essentially destructive. It is herbivorous and its destructiveness lies only the sheer size of the swarm⁴.

So too, says the Shem Mishmuel, there are opinions that the darkness was a revelation of hidden light too powerful to be seen and therefore blinding⁵.

Makkas Bechoros was also a function of HaSh-m's Shechina appearing⁶, automatically driving out the Tumah. Since the whole chiyus of the Bechoros of the Mitzrim was from Tumah, they died when the Tumah left.⁷

Yet, there is something more than the individual uniqueness of these three plagues. As a group, they come to teach a fundamentally different message. The first seven plagues essentially came to teach G-d's ongoing involvement in the world. Seven is the number that reflects the various levels of this world, and these plagues came to show that G-d is behind every facet of all of them. He owns all within it: למען תדע כי אני

¹ R. SR Hirsch: עלול, עולל, a child, considered as developing and progressing constantly, hence עלילה, not an isolated action, but a developing series of deeds and actions, and עולל, to develop something by such a continuous series of actions. התעלל, to reveal oneself in a progressive series of actions; -ב on somebody, i.e. to treat somebody simply as material by which one reveals one's power by a progressive series of actions or deeds. Hence, usually when used in reference to men; treating people entirely according to your whim, having no respect for the human worth of the other party; hence, used in reference to G-d: "How I revealed Myself – וידעתם, even if Egypt learned nothing from it, they were done primarily for your benefit, to lay the foundation of your knowledge of G-d.

² מהר"ל, גבורות ד' פ' לד בסוף לד: ועוד נחלקים לשבעה ושלשה ... זהו כי הקב"ה מייסר את החוטאים על ידי שבע מכות בכל מקום (ויקרא כו) ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאותיכם וכן בהרבה מקומות, ולפיכך היו שבע מכות הראשונים בענין אחד שוות, ושלש אחרונות יותר חמורות ... כי שלש האחרונות כלם הם נחשבים מיתה וגו'

³ שם משמאל בא שנת תרע"ב ד"ה ויאמר

⁴ והנה ידוע דבהמות וחיות ועופות הטמאים הפשעם משלוש הקליפות הטמאות לגמרי, והטהורים מנוגה המתהפכת לקדושה. ... [והארבה] מה שבא לידי השחתה הוא מפאת הריבוי שבהם, ולולא הריבוי היה לטובה שהוא מאכל אדם כמו דגים.

⁵ ע"פ המדרש רבה יד לפי רב יהודה שם שהחושך היה מחושך של מעלה ... וידוע בדברי האר"ז"ל שחושך שלמעלה הוא מחמת רב האור קדוש ונעלה שאין התחתונים יכולין לקבלו ע"ש

⁶ וכמו שאמרו ז"ל אני ולא מלאך

⁷ Rav Tzadok HaCohen, Machashavos Charutz

בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ²: ה' בקרב הארץ¹, punishing the Egyptians and having mercy on the Jews. The last 3 Makkos, however, come to reveal G-d's Malchus in this world, a revelation of His Glory³.

In last week's parsha we stated that the Makkos were coming to be metaken the world that was destroyed by the Tumah of the Mitzrim. But the Tikkun was not only for the Olam HaGadol, with its Ten Maamaros of Maaseh Bereishis, but also for the Olam HaKatan, the world of man and his ten Kochos. Shem MiShmuel says that the first seven Makkos were in the middos whereas the last three were in the sechel. Though middos can either be good or bad⁴, sechel is an intrinsically good thing⁵ that can also be used for bad⁶. And so these Makkos, each one higher than the next, come to do their tikkun.

Had the purpose of the ten plagues been just to punish the Egyptians, G-d could have achieved this through one plague alone. The ten plagues came to do much more, however. The Egyptians were so powerful in their impurity that they had corrupted the world. The plagues came to reconstitute the purity of the world⁷. The Ten Sayings of Creation were a process whereby an initial creation of light was successively brought down further and further, the light becoming more and more hidden. The ten plagues came to reveal these layers of hiddenness, working in reverse⁸. Whereas the creation started from a more spiritual plane on the first day and gradually entered the world, the Makkos went in ascending order, the most powerful of the Makkos coming at the end⁹. As these plagues unfolded they not only punished the Egyptians but peeled away successive layers of impurity on the part of the Jews¹⁰. There are ten levels of

¹ח (יח) והפליתי ביום ההוא את ארץ גשן אשר עמי עמד עליה לבלתי היות שם ערב למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ:

²אור גדליהו: המכות נחלקו לב' חלקים, ז' מכות ראשונות שנכתבו בפרשה שעברה, ולכן יאמר הכתוב במופחים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ להורות על ההשגחה כי לא עזב אותה למקרים כדעתם, ואמר למען תדע כי לה' הארץ להורות על החידוש כי הם שלו שבראם מאין, ואמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ להורות על היכולת שהוא שליט בכל אין מעכב מידו"ג היינו שביאר בקיצור כי בכל מכה הי' תכלית מיוחדת

³אור גדליהו: והז' מכות הם נגד הז' מדות ואלו השלושה הם למעלה מהז' מדות. וכן מבואר ברמב"ן ריש הפרשה שאלו ג' מכות לא באו בתורת עונש כשאר המכות "שידעו מצרים את גבורתי לא תעניש אותם יותר וכל ישראל לדורות הבאים מכה מעשי ותדעו כי אני ה' וכל אשר אני אחפץ אעשה בשמים ובארץ", היינו שבאלו ג' מכות הי' ענין ותכלית מיוחדת לגלות מלכותו ית' בהעולם.

⁴שם משמואל תרע"ב שם: והנה המדות יש בהם דבר והיפוכו, טוב ורע. למשל מדת החסד ... ולעומתו ברע תאוות מגוננות

⁵אך השלושה שבשכל בהם לא שייך לומר שזה כח רע, שהשכל בעצמו הוא טוב, ואפילו הכישוף הכימה בעצמה היא טובה רק שמשתמשים בה לרע, והראיה שהסנהדרין היו צריכים לידע חכמת הכישוף ולא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות כבש"ס שבת (עה). ואם היתה החכמה בעצמה רעה בודאי לא יתכן שישתאב במוחם הקדוש כח רע ח"ו.

⁶כללו של דבר שבעה הכחות הם בעצם רע, והשלשה שבשכל הם בעצם טוב אלא שהרשעים משתמשים בהם כמו שהם רע.

⁷מהר"ל, שם: כל אלו המכות היו נגד העשרה מאמרות

⁸אור גדליהו פרשת בא: כי בכל מאמר נשתלשל אורו ית' למטה, ונכנס לתוך הסתר יותר, והמכות באו לגלות ולהסיר זה ההסתר, ולכן שחושבים ממה למעלה שמכה הראשונה הוא כנגד המאמר העשירי, הי' יכול במכה אחת לענוש המצריים, וכן מצינו כתוב אצל מכת ברד שכתוב "כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך וגו' ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראתך וגו' ולמען ספר שמי בכל הארץ"

⁹מהר"ל, שם: לענין הכאת המכה תמיד המכה שהיא מלמעלה יותר קשה ואין להביא מכה קשה ואח"כ שאינה קשה כל כך

¹⁰רב צדוק הכהן, פרי צדיק [א]: ובכל מכה היה נגוף למצרים ורפוא לישראל שיצאו ישראל מקליפה אחת והכניסם בקדושה במדה אחת.

spirituality, the 10 Sefiros. The plagues worked from the lowest levels of spirituality and rose in spirituality step by step¹. This was in the reverse order of the original act of creation, which went in the order of the most spiritually revealed ("In the Beginning...") to the most spiritually hidden.

These layers of spirituality are always divided between seven lower levels and three higher ones. In the Sefiros, these three are called Chochma, Binah and Daas. So too, the Makkos are divided between the first seven Makkos, which are in last week's parsha, and the last three, which are in this week's parsha².

Hence every aspect of the Ten Sayings of Creation was involved in the plagues³.

The first plague came to reestablish the last of the Ten Sayings of Creation, the second plague came to reestablish the second last of these Ten Sayings, etc. until the plague of the firstborn, which came to reconstitute the first of the Ten Sayings, i.e. "In the beginning ..."

The last of the Ten Sayings of Creation was G-d's bestowal of food for the animals - נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וגוי לאכלה⁴ - and the first plague, that of the blood, came to deny the Egyptians water, which is most basic.

This Saying of Creation is not stated in the normal format, "and G-d said, 'Let there be a beginning, etc.'" Rather, it is the first root of the entire creation. It is frightening testimony to the enormous power of the Egyptians that even this now required tikun. So too, the plague of the First Born was so overarching in its scope that it was able to provide the Tikun for this.

Our parsha begins with the plague of the locusts, which parallels the third saying in the act of creation, יהי רקיע (let there be a firmament). The second day of the creation was a day when separate, multiple beings were created (the angels, for example). The fragmentation of the creation now became apparent. The purpose of the יהי רקיע was to make a separation, a havdala⁵, the ability to distinguish between these multiple forms. The mechanism that makes havdalah is daas. Daas is the ability to connect, meaning that after distinguishing one object from another, one has to then connect with the right ones and separate from the others. Therefore, daas also came into being on the second day.

The Hebrew name for locusts, ארבה, comes from the word ריבוי, the essence of the second day⁶. Therefore, together with the plague of the locusts came Daas⁷. It was

¹ רב צדוק הכהן, שם: העשר מכות כנגד עשר ספירות שיש בזה לעומת זה בקליפה עשר כתרין דמסאבו ... וסדר המכות מתחיל לעילא וכמו שאמרו (זח"ב כס"א) מתתאה שרא קב"ה וכו'.

² רב צדוק הכהן, שם: ואחר ז' מכות שהיו כנגד ז' מדות תחתונות, והיינו מה שהיו ישראל משוקעים בקליפה בנגלות והתחיל הג' מכות שהם כנגד ג' ראשונות שהם הנסתרות לה' אלקינו.

³ מהר"ל, גבורות השם, פ' נז: עוד יש לך לדעת גם כן, כי כאשר הביא הקדוש ברוך הוא על המצרים המכות הכה אותם בכל חלקי העולם, שכמו שאמרנו שבאו עליהם מכות למטה ולמעלה ובחלל העולם, כך היו באים עליהם המכות בכל חלקי העולם גם כן. וחלקי העולם הם עשרה, והם עשרה חלקים שברא הקדוש ברוך הוא בששת ימי בראשית ולכל חלק אחד מאמר אחד בפני עצמו, והם עשרה מאמרות שבהם ברא עולמו

⁴ מהר"ל, שם: וזה שתמצא במאמר האחרון (בראשית א') ויאמר ה' הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וגוי לאכלה, וזהו המאמר העשירי שנתן השם יתברך לבעלי חיים פרנסתם ומזונם על ידי שהמזונות באכילתם שבים לדם

⁵ אור גדליהו: הפרשה מתחיל במכת ארבה, ומכה זו מקביל כנגד מאמר השלישי של יהי רקיע, שיסודה היא הבדלה, ומדברי חז"ל משמע שעיקר הבריאה ביום שני הי' רבוי.

⁶ אור גדליהו שם: עצם מלת ארבה משמע שהוא מלשון ריבוי וע"י מכה זו נתברר מאמר ה' של יהי רקיע, שאז נתברר שכל ריבוי שיש בהבריאה וכל הפרטים שיש בהבריאה כולם הם מאמר הזה.

⁷ אור גדליהו שם: וביחד עם מכה זו של ארבה באה השפעה של דעת, כי עצם המאמר של יהי רקיע שיסודה הבדלה יש בה ענין של דעת, וכמו שאמרו חז"ל (ירי' פ"ה דברכות) אם אין דעת הבדלה מנין, כי מאחד הדברים שנבראו בו העולם הוא דעת

הטרים - now that the Egyptians clearly recognized that G-d is connected to His creation, תדע כי אבדה מצרים, although Pharaoh used his Daas completely, leading to a completely perverted understanding of reality¹.

The Locusts

The Arbeh is a particularly mysterious Makkah, destroying, as we have stated, only because of its size². The Maharal points out that locust herds are unique in that they are leaderless³. According to the formula we brought in last week's parsha that the Makkos were coming to be metaken the Bria and therefore were working in the reverse order, the Arbeh are Kineged the Rakiah, the creating of the space where the multiple and fragmented creations all have their space to live. The Mitzrim had created a situation where that fragmentation became an end in and of itself. This was a world of Kishuf, of multiple gods, of great Zenus and Tumah. פרעה comes from the word פרוע, to be unrestrained. The Mitzrim were trapped in their רקיע, their מצרים (מצרים), which made them subject to this makkah.

These locusts, with their seemingly leaderless formation, came in at the behest of G-d and left at His behest (even the dead ones, according to the Midrash). Rabbeinu Chananel tells us that as the pasuk testifies, a locust plague was never to eat Egyptian crops again⁴. Once in all of history, these pure and edible creatures swarmed and destroyed. Each locust simply ate what he was supposed to: the Mizrim were being shown that their civilization was their own self-made trap, turning even the good into evil.

The Darkness

Rashi, in the name of the Midrash, tells us that there was an initial pitch darkness for three days followed by another 3 days when the darkness was so thick that no one was able to move. The people were literally frozen in whatever position they found themselves⁵. Under this cover, G-d killed four fifths of the Jewish people, a staggering number, who were not worthy of being redeemed. They died with the

¹אור גדליהו שם: ולכן מצינו במכת ארבה אמרו המצריים "הטרים תדע כי אבדה מצרים", שביחד עם המכה באה השפעה של דעת, וגם אצל המצריים נתגברה מדת הדעת, אך פרעה השתמש במדה זו של דעת לרע, ומזה גופא היה לפרעה ההתגברות להיות טובל אלו המכות, ועם ריבוי הדעת בא לו עקשנות ביתר עוז, כי דעת פרושו התחברות, שע"י המכה נתברר להם החיבור שיש להקב"ה עם הבריאה, וידעתם כי אני ה'

²רמב"ן י יד בסוף: ובגדלו ידעו כי מכת אלוקים היא

On the other hand, Maharal (גבורות ד' סוף פ' לד) says that the fact that locusts swarm, but only occasionally, means that every time that they do, this is a talking point. Then, when people talk about that particularly swarm, they will mention that there was once a much greater swarm, in Egypt during the makkos.

³מהר"ל חידושי אגדות, ח"ב, גיטין עמ' צט: ק... נקרא ארבה על שם הרבוי, וכל רבוי הוא מחולק ונפרד, כי לא יתרבה רק המחולק והנפרד, לכך נקרא המין אשר הוא מתרבה כמו הארבה "קמצא" [בלשון חז"ל] שהוא מחולק, ועל זה אמר (משלי ל) מלך אין לארבה, פירוש כי המלך מאחד הכלל עד שהם אחד, והמין הזה לגדול הריבוי שלהם הם מחולקים ואין להם אחדות וגו'

⁴מובא ברמב"ן י יד: וכתב רבינו חננאל בפירושו התורה שלו מאת משה רבינו ועד עכשיו אין ארבה מפסיד בכל מצרים ואם יפול בארץ ישראל ויבא ויכנס בגבול מצרים אינו אוכל מכל יבול הארץ כלום עד עכשיו וגו'

⁵רש"י י כב: ויהי חשך אפלה וגו' שלשת ימים - חשך של אופל שלא ראו איש את אחיו אותן ג' ימים (בש"ד) ועוד שלשת ימים אחרי חשך מוכפל על זה שלא קמו איש מתחתיו יושב אין יכול לעמוד ועומד אין יכול לישב (ש"ד ע"ש)

Egyptians confined to solitary confinement, each in a cell as large as their private bodies, so that the Egyptians could gain no comfort from the destruction of most of the Jewish nation¹. The darkness also allowed the Jews to identify the possessions of the Egyptians, which they were to later ask for, a fact we will discuss in the next parsha².

Both the Shem Mishmuel and the Nesivos Shalom state that the darkness was a revelation of a hidden light too powerful to be seen and therefore blinding³. Moshe was ordered to reach up to great spiritual heights and bring down a light that would only be good for someone who was very spiritual⁴. For the impure Egyptians, this was a great darkness⁵.

Similarly, the Gemorrah states that in the future world HaSh-m will bring the sun out of its sheath so that it shines fiercely, and the wicked will be punished by it while the righteous will be healed⁶. The same light that heals the Tzadikim acts as darkness to the Reshaim. So too, the verse says יצר אור ובורא חושך. G-d forms light, but above that He creates darkness (יוצר vs בורא), a light that is so great that it is perceived as darkness⁷.

Plague of the First Born

Just as there are ten levels (Sefiros) of holiness, so are there ten levels of impurity, all of them reflected in Egyptian civilization⁸. The first nine plagues had worked through successive layers of Egyptian impurity. Now the final core, the deepest, most spiritual aspect of Egyptian impurity, was to be confronted. This required a revelation of G-d's holiness, His Shechina, as anything less would not do⁹. The firstborn always represents the core of the nation. The Egyptian firstborn drew on the deepest depths of Egyptian Tumah. When G-d's Shechina appeared, it drove this impurity out. The result was the loss of the life-source of the Egyptian firstborn and they consequently died¹⁰.

¹רש"י י כב: ולמה הביא עליהם חשך שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצים לצאת ומתו בשלשת ימי אפלה כדי שלא יראו מצרים במפלתם ויאמרו אף הם לוקין כמונו.

²רש"י י כב: ועוד שחפשו ישראל וראו את כליהם וכשיצאו והיו שואלין מהן והיו אומרים אין בידינו כלום ואומר לו אני ראיתי בביתך ובמקום פלוני הוא:

³ע"פ המדרש רבה יד לפי רב יהודה שם שהחושך היה מחושך של מעלה ... וידוע בדברי הארז"ל שחושך שלמעלה הוא מחמת רב האור קדוש ונעלה שאין התחתונים יכולין לקבלו ע"ש

⁴נתיבות שלם עמ' עג: ובתולדות י"י מבאר ... שהקב"ה צוה למשה נטה את ידך על השמים, היינו שיתרומם למדרגה עליונה וגבוהה כדי שיוירד מהשמים למטה דברים רוחניים שמקומם על השמים שם: איתא במדרש (שמו"ר יד ב) מהיכן היה החושך ההוא, ר"י אומר מחשך של מעלה וגו' ... היינו שהקב"ה צוה את משה שימשיך על מצרים את החושך של מעלה. ולכאורה אינה מובן מהו חושך של מעלה, הרי למעלה הכל אור ע"ש

⁵נתיבות שלם עמ' עג: כך צוה הקב"ה למשה שימשיך את האור העליון שאין לך חשך גדול ממנו למצרים

⁶ע"ז ג ע"ב: לעתיד לבא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה ומקדיר, רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאים בה

⁷כל זה בנתיבות שלום עמ' עד

⁸נתיבות שלום עמ' עה: בענען עשר מכות שהם כנגד עשר ספירות דמלכות, דכמו שיש עשר ספירות דקדושה, כנגד זה להבדיל יש עשר ספירות דקליפה

⁹נתיבות שלום עמ' עה: לשבר מדת כתר דקליפה, היתה על ידי מורא גדול זו גילוי שכינה ... שכדי לשבר את כתר דקליפה היה צריך מורא גדול זו גילוי שכינה. וזהו ענין ועברתי בארץ מצרים, אני ולא מלאך אני ולא שרף אני ד' בכבודי ובעצמי, שאי אפשר לשבר את כתר דקליפה כח הסטרא אחרא החזק ביותר רק על ידי גילוי שכינה של אני ד' בכבודי ובעצמי.

¹⁰רב צדוק הכהן, מחשבות חרוץ

Anything that was a power of impurity was now destroyed¹. Egyptian idols melted². Even firstborn slaves and animals died³. The revelation of G-d was so powerful that the Jews needed special protection not to be affected⁴. For, if they had any impurity themselves, they could suffer the fate of the Egyptians.

The source of this impurity was atheism⁵. Pharaoh had never even heard of G-d⁶. From this G-dless society emerged the great Egyptian cesspool of incest and immorality. Without faith, there is little break on sensual desires. These are what are presented by the word 'First Born' – the first born of our desires and passions, the core of what moves and motivates us⁷.

The Egyptians were so powerful in their impurity that they had corrupted the world. Working backwards, the plagues came to reconstitute the purity of the world. The first plague came to reestablish the last of the Ten Sayings of Creation, the second plague came to reestablish the second last of these Ten Sayings, etc. until the plague of the firstborn, which came to reconstitute the first of the Ten Sayings, i.e. "In the beginning ..."

This Saying of Creation is not stated in the normal format, "and G-d said, 'Let there be a beginning, etc.'" Rather, it is the first root of the entire creation. It is frightening testimony to the enormous power of the Egyptians that even this now required tikun. So too, the plague of the firstborn was so overarching in its scope that it was able to provide the Tikun for this.

The Nesivos Shalom delineates three types of firstborn. There is the firstborn of the free Egyptian, sensual passions that have an intellectual component; taavah with a cultural overlay. There are the sensual passions of the firstborn slaves: passions that may be seen by the broader society as fun, but with no elevating or redeeming features. And then there are the sensual passions of the animal firstborn, debased sensual desires that would embarrass the person were they to be publicized⁸.

All of these died in Egypt. What the Jews experienced at that moment of Shechina-revelation was such a delicious taste of the holy that they were able to take every sensual pleasure and connect it to G-d⁹. This is what G-d meant when He said, "*Sanctify for Me every first born from the womb*"¹⁰.

¹נתיבות שלום עמ' עה: שבמכת בכורות כל כחות הטומאה יתבטלו

²נתיבות שלום שם: וזה גם ענין ובכל אלוהי מצרים אנשה שפטים

³יא (ה) ומת כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה:

⁴נתיבות שלום שם: ולכן היו ישראל צריכים אות לשמירה דוקא במכת בכורות

⁵נתיבות שלום עמ' עה: פרעה היה ראש הקליפה ... והקליפה של פרעה היתה כפירה ... וזהו גרם להחזיר כפירה בכל הבריאה

⁶נתיבות שלום, שם: כדכת' שאמר מי ד' לא ידעתי את ד' שאינו יודע כלל ממציאות ד'

⁷נתיבות שלום, עמ' עח: שבכור הוא ענין תענוג, שהוא דבר החביב ביותר על האדם.

⁸נתיבות שלום, שם: שמרומז בזה ג מדרגות בתענוגי עולם הזה, מבכור פרעה היושב על כסאו, היינו תענוגים שיש להם עוד איזה חשיבות ומשמעות אנושית, עד בכור השפחה הם תענוגים יותר נמוכים, וכל בכור בהמה, הם תענוגים בהמיים שהאדם בעצמו בוש ונכלם מהם איך מגיעים אליו תענוגים שפלים כל כך

⁹נתיבות שלום, שם: למסור את כל התענוגים האלה לד' יתברך, שיהיה תענוגו מתענוגים של קדושה ... שבשעה שמאיר ליהודי אורו יתברך בבחינת גילוי שכינה אשר נוכל לראות כל תאות ותענוגי עולם הזה הם כאין וכאפס נגד תענוג רוחני עלאי אחד.

¹⁰נתיבות שלום, שם: קדש לי כל בכור ... לקדש כל התענוגים

The same cause of death to the firstborn of the Egyptians served to elevate the Jews to the highest possible levels¹. In last week's Parsha, one verse talking about the plagues refers to G-d by both His attribute of justice, Elokim, and His attribute of Mercy, for the plagues were simultaneously justice for the Egyptians and mercy for the Jews².

The Jews had been purified by their hellish experience of slavery but their faith had been battered, more by the dominant atheism surrounding them than by questions about their suffering³. In the end, Moshe felt that the Jews wouldn't even believe that he was G-d's messenger to come and redeem them⁴. Now, besides the purification of their suffering, they begin the road to elevation in their faith. Each of the ten plagues taught them a lesson in this, until Makas Bechoros provided them with the most powerful insight into G-d's Omnipotence, Providence, hatred of evil and love for His people. They were now ready to meet their Maker at Sinai and find out from Him how to fulfill their purpose and the purpose of the world.

¹אור גדליהו: המכות היו נגוף ורפוא, נגוף למצריים ורפוא לישראל, והוא כענין מה שאמרו ליתן שכר טוב לצדיקים ולהפרע מן הרשעים.

²אור גדליהו: המדרש בפרשה הקודמת על מה דכ' וידבר אלוקים וגו' אני ה', אלקים אני למצרים, וה' אני לישראל, היינו כי להמצריים ה' המכות בבחינת מדת הדין, ולבני ישראל ה' המכות בבחינת רחמים.

³נתיבות שלום, עמ' עו: וכן מה שבני ישראל נפגמו בהיותם במצרים נבע מפגם האמונה שנגרם להם מחמת קליפת מצרים

⁴נתיבות שלום, שם: כדכתב משה

2. Rosh Chodesh

SUMMARY:

At the point where the Jewish people are about to leave Egypt they are given their first Mitzvah, Rosh Chodesh. Until then, as slaves, their time had not been their own. Now, they are to be given the months as the first indication of their freedom.

Moshe Rabbeinu has trouble understanding what G-d is telling him, and G-d has to actually show him a picture of the moon. Clearly, it is not the physical moon which is puzzling Moshe. There is something hidden, something profound about this Mitzvah, which Moshe is struggling to grasp.

What is clear to Moshe is that this is not just some neat division of the year – a way of recording time. Every time the Jews sanctify the new month they testify to their own power of renewal. This is why these months do not begin at the beginning of the year, Rosh HaShana, but rather in Pesach, at the time of Redemption. But there is more: this is the beginning of a new relationship with time. It represents a seed change in the nature of the Jewish people, in their emerging out of the shackles of nature to control time itself. For, by being able to determine the final dates of Rosh Chodesh, the Jews can dictate the exact dates of the festivals. G-d will then respond by bringing down his holiness on the day so determined to be Rosh HaShana, Yom Kippur, etc.

Yom Tov Sheni is our best illustration of this power today. In anticipation of our exile, our months were all sanctified in advance by the Sanhedrin. The second day of Yom Tov, a man-made chag, keeps alive the imprint of free choice expressed in the original sanctification by sight. To quote Rav Hirsch, *It is therefore a profound truth that for Israel in Galut, it is only the second day of Yom Tov that ensures the first day its sacred Jewish character.*

Hence the Jews, with this Mitzvah, begin the transition from being a nation subject to the laws of nature to a nation that comes to control time. In Egypt, time was in exile – the time of the Jews belonged to the Egyptians like everything else. The Jews had entered into the world of nature, where time rules all. In that world, life moves in an endless series of cycles – *There is nothing new under the sun.*

Now that the Jews were in the process of redemption, their time is redeemed as well. They receive the Mitzvah of Rosh Chodesh, giving them control of time, returning to them the source of spiritual life and the ability to innovate above the level of time.

At the beginning of creation, G-d blew a Neshama into man, blowing into man the spirit of speech. With Rosh Chodesh, the Jewish people receive the inner content of that original creation. This first mitzvah is the ability to sanctify time. G-d speaks through the mouth of Moses, as he had once breathed the breath of speech into the first man, and tells him that the Jewish nation will use this speech to sanctify time.

This is the power to create a new cycle of time, to be able to do teshuvah and to be able to innovate. The Jews are given this power of Chidush because they connect themselves to the source of all chiddush, Hakadosh Baruch Hu. The moon – the Jewish people - is but a reflector of the light of the sun, after all, and therein lies its great secret.

The Jewish lunar calendar reflects this idea by being coordinated with the sun. It is therefore the only calendar that is both lunar and solar. Non-Jewish calendars are either exclusively solar or lunar. Solar calendars show a lack of understanding of original creation *יש מאין*, and therefore of the real concept of chiddush. The Moslems with their lunar calendar are all innovation - turning everything into a miracle. The

Moslems therefore have no concept of a G-d whose laws govern an orderly world with consistent laws.

The Jews, however, understood that they could forever renew themselves, maintaining their faith through the darkest hours. Just as they appear to be waning like the moon, they renew themselves again. Was not the redemption of Israel just at that point not only of total slavery?

Rosh Chodesh is indeed very holy, but its Kedusha is hidden – it is not one of the festivals. In the Messianic era its full kedusha will be revealed. Then, when our recognition of השם will always be new and fresh, we will always be in a state of renewal. Today, the Kedusha of Rosh Chodesh is recognizable mainly in the impact of Rosh Chodesh on other elements of time, the Chagim.

The innovation of Rosh Chodesh today is that since it is not explicitly given to us as a חג by the Torah, it is a day of our initiating a relationship with the Almighty. The half-הלל we say becomes an act of our own spiritual creativity. Hallel is a form of Shira, and Shira is sung whenever we reach a level of recognition of G-d as if He is in front of us.

The full holiness of Rosh Chodesh had already been revealed once, when the Mitzvah was originally given, but we lost Rosh Chodesh as a Yom Tov with the sin of the Golden Calf. It will be revealed again during the messianic era. Women, however, were given Rosh Chodesh as their special day in reward for not participating in the sin of the Golden Calf sin. At that time, holiness was also clouded over. Moshe Rabbeinu was thought to be dead. The Calf was thought to be a holy receptacle to bring down holiness. The mob pressure was almost irresistible, and the whole thing seemed to have had the tacit consent of the holy Aharon. Jewish women were able to cut through all of this and see where holiness really lay. It is this capacity to relate to hidden קדושה even in the midst of this crisis that is exactly the quality needed to feel the Kedusha of the new moon when it seems to be completely dark. Indeed, women seem to tune into this cycle at a very deep level, as reflected in the female menstrual cycle. It is the power of renewal, the ability to begin a fresh cycle at the very point when things seem dark and hidden. Thus, a woman's monthly cycle is symbolic of the ability of the Jewish nation to renew itself after its long exile.

Not only is Klal Yisroel compared to the waxing and waning of the moon, but each waxing and waning is part of a definite direction required for the completion of the purpose of the world. Women, it would seem, have a greater spiritual, intuitive grasp of this ultimate purpose.

DETAIL:

יב (א) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: (ב) החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה:

At the point where the Jewish people are about to leave Egypt, they are given their first Mitzvah, Rosh Chodesh¹. Until then, their time had not been their own, as they were slaves to Pharaoh. Now, they were to be given the months as the first indication of their freedom².

There is something mysterious about Rosh Chodesh. Rashi tells us that Moshe Rabbeinu had trouble understanding what G-d was telling him, and G-d had to explain it to Moshe by showing him the moon³. Clearly, it was not the physical moon that was puzzling Moshe. There was something hidden, something profound about this Mitzvah, that Moshe was struggling to grasp. This is confirmed by the Sages who tell us, astonishingly, that if we would just keep this mitzvah and sanctify the Shechinah once a month, it would be enough⁴.

What was clear to Moshe was that this was not just some neat division of the year, a way of recording time. These months did not even begin at the beginning of the year, Rosh HaShana, but rather in Nissan, at the time of the Exodus⁵. This was the beginning of a new relationship with time.

Rashi, at the beginning of Sefer Bereishis, says that the Torah should have started with the first Mitzvah given to the Jewish people as a whole, i.e. **החדש הזה לכם** (שמות יב ב), the Mitzvah for the Sanhedrin⁷ to make a Jewish calendar year by

¹רמב"ן יב ב: החדש הזה לכם ראש חדשים זו מצוה ראשונה שצוה הקב"ה את ישראל על ידי משה, ולכן אמר בארץ מצרים, כי שאר מצות שבתורה היו בהר סיני

²ספורנו יב ב: החדש הזה לכם ראש חדשים. מכאן ואילך יהיו החדשים שלכם, לעשות בהם כרצונכם, אבל בימי השעבוד לא היו ימיכם שלכם, אבל היו לעבודת אחרים ורצונם, לפיכך ראשון הוא לכם לחדשי השנה. כי בו התחיל מציאותכם הבחירי:

³רש"י יב ב ד"ה הזה: נתקשה משה על מולד הלבנה באיזו שיעור תראה ותהיה ראיה לקדש והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע ואמר לו כזה ראה וקדש.

⁴רבינו בחיי יב ב: ודרשו רז"ל בכתוב הזה החדש הזה לכם ראש חדשים, אלמלא לא זכו ישראל למצוה אחרת אלא לזו שמקבלים פני שכינה פעם אחת בחדש דים כתיב הכא החדש הזה וכתוב התם (שמות טז) זה אלי ואנוהו:

⁵רמב"ן יב ב: וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים, שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימנו כל החדשים שני ושלישי עד תשלום השנה בשנים עשר חדש, כדי שיהיה זה זכרון בנס הגדול, כי בכל עת שנזכר החדשים יהיה הנס נזכר, ועל כן אין לחדשים שם בתורה, אלא יאמר בחדש השלישי (להלן יט א), ואומר ויהי בשנה השנית בחדש השני נעלה הענן (במדבר י יא), ובחדש השביעי באחד לחדש וגו' (שם כט א), וכן כלם: וכמו שתהיה הזכירה ביום השבת במנותינו ממנו אחד בשבת ושני בשבת, כאשר אפרש (להלן כ ח), כך הזכירה ביציאת מצרים במנותינו החדש הראשון והחדש השני והשלישי לגאולתינו, שאין המנין הזה לשנה, שהרי תחלת שנותינו מתשרי, דכתיב (להלן לד כב) וחג האסיף תקופת השנה, וכתוב (שם כג טז) בצאת השנה, אם כן כשנקרא לחדש ניסן ראשון ולתשרי שביעי, פתרונו ראשון לגאולה ושביעי אליה וזה טעם ראשון הוא לכם, שאיננו ראשון בשנה, אבל הוא ראשון לכם, שנקרא לו לזכרון גאולתינו:

העמק דבר יב ב: לכם ראש חדשים. ראש משמעו כ"פ מובחר ... וכלל גדול הוא שבאותו יום שנברא אותו דבר מסוגל זה היום גם לדורות להתחזק יותר ... וכך בחודש ניסן נוצר בראשונה סגולת עם ה' ב"מ ע"כ אותו החדש מסוגל להתחזק בעובדת ה' ע"י ספור י"מ שגורם אמונה ובטחון כמש"כ בס' דברים ט"ז ג' וע"פ להלן מ"ב:

⁶רש"י על בראשית א א: בראשית - אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל

⁷ספר החינוך ד: וטעם שאין מצוה זו אלא בסמוכין, לפי שבא בפירוש החדש הזה לכם, גדולים וסמוכים כמותכם, כי למשה ואהרן נאמר. ועוד דרשו הדבר מדסמך לו [שמות י"ב, ג'] דברו אל כל עדת ישראל [מכילתא], כלומר שיהא להם לאותן שיקדשו החדש רשות כל ישראל, כלומר חכמים גדולים שבישראל, כגון בית דין הגדול. ... ונתקן הדבר להעשות בגדולי הדור, לפי שהוא ענין חכמה גדולה ... ואין ראוי למוסרו אלא לגדולים וחסידיהם

sanctifying the new moon¹ and by creating leap months,² the combination of which would determine the festival dates³. Leap months are vital to synthesize the calendar with the seasons of the year⁴ and, according to the Ramban⁵, this is a separate mitzvah⁶.

But, **החודש הזה לכם** is not simply the first mitzvah. It represents a seed change in the nature of the Jewish people⁷, in their emerging out of the shackles of nature to control time itself⁸. Every time the Jews sanctify the new month they testify to their own power of renewal⁹. But there is more. The verse says **אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם**, which the Sages interpret to mean, "These are the festivals which you (as represented by your elders¹⁰) should call." The word you, **אתם**, is written without the Vav, and therefore reads as **אתם**. The Gemorrah understands this to mean:

הרי הוא אומר אתם אתם אתם שלש פעמים אתם אפילו שוגגין
אתם אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין¹¹

G-d says to the Jewish people: "You have been invested with awesome power. You, man, can determine the final dates of Rosh Chodesh, which will in turn dictate the

ספר המצות להרמב"ם עשה קנג: אמרו ית' החדש הזה לכם ראש חדשים ובא הפירוש עדות זו תהא מסורה לכם כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ימים וישבות בשביעי עד כשתראה לכל איש ואיש הלבנה שיקבע היום ההוא ראש חדש או ימנה מנין תוריי ויקבע ראש חדש או יעיין איחור האביב חולתו ממה שראוי להסתכל בו ויוסיף חדש אבל מצוה זו לא יעשה אותה לעולם זולתי בית דין הגדול לבד ובארץ ישראל לבד ולכן בטלה הראיה אצלנו היום להעדר בית דין הגדול כמו שבטל הקרבת הקרבנות להעדר המקדש ובה יטעו המינין הנקראים בכאן במזרח קראים וזה הוא שורש גם כן שלא יודו בו גם כן זולתינו מכלל הרבנים והולכים עמם באפלה חשכה וגו'
אבל אבל הרמב"ן (השגות שם) שאפילו ב"ד של שלשה מומחים יכולים לקדש את החדשים וכו' כתב שם בפירושו על החומש: ולפי מדרשו "לכם" לומר שקדוש החדש צריך בית דין מומחין (ר"ה כה: -) ולכן לא נאמר בתחלה "דברו אל כל עדת ישראל", שאין בקדוש החדש אלא משה ואהרן וכיוצא בהם

¹רבינו בחיי יב ב: והנה מסורת בידינו לעולם כי י"ב חדשי השנה ה' חדשים מהם כל אחד ל' יום וה' חדשים מהם כל אחד מהם כ"ט יום, ושנים מהם פעמים שניהם ל' יום ופעמים שהם כ"ט כ"ט, פעמים אחד מהם ל' והשני כ"ט, ושני חדשים הללו הם מרחשון וכסלו

²ספר המצות להרמב"ם עשה קנג: היא שצונו לקדש חדשים ולחשוב חדשים ושנים

³ספר החינוך ד: לקדש חדשים ... ולקבוע מועדי השנה על פי אותו קידוש

⁴ספר החינוך ד: וכן תכלול מצוה זו מצות עיבור השנה, לפי שיסוד מצות קידוש החדש כדי שיעשו ישראל מועדי השם במועדם ... והוא מה שכתוב (שם י"ג, י') ושמרת את החוקה הזאת למועדה, וכן (דברים ט"ז, א') שמור את חדש האביב ... שהשם יתברך צוה לעשות פסח בזמן שהתבואה באביב, כמו שכתוב (שם) שמור את חדש האביב ועשית פסח, וחג הסוכות בזמן האסיף, כמו שכתוב (שמות ל"ד, כ"ב) וחג האסיף תקופת השנה.

⁵על ספר המצות להרמב"ם עשה קנג

⁶וכן הוא שיטת הבה"ג ריש ספרו במנין המצוות שלו, הסמ"ג, והיראים ר"ס

⁷אור גדליהו, ריש בא: בפרשה זו מתחיל הנהגה חדשה וסדר אחר, סדר המיוחד רק לבני ישראל, הנהגת התורה, סדר למעלה מסדר הטבע

⁸אור גדליהו וכפי שנביא בהמשך

⁹רבינו בחיי יב ב: וידוע כי כשיראה האדם הלבנה בחדושה ומברך עליה הנה הוא מעיד על חדוש העולם שהוא עקר האמונה ומודה על אלהותו של יוצר בראשית שחדש העולם כשם שמחדש הלבנה בכל וחדש וחדש

¹⁰רמב"ן יב ב: ולפי מדרשו "לכם" לומר שקדוש החדש צריך בית דין מומחין (ר"ה כה: -) ולכן לא נאמר בתחלה "דברו אל כל עדת ישראל", שאין בקדוש החדש אלא משה ואהרן וכיוצא בהם

¹¹מסכת ראש השנה דף כה ע"א: אמר לו (רבי) עקיבא [לרבי יהושע] ... רבי תרשיני לומר לפניך דבר אחד שלמדתי אמר לו אמר אמר לו הרי הוא אומר אתם אתם שלש פעמים אתם אפילו שוגגין (רש"י - מאליהן כסבורין שהוא ראוי להתעבר וטועין) אתם אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין (רש"י - על ידי עדי שקר, ריטב"א: מוטעין פ' שהטעום העדים כגון זה של ר"ג דקדשה על פי העדים שראוהו בזמנו לא נודע עדיין שהיו עדי שקר כי אח"כ הוא שאמרו אחרים שלא נראה בליל עבור שהיה ראוי ליראות בעליל ולפיכך קדשו של ר"ג קיים הוא דאתם אפילו מוטעין ועל זה אמר ליה ר' יהושע עקיבא נחמתי)

exact dates of the festivals. I will respond by bringing down my holiness on the day you determine to be Rosh HaShana, Yom Kippur, etc. Even if you deliberately change the date of Rosh Chodesh from the 30th to the 31st (מעברין את החודש לצורך)¹, I will accept your decree – אין לי מועדות אלא – These are מועדיכם and מועדיכם are חגים and מועדות (whereas it never says שבתותיכם²). The Jews' freedom from Egypt transcends time so that even time is now in our control. It is לכם in another sense as well: although the beginning of the year for mankind is Rosh Hashana, we count the months according to 'our year', from the time that we were redeemed from Egypt⁴.

Once, the חכמים had a מחלוקת with ר' יהושע about when ראש השנה was to take place. רבן גמליאל decreed that ר' יהושע should appear to him, staff in hand, on the day that ר' יהושע claimed would be יום כפור⁵. ר' יהושע did so, for indeed, even if he was originally correct, once the Sages had paskened, יום כפור, with all its heavenly involvement, would indeed happen on the day that they decreed. The Yerushalmi points out that nature itself changes according to the Rosh Chodesh declarations of the Jewish people⁶. Indeed, this was all part of beginning the process of bringing the Torah down

¹ ראש השנה כ"ע"א

² E.g. So that Shabbos and Yom Kippur should not fall on consecutive days.

³ Rav Hirsch, pg. 127 in the name of ר' עובדיה on the Rambam, החודש.

⁴ אבן עזרא ע"פ הפסוק: ראשון הוא לחודשי השנה עיין שם שמוכח שראש השנה היא ראשית השנה וז"ל הרמב"ן כאן: כדי שיהיה זה זכרון בנס הגדול, כי בכל עת שנזכיר החדשים יהיה הנס נזכר, ועל כן אין לחדשים שם בתורה, אלא יאמר בחדש השלישי (להלן י"ט א), ואומר ויהי בשנה השנית בחדש השני נעלה הענן (במדבר י"א), ובחדש השביעי באחד לחודש וגו' (שם כ"ט א), וכן כלם. וכמו שתהיה הזכירה ביום השבת במנותינו ממנו אחד בשבת ושני בשבת, כאשר אפרש (להלן כ"ח), כך הזכירה ביציאת מצרים במנותינו החדש הראשון והחדש השני והשלישי לגאולתנו, שאין המנין הזה לשנה, שהרי תחלת שנותינו מתשרי, דכתיב (להלן לד כב) וחג האסיף תקופת השנה, וכתיב (שם כ"ג טז) בצאת השנה, אם כן כשנקרא לחדש ניסן ראשון ולתשרי שביעי, פתרוננו ראשון לגאולה ושביעי אליה וזה טעם ראשון הוא לכם, שאיננו ראשון בשנה, אבל הוא ראשון לכם, שנקרא לו לזכרון גאולתנו. וגו'

ומוסיף הרמב"ן ביאור למה אם כן אנחנו נותנים שמות לחדשים, ניסן, אייר וכו': וכבר הזכירו רבותינו זה הענין, ואמרו שמות חדשים עלו עמנו מבבל (ירושלמי ר"ה א ב, ב"ד מח ט), כי מתחלה לא היו להם שמות אצלנו, והסבה בזה, כי מתחלה היה מניינם זכר ליציאת מצרים, אבל כאשר עלינו מבבל ונתקיים מה שאמר הכתוב (ירמיה ט"ז יד-טו) ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון, חזרנו לקרא החדשים בשם שנקראים בארץ בבל, להזכיר כי שם עמדנו ומשם העלנו הש"י כי אלה השמות ניסן אייר וזולתם שמות פרסיות, ולא ימצא רק בספרי נביאי בבל (זכריה א ז, עזרא ו טו, נחמיה א א) ובמגילת אסתר (ג ז) ולכן אמר הכתוב בחדש הראשון הוא חדש ניסן, כמו הפיל פור הוא הגורל (שם) ועוד היום הגוים בארצות פרס ומדי כך הם קוראים אותם ניסן ותשרי וכלם כמונו והנה נזכיר בחדשים הגאולה השנית כאשר עשינו עד הנה בראשונה:

⁵ מסכת ראש השנה דף כ"ד ע"ב: משנה: מעשה שבאו וערבית במערב אמר רבי יוחנן בן נורי עדי שקר הם כשבאו ליבנה קיבלו רבן גמליאל ועוד באו שנים ואמרו ראינוהו בזמנו ובלייל עיבורו לא נראה וקיבלו רבן גמליאל אמר רבי דוסא בן הורקניס עדי שקר הן היאך מעידים על האשה שילדה ולמחר כריסה בין שיניה אמר לו רבי יהושע רואה אני את דברך שלח לו רבן גמליאל גזרני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעויתך ביום הכפורים שחל להיות בחשבונך הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר אמר לו יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי שנאמר אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם בין בזמנן בין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אלו בא לו אצל רבי דוסא בן הורקניס אמר לו אם באין אנו לדון אחר בית דין של רבן גמליאל צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשיו שנאמר ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים אלא ללמד שכל שלשה ושלשה שעמדו בית דין על ישראל הרי הוא כבית דין של משה נטל מקלו ומעויתו בידו והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבוננו עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו אמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידי שקבלת את דברי:

⁶ תורה תמימה: ועיין בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב דכל כך מסר הקב"ה את ענין קביעת החדשים והשנים לב"ד של משה עד שמשנה גם הטבע המתחייבת לרגלי העבורים, ועמה משתנים גם הדינים המסתעפים מזה, כמו לענין הא דק"ל בת ג' שנים בתוליה חוזרים ובת ג' שנים ויום אחד אין בתוליה חוזרים, ולכן אם קיבל האב קדושין עבור בתו בת ג' שנים ובא עליה איש חייב סקילה, וכשיעברו ב"ד את השנה נעשית קטנה למפרע וחוזרין בתוליה, וממילא פטור האיש מסקילה ועוד לכמה ענינים, כמו לענין וסתות נשים, והוא מ"ש בנדה ל"ח א' שיפורא גרים, יעו"ש. וסמכו זה בירושלמי שם עה"פ בתהלים נ"ז אקרא לאלוקים עליון לקל גומר עלי. ... שהקב"ה גומר ומסכים עם הב"ד של משה שתסכים גם הטבע עמהם יעו"ש (על ויקרא כ"ג ט"ז).

to earth and giving it over to man¹. The Torah, which is higher than nature, can be applied to change that nature. Our ability to use the Torah in this way specifically reflects the power of the Oral Torah. As Rabbi Yehuda Nachshoni² puts it,

במצוה ראשונה בתורה משתלבת תורה שבעל פה בתורה שבכתב. חכמי ישראל
ההווים גורם חוני בדבר יסודי, כקביעת זמנים ומועדים.

Yom Tov Sheni, says Rav Hirsch³, is our best illustration of this power today. According to the Rambam, we cannot fulfill the Mitzvah of Kiddush HaChodesh outside of Israel except under very proscribed conditions⁴ and we cannot fulfill the mitzvah at all if we don't have סמוכין, rabbis who received a proper semicha going back to Moshe Rabbeinu (something we do not have today)⁵. In anticipation of our exile, our months were all sanctified in advance by the Sanhedrin⁶. The second day of

¹ ר' צדוק הכהן (רסיסי לילה דף 157): (מו"ק טז): הקב"ה גוזר וצדיק מבטל שכך מסר הש"י התורה לגמרי לתחתונים וכן הנהגת העולם שהוא בתורה ע"כ גם דבר זה שא"ל לכתוב דברים שבע"פ היה בידם לבטל וממילא ישנתה הדבר שם בענין הנהגת העולם שיהיה בכח להמשיך חיות בדברים הנכתבים

² הגות בפרשיות התורה ח"א דף 250

³ ספר שמות דף 126

⁴ ספר המצות להרמב"ם עשה קנג: ודע שהחשבון הזה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי חדשים והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בארץ ישראל לבד אלא בעת הצורך ובהעדר החכמים מארץ ישראל אז אפשר לבית דין הסמוך בארץ ישראל שיעבר השנים ויקבע חדשים בחוצה לארץ כמו שעשה רבי עקיבא כמו שהתבאר בתלמוד

⁵ ספר החינוך ד: ונוהגת בכל מקום, ובכל זמן שיהיו לנו חכמים סמוכים בתנאים שכתבנו. ועובר עליה ולא עשאה, אם הוא חכם שראוי לה ביטל עשה, וענשו גדול מאד שגורם קלקול המועדות. ועכשיו בעונותינו שאין אנו מעבירין שנים על פי סמוכים, אנו סומכים בחשבוננו על החשבון המקובל מרבי הלל כמו שאמרנו:

⁶ ספר החינוך ד: דע שכך קבלנו שרבי הלל הנשיא בנו של רבי יהודה הנשיא [בן ר"ג בנו של רבינו הקדוש (הרא"ה ביצה ד ע"ב) והיה בדור שלאחר רבא ואביי] שהיה גדול בדורו ונסמך בארץ, והוא החכם שתיקן לנו חשבון העיבור, הוא קידש חדשים ועיבר שנים העתידיים לבוא עד שיבוא אליהו, ועל זה אנו סומכים היום: ספר המצות להרמב"ם עשה קנג: היותנו היום בחוצה לארץ מונים במלאכת העבור שבידינו ואומרים שזה היום ראש חדש זה היום יום טוב לא מפני חשבוננו נקבעהו יום טוב בשום פנים אלא מפני שבית דין הגדול שבארץ ישראל כבר קבעו זה היום יום טוב או ראש חדש ... [ואנחנו] מונין וקובעין היום לא בראיה ועל קביעתם נסמך לא על חשבוננו אבל חשבוננו הוא לגלויי מילתא

Writing some 600 years after the fixing of the calendar by Hillel II, R' Saadya Gaon stated: many years ago, a number of Babylonian sages went to Eretz Yisrael, and studied the science of fixing the calendar together with the Sages of Eretz Yisrael, until they had learned it exactly. For many years now the calendar has been determined independently by the Sages of Babylonia, and the Sages of Eretz Yisrael likewise calculate and fix the calendar independently; and yet, in all those years their calculations have produced the same results. Never has there risen a difference between them, the calculations always proving correct, and the festivals are always observed [at the same time throughout the world]. This is because we have one Law and one Torah, since all these calculations were given to us by one Shepherd. (*Saadiana, Sec. 17*). (Translation by Meir Holder, *History of the Jewish People*, from Yavneh to Pumbedisa, pg. 191.)

History of the Jewish People, From Yavneh to Pumbedisa, ibid, footnote:

How accurate were the calculations used by Hillel II in determining the calendar? Of two things we can be certain: First, that like all measurements (*shiurim*) given in the Torah, they were as accurate as necessary for the purpose at hand (see the comment of Rambam, below); and second, that they stand on their own as the word of Hashem transmitted through the Sages. Nevertheless, it is interesting to compare the data used by the sages with the conclusions reached by modern technology.

In Tractate Rosh Hashana (25a), the Talmud cites Rabban Gamliel: "I have it as a received tradition from the house of my father's father that the moon's month is not less than twenty-nine and a half days, plus two thirds of an hour, plus 793 chalakim." (There are 1080 chalakim in an hour.) Rambam cites the figure as the halachah (hilchos Kiddush HaChodesh

Yom Tov, a man-made chag, keeps alive the imprint of free choice expressed in the original קידוש על פי הראיה¹. *It is therefore a profound truth that for Israel in Galut, it is only the second day of Yom Tov that ensures the first day its sacred Jewish character.*²

Hence, with this Mitzvah the Jews began the transition from being a nation subject to the laws of nature to a nation that came to control time³. In Egypt, time was in exile, as the time of the Jews belonged to the Egyptians like everything else⁴. At a deeper level, the Jews had entered into the world of nature, where time rules all. In that world, life moves in an endless series of cycles – אין חדש תחת השמש. The Jews had surrendered their control of time to the Egyptians, who were now able to make new decrees, to steal the power of innovation of the Jews⁵.

6:3). In other words, the time from one new moon to the next is 29 days, 12 hours, 44 minutes, and 3 and 1/3 seconds. In decimal figures, this equals 29.530594 days.

According to NASA (National Aeronautics and Space Agency) of the United States, the length of the "synodic month," i.e., the time between one new moon and the next, is 29.530588 days. Thus, the difference between this figure and that used as an approximation by the sages is .000006, or six millionths of a day. This is a discrepancy, of course, for the period of one month. In the sixteen centuries since Hillel II sanctified the calendar, the total discrepancy adds up to about 2.84 hours.

Without entering into the question whether or not the scientific figures will continue to be refined and changed in future years, it should be pointed out that the Sages had a practical purpose in mind - namely, to check the truthfulness of witnesses' testimony, and were not interested in accuracy for its own sake. Thus, Rambam states: "Lest some learned person of the non-Jewish nations, or some Jewish learned person who mastered the wisdom of the Greeks, study these methods by which I am calculating and perceive that there is an approximation in some of them; and lest this should lead him to think that something escaped us in this matter and that we did not know that our figures were approximate; let him not think so. Rather, in every matter where we have not been exact, this is because we know, by means of essential calculations and irrefutable proofs, that the approximation in question does not detract from the purpose of knowing when the moon will appear, and hence we were not concerned to be precise.

"Likewise, if he should perceive in one of these methods something which falls short of the ideal for the particular matter, he should realize that we have done this intentionally, because of advantages gained with regard to some other aspect of the calculations, so that the correct results may be obtained without external calculations; so that a person who is not used to these matters need not be confused by excessive calculations which add nothing to our ability to observe the appearance of the new moon."

¹ Rav Hirsch (ibid): For these second days of Yom Tov had their origin in those better times when we still had a national centre, and still had our national representatives for whose decision all outlying communities had to look and wait, before they could fix the date of their festivals.

זה שכתבנו קידוש על פי הראיה היא שיטת הרמב"ם אבל בספר החינוך ד כתוב שלא דווקא צריך ראייה וז"ל או אפילו לא תראה מכיון שהיא ראוי להראות על פי החשבון המקובל וגו' וכן בר' בחיי: כי לא נצטוו בתורה לקבוע החדשים על פי ראית הלבנה כי אם על פי החשבון וגו' ובהג"ה על המנחת חינוך (מכון ירושלים): ושיטת הרמב"ם שמקדשים על פי הראיה והחשבון ניתן לב"ד כדי שאם ידעו שאין נראה לא יקדשו ע"פ העדים אבל בלא נראה אף אם לפי החשבון צריך ליראות אין מקדשין

² Rav Hirsch, שם דף 127

³ אור גדליהו ריש בא הג"ה 1

⁴ אור גדליהו: כי בעת שהיו בני ישראל במצרים בגלות, היה הכל בגלות וגם הזמן היה בגלות אצל המצרים ... היו בני ישראל עבדים משועבדים לאדניהם המצריים, ועבד אין זמנו שלו, כי כל מה שקנה עבד קנה רבו, וגם הזמן קנוי לרבו, ועכשיו שנעשו בני חורין נעשה הזמן שלהם

⁵ אור גדליהו, בא (דף כד): [כתב] החידושי הרי"ם ... מאין בא להמצריים כח זה של התחדשות, כח זה לחדש גזירותיו ... כי אין כל חדש תחת השמש, והמצריים שהם דבוקים בסדר הטבע, להם אין שייך כלל ענין של התחדשות, ועל שה בא המדרש לתקן כי על ידי שהיה חסר לבני ישראל כח התחדשות שמארי נהיה כהמצריים ... המצריים אכלו את חלק ההתחדשות המיוחד לבני ישראל

Now that the Jews were in the process of redemption, their time was redeemed as well. They received the Mitzvah of Rosh Chodesh, giving them control of time, returning to them the source of spiritual life and the ability to innovate above the level of time¹. And even though this mitzvah is that which keeps the festivals aligned with the cycles of nature, it is but the filtering down of a holiness that begins above nature².

G-d speaks through the mouth of Moshe and gives the Jews this Mitzvah akin to the blowing of the Neshama into the first Man, which gave him the power of speech. At the beginning of creation, G-d blew a Neshama into man, giving him uniqueness. Unkelus described this as G-d blowing into man the spirit of speech. So too, the Jewish people now receive their first Mitzvah, the inner content of that original creation. This first mitzvah is the ability to sanctify time. G-d speaks through the mouth of Moshe as he had once breathed the breath of speech into the first man, and tells him that the Jewish nation will use this speech to sanctify time³.

This is the power to innovate – to create a new cycle of time, and it is worthy of our sanctifying the New Moon in our best Shabbos clothes⁴. The Jews are given this power of Chiddush because they connect themselves to the source of all Chiddush, Hakadosh Baruch Hu. The moon – the Jewish people – is but a reflector of the light of the sun, after all, and therein lies its great secret⁵.

The Jewish lunar calendar reflects this idea by being coordinated with the sun. It is therefore the only calendar that is both lunar and solar. The non-Jews in general created their calendar according to the sun only. The exceptions are the Moslems, whose calendar is purely lunar-based. Of those whose year is solar-based, Rav Hirsch⁶ states: *“The heathen knows no חידוש. Just as he denies the יש מאין, the free creation by the free will of a creator, so too there is no יש מאין in the moral nature of man, no יש מאין in the fate of man. Guilt and evil must forever and ever beget only guilt and evil.”* The Western tradition also calculates their months by the sun⁷.

The Moslems understood the idea of Chidush, but for them to do so they turned everything into a miracle. The Moslems therefore have no concept of a G-d whose laws govern an orderly world with consistent laws.

The ability to overcome these extremes was inherent in a gift, החודש הזה לכם. Once the Jews were given the gift of time, they understood that they

¹אור גדליהו, בא (דף כד): והגאולה – אומר החידושי הרי"ם, היה בעת שזה הכח של ההתחדשות חזר לבני ישראל, וזה היה בעת שאמר להם משה רבינו ע"ה הפרשה של החודש הזה לכם – ההתחדשות מסורה בידיכם, שדיבור זה הפיח בהם רוח התחדשות

²מהר"ל גבורות ד' פ' מו – שכל מה שאנו ראוים בסדר הטבע נעשה מעין אותו הדבר בעולמות העליונים ... ומההשפעה הניכרת בעולם הזה יכולין אנו לדעת כי יש השפעה רוחנית מעין אותו ההשפעה בעולם הרוחני (לשון האור גדליהו עמוד 48)

³אור גדליהו שם: בעת שאמר להם משה רבינו ... שדיבור זה הפיח בהם רוח התחדשות, דוגמת מה דכתוב ויפח באפיו נשמת חיים, כי הוא אמר ויהי, שהשכינה מדברת מתוך גרונו של משה על ידי נתהוה המציאות שנתחדשו בני ישראל. הג"ה כי מעלת האדם הוא כח הדבור, ואמרו חז"ל שבעת שהיו בני ישראל במצרים היה הדבור בגלות ... [וכש]נגאלו משעבודם למצרים אז ניתן להם כח הדבור, ואז נעשה ויהי האדם לנפש חיה

⁴רבינו בחיי יב ב: ומצינו במסכת סופרים ובירושלמי גם כן אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובכלים נאים

⁵רבינו בחיי יב ב: ואמרו כי גוון השחרות הנמצא בה הוא מענין מתאבלת על ישראל המונים ללבנה כשהם שרוים בגלות, ועל זה אמר שלמה (שיר ו) יפה כלבנה ברה כחמה, נתן היופי ללבנה והברירות לחמה לפי שהלבנה דוגמת האשה ביצירה התחתונה שהיא מתפעלת מן הזכר כן הלבנה מקבלת ומתפעלת מן השמש וכן אין אשה אלא ליופי, אבל בחמה הזכיר ברה כי האור שלה ברור, וממה שהזכיר בחמה ברה אתה יכול להביא שאין הלבנה ברה ואל תתמה בזה שגם השכינה שהיא כח הלבנה היא שורה עמהם בגלות ומצטערת בצרתם שנאמר (ישעיה סג) בכל צרתם לא צר:

⁶דף 128

⁷בראשית רבה ו ג

could forever renew themselves, maintaining their faith through the darkest hours¹. Just as they appear to be waning like the moon, in fact just as they are in the pitch darkness, they renew themselves again². Was not the redemption of Israel just at that point not only of total slavery, but also at a point where all of Egypt was dirtied by the idolatry of the Jews³? And yet, G-d could see beyond this darkness to their pure core⁴ and say at such a time: בני בכורי ישראל.

Despite the fact that Rosh Chodesh is such a powerful tool, it is not one of the festivals. Rav Tzadok HaCohen⁵ says that Rosh Chodesh is indeed very holy, but its Kedusha is hidden. The ability to control time is hidden in the cycles of time itself. It is the חג of the future, when, in the Messianic era, its full kedusha will be revealed. Its קדושה is so hidden that it is not mentioned as a חג in the תורה at all and we only know that it has some קדושה (i.e. that there is a voluntary מצוה from the incident of דוד שאול המלך).

Today, the Kedusha of Rosh Chodesh is recognizable mainly in the impact of Rosh Chodesh on other elements of time, the Chagim. But ראש חדש, the beginning of the new cycle, represents ימות המשיח when our recognition of השם will always be new and fresh (i.e. we will always be in a state of שיר חדש - שיר חדש every moment).

Since G-d is infinite, we can have infinite levels of recognition of Him, and during the Messianic era we will, in fact, add to our recognition of Him at every moment. The new moon, with its daily increase in reflected light, symbolizes just this. ראש חדש, which was not explicitly given to us as a חג by the Torah, is the day in which we, par excellence, are the initiators in our relationship with the Almighty. Hence, there is no explicit command to have a סעודת ראש חדש. We already have some רושם of that within us, as reflected in the half-הלל which was initiated by us as well, originally not as a Rabbinic enactment but as a מנהג, an act of our own spiritual creativity.

This creativity, as we have shown, expressed itself at the highest level of holiness. Hallel, says Rav Tzadok, is a form of Shira, and Shira is sung whenever we reach a level of recognition of G-d as if He is in front of us⁶. Hence we don't say Shira on a miracle performed in Chutz LaAretz, because the lesser holiness in Chutz LaAretz doesn't allow for this level of recognition in the face of a Nes⁷. Similarly, prophecy cannot take place for the first time in Chutz LaAretz. However, once a prophet has had

¹ נתיבות שלום בא ע' פו: וכמו שאומרים בברכת הלבנה, חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמיים לעשות רצון קונם, שגם בזמן שיש החשכות ששים ושמיים הם לעשות רצון קונם, כך ישראל

² בנוסח הברכה אנחנו אומרים: שהם עתידים להתחדש כמותה נתיבות שלום בא ע' פו: ולקראת סוף החדש [הלבנה] נעלם ... ודווקא אז הוא ראש חודש ... עד"ז הוא ענינם של ישראל.

³ שהש"ש ב: האיך אנו נגאלין והלא כל ארץ מצרים מטונפת מגלולי ע"ז שלנו

⁴ נתיבות שלום בא ע' פו: כי הקב"ה יודע את הנקודה הפנימית של יהודי שתוכו רצוף אהבה להקב"ה, וע"כ אינו מביט בגלולי ע"ז שלכם ... ולכך לא היתה הגאולה יכולה להיות כי אם על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו. ... וזהו מה שנזכר בהגדה של פסח, מצה זו שאנו אוכלין על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה וגאלם, היינו ראה השי"ת שפנימיות פנימיותם לא הספיקו להחמיץ ומיד נגלה עליהם וגאלם

⁵ רב צדוק הכהן רסיסי לילה ח

⁶ רב צדוק הכהן, רסיסי לילה - אות ח: שירה הוא רק כשמכיר הנוכח כענין ראתה שפחה וכו' אז נפתח פיהם לומר שירה.

⁷ רב צדוק הכהן, רסיסי לילה - אות ח: ולכן אין אומרים שירה על נס שבחוק לארץ כי הדר בחוק לארץ דומה וכו' (כתובות קי ע"ב) שאין מכיר הנוכח. כמו שמובא בזוהר (יתרו עט ע"ב) עיין שם שהרי אין נבואה והשראת שכינה בחוק לארץ דהיינו גילוי הכרת נוכח שכינתו יתברך ממש ה' לנגדי תמיד.

a prophecy in Israel, he can also have it in Chutz LaAretz. Likewise, we say Shira, i.e. Hallel, on the Chagim in Chutz LaAretz as well¹.

Hallel on Rosh Chodesh is an extension of this, as Hallel on Rosh Chodesh is only a Minhag. The holiness of the Jewish people produced this song, something that is deeply reflective of this mitzvah in two ways. Firstly, it shows the power of the Jews to create holiness, to act as a partner with HaKadosh Baruch Hu. Secondly, it shows the inherent holiness of Rosh Chodesh, a holiness that is currently mainly hidden, but which will become fully revealed at a later stage. This holiness had already been revealed once, when the Mitzvah was originally given, but we lost Rosh Chodesh as a Yom Tov with the sin of the Golden Calf². It will be revealed again during the messianic era³.

What is fascinating is that half of the nation already has Rosh Chodesh as a chag, even before the Messianic Era. Women were given Rosh Chodesh as their special day in reward for not participating in the sin of the Golden Calf⁴. What has one to do with the other? What is the connection between the faith and fortitude which Jewish women showed at that fateful hour and the holiness of Rosh Chodesh?

The key is in the fact that Rosh Chodesh is a hidden holiness. At the time of the Golden Calf, holiness was also clouded over. Moshe Rabbeinu was thought to be dead. The Calf was thought to be a holy receptacle to bring down holiness. The mob pressure was almost irresistible, and the whole thing seemed to have had the tacit consent of the holy Aharon. Jewish women were able to cut through all of this and see where holiness really lay⁵. In a dark hour, they were able to cling to where they knew the light had to be. It is this capacity to relate to hidden קדושה even in the midst of crisis that is exactly the quality needed to feel the Kedusha of the new moon when it seems to be completely dark. Indeed, women seem to tune into this cycle at a very deep level, as reflected in the female menstrual cycle. It is the power of renewal, the ability to begin a fresh cycle at the very point when things seem dark and hidden. Thus, a woman's monthly cycle is symbolic of the ability of the Jewish nation to renew itself after its long exile⁶.

Rav SR Hirsch (pg. 125): *"Each time the moon finds the sun again, each time it receives its rays of light afresh, G-d wants His people to find Him again, and to be illuminated with fresh rays of His light, wherever and however, in running their course, they have had to pass through periods of darkness and obscurity."*

¹ רב צדוק הכהן, רסיסי לילה - אות ח: ואומרים הלל ברגלים דאז באים ליראות פני וגו' וזכו לראיה ומה שכבר היה איזה פעם הרי זה כדרך שאמרו (מועד קטן כה). בנבואת יחזקאל בחוץ לארץ (יחזקאל א, ג) היה היה שהיה כבר. וזהו בקדושת הנפש וכן בקדושת הזמן כשבאותו זמן כבר היה קדושה וגילוי שכינה בארץ ישראל יוכל להיות אחר כך גם בחוץ לארץ. ולכן אומרים הלל בימים ההם:

² שם משמואל קרח דף רנב: "אך מחמת חטא העגל אבדו את היום טוב של ראש חודש כדאיתא בספרים..."

³ רב צדוק הכהן, שם

⁴ חג says that women play a more significant role in this חג than men do. Therefore women customarily refrain from sewing, weaving, laundering and ironing. There is no comparable מנהג by men.

⁵ לה כב: ויבואו האנשים על הנשים וגו' ובדעת זקנים מבעלי התוס': כלומר לשלול מהם תכשיטיהן כדכתיב חח ונזם ואעפ"כ הנשים שמחות וזהירות במלאכת שמים כדכתיב וכל הנשים אשר נשו לבן אותנה לפיכך זכו הנשים שלא לעשות מלאכה בראש חודש לפי שבמעשה העגל לקחו תכשיטיהן בעל כרחן כדמשמע מדכתיב ויתפרקו וגו' ובמעשה המשכן שמחו בנתינה לפיכך נתן להם ר"ח ליו"ט ונ"ל דזהו ראש חדש ניסן שבו הוקם המשכן ואגב אותו ראש חדש משמרות כל ראשי חדשי השנה

⁶ רקנטי מצוה ב: וחדוש הלבנה רמז ודמיון לישראל בגלות זה שאנו אומרים שעתידיים להתחדש (פירוש שיתחדשו מגלות לגאולה) כמותה פגימתה ומלואה כאשה נדה ואחר תטהר

Klal Yisroel is not just compared to the waxing and waning of the moon, but each waxing and waning is part of a definite direction required for the completion of the purpose of the world¹. Women, it would seem, have a greater spiritual, intuitive grasp of this ultimate purpose.

¹ דף קפ"ט (Friedlander edition) states that the world will ultimate receive its דעת תבונות in רמח"ל ¹ when the תהליך of HaSh-m is revealed to the world. The process of גילוי יחוד is going on all the time, as the hidden thread of history, weaving everything we see, good and evil, into a fabric that will ultimately display that unity. Bringing forth this unity sometimes requires that G-d hide Himself but even then He is just as active beneath the surface.

בשלח

1. Yitzias Mitzraim

(see also under Pesach, at the end of Sefer VaYikra, an essay with the same name)

SUMMARY:

Although the Jewish people experienced many miracles, only those miracles centered around the Exodus became the source for a Chag. In fact, the Exodus is one of the great foundations of the Jewish faith. Many other Mitzvos, such as Shabbos and Sukkos, have as their reasoning, or part of it, the Exodus experience.

The rapid exit from Egypt was necessary to give the Jews the cleanest break from their current reality. The Jews were to become the eternal nation, and the Chipazon was as close to timelessness as they could come. Indeed, the Exodus became the spiritual model for all future spiritual undertakings, to begin with a leap. Yet, strangely, we celebrate the Exodus in just the opposite way – by spending as much time as possible around the Seder Table – כל המרבה לדבר הרי זה משובח. For, after the original leap of faith, it is necessary to consolidate the holiness in a slow but sure manner.

This is what happened in the original Exodus as well. On the surface, Yetzias Mitzraim seemed like a sudden event: at midnight, the Egyptian first born started dying. By morning, 2 million Jews from all over a large country were on their way out. Those same Jews, some of them slaves and some of them free men (the Leviim), who had become totally part of the fabric of Egyptian society, instantly emerged a nation like a baby delivered from his mother. However, a deeper look will show that the Exodus was a 40 year process. It began with a jolt of אתערותא דלעילא – a pulling of a slave people out of the 40th level of Tumah by their bootstraps.

But, because this initial burst of holiness was all from G-d, the Jewish people had not integrated it. Indeed, whenever there is a gift from G-d, אתערותא דלעילא, we may be saved from that particular challenge but there is no lasting impact on us. For example, if we have a great sensual urge, G-d may save us from sinning in a particular situation, but we will not have resolved our control of the underlying urge. Only when we work on ourselves, אתערותא דלתתא, can we turn a one-time act into a long term achievement.

In Egypt, we were so spiritually and culturally assimilated that we were no longer in a position to initiate, in a spiritual sense, our own Exodus (אתערותא דלתתא). Therefore, when G-d took us out of Egypt we still had much of Egypt inside of ourselves. We walked out of the country physically but carried much of its culture in our bones.

There is a posuk in Tehilim that says that G-d took us out of the iron furnace, implying the huge heat that is required to separate gold, the form or essence of the matter, from the original gold ore. Another verse is understood by Chazal as saying that we were as connected to the Egyptians as a fetus is to the womb of its mother. The former is talking about the physical control the Egyptians exerted on us; the latter our cultural and spiritual integration into Egyptian society to the point where we had no independent identity.

Thus, although it is G-d who takes us out of Egypt, the verse (Shmos 13:17) states that Pharaoh sends us out: ויהי בשלח פרעה את העם. The fact that Pharaoh accompanies the Jewish People to see them off indicates that they still have some connection with him. Immediately after, we see how skin-deep the bitachon of Am

Yisrael is. G-d takes the Jews on a detour, instead of the most direct route which would have pitted them against the Plishtim. For, with the slightest trouble, the Jews are in danger of turning around and going back to Egypt.

It would take the difficult conditions of the desert to challenge the slave past of the Jews and nurture their growth towards full freedom. The desert has another advantage – it would keep the Jews utterly isolated, just them and their G-d. As ex-slaves they now have to take control of their lives, learn strength of character, acquire sympathy for others and deepen their trust in HaSh-m.

The next leap in Klal Yisroel's transformation is Krias Yam Suf. The night is the redemption of the body, the day the redemption of the Nefesh. קריעת ים סוף is the גאולה שכלית: the redemption of the Jews from their inner Egypt.

A huge nation of 600,000 males is suddenly terrified of the shattered remnants of the Egyptian army. They are ready to give up without raising a single hand in defense. But these are their former masters, and they are slaves, not fighters.

Things go well for a short while, but at the next challenge the old slave psychology sets in: "In Egypt at least we were secure. We knew that we would get a little food every day. We knew that we would eventually get to sleep with some roof over our heads. At least there we stood a chance of surviving." In fact, the Mechilta is of the opinion that food was not a problem at all Egypt. It really was a pot of flesh.

The slightest thing throws them off. One moment they compete with each other to jump into the sea. The very next, a bit of mud causes an immediate regression. "The sea has mud just like Egypt. Let's go back."

The manna provides further lesions. The resulting total dependence in HaSh-m is vital to allow trust in G-d to build up. And once they trust G-d to look after their physical lives, they would come to trust Him to be their doctor in their spiritual lives as well.

Food supplies are one problem. Water is more serious. Klal Yisroel first face a challenge of bitter waters and then a higher challenge of no water at all.

All of these desert experiences are graded challenges to purify Klal Yisroel, as rapidly as possible, in preparation for the Sinai experience. Just as the Jews had to leave Egypt physically, Egypt had to spiritually leave the soul of the Jew. The Zohar interprets the words "וַחֲמוֹשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (lit. and they left Egypt armed) as: And they left Egypt fifty times, i.e. once for each of the fifty levels of Egyptian impurity. Every day until the Torah was given at Sinai, the Jews left another level of impurity until finally, when they heard G-d begin the Ten Commandments with the words *I am the Lord, your G-d*, they completed this process. It was only then that the last connection with the Egyptians was cut off.

However, despite this fantastic leap into the highest levels of prophecy, despite witnessing the greatest Nisim of all time, Ibn Ezra is of the opinion that this generation would never fully get over their slave status. Their exalted spiritual level was not, could not, be fully integrated. It would take the next generation to go into Israel and take on the powerful Knaanim.

DETAIL:

Although the Jewish people experienced many miracles, only those miracles centered around the Exodus became the source for a Chag¹. In fact, the Exodus is one of the great foundations of the Jewish faith². Many other Mitzvos, such as Shabbos and Sukkos, have as their reasoning, or part of it, the Exodus experience³.

The rapid exit from Egypt was necessary to give the Jews the cleanest break from their current reality. The Jews were to become the eternal nation, and the Chipazon was as close to timelessness as they could come⁴. Indeed, the Exodus became the spiritual model for all future spiritual undertakings: to begin with a leap. Yet, strangely, we celebrate the Exodus in just the opposite way, by spending as much time as possible around the Seder Table, and ⁵משובח זה. This is because it is necessary to consolidate the holiness in a slow but sure manner after the original leap of faith.

This is what happened in the original Exodus as well. On the surface, Yetzias Mitzraim seemed like a sudden event: At midnight, the Egyptian firstborn started dying. By the morning, 2 million Jews from all over a large country were on their way out. Those same Jews, some of them slaves and some of them free men (the Leviim), who had become totally part of the fabric of Egyptian society, instantly emerged a nation like a baby delivered from its mother⁶. A deeper look, however, will show that the Exodus was a 40 year process. It began with a jolt of ⁷אתערותא דלעילא, a pulling of a slave people out of the 40th level of Tumah by their bootstraps⁷. Even this had its stages.

The Jews had shown admirable readiness to follow Moshe into the desert⁸ and they went out armed, as free men; not as slaves⁹. All of this was very fast, only seven

¹מהר"ל גבורות השם, פ"ג: אף כי נסים ונפלאות אין מספר עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל, לא שמה התורה לזכור אותם ולעשות זכר להם כי אם ליציאת מצרים.

²מהר"ל, גבורות השם, פ"ג: וענין זה ראינו ששמה התורה יציאת מצרים יסוד היסודות ושורש הכל

³מהר"ל, שם: ומצות הרבה באו בשביל היציאה שעל ידם יהיה לעינינו יסוד הזה ומאצלנו בל ימוט, כמו מצות סוכה שאמרה התורה (ויקרא כ"ג) למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם ממצרים, ואף השבת נאמר בו (דברים ה') וזכרת כי עבד היית במצרים וכן הפסח וחג המצות בודאי זכר ליציאת מצרים, וכן כל יום טוב כולם אנו מקדשים ואומרים זכר ליציאת מצרים, נוסף על זה שאנו חייבים לזכור יציאת מצרים בכל יום, ולרבי אליעזר בן עזריה ביום ובלילה, שכל זה מורה כי יציאת מצרים בעצמו חוץ מהנסים שעשה ביציאה הוא יסוד האמונה שעליו נבנה הכל. עיין רמב"ן, סוף פרשת בא.

⁴עיין בשפתי חיים, מועדים ח"ב רצט – כל המאמר

⁵רב צדוק הכהן, צדקת הצדיק - אות א: ראשית כניסת האדם לעבודת ה' צריך להיות בחפזון כמו שמצינו בפסח מצרים שהיה נאכל בחפזון ולא פסח דורות. מפני שההתחלה לנתק עצמו מכל תאוות עולם הזה שהוא מקושר בהם צריך לשמור הרגע שמתעורר בו רצון ה' ולחפז על אותו רגע למהר לצאת מהם אולי יוכל. ואחר כך שוב ילך במתינות ולאט כדן פסח דורות:

⁶מדרש שוחר טוב (תהלים קיד): או הנסה אלוקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי ... אמר רבי אחא בר אבא בשם רבי חנין, מהו גוי מקרב גוי – כאדם ששומט את העובר ממעי בהמה כן הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים

⁷מכתב מאליהו ח"ב דף 19

⁸מכילתא טו כב: ר' אליעזר אומר: ויסע משה את בני ישראל – להודיע שבחן של ישראל, שכיון שאמר להם ישראל "קומו סעו" לא אמרו: איך אנו יוצאים במדבר ואין לנו מחיה בדרך? אלא האמינו והלכנו אחרי משה. ועליהם מפורש בקבלה (ירמיה ב ב): זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זדוהה

⁹רמב"ן יג יח: וטעם חמושים עלו בני ישראל ... שיצאו ביד רמה וחשבו להיות גאולים, ולא הלכו כדמות עבדים בורחים

days after they had left Egypt, and a further period of consolidation was necessary. In fact, some of the slave legacy would remain with them for the rest of their lives¹.

Because this initial burst of holiness was all from G-d, the Jewish people had not yet integrated it. This is shown by the verse that says that Pharaoh sent the Jews out of Egypt;

יג יז : ויהי בשלח פרעה את העם.

Indeed, whenever there is a gift from G-d, an *אתערותא דלעילא*, we may be saved from that particular challenge but there is no lasting impact on us. For example, if we have a great sensual urge, G-d may save us from sinning in a particular situation, but we will not have resolved our control of the underlying urge. Only when we get to work on ourselves, *אתערותא דלתתא*, can we turn a one-time act into a long-term achievement².

In Egypt, we were so spiritually and culturally assimilated that we were no longer in a position to initiate, in a spiritual sense, our own Exodus (*אתערותא דלתתא*). Therefore, when G-d took us out of Egypt we still had much of Egypt inside of ourselves. We walked out of the country physically, but carried much of its culture in our bones³.

There is a *posuk* in Tehilim that says that G-d took us out of the iron furnace⁴, implying the huge heat that is required to separate gold, the form or essence of the matter⁵, from the original gold ore. Another verse is understood by Chazal as saying that we were as connected to the Egyptians as a fetus is to the womb of its mother⁶. The former, says the Maharal, is talking about the physical control the Egyptians exerted on us; the latter our cultural and spiritual integration into Egyptian society to the point where we had no independent identity⁷.

¹עיין באבן עזרא יד יג המובא לעיל ולקמן

²נתיבות שלום עמ' צה: יש שיהודי מבקש ומתחנן להשי"ת שיושיעו מיד יצרו ... אמנם ישועה כזו שהוא רק על ידי אתערותא דלעילא אינה מועלת לו אלא להינצל באותו פרט שנתגבר עליו עתה היצר הרע, אך כיון שלא הכניע ולא שבר את כח היצר נשאר היצה"ר בתקפו כמו שהיה. ויש אשר יהודי מתגבר על היצה"ר באתערותא דלתתא, אז מכניע לגמרי את היצה"ר ומשבר את כוחו, ואז ישועתו הוא לא רק בענין פרטי אלא ישועה כללית, שנכנע היצה"ר לגמרי תחת ידו

³נתיבות שלום, שם: והיינו שלא היה שייך ביציאת מצרים אתערותא דלתתא, ומשום כך אף שניצלו לא שברו כלום את כח קליפת מצרים.

⁴(תהלים קט"ז) ויוציא אתכם מכור ברזל

⁵מהר"ל, ספר גבורות השם - פרק ג: ומדמה עיקר צורת ישראל לזהב, כי הזהב הוא כינוי אל הצורה אשר היא זכה וצרופה

⁶במדרש שוחר טוב: (תהלים קט"ז) ויוציא אתכם מכור ברזל כשם שהזהבי פושט ידו ונוטל הזהב מן הכור כך הוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים וכעובר שהוא נתון בתוך מעיה של בהמה והרועה נותן ידו ושומטו כך הנסה אלקים לקחת לו גוי מקרב גוי ע"כ.

⁷מהר"ל, גבורות ד', פ"ג: בארו בזה המדרש שני דברים גדולים מאוד שהיו במצרים, האחד שהמצריים היו מחזיקין וגוברין עליהן בחזקת היד שלהם שלא יצאו ישראל מרשותם, השני מעצמם של ישראל שהיו בתוך מצרים כאלו היו מחזיקין למצרים טפלים עמהם אין להם מציאות בפני עצמו. וזה שאמר ויוציא אתכם מכור ברזל להיות לו לעם נחלה, וקושי הזה הוא מצד מצרים שהם נמשלים כמו כור הברזל שהיו פועלים בישראל. וכנגד השני שהוא מצד ישראל, אמר או הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי, וכתב לך לשון מקרב שהוא לשון קרב וכרעיים, כלומר שהיו ישראל במצרים כמו שנבלע העובר בבטן אמו ... וכאשר תדקדק להבין עוד, תדע כי היו מצרים גוברים על ישראל מצד עיקר צורתם שעליה נקראו בשם ישראל, וגם גוברים עליהם בצד אשר הם עם ודבר זה במדריגת החומר. כי לכל אומה יש שני בחינות, האחד מצד שהם עם בלבד וזה במדריגת החומר, והשני מצד שהם עם מיוחד והוא במדריגת הצורה ואלו שני כתובים מורים לך דבר זה.

The verse credits Pharaoh for sending us out of Egypt. Yet, the Midrash points out that elsewhere it says that HaSh-m took us out¹. This teaches, says the Midrash, that even Pharaoh, who had so steadfastly refused to free the Jewish people, and who was willing to suffer greatly for his 'no', joined the chorus of all mankind in cheering the Jewish Exodus from Egypt².

But there was a downside to Pharaoh's support. The fact that he accompanied the Jewish People to see them off indicated that they, the Jewish people, still had some connection with him³. At the very point when recognition of G-d was thrust on the greatest rasha, the pasuk testifies how skin-deep the bitachon of Am Yisroel was:

שם: ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה.

The name Plishtim, says the Avnei Nezer, comes from the word מפולש, something that is open on both ends. This nation was like a half-way house between the Egyptians and the Canaanites. Their roots were in the former and their domicile next to the latter. This would be no way for the Jews to make the final break from Pharaoh and all his values⁴, כי קרוב הוא⁵: they are too close culturally and in values to the Egyptians⁵. Even though it was the shortest way⁶, it would ultimately be the longer way spiritually and therefore physically⁷.

This concern was about the best 20% of the nation, but a remnant of their original numbers in Egypt⁸. A group of slaves could not transition that fast into becoming a trusting nation, ready to pick up arms and fight the Canaanites in a matter of days.⁹

¹ שמות רבה פרשה כ פסקה ג: ... ויהי בשלח פרעה וכי פרעה שלחם בלעם אמר (במדבר כג) אל מוציאם ממצרים וכאן כתיב ויהי בשלח פרעה אלא מלמד שהיה פרעה מלווה אותם וא"ל התפללו ובקשו עלי רחמים שנאמר (שמות יב) גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אותי ואין שלוח האמור כאן אלא לומר שנאמר (בראשית יח) ואברהם הולך עמם לשלחם:

אברבנאל: למה אמר ויהי בשלח פרעה את העם והיה ראוי שיאמר בצאת ישראל ממצרים ולא נחם אלוקים. ומה בא עתה להודיע ששלחם פרעה, כי זה כבר נאמר למעלה שיצאו ברשותו וגורשו ממצרים.

² שמות רבה כ ב: ויהי בשלח פרעה אמר להם [לרשעים] אתם אמרתם (ה ב) וגם את ישראל לא אשלח ואני אמרתי שלח את עמי נראה דברי מי עומדים דברי מי בטלים. לסוף עמד פרעה בעצמו והלך ונפל על רגליו של מזה ואמר להם לישראל (יב לא) קומו צאו וגו'

³ אור גדליהו ריש בשלח: ופירשו הספרים ... כי שילוח זה היה בו ענין של לוויה, היינו שנתלוה פרעה ונתחבר לבני ישראל

שם משמאל שנת תרע"ד: וע"כ נמי כתיב בשלח פרעה כי ענין הלוי' של פרעה כבר הגדנו בשם כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שכוונת פרעה לרשעת לבו וטובתו של הרשעים רעה היא אצל הצדיקים, כי ה' עדיין מתאמץ להתחבר עמם, כי לוי' היא ענין חיבור, וחשב עוד למשכם ברשתו חזרה למצרים ע"י שיכניס בהם מחשבות רעות.

⁴ אור גדליהו ריש בשלח: ובשם משמאל מביא בשם האבני נזר כי מלת פלשתים הוא מלשון מפולש, נכמו בוי מפולש], ופירושו שהפלשתים היו ממוצע בין ארץ מצרים לארץ כנען, כי ממפחתם ממצרים וארצם שייכת לכנען, ויש להם שייכות לאלו הקליפות של טומאה, ולכן כיון שהיה עדיין לבני ישראל קשר עם המצריים ועדיין לא יצאו מהם לגמרי, לא היה ביכולתם ללכת דרך ארץ פלשתים.

⁵ אור גדליהו שם: שטומאת פלשתים קרוב לטומאת מצריים, ולכן אין זה הדרך לנתק הקשר מהמצריים, ויש בזה סכנה שיתדבקו בטומאת הפלשתים בעברם דרך ארצם.

⁶ כפירוש רש"י במילה כי ודלא כהרמב"ן והראב"ע

⁷ אור גדליהו ריש בשלח: ולכן ממשיך הפסוק "ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים" כי מטעם זה שהיה להם עדיין חיבור להמצריים לא רצה להנחותם דרך פלשתים

⁸ רש"י יג יח: ד"א חמושים מחומשים אחד מחמשה יצאו וד' חלקים מתו בשלשת ימי אפילה:

⁹ רשב"ם יג יז ד"ה ויהי בשלח: ולא רצה הקב"ה להנחותם דרך ארץ פלשתים, כי קרוב הוא, דרך ישר להיכנס מיד בארץ כנען, וכשיבאו לטורח מלחמות ארץ כנען יתנו ראש וישובו למצרים כמו שעשו כמה פעמים

The fact that the Jews walked out of Egypt still full of Egyptian impurity led Pharaoh to feel that he could pursue the Jews despite the catastrophic ten plagues that he and his country had undergone. If Egyptian tumah existed inside of the Jews, this impurity could then pursue the soul of each Jew, conquer him and bring him back to Egypt¹.

The growth of the Jewish people required further stages, and that would take time². It would take the difficult conditions of the desert to challenge their slave past and nurture their growth towards full freedom. The desert had another advantage, as it would keep the Jews totally isolated, just them and their G-d³. As ex-slaves they had to now take control of their lives, learn strength of character, acquire sympathy for others and deepen their trust in HaSh-m.⁴

The next leap in Klal Yisroel's transformation was to be Krias Yam Suf. The night was the redemption of the body, the day the redemption of the Nefesh⁵. קריעת ים סוף was the⁶ גאולה שכלית, the redemption of the Jews from their inner Egypt.

A huge nation of 600,000 males is suddenly terrified of the shattered remnants of the Egyptian army. They are ready to give up without raising a single hand in defense, as these were their former masters, and they were slaves, not fighters.⁷ Of course, G-d could have redeemed the Jews in one fell swoop and destroyed the Egyptians once and for all. But, that would not have helped the Jews resolve the Egyptian exile in their hearts. Therefore, G-d had Pharaoh think that he could indeed recapture the Jews. The stage was set for the Splitting of the Red Sea⁸.

מורה נבוכים ח"ג פ' לד: שאין בטבע האדם שיגדל על מלאכת בחומר ובלבנים והדומה להם ואחר כך ירחץ ידיו לשעתו מלכלוכם וילחם עם ילידי ענק ופלאים

¹נתיבות שלום, עמ' צה: ולכן אח"כ שוב "וירדפו מצרים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו", שכל מרכבת הטומאה של מצרים עדיין היתה קיימת ורדפה אחריהם להתגבר עליהם ולהשיגם

²מכתב מאליהו ח"ב דף 19: ואח"כ [אחרי האתערותא דלעילא] היו צריכים לעבודת ימי הספירה כדי שיחזרו לדרגת הגילוי של קודם מתן תורה על ידי עבודתם הם – אתערותא דלתתא המוכרחת לבא אחרי כל אתערותא דלעילא

³משך חכמה יג יז: ואם היה מביאם תיכף אל ארץ האמורי ארץ מלאה כל פסל ותבנית אשר נהבלו בכל העו"ג ותועבותיהן אז לא נעקר מהם ציורים הרעים ומחשבת און, לכן הולידו במדבר ושם ביד ה' ינחנו

⁴מורה נבוכים ח"ג פ' כד: הוא יתעלה הקדים להרגילכם הסורח במדבר להרבות טובתכם כשתכנסו לארץ ... כי המנוחה תסיר הגבורה, וצוק הפרנסה והעמל יתנו הגבורה, והוא הטובה אשר באה בענין הזה באחריתם ושם פ' לב: שיהיה מחכמת השם להסב אותם במדבר עד שילמדו גבורה, כמו שנודע שההליכה במדבר ומעוט הנאות הגוף מרחיצה וכיוצא בהם יולידו הגבורה והיפוכם יולידו רוח הלבב, ונולדו גם כן אנשים שלא הורגלו בשפלות ובעבדות

⁵ספר המאיר לעולם: שני מיני גאולה היה ביציאת מצרים, גאולה השייך לגוף והיא היתה עיקרית בלילה, והשנית היא גאולה השייך לנפש והיא היתה עקרית ביום וגו' (מובא בשפתי חיים מועדים ב' דף שלו וע"ש שמאד מדויק בפסוקים)

⁶שם משמאל בשלח דף קפט - שנת תרע"ד: למה לא היתה הגאולה בפעם אחת אלא שנחלקה לשתיים, יציאת מצרים לבד וקריעת ים סוף לבד, כי עד אחר קרי"ס עוד לא נחשבו גאולים לגמרי כמ"ש הרמב"ן ... אבל בעת היציאה היתה גאולה גופנית נפשית לבד והיא המתיחסת ללב ... וביום השביעי של פסח נפתחה הנקודה הפנימית שבשכל

⁷אבן עזרא יד יג ד"ה התיצבו: יש לתמה איך יירא מחנה גדול של שש מאות איש מהרודפים אחריהם? ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם? והתשובה כי המצרים היו אדונים לישראל וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו? והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. הלא תראה כי עמלק בא בעם מועט ולולא תפילת משה היה חולש את ישראל. וד' לבדו שהוא עושה גדולות ולו נתכנו עלילות, סיבב שמתו כל העם היוצאים ממצרים הזכרים, כי אין בהם כח להלחם בכנענים עד שקם דור אחר דור המדבר שלא ראו גלות והיתה להם נפש גבוהה כאשר הזכרתי בדברי שם בפרשת ואלה שמות (ב) יא ד"ה יגדל משה ויצא לאחיו)

⁸נתיבות שלום, עמ' צה: יכול היה הקב"ה להוציאם ממצרים בעל כרחו של פרעה ... אלא ... היה רצונו ית' להביאם למצב כזה שיתעוררו באתערותא דלתתא דקרי"ס, ולכן ההשגחה העליונה היתה שפרעה יחשוב שהוא המשלח אותם מרצונו, וממילא כיון שהדבר תלוי בו, הרי בכחו להתחרט.

This event (which we discuss elsewhere) was so designed that the Jews would have to activate their faith and initiate the miracle for it to take place. Nachshon ben Aminadav began to wade into the sea, and the layers of Egyptian impurity began to peel off¹, or, as the pasuk puts it, the wheels (of impurity) of the Egyptian chariot were removed².

The Jews were now well on their way, but they still had more serious growth ahead of them. Things would go well for a short while, but at the next challenge the old slave psychology would set in: "In Egypt, at least we were secure. We knew that we would get a little food every day. We knew that we would eventually get to sleep with some roof over our heads. At least there we stood a chance of surviving³." In fact, the Mechilta is of the opinion that food was not a problem at all in Egypt⁴. It really was a pot of flesh⁵.

The slightest thing could throw the Jews off. One moment they were competing with each other to jump into the sea. The very next, a bit of mud causes an immediate regression. "The sea has mud just like Egypt. Let's go back⁶."

Then came a further step in the transition of a slave-people to G-d's chosen nation - the Mannah. The Mannah was a great miracle that contained many miracles within miracles⁷. According to the Ibn Ezra, it was the greatest of all miracles, lasting as it did

¹ נתיבת שלום, שם: והכל למען הביא את ישראל לקריעת ים סוף, שאז ישברו לגמרי את קליפת מצרים מכח אתערותא דלתתא, כאומרו דבר אל בני ישראל ויסעו, שיקפצו לים במסירת נפש.

² נתיבות שלום, שם: כמד"כ ויסר את אופן מרכבותיו, ששברו לגמרי את מרכבת הטומאה של מצרים.

³ יד א: ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר. מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים? (יב) הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד את מצרים ממתנו במדבר

⁴ מכילתא: ר' אליעזר המודעי אומר: עבדים היו ישראל למלכים במצרים. יצאו לשוק, נוטלין פת, בשר ודגים וכל דבר ואין כל בריה מוחה בידם. יוצאין לשדה, נוטלין ענבים ותאנים ואין בריה מוחה בידם. ועיין בשמות רבה טז ד ואין זה סתירה לכאן

⁵ בשבתנו על סיר הבשר

A similar phenomenon occurred with the fall of communism. Stalin killed over 30 million people, yet in the early days after communism, most Russians would have voted for a return to the old order. For everyone under the old order had his little apartment and his food. As long as they behaved they would be alright. The new opportunities were fraught with dangers. People could make millions, but they could also starve.

⁶ שמות רבה כד: כיון שירדו לתוך הים היה מלא טיט ... והיה אומר ראובן לשמעון: המצרים טיט ובים טיט. במצרים בחומר ובלבנים ובים חומר מים רבים. הוי "וימרו על ים בים סוף".

⁷ i. 5 days a week the normal portion fell, but on *a double portion fell*: *שבת*

טז (כב) ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל נשיאי העדה ויגידו למשה:

The fact that that the מן 'knew' to fall for five regular days out of seven was in itself a miracle.

ii. On *שבת it didn't fall*:

טז (כז) ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו:

iii. It rotted when kept overnight, but on *שבת it did not rot*:

טז (כ) ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה: (כד) ויניחו אותו עד הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו:

iv. No matter how much or how little each one collected, it always amounted to an Omer:

for forty years¹. It was for this reason that some manna was placed in a jar in the Temple as a reminder of the Exodus experience².

Imagine: someone who was 19 years old when the מן began to fall was 59 years old when it ended. He did not believe in the נס because he was taken by surprise. He had a chance to take out all his scientific instruments and conduct any scientific verification he chose.

Given all of this, the מן was surely a great kindness that HaSh-m did for us. Consequently, it takes us completely by surprise when the מן is called a Nisayon³. The meforshim ask what the Nisayon was in a gift of food from Heaven⁴. The Ramban explains that the מן was a real lesson in a higher level of Bitachon, in the idea that a person can eat his last morsel for breakfast in a hostile and barren environment and trust that it will fall again the next morning⁵. And this trust, he says, had to be in a totally strange foodstuff that was never known before⁶. This was not a food source they could master and grow themselves, reducing, so to speak, their dependence on G-d. The

רש"י טז יז: המרבה והממעט - יש שלקטו הרבה ויש שלקטו מעט וכשבאו לביתם ומדדו בעומר איש מה שלקטו ומצאו שהמרבה ללקוט לא העדיף על עומר לגולגולת אשר באהלו והממעט ללקוט לא מצא חסר מעומר לגולגולת וזהו נס גדול שנעשה בו:

v. Each received enough to satisfy him:

טז (יח) וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו

vi. The manna fell each according to his מדרגה. If the person was completely righteous, the manna fell at his doorstep. If he had sinned, the manna fell further away in direct proportion to the seriousness of his sin. (Midrash)

vii. The manna had any taste that a person would imagine it to have:

טז (לא) ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא כזרע גד לבן וטעמו כצפיחת בדבש:

viii. The manna was covered and therefore protected above and below by a layer of dew:

טז (יד) ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחספס דק ככפור על הארץ

¹ שמות טז: לה - ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה...
אבן עזרא: זה הנס היה גדול מכל הנסים שנעשו על יד משה כי נסים רבים היו במן ועמדו ארבעים שנה ולא כל הנסים האחרים.
כחרי א פז: אמר הכוזרי גם אלה אין בהם מדחה מה שמתמיד ארבעים שנה לשש מאות אלף איש והנלוים אליהם...
עיי' בהקדמה להאמונות ודעות עוד בענין המן

² טז (לב) ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' מלא העמר ממנו למשמרת לדורתיכם למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציא אתכם מארץ מצרים: (לג) ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת לדורתיכם: (לד) כאשר צוה ה' אל משה ויניחהו אהרן לפני העדת למשמרת:

³ טז ד: הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ... למען אנסנו הילך בתורתי אם לא

⁴ והקשה האברבנאל: מה נסיון שניסה אותו ד' בתת עליהם לחם לאכל דבר יום ביומו. והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו והיה משנה. וזה היה חסד גדול, לא נסיון

⁵ רמב"ן טז ט: כי נסיון הוא להם שלא יהיה לאדם מזון ולא יראו להם עצה במדבר רק המן שלא ידעו תחילה ולא שמעו מאבותם, ויורד להם דבר יום ביומו וירעיבו אליו, ואם כל זה שמעו ללכת אחרי השם לא מקום לחם. וככה אמר להם עוד (דברים ח, ב) "וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ד' אלוקיך זה ארבעים שנה במדבר, למען ענותך ולמען נסותך לדעת אשר בלבבך, התשמור מצוותיו אם לא". וכי היה יכול להוליכם בדרך הערים אשר סביבותיהם והוליכם במדבר נחש שרף ועקרב, ושלא יהיה להם לחם רק מן השמים דבר יום ביומו לנסותם ולהטיב להם בהם באחרונה שיאמינו בו לעולם.

⁶ טז (טו) ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אלהם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה:

resulting total dependence in HaSh-m was vital to allow trust in G-d to build up¹. And once they trusted G-d to look after their physical lives they would come to trust Him to be their doctor in their spiritual lives as well².

Food supply is one difficulty. Water, however, is more serious. Klal Yisroel first face a challenge of bitter waters and then a higher challenge of no water at all³. G-d knows that this test is a very great one and asks Moshe Rabbeinu to walk through the camp to show that he is working on the problem⁴. Klal Yisroel understandably cry out to HaShem, and He saves him. Less understandable is the fact that Bnei Yisroel are criticized for this appeal⁵. Chazal tell us that this is because Bnei Yisroel were still making their Avodas HaSh-m conditional – if G-d provides we serve, and if not, not⁶.

All of these desert experiences are graded challenges to purify Klal Yisroel, as rapidly as possible, in preparation for the Sinai experience⁷. Just as the Jews had to leave Egypt physically, Egypt had to spiritually leave the soul of the Jew⁸. The Zohar interprets the words "וּחְמוּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (lit. and they left Egypt armed) as: And they left Egypt fifty times, i.e. once for each of the fifty levels of Egyptian impurity⁹. Every day until the Torah was given at Sinai, the Jews left another level of impurity¹⁰ until finally, when they heard G-d begin the Ten Commandments with the words *I am the Lord, your G-d*, they completed this process¹¹. It was only then that the last connection with the Egyptians was cut off¹².

¹רשב"ם טז ד ד"ה למען אנחנו: מתוך שכל יום ויום עיניהם תלויות למזונותיהם אלי. כתב וקבלה: זה אנחנו, אביא אתכם לידי נסיון עצמכם ויבורר לכם אם כבר הגעתם לידי מדת הבטחון הגמור אם לא. הנה הנסיון בזה להוציא במנוסה דבר מידת הבטחון מן הכח אל הפועל ולחזק בו תכונה נפשית הגדולה מאד בערכה

²רש"י טו כו: ... ולפי פשוטו כי אני ה' רופאך ומלמדך תורה ומצות למען תנצל מהם כרופא הזה האומר לאדם אל תאכל דברים שמחזירים אותך לידי חולי וזהו איזון מצות וכן הוא אומר (משלי ג) רפאות תהי לשרך:

³Not all the meforshim say that the problem here was no water at all. The HaEmek Davar, the Kesav VeKabala and others learn that there was water, but not enough, as the nation saw it.

⁴יז ה: ... עבור לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך והלכת

ספורנו: עבור לפני העם ותעל תלונותם בראותם שאתה משתדל להמציא צרכים

אור החיים: אולי שידע ד' כי גדול הצימאון בעם ויהיו מסתכנים אפילו בדבר מועט – לזה אמר כי יעבור לפני העם. פירוש, בדרך שידעו שאתה הולך למצא להם מים, כדי שישקוט אש הצימאון מהם ביני וביני ...

⁵יז ז: ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ד' לאמר היש ד' בקרבנו אם אין אברבנאל: אם לא היה להם מים לשתות היה ראוי להם שיבכו, ואל מי יפנו אם לא אל משה מנהיגם, שיעשה עמם להפליא? ולמה קרא זה נסיון, והיא היתה שאלה ובקשה ראויה והכרחית – לא לנסות את ד'.

⁶מכילתא יז ז: ר' יהושע אומר: אמרו ישראל "אם הוא ריבון כל המעשים כשם שהוא ריבון עלינו, נעבדהו, ואם לאו לא נעבדנו." ר' אלעזר אומר: אמרו "אם מספיק לנו צרכנו, נעבדנו, ואם לאו לא נעבדנו" לכך נאמר על ריב בני ישראל וכו'

⁷מכילתא: ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף. ר"א אומר ... המדבר כדי לצרפן.

⁸אור גדליהו עמ' 64: שיציאת מצרים מתפרשת לב' אופנים, היינו יציאת הגופים ממצרים, ויציאת המצרים בנפש ישראל.

⁹אור גדליהו, שם: ומצינו בזוהר הקודש שאמרו "וּחְמוּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" – שחמשים פעמים יצאו, פירוש שיצאו מכל החמשים שערי טומאה, וכל יציאה משער של טומאה נקרא יציאת מצרים

¹⁰אור גדליהו, שם: ובאלו הימים שהלכו בדרך המדבר עד קבלת התורה, בכולם היתה יציאת מצרים, שבכל יום יום יצאו משער טומאה אחד של מצרים.

¹¹אור גדליהו, שם: וכמו שמפרש הגר"א כי בעת ששמעו אנכי ד' אלוך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אז היה גמר היציאה מטומאת מצרים

¹²אור גדליהו, שם: כי אז ניתק הקשר עם המצריים לגמרי

But in a way, this was artificially induced Kedusha, never integrated deep enough into the bones and psyche of the people. Despite this fantastic leap into the highest levels of prophecy, despite witnessing the greatest Nisim of all time, Ibn Ezra is of the opinion that this generation would never fully get over their slave status. Their exalted spiritual level was not and could not be fully integrated. It would take the next generation to go into Israel and take on the powerful Canaanim¹.

¹אבן עזרא יד יג ד"ה התיצבו: ... המצרים היו אדונים לישראל וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו? והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. הלא תראה כי עמלק בא בעם מועט ולולא תפילת משה היה חולש את ישראל. וד' לבדו שהוא עושה גדולות ולו נתכנו עלילות, סיבב שמתו כל העם היוצאים ממצרים הזכרים, כי אין בהם כח להלחם בכנענים עד שקם דור אחר דור המדבר שלא ראו גלות והיתה להם נפש גבוהה כאשר הזכרתי בדברי שם בפרשת ואלה שמות (ב יא ד"ה ויגדל משה ויצא לאחיו)

2. Krias Yam Suf

(see also under Pesach, at the end of Sefer VaYikra, an essay with the same name)

SUMMARY:

There were many great miracles – the Mannah or the clouds of glory – for which there is no festival. Yet, we dedicate a Yom Tov to Krias Yam Suf, the seventh day of Pesach, and we repeat the “Song of the Sea” every morning in our prayers. Clearly, something extraordinary, even by the criteria of miracles, happened at the Red Sea, something which led to Shira as it had not done with all the plagues before.

The miracle was performed with water. Water is that which gives life, and, when life is no longer justifiable, takes it away. Water represents a transition from the primordial waters at the beginning of creation into the holiness of life, as is done with the mikveh and Noah’s ark. But those very same waters were the floodwaters of destruction.

The uniqueness of Krias Yam Suf is that whereas the plagues had freed all the individual Jews, it was only at Krias Yam Suf that the Jews were freed as a nation. It is only here that the Chumash uses the term redemption of the Jews for the first time.

Until then, the Jews were still captives of the pervasive Egyptian civilization. They had become more like freed Egyptians, and when they actually left, they felt like expatriates, exiled from the world’s greatest civilization. They certainly recognized G-d’s hashgacha, and they knew that they were Jews – but they somehow thought that now that the nightmare was over, life as Jews in Egypt could begin. They had no illusions - they knew that at any time they could be enslaved again at any future stage, and that, as in other historic times of Jewish emancipation, their rights might be given in fits and starts. But, this was still the best place to be, they thought.

The Egyptians who now pursued the Jews are mentioned in the singular. For it was a unified nation of Egypt, a civilization, that came to return the Jews. At Krias Yam Suf the Jewish nation finished their romance with Egyptian culture forever. Now the national identity of the Jews, their readiness to be permeated by Jewish values – the Torah, was complete.

This opened the Jews up to a much deeper experience of *מעשה כולה ביד ד'*, the fact that all is in G-d's hands without our involvement at all. When *מה תצעק עלי ד'* says He is saying, “Do not even think that your *השתדלות תפלה* will help. This is totally up to Me.” *תפלה* would not help here because it was just not powerful enough to merit G-d overturning Midas HaDin with His Midas HaRachmim. What was needed was a higher level of Bitachon, one which was reflected in action, not in prayer. Hence G-d’s instructions to Moshe for the Jewish people, “*Why are you crying out to me. Speak to the Jewish people and go forth.*”

When Nachshon ben Aminadav jumped into the sea, it was not an act of hishtadlus. Rather, it was an act of pure Bitachon. Normally we do our hishtadlus up to a certain point and then we hand ourselves over to G-d. “G-d, I have gone as far as I can go. It is now up to You!” But for Nachshon there was nothing. There was nothing about his stepping into the water that was, from a natural point of view, going to help the process. The water may split at his toe, at his knee or his belly – it was all the same to Nachshon. The Jews had now reached a level of clarity of G-d’s involvement in man where they could point and see tangibly – *זה קלי* – this is my G-d.

Here was a nation so poor in faith that they could not be taken directly to Israel because they were likely to return to idolatry. This was a nation who, in fact, later committed the sin of the Golden Calf; a vast nation who saw their old masters, the

Egyptians, coming with but a remnant of their army and yet would be led meekly back to Egypt. This nation was to shoot to a level of absolute clarity of G-d and His presence on earth at this one seminal event.

Whereas the plagues showed G-d's Hashgacha over the world, Bnei Yisrael now reached a kind of Messianic level, a גילוי יחודו, when they saw everything come together. The result was song. אז ישיר, then when it entered their hearts to sing, they sang a song that really lives in the future, the time of the resurrection of the dead.

The Jews sing because they reached a new level of clarity of G-d's mastery of all, forever (ה' ימלך לעלם ועד). Because they believed, they were able to sing. (ויאמינו בה' ובמשה עבדו: (אז ישיר) זא א-לי ואנורו. To Him alone, for there is none beside Him. ה' שמו: G-d's Name was shown to be so vastly dominant over every mighty earthly being, unifying as it does the seemingly contradictory facets of mercy and judgment all in one. נורא תהלות. To understand all of these, and to give expression to it all, is almost an impossible task.

The Jews now saw the harmony of the lower worlds with those more spiritual realms above (מכון לשבתך). The whole picture now came together. Their thanksgiving *"were not merely for the miracles but for the trial, not merely for the salvation but for the suffering,"* for they now knew that these, too, were a part of the blessing.

Their song was sung together with all of creation in one large symphony, for it was now clear that all of creation is but a revelation of G-d. When Klal Yisrael see this, they too become a part of His revelation – G-d speaks through them as He does through the rest of creation. They open their mouths and become instruments of G-d's revelation.

We carry something of that song with us in all generations. אז ישיר (future tense – as they sung then, they will sing again and again), the song that they spoke then caused them to continue uttering song in all the generations. And, we have a name for the Shabbos on which the Jews crossed the Red Sea: it is called Shabbos Shira.

DETAIL:

At Krias Yam Suf, the Egyptian army was destroyed to the last man¹. Not a single soldier, military storeman, clerk or anyone associated with the military was left². Pharaoh himself did survive in order to witness G-d's great Sovereignty³.

At the very same time that one wind was destroying the Egyptians a second wind was saving the Jews⁴. The Jews, however, thought that the Egyptians were also saved, thinking that they had come out of the sea somewhere else⁵. Only after they actually saw the dead Egyptians being washed ashore did they realize the full extent of the miracle⁶. ימינך ימינך: They understood that the drowning of the Egyptians was but G-d's blessing turned the other way - the source of all affliction⁸. The same Red Sea that saved the Jews by piling up drowned the Egyptians⁹. Truly, these were simply different faces of the same thing.

The Jews, men and women¹⁰, then burst into song, and Krias Yam Suf became one of the seminal events in Jewish history. We dedicate a Yom Tov to it, the seventh

¹ (ד) מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף: (ה) תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן:

² ספורנו: לכל חיל פרעה הבאים אחריהם. המון כל רכב מצרים ורוכביהם שבאו אחר הפרשים למלחמה: העמק דבר: לא נשאר בהם עד אחד. אפילו מי שאינו בעל מלחמה אלא משרת אותם ונושא כליהם. וזהו דיוק לשון עד אחד. היינו פחות מאחד. רק השייך להם ג"כ לא נשאר. וע' לעיל ט' ז':

³ דעת זקנים מבעלי התוספות: לא נשאר בהם עד אחד - אבל אחד נשאר והוא פרעה והא דכתיב בספר תהלים אחד מהם לא נותר היינו מכל עמו:

מכילתא: לא נשאר עד אחד אף לפרעה דברי ר' יהודה שנאמר מרכבות פרעה וחילו כו' ר' נחמיה אומר חוץ מפרעה כו'.
והאבן עזרא (פסוק הבא) נקט כדברי ר' יהודה

⁴ (כט) ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימנים ומשמאלם:
חזקוני (כט) ובני ישראל הלכו ביבשה - פסוק זה דבוק לשלמעלה הימנו, בעוד שהמים כסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה, היו בני ישראל הולכים ביבשה שהיו שתי רוחות משמשות בים, וברוח אפך נערמו מים משמש לישראל, נשפת ברוחך כסמו ים משמש למצרים. (וכן באבן עזרא, ספורנו והעמק דבר)

⁵ The Gemara (Eirchin טו) explains that when the Jewish People emerged from passing through the Yam Suf they sinned by assuming that although they were saved from drowning in the Yam Suf, the Egyptians also survived the experience. After such a miraculous crossing, how could the nation have thought that the sinful Egyptians merited a similar miracle? Tosfos explains that the Jewish people did not cross the Yam Suf and emerge on the other side (i.e. from Egypt to the Sinai Peninsula). Rather, when they arrived at the Sea they were surrounded on all sides by the Egyptians, and Hashem opened up a path for them in the Sea to bypass the Egyptians and emerge on the *same bank* of the Yam Suf, to the South. The Jews were concerned that the Egyptians who did not enter the Sea would follow them Southwards on land along the banks of the Yam Suf and eventually catch up to them again.

⁶ (ל) ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים:
אבן עזרא יד ל': ויושע - עתה היו ישראל נושעים מיד מצרים כי עד עתה היה עליהם פחד המלך וכתוב כי המצריים טבעו בים. והים לא השליכם אל היבשה. כי כן כתוב תבלעמו ארץ. על כן פ' וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. שהיו ישראל על שפת הים. וראו מצרים מת כאשר טבע:

⁷ (ו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב:

⁸ רש"י טו ו': ימינך ימינך - שני פעמים כשישראל עושין את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין:

⁹ אבן עזרא שמות יד כט: ובני ישראל - טעם להזכיר זה פעם אחר. כי פרעה היה טובע ועוד נשארו אנשים מישראל בים עוברים. וזה ה' פלא בתוך פלא כי במקום שהיו ישראל עוברים בים היה שם רוח קדים מייבש ובמקום פרעה וחילו הביא השם רוח אחרת להמס המים שנקרשו ונעשו חומות.

¹⁰ (כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות:
(כא) ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה טוס ורכבו רמה בים:

day of Pesach, and we repeat the song sung on that occasion every morning in our prayers.

Water was the culminating miracle, producing one of only nine times when a level of Shira was achieved¹. Water is that which gives life, and, when life is no longer justifiable, takes it away. In that sense, water represents a transition from the primordial waters at the beginning of creation into the holiness of life, as is done with a mikveh and with Noah's ark. But those very same waters were the flood waters of destruction.

Yet, it still perplexing that קריעת ים סוף is regarded as so special that it merited a day of קדושה, Shevii shel Pesach. We do not have a Chag on the miracle of the Ark, the miracle of the manna in the desert, Miriam's well or the Clouds of Glory that protected us. Something extraordinary, even by the criteria of miracles, happened at the Red Sea², something which led to Shira as it had not with all the plagues before. Further, what is its link to Pesach? And why, after ten plagues that seemed to restore the creation to its pure state, was it necessary to have another ten miracles at the Red Sea³? The answer to the latter is not only because it finished the יציאה of מצרים⁴. It is the other way round: because there was some special Kedusha intrinsic to the situation, it manifested itself in the form of קריעת ים סוף.

The Maharal states that the uniqueness of Krias Yam Suf is that whereas the plagues had freed all the individual Jews, it was only at Krias Yam Suf that the Jews were freed as a nation⁵. And, in fact, the Chumash only uses the term redemption of the Jews after the crossing of the Red Sea⁶.

¹Targum: The tenth song will be sung when we will be redeemed from exile. The other nine songs are:

Adam Harishon when his sin was forgiven on Shabbos – מזמור שיר ליום השבת

שירת הים

When a well of water was given to Bnei Yisrael in the desert –

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה: כי בא במדבר

Moshe before he died: (דברים לב א) האזינו השמים (דברים לב א)

Yehoshua when he stopped the sun (יהושע יב) (יהושע יב)

Barak and Devorah when Bnei Yisrael defeated Sisera (שופטים ה א) (שופטים ה א)

Channah when she had a child (שמואל א ב א) (שמואל א ב א)

David on all the miracles (שמואל ב כב א) (שמואל ב כב א)

Shlomo HaMelech – שיר השירים

²Which the Ibn Ezra says was the greatest of the נסים on which there is no Chag. The Ramban says that the Torah is כולה נסים.

³ע"פ פרקי אבות פרק ה משנה ד ובמהר"ל, דרך חיים על אבות (שם): ויש להקשות אחר שעשה הקדוש ברוך הוא עשרה נסים עם ישראל במצרים למה הוצרך לעשות על הים.

⁴תלמוד ירושלמי מסכת פסחים דף עא א (ערבי פסחים הל' ו): גמ' כתיב בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו את ה'. התנדבו ראשי עם כשהקדוש ברוך הוא עושה לכם ניסים תהו אומרים שירה התיבון הרי גאולת מצרים שנייא היא שהיא תחילת גאולתן

⁵מהר"ל, דרך חיים על אבות (פרק ה משנה ד): הקדוש ברוך הוא הוציא את ישראל ממצרים דהיינו מפרעה זה שהיה באותה שנה, אבל עדיין לא הוציא אותם ממצרים דהיינו מן האומה בכלל, כי מאחר שהיו תחתיהם אף כי יצאו מרשות של אותם מצרים לא יצאו מכלל מצרים שכולל אותם שהם בזמן הזה ואשר יהיו לעתיד, וזה היה על ידי קריעת ים סוף שיצאו ישראל מן הארץ בכללה על ידי נסים בים ושקע כל מצרים בתוכו בפעם אחד, ובדבר זה יצאו ממצרים בכלל. (ע"ש בתירוץ הראשון שלו: כי ההצלה היא בשנים האחד ההצלה מן המתנגד הוא האדם שהוא בעל בחירה ובעל שכל, והמתנגד השני הוא הטבע ... ולפיכך הוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים על ידי נסים והציל אותם מן המתנגד שהוא בעל שכל הוא פרעה ומצריים ... הוציא אותם, וגם עשה עמם ניסים על הים שהוא מתנגד הטבע)

⁶דרינו בחיי ו:ו שלא תמצא לשון גאולה ביציאת מצרים רק אחר אבדן המצריים שנאמר (שמות יד) וינער ה' את מצרים בתוך הים וסמך ליה ויושע ה' ביום ההוא את ישראל כי אז נחשבו גאולים ונושעים

Until then, the Jews were still captives of the pervasive Egyptian civilization. They had become more like free Egyptians, and when they actually left, they felt like expatriates, exiled from the world's greatest civilization. They certainly recognized G-d's hashgacha, and they knew that they were Jews – but they somehow thought that now that they were free Egypt would become a 'goldene' medinah for them as it had in the time of Yosef. The nightmare was over and life as Jews in Egypt could begin. Moreover, they could now enjoy this unique place without illusions. They knew the score – they know that at any time they could be enslaved again at any future stage, and that, as in other historic times of Jewish emancipation, their rights might be given in fits and starts¹.

The Egyptians who now pursued the Jews are mentioned in the singular, for it was a unified nation of Egypt – a civilization - that came to return the Jews². However, at Krias Yam Suf the Jewish nation finished for good their romance with Egyptian culture. Throughout Krias Yam Suf the Egyptians are mentioned in the singular, for it is as a nation and a civilization that they are being destroyed, what the Sages would call their "Sar"³. Now the national identity of the Jews, their readiness to be permeated by Jewish values – the Torah, was now complete.

This also opened them up to a much deeper experience of *מה תצק אלי* ד' ⁴ He was saying, "Do not even think that your *השתדלות* will help. This is totally up to Me."⁵ But, did we not see that Nachshon ben Aminadav jumped into the sea? Was it not his efforts that split them?

The fact that G-d tells the Jews not to cry out to Him is rendered all the more strange by the fact that the original Exodus from Egypt seems to have been triggered by just such cries. As the verse says:

ב (כג) ... ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה⁶: (כד) וישמע אלקים את נאקתם¹ ...

¹ רבינו בחי' ו': ענין קריעת ים סוף זהו שאמר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים - וזהו רמז לקריעת ים סוף שאז נחשבו גאולים כי העבד היוצא מתחת יד האדון הקשה אשר מרר את חייו בכמה מיני שעבודין והוצרך לשלחו מאתו ולעשותו בן חורין על כרחו עוד העבד ירא ומתפחד פן ירדוף אדוניו אחריו ואין הגאולה שלמה אצל העבד עד שיתברר במיתת האדון וזהו שלא תמצא לשון גאולה ביציאת מצרים רק אחר אבדון המצריים שנאמר (שמות יד) וינער ה' את מצרים בתוך הים וסמך ליה ויושע ה' ביום ההוא את ישראל כי אז נחשבו גאולים ונושעים

² מהר"ל, שם: ולפיכך אצל קריעת ים סוף לא נזכר רק לשון יחיד והנה מצרים נוסע אחריהם, וכן כל הפרשה מפני שהיה זה לכל מצרים, מה שהם עם מצרים.

³ מהר"ל, שם: ועל פי זה הסוד דרשו רבותינו ז"ל (שמו"ר פכ"א) והנה מצרים נוסע אחריהם שראו ישראל שר של מצרים בא לעזור למצרים ולפיכך ויראו מאוד, וכל זה מפני כי הנצוח הזה לא לאלו מצרים רק לכל האומה אשר הם תחת השר שלה ולפיכך בא המלאך לעזור אותם, וכאשר נצחו השר שלהם בשביל כך נצחו את האומה בכלל ובמכתב מאלהו, ח"ג עמ' 216: לכל אומה יש מדתה המיוחדת אשר היא תוכנה ומהותה הפנימית. מידה זו נקראת בלשון חז"ל "שר האומה" דהיינו כוחה ותוכנה המיוחד של האומה. ע"כ ולפי זה הסביר ספר הממעמקים (עמ' 183) את דברי חז"ל (שמו"ר כא ה'): כיון שהשקיע הקב"ה את המצרים בים לא שקע תחילה אלא שרן" שהכוונה להגדרת המכתב מאלהו ע"ש

⁴ יד (טו) ויאמר ה' אל משה מה תצק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו:

⁵ ד' חיים פרידלנדר. אבל ברמב"ן שיטה אחרת בדבר חז"ל: מה תצק אלי אמר ר"א כי משה כנגד כל ישראל, שהיו צועקים לו, כמו שאמר ויצעקו בני ישראל אל ה' וא"כ למה אמר מה תצק אלי, ראוי להם לצעק ואולי יאמר מה תניחם לצעוק דבר להם ויסעו, כי כבר אמרתי לך ואכבדה בפרעה (פסוק ד) ורבותינו אמרו (מכילתא כאן) שהיה משה צועק ומתפלל, והוא הנכון, כי לא ידע מה יעשה, ואף על פי שאמר לו השם ואכבדה בפרעה, הוא לא היה יודע איך יתנהג, כי הוא על שפת הים והשונא רודף ומשיג, והיה מתפלל שיורנו ה' דרך יבחר וזה טעם מה תצק אלי, שהיית צריך לשאל מה תעשה ואין לך צורך לצעוק, כי כבר הודעתך ואכבדה בפרעה, ולא סיפר הכתוב צעקת משה, כי הוא בכלל ישראל:

⁶ ב (כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה:

ג (ז) ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו :

The Chumash is replete with just this lesson. When Rivka was barren, the verse says that both Yitzchak and Rivka dovened to HaSh-m who heard their cries, and Rivka then became pregnant². And, in Devarim, this is put into a general principle: *For what nation is there so great, who has G-d so near to them, as the Lord our G-d is in all things that we call upon Him for*³?

Nesivos Shalom says that תפלה would not help here because it was just not powerful enough to merit G-d overturning Midas HaDin (הללו עובדי עבודה זרה והללו) with His Midas HaRachmim. Prayer is an act of faith, of trusting that G-d will help us when we call out. What was needed here was a higher level of Bitachon, one that was reflected in action, not just in passive prayer⁴. G-d's words to Moshe can be understood as saying, "Why are you only crying out to me? This is not sufficient. You must do more. Speak to the Jewish people and go forth."⁵

But why is action so much higher than prayer? It would seem that every miracle requires one to act first. Did not Noach also do an action in order to receive his miracle? Did he not have to build an ark over many years as a preparation for G-d to miraculously expand his handiwork and place much more in the ark than it could naturally hold? Before every Nes, one has to take hishtadlus as far as it will go. Only then can one to turn the matter over to G-d as if to say, "G-d, I have done my bit. I now hand this over to you." So too, Bnei Yisrael leave Egypt armed for battle⁶, though in the end, the victory by a group of slaves over the Amelekites and others remains an astonishing miracle.

At Kriyas Yam Suf, Nachshon ben Aminadav went in until his nostrils, fulfilling the Histadlus principle. But here was the difference: there was no expectation that Nachshon's actions could split a sea. This was not an act of hishtadlus to try and achieve a result by human efforts as much as an act of Bitachon, of believing from the outset that G-d will save the Jewish people.

Normally, Bitachon and Hishtadlus intersect at a certain point. We do our hishtadlus up to a point and then we have Bitachon that whatever G-d decides henceforth will be the right thing even if the result does not go in the direction of our hishtadlus. But for Nachshon, the result was already predetermined by G-d. The water could split at his toe, at his knee or his belly – it was all the same to Nachshon. There was nothing about his stepping into the water that was, from a natural point of view, going to help the process. The miracle was, as the verse states, ביד רמה, which the

¹(כד) וישמע אלקים את נאקתם ויזכר אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב:

²בראשית כה (כא) ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו:

³דברים ט (ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו:

⁴נתיבות שלום עמ' קה: יש בטחון בשב ואל תעשה ויש בטחון בקום ועשה. ביציאת מצרים היה בטחון בשב ואל תעשה, אולם, בעת שעמדו על הים, כשהים לפניהם והאויב מאחוריהם ... אז היו צריכים נס למעלה מן הטבע, וכדי להמשיך ת הנס היו צריכים בטחון בקום ועשה, שיעשו פעולה למעלה מן הטבע וג' ושם (עמ' קד): כיון שאינם ראויים, לא די בצעקה כנגד מדת הדין המונעת

⁵ויאמר ד' אל משה מה תצעק אלי. דבר אל בני ישראל ויסעו.

⁶ברש"י יג יח: וחמשים - אין חמושים אלא מזויינים (לפי שהסיבתן במדבר גרם להם שעלו חמושים שאלו היה דרך יישוב לא היו מחמושים להם כל מה שצריכין אלא כאדם שעובר ממקום למקום ובדעתו לקנות שם מה שיצטרך אבל כשהוא פורש למדבר צריך לזמן כל הצורך וכתוב זה לא נכתב כי אם לשבר את האוזן שלא תתמה במלחמת עמלק ובמלחמות סיחון ועוג ומדין מהיכן היו להם כלי זין שהכו ישראל בחרב(ברש"י ישן) וכה"א (יהושע א) ואתם תעברו חמושים. וכן תרגם אונקלוס מזרזין כמו (בראשית יד) וירק את חניכיו וזרזו.

Mechilta translates as בגבורה גבוהה ומפורסמת.¹ The Jews had now reached a level of clarity of G-d's involvement in man where they could point and see tangibly that זה קלי, this is my G-d².

It is difficult to understand how revolutionary this approach to faith was for the Jews. Here was a nation who could not be taken directly to Israel because they were likely to return to idolatry, a nation who, in fact, later committed the sin of the Golden Calf³. This was a vast nation who saw their old masters, the Egyptians, coming with but a remnant of their army and yet would be led meekly back to Egypt⁴. This nation was to shoot to a level of absolute clarity of G-d and His presence on earth at one seminal event. From the plagues onwards, יציאת מצרים was designed to show that G-d controls everything, and the splitting of the Red Sea was to be the culminating act. Here Bnei Yisrael were to reach a new level of insight, a level of understanding that even our hishtadlus comes from the strength that G-d gives us.

Rav Friedlander explains that Bnei Yisrael now reached a kind of Messianic level, a גילוי יחודו, when they saw everything come together. אז ישיר, then when it entered their hearts to sing⁵, they sang a song that really lives in the future, the time of the resurrection of the dead⁶. Even the מעשים of the רשעים were understood as part of the fabric at this time. Makkas Bechoros taught that we only exist if we are למעלה מן, so we were literally operating at that level then, seeing the whole picture – למעלה (then, can apply to the past and to the future).

The מכות showed that HaSh-m is משגיח over the whole world and punishes the wicked (השגחה) showed the Jews that ongoing יציאת מצרים⁷ (הנהגת המשפט).

¹רש"י יד ח

²רש"י טו ב ד"ה זה אלי - בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים

³משך חכמה יג יז: ולא נחם אלקים כו' כי קרוב הוא - במכילתא קרוב הוא הדבר שאמר הש"י למשה בהוציאן כו' את האלקים כו' קרוב הדבר לשוב למצרים כו'. ויתכן כי הושרש בלבבם טעיות העו"ג והבליהם ומושגיהם הזרים לכן לא פעלה עליהם התגלות כבוד ה' ואמיתותו אשר הופיע עליהן פתאום לשלש חדשים לעקור מלבבם כל רע וכשעשו אחדים מהם וערב רב העגל לא היה אחד [לבד חורן] אשר התנגד עליהן ומיחה בידן כי עוד לא נחקק בליבותם הוד מציאות אלקי יחיד בלתי מושג משיגה על כל ומנהל כל בהנהגתו הפרטיות, ועל זה אמרו ובלבם יכזבו לו כמו שדרשו רז"ל, (שמות רבה מב-ו) ואם היה מביאם תיכף אל ארץ האמורי ארץ מלאה כל פסל ותבנית אשר נהבלו בכל העו"ג ותועבותיהן אז לא נעקר מהם ציורים הרעים ומחשבת און, לכן הולידו במדבר ושם ביד ה' ינחנו ונעקר מלבבם ונתרחקו מכל תעלוליהם והבליהם ונתקיים ואין עמו אל נכר (דברים לב, יב) שאין אצל ישראל שום שורש מאל נכר, וזה שאמרו כי קרוב הוא הדבר כו' תעבדון את האלקים כו' ולכן קרוב הדרך לשוב למצרים ליסודות מדעי חרטומיהם וכהניהם וזה הסיבה אשר עכבן השי"ת נורא עלילות להולידן במדבר ארבעים שנה ודו"ק.

⁴אבן עזרא יד יג: התיצבו וראו את ישועת ה' - כי אתם לא תעשו מלחמה רק תראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום. יש לתמוה איך יירא מחנה גדולה של שש מאות אלף איש מהרודפים אחריהם. ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם. התשובה כי המצרים היו אדונים לישראל וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול על מצרים ונפשו שפלה. ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו. והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. הלא תראה כי עמלק בא בעם מועט ולולי תפלת משה היה חולש את ישראל. והשם לבדו שהוא עושה גדולות. ולו נתכנו עלילות. סבב שמתו כל העם היוצא ממצרים הזכרים. כי אין כח בהם להלחם בכנענים עד שקם דור אחר דור המדבר שלא ראו גלות. והיתה להם נפש גבוהה כאשר הזכרתי בדברי משה בפרשת ואלה שמות:

⁵רש"י טו א ד"ה: אז ישיר משה - אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה וכן (יהושע י) אז ידבר יהושע וכן (מ"א ז) ובית יעשה לבת פרעה חשב בלבו שיעשה לה אף כאן ישיר אמר לו לבו שישיר וכן עשה ויאמרו לאמר אשירה לה. וכן ביהושע כשראה הנס אמר לו לבו שידבר וכן עשה ויאמר לעיני כל ישראל וכן שירת הבאר שפתח בה אז ישיר ישראל פירש אחריו עלי באר ענו לה (מ"א יא) אז יבנה שלמה במה פירשו בו חכמי ישראל שבקש לבנות ולא בנה למדנו שהיו"ד ע"ש המחשבה נאמרה וזה ליישב פשוט

⁶רש"י שם: אבל מדרשו ארז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה

⁷Pachad Yitzchak: This was the beginning of change from חסד וחסד to חסד משפט. Up until now, HaSh-m had maintained the world artificially. Each generation needed a new handout of חסד. This is why there are 26 חסדו in the הלל הגדול, one for each of the generations up until then. These generations were not building one on the other; each one was sustained by HaSh-m's חסד, even if they did not deserve it משפט. Now, with the מכות, HaSh-m

השגחה) was not sufficient to ensure their existence – it required a special act of Kriyas Yam Suf gave them an insight into the Hanhagas HaYichud, which underlies the HanHagas HaMishpat, and the result was song.

The Jews sing, not only because they are happy, but because this is the vehicle to communicate to the world that new level of insight¹. They are not happy for their victory but are happy because they reached a new level of clarity of G-d's mastery of all, forever (יח) ה' ימלך לעלם ועד). Because they believed, they were able to sing² (לא) (א) אז ישיר (ויאמינו בה' ובמשה עבדו³: (א) אז ישיר, and this turned their belief into a tangible experience of G-d. They were able to point and say זה א-לי ואנוהו⁵. Gone was all ambiguity of competing gods; אשירה לה' - To Him alone, for there is none beside Him⁶. G-d's Name was shown to be so vastly dominant over every mighty earthly being, unifying as it does the seemingly contradictory facets of mercy and judgment all in one⁸. To understand all of these, and to give expression to it all, is almost an impossible task¹⁰. Yet even the slightest recognition of all of this, even by those who choose not to believe in Him, is already a great spiritual act¹².

began to introduce חסד משפט, a חסד that we have to earn, and that we can claim, according to the laws that He chose to set up. You deserve to drink water: You the Jews will drink at the very same time that the water is blood for the מצרים. Because you have earned it, you can build on it. Led by Nachshon, you showed extraordinary faith at the Red Sea – you will be judged favorably and the waters will split for you.

רש"י יד יט: וילך מאחריהם - להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ולקבל חצים ובליסטראות של מצרים. בכל מקום הוא אומר מלאך ה' וכאן מלאך האלקים אין אלקים בכל מקום אלא דין מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה אם להנצל אם להאבד עם מצרים

Now is the stage of חסד of בני חסד, each generation building on the previous one. See also the שפתי חיים, his first מאמר on פסח (ח"ב דף רנ"ט), who explains in greater detail and in an easier form.

¹רש"י טו ב: ואנוהו - ד"א ואנוהו לשון נוי אספר נוי ושבחו לבאי עולם כגון מה דורך מדוד דודי צח ואדום וכל הענין:

²תנחומא

³(לא) וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו:

⁴(א) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה טוס ורכבו רמה בים:

⁵(ב) עזי וזמרת קה ויהי לי לישועה זה א-לי ואנוהו אלקי אבי וארממנהו:

⁶ספר התודעה, שבט

⁷(ג) ה' איש מלחמה ה' שמו:

⁸רש"י טו ג: ה' שמו - מלחמותיו לא בכלי זין אלא בשמו הוא נלחם כמו שאמר דוד (שמואל יז) ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות. ד"א ה' שמו אף בשעה שהוא נלחם ונוקם מאויביו ואוחז הוא במדתו לרחם על ברואיו ולזון את כל באי עולם ולא כמדת מלכי אדמה כשהוא עוסק במלחמה פונה עצמו מכל עסקים ואין בו כח לעשות זו וזו:

⁹(יא) מי כמכה באלם ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא:

¹⁰רש"י טו יא: נורא תהלות - ידאוי מלהגיד תהלותיך פן ימעטו כמ"ש לך דומיה תהלה:

¹¹(יב) נטית ימינך תבלעמו ארץ:

¹²רש"י טו יב: תבלעמו ארץ - מכאן שזכו לקבורה בשכר שאמרו ה' הצדיק:

The Jews now saw the harmony of the lower worlds with those more spiritual realms above¹ (מכון לשבתך²). The whole picture now came together. Their thanksgiving “were not merely for the miracles but for the trial, not merely for the salvation but for the suffering,” for they now knew that these, too, were a part of the blessing³. Below the surface of things, everything is used by G-d to ultimately bring forth His Oneness⁴.

Hence, their song was sung together with all of creation in one large symphony – for it was now clear that all of creation is but a revelation of G-d⁵. When Klal Yisrael saw this, they too became a part of G-d's revelation – G-d spoke through them as He does through the rest of creation⁶. The Jews opened their mouths, and, in complete harmony, became instruments of G-d's revelation, all singing the same words.

We carry something of that song with us in all generations. אז ישיר (future tense – as they sung then, they will sing again and again) – the song that they spoke then caused them to continue uttering song in all the generations. We have a name for the Shabbos on which the Jews crossed the Red Sea: it is called Shabbos Shira.

¹רש"י טו יז: מכון לשבתך - מקדש של מטה מכון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת

²(יז) תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת יהוה מקדש אד-ני כוננו ידיך:

³Artscroll, Overview to the Song of Songs, pg. xl:

ושם מביא את המדרש: אמר משה: באז חטאתי שמרתי "ומאז באתי לדבר אל פרעה הרע לעם הזה", באז אני אומר שירה

⁴דעת תבונות – הנהגת היחוד שעל ידו יתגלה יחודו

⁵רב צדוק הכהן רסיתי לילה - אות ח: שירה הוא רק כשמכיר הנוכח כענין ראתה שפחה וכו' אז נפתח פיהם לומר שירה.

⁶ספר שם משמאל פרשת בשלח - שנת תרע"ח והנה ברש"י אז ישיר משה וגו' עלה בלבו שישיר וכן עשה וכו'. וכל המפרשים דקדקו מה אתא לאשמעינן ומי לא ידע שאי אפשר שיהיו אומרים השירה בלתי שעלה על לבם תחילה. וכבר אמרנו לפרש שגוף אמירת השירה אין לחשוב להם לישראל לזכות שהרי לא מהם הי', אלא שכינה מדברת מתוך גרונו, וע"כ התכוונו כולם כאחד מלה במלה שאפי' בנבואה אמרו ז"ל (סנהדרין פ"ט.). אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, ומוכרח לומר ששכינה מדברת מתוך גרונו. וע"כ השוו משה ובנ"י, כלומר כשם שמרעה שכינה מדברת מתוך גרונו תמיד כן הי' לישראל בעת השירה ... וכל שבח ישראל שבשירה זו הי' הערכת לבם שעלה בלבם שישיר, ולפי הערכת לבם באותה מדה היתה שכינה מדברת מתוך גרונו: ... ולפי האמור יתבאר שהירידה לים שהיא בחי' אמונה היתה בלילה, אבל השירה ובכללה הערכת הלב לשירה כמעין הנובע שהיא בחי' אמת היתה ביום:

יתרו

1. Yisro – Derech Eretz Kadmah LeTorah

SUMMARY:

Yisro was the first Ger. The parsha that leads up to the giving of the Torah is therefore the Parsha of Geirim. In truth, all of the Jewish people underwent a process of conversion at Sinai. The males did milah, while both males and females did tevila and were mekabel Ol Malchus Shamayim. We learn what the requirements of Geirus are from this mass Sinai conversion. Yisro, then, was the first to convert after Sinai. Some commentators hold that Yisro came to the Jewish people before Sinai, left, and returned after Sinai with his whole family to convert.

It seems strange that the portion of the week dedicated to the giving of the 10 Commandments is called after a non-Jew, Yisro. It may be the Yisro contributed a vital systemization of the Jewish legal system and that we Jews show by this that we are not ashamed to learn from anyone. But for this it would have been enough for Yisro to have been included in the Torah. That one of the most fundamental Parshios of the Torah bears his name is a mystery. In some way, the story of Yisro is a vital introduction to the giving of the Torah.

The Sages addressed this by saying that *Derech Eretz Kadmah LeTorah*. Yisro's gift to the Jewish people was this Derech Eretz. Derech Eretz can be widely described as common human decency, good character traits and anything which can be considered a natural or universal moral law. Sefas Emes defines it as the intellectual recognition of truth. This leads to an appreciation of all the good G-d does to all creatures in His world and the consequent gratitude and desire to serve Him. Let us see how this expresses itself through the story of Yisro.

Yisro was the world famous *Kohen Midyan*, the much-honored authority on idolatrous practices. Yisro had tried and rejected them all. Here was a giant of the spirit who, until recently, had put everything into idolatry and had a close working relationship with the most evil of nations, Amalek. He had used his enormous human qualities to become totally corrupt and impure. Now he brought those same prodigious forces in service of G-d. His seven names, which indicated a complete range of aptitudes, abilities and character traits, were all put under G-d's holy mantle.

Yisro, who had long suspected that the Jews were a special people, saw the miracles which G-d had wrought and was convinced. As clear as these miracles were, this was no easy step. Had not all the people of all the nations seen the same as he and not come around? Most simply, it is the natural human instinct to feel overwhelmed by the enormity of the changes being demanded of one, "It may be true, but I can't just throw everything up – house, career, society – and jump into an alien universe." Yisro was condemned by the idolatrous priestly hierarchy: no one was allowed to use his services and no one was allowed to work for him. He was reduced to using his two daughters as shepherdesses. The extreme of this was Amalek, who felt an urgent need to get rid of the Jewish people lest they become a constant rebuke to the world. Yisro was the anti-Amalek, willing to give up everything he had to become a simple Jew, a convert at that.

Yisro humbly sends a message to Moshe in the *Ananei HaKavod* that he had arrived to the barren desert spot where Am Yisroel were about to receive the Torah. It is not clear whether any of the Jews know that this man, Moshe's father-in-law, had saved Moshe's life with his quick thinking advice to Pharaoh when Moshe was but a

baby in the palace. In an act of enormous courage, he had taken Moshe in when he was wanted for murder by the most powerful nation in the world and married him off to his daughter. A sixth sense told him that this man would be great one day, and he would bask in the shadow of his glory.

And so, the greatest Jew and King of Israel goes out to meet Yisro, followed by the entire nation, and bows down to him. While the news of Yitzias Mitzraim makes world headlines, Moshe now brings Yisro closer by telling him the inside story. Still, Yisro can't help identifying with the sorrow and suffering of the great, now destroyed, civilization of Egypt. Yisro had struggled with truth all his life and now, when it stares him in the face, he needs to process it and integrate it. Despite his greatness, he has to struggle to integrate his new religion and stare the evil of the Egyptians in the face as every simple Jew knew how to do.

According to one scenario, Yisro meets Klal Yisrael at Sinai, pays tribute to G-d for all the kindness He has done for the Jewish people and then leaves before the Torah is given. Ostensibly, the reason is to go and get his family, but surely he could wait for the grand event?! It would seem that he is simply not ready. In fact, Yisro returns after Sinai with his family (who all convert to Judaism) and is again on the verge of returning to Midian, if not for the imploring of his son-in-law, Moshe. Yisro thinks that, as a convert, he would not get a portion of Israel, but Moshe tells him that he is wrong. According to his own logic, Yisro is not willing to live in a city with the Leviim or in Yerushalayim. The same man who risked his life for truth now feels that he is too old to live without the comforts of a plot of ground. He would rather be in his old and familiar environment surrounded by his comforts (and by idolatry!) than make further sacrifices. "It is wonderful what you are doing," he encourages his family. But he wants to sit out the most glorious chapter in Jewish history. He will make the most of the situation, he thinks, by converting all the idol worshippers around him to Monotheism.

In this respect, Yisro can be contrasted to another great convert, Ruth. Like Ruth, he comes from royalty – he a grand king, she the daughter of one. Both are willing to give this up. But here lies the difference. When Naomi tried to send Ruth back, she insists on continuing on with her. She understands that her conversion could only fully express itself if she joins the Jewish people in their land.

Yet, despite his deficiencies, Yisro makes a major innovation in the Torah legal system, wiser even than Moshe Rabbeinu on this point, and causes the very parsha in which the Ten Commandments are contained to be named after him. This was the Derech Eretz Kadmah leTorah.

Yisro sees a classic problem of great leadership: between acting as judge of disputes, giving sagely advice and teaching Torah, Moshe Rabbeinu is so overwhelmed that the backlog and waiting lines become a serious problem. Yisro tells Moshe that he has to delegate the less serious cases. A hierarchy of courts is launched and no less than 78,600 new judges are installed overnight – quite a revolution.

Yisro is written for eternity in the Torah. He achieves, with his own mind, an innovation that is in total harmony with the Torah, and hence his contribution is recorded in the Torah in his name. He achieves greatness over a long period of time and with great self-sacrifice. His is the last of the preparations for the giving of the Torah.

Later in history when Beis Shammai and Beis Hillel have a halachik dispute, a heavenly voice comes forth to say that both views represent the words of the living G-d (ie. the truth of Torah), but that in practice, the Halacha is like Beis Hillel. The Talmud then asks why this is so if they both represent the words of the living G-d. The Talmud answers that Beis Hillel are amiable and forgiving, always study Beis Shammai's opinion carefully before formulating their own, and present Beis Shammai's ideas before they present their own. So we see that someone with better character is more in harmony with the truth than someone with lesser character – we see that the Derech Eretz of Yisro is actually woven into the very fabric of the Torah.

DETAIL:

Yisro, Moshe Rabbeinu's father-in-law, was the first Ger. The parsha that leads up to the giving of the Torah is therefore the Parsha of Geirim. In truth, all of the Jewish people underwent a process of conversion at Sinai. The males did milah, while both males and females were obligated in tevila and Kabalas Ol Malchus Shamayim. We learn the requirements of Geirus from this mass Sinai conversion¹. Yisro, then, was the first to convert after Sinai. Although the Sages have differing opinions on this point², our approach will be that Yisro came to the Jewish people before Sinai, left, and returned after Sinai with his whole family to convert.

It seems strange that the portion of the week dedicated to the giving of the 10 Commandments is called after a non-Jew, Yisro. This may be because Yisro contributed a vital systemization of the Jewish legal system and we Jews show that we are not ashamed to learn from anyone. But for this it would have been enough for Yisro to have been included in the Torah. That one of the most fundamental Parshios of the Torah bears his name is a mystery. In some way, the story of Yisro is a vital introduction to the giving of the Torah³.

The Sages address this by saying that *Derech Eretz Kadmah LeTorah*⁴. Yisro's gift to the Jewish people was this Derech Eretz. Derech Eretz can be widely described as common human decency, good character traits and anything that can be considered a natural or universal moral law⁵. Jewish law considers someone who is an igonorumus in Jewish matters an Am HaAretz, not a complimentary title to say the least. Yet even such a person must have Derech Eretz: he must contribute to society by his character and his way of relating to others⁶.

Yisro shows his commitment to these values when, as one of the 3 advisors to Pharaoh on the Jewish problem, he decides to flee rather than participate in the moral outrage of their oppression⁷. Sefas Emes defines Derech Eretz as the intellectual recognition of truth. This leads to an appreciation of all the good G-d does to all creatures in His world and the subsequent gratitude and desire to serve Him⁸. Let us see how this expresses itself through the story of Yisro:

¹רמב"ם פ' יג מהל' איסורי ביאה הל' א – ג ע"פ כריתות ט.

²מס' זבחים דף קטז עמ' א

³שפת אמת [תרמ"א]: הקדמת פרשת יתרו לקבלת התורה.

⁴תנא דבי אליהו רבה פרק א: לשמור את דרך (שם) זו דרך ארץ, עץ החיים (שם) מלמד שדרך ארץ קדמה לעץ החיים. ואין עץ החיים אלא תורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג): מדרש רבה ויקרא פרשה ט פסקה ג: דא"ר ישמעאל בר רב נחמן עשרים וששה דורות קדמה דרך ארץ את התורה

⁵רמב"ם פירוש המשניות, אבות א יז: וזה החלק רצה לומר למוד המדות המעולות והתרחק מן המדות הפחותות יקרא דרך ארץ

⁶רמב"ם פירוש המשניות - מסכת אבות פרק ה משנה ז: ועם הארץ הוא איש שיש לו מעלות המדות אבל אין לו מעלות שכליות רצונו לומר שיש לו דרך ארץ ואין בידו תורה והוא הנקרא ע"ה. ר"ל שהוא טוב לישב הארץ ולקבוצי המדינות מפני שיש לו מעלות המדות שתיטב בהם חברתו עם זולתו כמו שביארנו בתחילת חבורינו:

⁷סוטה יא עמ' א: שלשה היו באותה עצה (הבה נתחכמה) בלעם, איוב ויתרו ... יתרו שברח זכו בני בניו שישבו בלשכת הגזית

⁸שפת אמת [תרמ"א]: כענין אמרם ז"ל ד"א קדמה לתורה. והוא ענין עבודת האדם להש"י מתוך השכל והכרת האמת שמכירין טובת הבורא ית' על כל ברואיו וחסידי המרובין.

Yisro was the world-famous *Cohen Midyan*¹, the much honored prince² and authority on idolatrous practices³. Yisro had tried and rejected them all⁴. Here was a giant of the spirit who, until recently, had put everything into idolatry and had a close working relationship with the most evil of nations, Amalek⁵. He had used his enormous human qualities to become totally corrupt and impure⁶. He had achieved the highest positions of the respect in these religions, making it unlikely that he would ever change. Yet he gave it all up and brought those same prodigious forces in the service of G-d⁷. His seven names, which indicated a complete range of aptitudes, abilities and character traits, were now all put under G-d's holy mantle⁸.

Yisro, who had long suspected that the Jews were a special people⁹, saw the miracles that G-d had wrought and was convinced. As clear as these miracles were, this was no easy step. Had not all the people of all the nations seen the same as he had and not come around? It is the natural human instinct to feel overwhelmed by the enormity of the changes being demanded of one, "It may be true, but I can't just throw everything up – house, career, society – and jump into an alien universe." The instinct is to despair and to continue one's ways as before¹⁰. The extreme of this is Amalek, who felt an urgent need to get rid of the Jewish people lest they become a constant

¹חזקוני יח א ד"ה כהן מדין: גדול היה מדהשוה הכתוב ליבין חבר, דהיינו יתרו כדכתיב: כי שלום בין יבין מלך חצור ובין בית חבר הקיני (שופטים ד יז), ש"מ גדול היה

²מכילתא, יתרו א א: כומר היה, שר היה

³מכילתא יתרו אא: לא הניח יתרו עבודה זרה בכל העולם שלא עבד אותה
סוטה מג עמ' א: פיטם עגלים לעבודה זרה
רש"י יח ה ד"ה אל המדבר: שהיה יושב בכבודו של עולם

⁴רש"י יח יח ד"ה עתה ידעתי כי גדול ד'
מכל האלוהים: מלמד שהיה מכיר בכל עבודת כוכבים שבעולם שלא הניח עבודת כוכבים שלא עבדה (מכילתא)

⁵מדרש שמואל ב יב ב: מוכתב היה יתרו בבית דין הצבאי של עמלק. כיון שנפל בא ונתגייר.

⁶שם משמואל [תרע"ד]: זה שהי' בו כל הכחות וכל המדות הרעות בעצם, הי' נמשך לכל ע"ז שבעולם פעם התגבר בו זה הכח, הי' נמשך לע"ז זו, ופעם לזו.

⁷שם משמואל, שם: אך כבר הגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שמכל מה שאדם בורח מצד הטומאה בא לעומתו להקדושה

⁸מכילתא, יתרו א א: שבע שמות נקראו לו, יתרו, יתרו, חובב, רעואל, חבר, פטואל, קני, יתרו שייתר פרשה אחת בתורה, וכשעשה מעשים טובים הוסיפו לו אות אחת יתרו.

שם משמואל, שם: והיו בו כל שבע המדות הטובות בעצם יחד, והיינו הך דשבעה השמות שנקראו לו:
שם משמואל, שם: יתרו ... היו בו כל שבע המדות רעות, ... וע"כ לא הניח ע"ז שלא עבדה, שע"ז היא כחות פרייסיים זה עבד לאש זה למים וכדומה

⁹ילקוט שמעוני, שמות קטח: הבהנתחכמה: ויען רעואל המדיני את המלך, אל תשלח ידך בם, כי אלוהיהם בחר בם מימ קדם, ומי בכל מלכי קדם ששלח ידו בם ונקח.

¹⁰שם משמואל, שם: אך יש להבין איש שהי' מוטבע כ"כ בכחות הרע מאין בא שהרהיב עוז בנפשו להשליך את כל מהותו ולאחוז כ"כ במעלה רמה ונשאה, והאמין בעצמו כי לא אבדה תקותו לישב ברומו של עולם, כי מטבע כחות הרע לרפות את ידי הבא ליטהר ולהפיל עליו תרדמת יאוש הנורא, מה גם אז שעוד לא היתה כזאת מעולם, והוא הי' הראשון בענין זה ולא הי' לו ממי ללמוד, ולא עוד אלא שנראה שאז בעת הנסים של יציאת מצרים ועל הים שהי' מפורסם בכל העולם וכתיב שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת, שלא התעוררו כל העולם כולו להשליך את אליליהם ולבוא ולחסות תחת כנפי השכינה [ולפי השקפה שטחית אילו היתה היום כזאת אותות ומופתים מפורסמים הי' כל העולם באין לחסות תחת כנפי השכינה, וכמו שבאמת כן הי' לעתיד לו תכרה כל בך תשבע כל לשון], מהאי טעמא הוא שלעומת שרגזו וחרדו ורעדה אחזתם שהי' להם להתעורר נפלו בפח היאוש הנורא. וזה שבמכילתא מה שמיעה שמע ובא, שהתמי' היא מאין התעורר לבוא אף ששמע כל הנסים, מ"מ עדיין תמי' ורבותא מדוע לא נפל גם יתרו ברשת היאוש הנורא ככל האומות אז, אף שכולם שמעו לא התעורר מי מהם לבוא, ובדאי מצא בין כל האומות והמופתים ענין מורה על ענינו שלא להתיאש ולהתחזק ולהתעודד. בזה התעוררו התנאים, ר' יהושע אומר מלחמת עמלק שמע ובא, ר' אליעזר המודעי אומר קריעת ים סוף שמע ובא, ר' אליעזר אומר מתן תורה שמע ובא, ונפתח במה דסליק מיני' מתן תורה שמע ובא:

rebuke to the world¹. They were willing to sacrifice a great deal to achieve this². If Amalek were the Sinai-destroyers, Yisro was the anti-Amalek³. Yisro was the paradigm of the non-Jew who looked to the Jews as the spiritual core through which the whole world would be redeemed. Now he was willing to sacrifice everything in the pursuit of G-dliness. Yisro was condemned by the idolatrous priestly hierarchy – no one was allowed to use his services and no one was allowed to work for him. He was reduced to using his two daughters as shepherdesses⁴.

Had Yisro's example gone unchallenged, perhaps all the nations of the world would have followed suit and it would have been more certain that the Messianic era would follow. It was just this Yisro-like behavior that provoked Amalek⁵.

Willing to give up everything he had to become a simple Jew⁶, a convert at that⁷, Yisro humbly sent a message to Moshe in the *Ananei HaKavod*⁸ that he had arrived to the barren desert spot where Am Yisroel were about to receive the Torah⁹. In a totally unexpected move, the greatest Jew and King of Israel¹⁰ went out to meet Yisro, followed by the entire nation, and bowed down to him¹¹. It is not clear whether any Jews knew that this man, Moshe's father-in-law, had saved Moshe's life with his quick thinking advice to Pharaoh when Moshe was but a baby in the palace¹². In an act of enormous courage, Yisro had taken Moshe in when he was wanted for murder by the most powerful nation in the world and married him off to his daughter. A sixth sense told Yisro that this man would be great one day, and he would bask in the shadow of his glory¹³. Yisro's descendent was Yael, who took in a murderer, Sisrah, and killed

¹ שפת אמת שנת [תרל"ה]: הקדמת יתרו קודם קבלת התורה. נראה כי עמלק רצה להרוס מתן תורה.

² שפת אמת, שם: עכ"ז בא וילחם ומסר נפשו ע"ז לרעה.

³ שפת אמת, שם: וע"י יתרו ניתקן מה שקילקל עמלק כדאיתא במדרש לך תכה ופתי יערים כו'.

⁴ שמות רבה א לב: עמדו ונידוהו שלא יזדקק לו אדם ולא יעשה לו אדם מלאכה, ולא ירעו את צאנו. לפיכך הוציא את בנותיו לרעות.

⁵ שפת אמת [תרל"ה]: כל האומות היו צריכין לבטל עצמם לבנ"י. והי' ניתקן הכל. ובאמת נתבטלו כדכ' שמעו עמים ירגזון. לבד עמלק. אף שהבין גדולת בנ"י וממשלת השי"ת.

⁶ רש"י שם

⁷ לפי רש"י יח כז קודם בא הוא אל המדבר ושם נתגייר ואז חזר לארצו לגייר את יתר משפחתו

⁸ חזקוני יח ו ד"ה אני חתנך יתרו: ... קשר [השליח של יתרו] אגרת בחץ וחרקו תוך הענן (תנחומא)

⁹ רבחים דף קטז ע"א: איתמר בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי חד אמר יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר יתרו אחר מתן תורה היה

¹⁰ חזקוני יב ב

¹¹ יח ז: ויצא משה ... וישתחו וגו'

וברש"י שם: כבוד גדול נתכבד יתרו באותה שעה כיון שיצא משה יצא אהרן נדב ואביהוא ומי הוא שראה את אלו יוצאין ולא יצא

העמק דבר יח ז: ... שכך הדין לכבד חמיו, גם לחבב את הגר ולכבדו בישראל

¹² מדרש רבה שמות פרשה א פסקה כו: והיה פרעה מנשקו ומחבקו והוא נוטל כתריו של פרעה ומשימו על ראשו ... והיו שם יושבין חרטומי מצרים ואמרו מתייראין אנו מזה שנוטל כתרך ונותנו על ראשו שלא יהיה זה אותו שאנו אומרים שעתיד ליטול מלכות ממך מהם אומרים להורגו מהם אומרים לשורפו והיה יתרו יושב ביניהן ואומר להם הנער הזה אין בו דעת אלא בחנו אותו והביאו לפניו בקערה זהב וגחלת אם יושיט ידו לזהב יש בו דעת והורגו אותו ואם יושיט ידו לגחלת אין בו דעת ואין עליו משפט מות מיד הביאו לפניו ושלח ידו ליקח הזהב ובא גבראל ודחה את ידו ותפש את הגחלת והכניס ידו עם הגחלת לתוך פיו ונכחה לשונו וממנו נעשה כבד פה וכבד לשון

¹³ ברכות דף סג עמ' ב: יתרו לא קרב את משה אלא לכבוד עצמו

him¹. But, what G-d did make clear to Moshe was that Yisro was coming with the purest of motives and deserved to be brought close².

The news of Yitzias Mitzraim had made world headlines, but Moshe was now mekarev Yisro by telling him the inside story³. Yisro couldn't help but identify with the sorrow and suffering of the great, now destroyed, civilization of Egypt. As great a convert he was, Yisro had to struggle to integrate his new religion and stare the evil of the Egyptians in the face as every simple Jew knew how to do⁴. Yisro struggled with truth all his life⁵ and now, when it stared him in the face, he needed to process it and integrate it. According to one scenario, Yisro met Klal Yisrael at Sinai, paid tribute to G-d for all the kindness He had done for the Jewish people⁶ and then left before the Torah was given⁷. Ostensibly, the reason was to go and get his family⁸, but surely he could have waited for the grand event? It would seem that he was simply not ready yet. In fact, Yisro did return with his family after Sinai and they all converted to Judaism, but he was again on the verge of returning to Midian if not for the imploring of his son-in-law, Moshe⁹. Yisro thought that as a convert he would not get a portion of Israel, but Moshe told him that he was wrong¹⁰. According to his own logic, Yisro was not willing to live in a city with the Leviim or in Yerushalayim. The same man who had risked his life for truth now felt that he was too old to live without the comforts of a plot of land. He would rather be in his old, familiar environment surrounded by his comforts (and his idolatry) than make further sacrifices¹¹. "It is wonderful what you are doing," he encouraged his family. But he would sit out the most glorious chapter in

¹ שמות רבה ד ב: מצותו של יתרו, שקבל בתוך ביתו גואל שברח מפני השונא, עמד מביתו מי שקבל לשונא שברח מפני הגואל והרגו, ואיזה זה, זה סיסרא שנאמר "וסיסרא נס ברגליו אל אהל יעל"

² שמות רבה כז ב: אמר לו (למשה) הקב"ה: צא! אדם זה שבא אצלי לא בא אלא לשם שמים, ולא בא אלא להתגייר. אף אתה קרבהו.

³ יח ח ד"ה ויספר משה לחתנו: למשוך את לבו לקרבו לתורה

⁴ רש"י יח ט ד"ה ויחד יתרו: ... ומדרש אגדה נעשה בשרו חידודין חידודין מיצר על אבוד מצרים היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזה ארמאה באפיה (סנהדרין דז) חזקוני ד"ה ויחד לשון שמחה וגו' ושני הפירושים אמת

⁵ רש"י יח יא מכל האלהים - מלמד שהיה מכיר בכל ע"א שבעולם שלא הניח ע"א שלא עבדה (מכילתא):

⁶ יח (יא) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים כי בדבר אשר זדו עליהם: (יב) ויקח יתרו חתן משה עלה וחבחים לאלקים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים:

⁷ יח (כז) וישלח משה את חתנו וילך לו אל ארצו: וזה פירושו של הרמב"ן

⁸ רש"י יח (כז) וילך לו אל ארצו. לגייר בני משפחתו (מכילתא):

⁹ במדבר י (כט) ויאמר משה לחבב בן רעואל המדיני חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אתו לך לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל: (ל) ויאמר אליו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך: (לא) ויאמר אל נא תעזב אתנו כי על כן ידעת חתנתו במדבר והיית לנו לעינים: ופירוש זה לפי הרמב"ן.

¹⁰ במדבר י (לב) והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב יהוה עמנו והטבנו לך:

¹¹ סדר הדברים לפי רמב"ן, וטענת יתרו לפי הספורנו וד"ל יח כז: וישלח משה את חותנו. כי לא רצה ללכת עם ישראל לארץ, כאמרו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך. וזה אולי מצד זקנתו כענין ברזלי באמרו ישוב נא עבדך ואמות בעירי, עם קבר אבי ואמי אבל בני יתרו הלכו עם ישראל לארץ בלי ספק, כאמרו ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים וכו' ועליהם אמר בלעם איתן מושבך כו': ולשיטת רש"י, אפשר שהפסוקים מדבר באים להשלים את המאורע בספר שמות. ושם, במדבר כתב רש"י שכיון לחזור למכור את דבריו ולגייר את בני משפחתו ואז לחזור עיין בשפתי חכמים שם.

Jewish history. He would make the most of the situation, he thought, by converting all the idol worshippers around him to Monotheism¹.

In this respect, Yisro can be contrasted to another great convert, Ruth. Like Ruth, he came from royalty – he a grand king, she the daughter of one. Both were willing to give this up. But here lies the difference. When Naomi tried to send Ruth back, she insisted on continuing on with her. She understood that her conversion could only fully express itself if she was to join the Jewish people in the land of Israel².

Yet, despite his deficiencies, Yisro made a major innovation in the Torah legal system, wiser even than Moshe Rabbeinu on this point, and having the very parsha in which the Ten Commandments are contained named after him³. This was the Derech Eretz sheKadmah leTorah. It preceded the giving of the Torah and yet becomes a part of it. It shows how the human mind can indeed be in harmony with this part of the Torah.

Yisro saw a classic problem of great leadership: between acting as judge of disputes, giving sagely advice and teaching Torah⁴, Moshe Rabbeinu was so overwhelmed that the backlog and waiting lines became a serious problem⁵. Yisro told Moshe that although there was no one else as qualified to do any of these things, he must delegate the less serious cases⁶. A hierarchy of courts was launched and no less than 78,600 new judges were installed overnight⁷ – quite a revolution.

Yisro is written for eternity in the Torah. He achieved, with his own mind, an innovation that was in total harmony with the Torah, and hence his contribution is recorded in the Torah in his name. He achieved this greatness over a long period of time and with great self-sacrifice. His was the last of the preparations for the giving of the Torah.

After the giving of the Torah, however, the concept of Derech Eretz Kadmah LeTorah continued to exist, except that now it became a part of establishing what the Torah itself had said. The Talmud tells us that Beis Shammai and Beis Hillel had a halachik dispute for three years. Eventually a heavenly voice went out, saying that both views represented the words of the living G-d (ie. the truth of Torah), but that the

¹ ר' אליעזר המודעי המובא בהגות בפרשיות התורה עמ' 287.

² הגות בפרשיות התורה עמ' 288 בשם רבי עקיבא גלזר ז"ל, רבה של קלונברג: המדרש אומר בקרא במגלת רות: תהא משכורתך שלמה מאת ד' אלוקי ישראל, אשר באת לחסות בצל כנפיו. אמר רב חסא אשר באת כתוב. תמוהים כל המפרשים, מה מחדש לנו רב חסא, ומה הוא מוסיף על הנאמר על בקרא? אולם נראה, אמר רב גלזר, כי רב חסא בא רק לפרש ולהסביר למה קבלה גיורת זו גמול כה רב, שהוקמה מלכות בית דוד מצאצאיה? והלא הרבה גוים קמו לו לישראל. ... על כן בא רב חסא להדגיש ולהטעים את הפיסקה "אשר באת", ולהגיד ששכרה הגדול של רות הוא לא רק על גיורתה, אלא על תפיסתה המקורית, כי התגירות זו מחייבת גם עליה, והצטרפות לעם היהודי בארצו. בכך עולה רות על יתרו.

³ רש"י יח א ד"ה יתרו: שבע שמות נקראו לו ... יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה

⁴ העמק דבר יח טו: 1... שבאים אלי לדרוש אל החולה וכדומה (סז)2. ד"ה בא אלי: פי' הענין והריב בא אלי. והודעתי וגו' דבר שלישי שאני מלמד להם תורה ... דאפילו המצות שהדעת נותנת מכ"מ יש בהם פרטים שאינו אלא גזירות וחוקים ... דאפילו מצות כבוד אב ואם ... הודיע הכתוב בפירוש שאינו אלא חק וגזירה, יע"ש, ומש"ה מוכרח משה בעצמו ללמדם כל חוקי האלוקים, ואינו יכול לסמוך על דעת אנושי, ואינו כמו מצות של גמ"ח היינו בקור חולים וקבורת מתים וכדומה, שגם המה מצות, אבל באשר שאינם מפורשים בתורה אלא בדרך כלל ואהבת לרעך במוך, אפשר לסמול על זה בחכמי הדור וגו' (ורש"י כתב על פסוק טו: כי יבא אלי העם לדרוש אלוקים. ופירש רש"י ד"ה לדרוש אלוקים: בתרגומו למטבע אולפן לשאול תמיד מפי הגבורה)

⁵ חזקוני יח יד ד"ה אשר: שאלו טרודים את אלו ועומדים ומצפים כל היום מתי יבאו לדין לפניו

⁶ חזקוני ד"ה מדוע אתה יושב לבדך: ... ה"ק מה דעתך שאתה יושב ודן לבדך, היה לך לחבר עמך הרבה חכמים להיות דנים עמך

⁷ ע' רש"י יח כא

Halacha in practice is like Beis Hillel¹. The Talmud then asks why this is so if they both represent the words of the living G-d. The Talmud answers that Beis Hillel was amiable and forgiving, always studied Beis Shammai's opinion carefully before formulating their own, and presented Beis Shammai's ideas before they presented their own². So we see that someone with better character is more in harmony with the truth than someone with lesser character – we see that the Derech Eretz of Yisro was actually woven into the very fabric of the Torah. As the Gemorrah there concludes: whoever is humble (Beis Hillel), G-d raises him up³.

¹ מסכת עירובין דף יג עמ' ב: א"ר אבא אמר ר' שמואל שך שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה אלו דברי אלוקים חיים הן והלכה כבית הלל.

² עירובין שם: וכי מאר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותנו? מפני שנוחין ועלובין היו ושונים דבריהן ודברי ב"ש ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהן

³ עירובין שם: ללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו

2. The Nation Witnessed the Revelation Themselves

SUMMARY:

The Jewish nation has a claim to the truth of the Torah through the Sinai revelation. The fact that the entire nation experienced all the Sinai events and all heard G-d speak to them, *פה אל פה*, is the bedrock of our knowledge that the Torah we have is indeed G-d-given. They did this in the light of day, in full control of their senses. No philosophical or scientific argument, however powerful, can stand up to this empirical proof.

For the entire forty years during which the Torah was given, Moshe himself had to reach the highest levels of prophecy so that the message he received would be crystal clear. But, how do we know that Moshe Rabbeinu had such a prophecy? The answer is that the entire nation experienced prophecy at Sinai. Prophecy is the only reliable way to reveal G-d's wisdom accurately to man. National prophecy is the only reliable way of knowing that the prophecy indeed happened as claimed.

Already at the crossing of the Red Sea, the Jews achieved a level of prophecy greater than Yechezkel's. Now they went even higher than that. The Sages tell us that over 49 days the Jews left their 49 levels of impurity, one a day. Each time they left a level of impurity they entered a new level of purity.

Had the nation relied on Moshe's prophecy for the revelation this might have been challenged at some future time by another "prophet". While it is true that the Jewish Nation did not receive the whole Torah at the Sinai revelation but received some of it through Moshe, the revelation was also proof for them that the prophecy of Moshe was authentic. Since the whole nation heard G-d speak to Moshe Rabbeinu, they were able to authenticate his prophecy for the future as well. This was necessary because the Jews only heard the 10 commandments from G-d, and not the whole Torah. The Ten Commandments were a highly contracted form of the Torah, containing within them all the 613 commandments. Therefore, when the Jews heard G-d speak, it was as if they had heard the entire Torah.

In order to verify that the Torah is G-d-given, we must first be absolutely clear that G-d alone created, maintains and guides the world. All of this was achieved by the plagues and the subsequent Exodus, i.e. by the miracles which preceded the revelation. The Exodus was not just a physical prerequisite for Sinai; it was part and parcel of the revelation package. Just before G-d gave the Luchos he reminded the Jewish People of all the proofs of His intimate involvement with man, as witnessed by them personally in the events of Yetzias Mitzrayim. He reminded them of the special care for them, as the future Torah nation, which this involved. G-d has no intention of repeating miracles on the scale of the Egyptian experience for everyone who comes along to doubt the process. Therefore, remembering for ourselves and for all future generations is essential.

The *תורה* makes an exact accounting of how many Jews witnessed these events, and then introduces mechanisms to ensure that all of them (i.e. the whole nation) will pass on their testimony to future generations. We are all commanded to be exceedingly careful not to forget that which we saw, nor to forget the crystal clear intellectual clarity with which we understood all of these events. The *תורה* introduces many *מצוות* which are *זכר ליציאת מצרים* or which include mention of that experience (e.g. Tefilin, Mezuzah, Kiddush). We are told to remember *יציאת מצרים* twice daily. As the Ramban puts it, someone who buys a mezuzah for one *zuz* gains entry into this entire tradition. He has by so doing confirmed his belief in the existence of G-d and His Providence, in

prophecy and the truth of the Torah, as well as the kindness which G-d does to those who listen to his will. He will become a 'G-d-aware' person.

Both the Chagim and the Shabbos require us to remember Sinai as well. Through this, it is the whole nation, and not just one group, who are charged with keeping this historical reality alive and accurate. Parents are charged with communicating this information for the people for whom they care the most, their children, further ensuring that distortions do not enter.

Therefore, there is an empirical basis to our belief in the Torah. As such, we do not consider the basis of our faith in G-d's creation of the world. For there was no one alive to witness those events. Rather, the Sinai experience is the source of our Torah belief.

But what if, in fact, the Sinai event had never taken place? What if we are carefully and diligently perpetuating a rumor? To this the Kuzari responds that a mass rumor involving the whole nation cannot be fabricated. At whatever point it had been fabricated, it would surely be denied by certain elements of population and it would have taken on different forms. If the attempt to introduce such a rumor had taken place at a later stage, those who had not been told of such an event from their parents would surely have rejected it. Indeed, all false rumors – UFOs and the like – are always 'seen' in isolated places by solitary figures. No rumor the sort of the Sinai event could ever take place in a population where there ought to have been many witnesses. No other religion has ever made such a claim, nor could they. For such a thing cannot be invented. As the verse testifies:

ספר דברים ד (לב) כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו : (לג) השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי :

DETAIL:

The Jewish nation has a claim to the truth of its Torah through the Sinai revelation. The fact that the entire nation experienced all the Sinai events¹ and heard G-d speak to them ² פה אל פה is the bedrock of our knowledge that the Torah we have is indeed G-d-given. The Jews went through this in the light of day, in full control of their senses³. No philosophical or scientific argument, however powerful, can stand up to this empirical proof⁴.

At Sinai, the entire nation experienced prophecy. Prophecy is the only reliable way to reveal G-d's wisdom accurately to man.⁵ National prophecy is the only reliable way of knowing that the prophecy indeed happened as claimed. Even miracles cannot provide this level of proof, for there is always the possibility that one's senses were fooled or that an element of magic was involved⁶.

Already at the crossing of the Red Sea, the Jews achieved a level of prophecy greater than Yechezkel was able to achieve. Now they went even higher than that. The Sages tell us that over 49 days the Jews left their 49 levels of impurity, one level each day. Each time they left a level of impurity they entered a new level of purity⁷. To give us an idea of the level of prophecy the nation achieved at this point, the Lev Eliyahu points out that Rav Pinchas Ben Yair, on which the Mesilas Yesharim is based, tells us of only ten levels⁸. The tenth is the achievement of Ruach HaKodesh, after which comes prophecy⁹. Imagine the level of the Jewish people if these are only the first 10 of 49 levels!¹⁰

¹ שמות כ"ד: וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפר ואת ההר עשן וירא העם וינעו ויעמדו מרחק

² דברים ה' ד: פנים בפנים דבר ד' עמכם בהר מתוך באש

³ ספורנו דברים ה' ד: פנים בפנים: בלתי חלום ומראות הלילה אבל בעודכם משתמשים בחושים

⁴ ספורנו דברים ט' ט: השמר לך מדעות אותם הטועים ומכחישים ... וחושבים הם להביא על כל זה ראיות שכליות ... שראו עיניך הגשמיים בסיני וגו'

⁵ כחרי ג נג: ואין מבוא לידיעת מצות האלוק כי אם בדרך הנבואה, לא על ידי הקש ולא על ידי סברה, כי בינינו ובין המצוות ההן אין קשר כי אם על ידי הקבלה האמיתית.

For a full discussion on the limitations of reason see the Ner LeElef booklet, *American Society*, Chapter One – xii.

⁶ רמב"ם, משנה תורה, הל' יסודי התורה פ"ח: (א) משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין על פי האותות יש בלבם דופי שאפשר שיעשה האות בלש וכשופ אל כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו לא להביא ראיה על הנבואה היה צריך להשקיע את המצריים קרע את הים והצילין בתוכו צרכנו למזון הוריד לנו את המן צמאו בקע להן את האבן כפרו בו עדת קרח בלעה אותן הארץ וכן שאר כל האותות ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעניינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להן כך וכך וכן הוא אומר פנים בפנים דבר ה' עמכם ונאמר לא את אבותינו כרת ה' את הברית

⁷ לב אליהו עמוד קכא (יתרו מאמר לא ניתנה התורה אלא לאוכלי המן): ואח"ז שמיום שיצאו ממצרים עד קבלת התורה תשע וארבעים יום יצאו משער טומאה אחד נכנסו לשער קדושה כנגדו, עד שהגיעו לשער הקדושה הארבעים ותשע

⁸ לב אליהו שם: וכבר חשב רב פינחס בן יאיר (מס' ע"ז דף כ וועד כמה מקומות) עשרה מדריגות זו למעלה מזו תורה, זהירות, נקיות, פרישות, טהרה, חסידות, ענוה, יראת חסא, קדושה, ואח"כ רוח הקודש

⁹ לב אליהו, שם: ואחר רוח הקודש היא מעלת הנבואה.

¹⁰ לב אליהו שם: ומזה תבין פשוט כי כשהגיעו בני ישראל לשער קדושה ה' עד כמה היתה רוח נבואה שורה עליהם בשעת קבלת התורה, וגו'

Had the nation relied on Moshe's prophecy for the revelation, this might have been challenged at some future time by another "prophet"¹. While it is true that the Jewish Nation did not receive the whole Torah at the Sinai revelation but received some of it through Moshe, the revelation was a proof for them that the prophecy of Moshe was also authentic². Until this time, they still doubted Moshe's prophecy³. Since the whole nation heard G-d speak to Moshe Rabbeinu, they were able to authenticate his prophecy for the future as well⁴. This was necessary because the Jews only heard the 10 commandments from G-d, and not the whole Torah. (see *Bringing the Torah from Heaven to Earth* in this Parsha.) The Ten Commandments were a highly contracted form of the Torah, containing within them all 613 commandments⁵. Therefore, when the Jews heard G-d speak, it was as if they had heard the entire Torah⁶.

But, in order to verify that the Torah is G-d-given, we must first be absolutely clear that G-d alone created, maintains and guides the world. All of this was achieved by the plagues and the subsequent Exodus⁷, i.e. by the miracles that preceded the revelation⁸. The Exodus is not just a physical prerequisite for Sinai; it is part and parcel of the revelation package. Immediately before G-d gives the Luchos he reminds the Jewish People of all the proofs of His intimate involvement with man, as witnessed by

¹רמב"ן דברים ד ט: אם היו דברי התורה באים אלינו מפי משה בלבד אע"פ שנבואתו נתאמתה באותות ובמופתים, אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום ויצוינו בהפך מן התורה ונתן אלינו אות או מופת יכנס ספק בלב האנשים, אבל כשמגיע אלינו התורה מפי הגבורה לאזנינו ועינינו הרואות אין שם אמצעי, נכחיש כל חולק וגו'

²אברבנאל דברים ה א (דף סא ד"ה והנה): אם היתה זאת התורה אלוקית, למה מקצתה שמעו ישראל מפי השם יתברך והוא החלק המעטי ממנה עשרת הדברות וקצתה שהוא החלק יותר גדול לא שמעו כי אם מפי משה. ... ולהשיב ... אמר [הכתוב] פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתוך האש. וגם אנוכי עומד בין ד' וביניכם בעת ההיא להגיד לכם את דבר ד' שהם שאר מצוות כלם. היה זה לפי שאתם יראתם מפני האש ... ומפני זה ראוי לכם שכמו שתשמרו את הדברים האלו קיים אשר שמעתם מפי ד' יתברך, כן תשמרו שאר המצוות אשר אנכי מלמד אתכם עיון שאתם בקשתם לשמעם מפי ולא מפיו יתברך. וגו'

³רמב"ם, משנה תורה, הל' יסודי התורה פ"ח:א) ... ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בן יאמינו לעולם מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה:

⁴יט ט: ויאמר ד' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בן יאמינו לעולם וגו'

The verse says which means not only that Moshe Rabbeinu's prophecy would be permanently established, but also all those prophets who would come in his name afterwards. (Kol Dodi, pg. 121)

Rashi says that this was in fact necessary to prove the idea of prophecy to the nation for future prophets as well.

⁵רב סעדיה גאון שחיבר פיוט הנקרא "אזהרות", רמב"ן שכתב חיבור להראות איך כל תרי"ג מצוות נכללות תחת הכללים של עשרת הדברות (מובא בכתבי הרמב"ן ע"י מוסד הרב הקוק)

⁶עבודת הקודש, ח"ד פ' לד : כי כל עשרת הדברות הגיעו לישראל כמו שהגיעו למשה ע"ה, כי הרצון היה לקיים האמונה, שיהיו כל ישראל נביאים בכל התורה בכלל ולא יצטרכו בה שום אמצעי, וזה כי עשרת הדברות ... הם שורשים ועיקרים לכל עשרת הדברות
רלב"ג, פרשת יתרו: ראוי שתדע, כי אלו עשרת הדברים מקיפים בכל מצוות התורה, ולזה היתה הכוונה האלוקית, שישמעו אותם ישראל בזה האופן הנפלא, לא מפי משה, כדי שיאמינו בהם באופן שלא ישאר להם ספק בהם שהוא מהשם יתעלה
רלב"ג, במלכים א ח ט

⁷רמב"ן שמות יג טז (סוף פרשת בו): ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ (לעיל ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם ואמר (שם ט כט) למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כלה:

⁸דרשת תורת ה' תמימה להרמב"ן: ונחזור לענינו שהיינו בו לבאר, כי הנסים מורים על החדוש ועל ההשגחה ועל הידיעה, ר"ל ידיעת הפרטים, כי הידיעה קודמת להשגחה

them personally in the events of Yetzias Mitzrayim¹. He reminds them of the special care for them, as the future Torah nation, which this involved². G-d has no intention of repeating miracles on the scale of the Egyptian experience for anyone who comes along and doubts the process. Therefore, remembering for ourselves and for all future generations is essential³.

The תורה makes an exact accounting of how many Jews witnessed these events, and then introduces mechanisms to ensure that all of them (i.e. the whole nation) would pass on their testimony to future generations. We are all commanded to be exceedingly careful not to forget that which we saw⁴, nor to forget the crystal clear intellectual clarity with which we understood all of these events⁵. G-d speaks to the Jewish nation, telling them to pass this on – לאמור⁶. The Torah introduces many מצוות that are זכר ליציאת מצרים or which include mention of that experience (e.g. Tefilin, Mezuzah, Kiddush). We are told to remember יציאת מצרים twice daily⁷. As the Ramban puts it, someone who buys a mezuzah for one zuz gains entry into this entire tradition. He has, by so doing, confirmed his belief in the existence of G-d and His Providence, in prophecy and the truth of the Torah, and in the kindness that G-d does to those who listen to His Will⁸. In a broader sense, this recognition is the underlying purpose for all

¹ שמות י"ט ד: אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים וגו'
ופירש"י שם: לא מסורת היא בידיכם לא בדברים אני משגר לכם לא בעדים אני מעיד עליכם אלא אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים

דרשת תורת ה' תמימה להרמב"ן: ונתברר עוד חדוש העולם על ידי משה בקריעת ים סוף והמן והבאר וענני הכבוד וזולתם ביציאת מצרים והנבואה במעמד הר סיני, שאלו הדברים מורים על החידוש, והיאך? כי לדברי המאמין בקדמות אס ירצה האל לקצר כנף הזכוב או להאריך רגל הנמלה אינו יכול, וזה מאמרם והסכמתם ועל כרחם יאמרו כן, ואם כן כל מי שיתחדש לו דבר כנגד התולדה, בין ע"י החרטומים ומכשפים בין ע"י נביא, מיד ידע ויאמין בחדוש, ומכאן תראה אכזריות ראש הפלוסופים וקשיי ימחה שמו, שהוא מכחיש כמה דברים שראו רבים וראינו אנחנו אמתתם ונתפרסמו בעולם, ובאותן הזמנים הקדמונים, כגון ימים של משה רבינו ע"ה, היו נודעים לכל, כי החכמות באותו הדור היו כלן רוחניות, כגון עניני השדים והמכשפים ומיני הקטירות למלאכת השמים, לפי שמחמת קרבתם לבריאת העולם ולמבול לא היה שום אדם מכחיש בחדוש העולם ולא ממרה באלוק, אלא שהיו מבקשין תועלת מצד עבודת השמש והירח והמזלות ועושים להם צורות לקבל כח עליוני

² עיין ברש"י שם בהמשך ובהמשך של הפסוק ורש"י שם

³ רמב"ן שמות י"ג טז (סוף פרשת בא): ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון

דרשת תורת ה' תמימה להרמב"ן: ומפני שהנסיים הגדולים המפורסמים המשתקין קטני אמנה אינם נעשים בכל דור, מפני שאין הדורות ראויין לכך או מפני שאין צורך להעשות, על כן צוה הקב"ה לעשות זכר לנסיים תמיד, והחמיר בהם, כי חייב כרת על מה שלא אכל פסח וזכר על החמץ, וצוה לכתוב הענין במזוזות הבתים ולהניח הענין כתוב בזרועו כנגד הלב, ועל ראשו כנגד המוח, מרכבת הנשמה, ולהזכיר בו בכל יום בפה, כמו שאמר ד"ל בברכות קריאת שמע דרבנן, אמת ויציב דאורייתא, כלומר שיש בה יציאת מצרים, וכן תקנו או נהגו לומר השירה בכל יום בצבור, מפני שיש בה זכר ליציאת מצרים ושבח והודאה עליו:

⁴ דברים ד ט: ורק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך
דברים ד כג: השמרו לכם פן תשכחו את ברית ד' אלקיכם אשר כרת עמכם

⁵ ספורנו ד"ה פן תשכח: והטעם שהזהרתיך מאד להשמר מזה הוא שיש לחוש פן תשכח מה שראו עיניך הגשמיים בסיני ועיניך השכליים גם כן בפירוש התורה אשר בה הראית לדעת היפך דעותיהם במופתים שכליים

⁶ משך חכמה כ א: (א) וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר - זה אינו דומה לשאר לאמר שבתורה שהשם צוה למשה לאמר לישראל משא"כ כאן שהיה מדבר אל כל ישראל, ... ראו כבוד ה' ושמעו עשרת הדברים והמה מנחילי הקבלה דור לדור, וכמו שאמר שאל אביך ויגיד כו' (דברים לב, ז). וזה שאמר וידבר אלקים וכו' לאמר, היינו שכל ישראל השומעים יאמרו לבניהם ובניהם לבניהם עד עת קץ הימים מצב הר סיני ועשרת הדברים

⁷ רמב"ן שמות י"ג טז (סוף פרשת בא): והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופתים על ידינו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנזכיר זה בפנינו בבקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא) אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב (דברים טז ג) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ושנעשה סכה בכל שנה: וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים - והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלקים

⁸ רמב"ן שמות י"ג טז (סוף פרשת בא): כי הקונה מזוה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה כבר הודה בחדוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פנות התורה, מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו, שהוציאנו מאותו עבדות לחירות וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו:

of the Mitzvos¹. Such a person will understand the ongoing, hidden miracles of Providence that occur every day of our lives². He will become a 'G-d-aware' person.

In addition, the תורה introduces Chagim that remind us of specific aspects of this entire period of history. Most dramatically, the דברות שניות mention פרשת ואתחנן as the reason for keeping even the Shabbos. Many of these commandments are accompanied by severe stringencies if not kept³. Through this, it is the whole nation, and not just one group, who are charged with keeping the historical reality alive and accurate⁴. Parents are charged with communicating this information to the people for whom they care most, their children, further ensuring that distortions do not enter⁵. They are charged with not only reporting the event, but also with maintaining the accuracy of the information that was imparted through that event⁶.

Therefore, there is an empirical basis to our belief in the Torah. For the entire forty years during which the Torah was given, Moshe himself had to reach the highest levels of prophecy so that the message he received would be crystal clear⁷. The Jewish people had to share this level somewhat in order that they learn to believe in the idea of prophecy in general and authenticate Moshe's prophecy as well⁸. G-d also committed many miracles through Moshe to ensure that his prophecy would be believed⁹. We

¹רמב"ן שמות יג טז (סוף פרשת בא): ולפיכך אמרו (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שכולן חמורות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלקיו, וכוונת כל המצות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו

²רמב"ן שמות יג טז (סוף פרשת בא): ויתפרסמו הנסים הנסתרים בענין הרבים כאשר יבא ביעודי התורה בענין הברכות והקללות, כמו שאמר הכתוב (דברים כ"ג יג) ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבותם, שיתפרסם הדבר לכל האומות שהוא מאת ה' בעונשם ואמר בקיום וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ועוד אפרש זה בעזרת השם (ויקרא כ"ו יא):

³רמב"ן שמות יג טז (סוף פרשת בא): והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ (לעיל יב טו) ובעניבת הפסח (במדבר ט"ג)

⁴Rav SR Hirsch, דברים ט: The universal tradition by a whole nation from parents to children is the equally unparalleled unique preservation of the fact. ...

קידושין דף ל ע"א: כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קיבלה מהר סיני שנאמר והדעתם לבניך

Rav Hirsch (ibid) points out that מ"ל say this about teaching a grandson and not a son. For it is only when a son sees that what his father is teaching him is the same as he, the father, received from his father, that he can know that this is the same information that was received at Sinai.

⁵רמב"ן ד ט: כי לא נעיד שקר לבנינו ולא ננחיל אותם דבר הבל ואין בס מועיל, והם לא יסתפקו כלל בעדותנו שנעיד להם

⁶ר' יחזקאל לאנדא (בעל הנודע ביהודה): באמת אני תמה איך ישלוט שכל האנושי שיש לו קץ וחלוש מאד, להשיג דבר עמוק שאין לו קץ? ואם אברהם אבינו השיג מעצמו, זה היה עזר אלוקי והוא התחיל להתלהב והקב"ה האיר שכלו חוץ לטבע האנושי, ודי שאנו מקובלים דור אחרי דור משישים רבוא שראו בעיניהם וקבלו התורה פה אל פה ... (הובא ע"י בנו רב ישראל לאנדא בהג"ה על אגרת התימן להרמב"ם ואמר שהוא מחיבורו דורש ציון)

⁷ספר העיקרים ג-ח (בסוף): זה כי למה שרצה הש"י לתת תורה ע"י משה מנוקה מבלי ספק רצה שתתעלה מדרגתו (של משה ר') באופן שלא יהיה לכח המדמה מבוא בה כדי שלא יכנס בה שום חשד וספק, וכן נתעלה מדרגת ישראל המקבלים התורה למדרגת פנים בפנים במעמד ההוא מהטעם הזה

⁸דרך ה' - ג-ה-ט: ...הנה שני הדברים השיגו באמת, השיגו תחלה שאמתת מציאותו יתברך אין בו שום ציור כלל ועיקר ... נתגלית להם גם כן תמונה מן התמונות הנבואיות

⁹דרשת תורת ה' תמימה להרמב"ן: ואחר שבאו הנסים הגדולים הקיימים על ידי, נתאמתה גם הנבואה שלו, כמו שכתוב, ויאמינו בה' ובמשה עבדו, אעפ"י שכתוב אחרי כן, וגם בך יאמינו לעולם, ואומר ר' אברהם שמה שאמר הכתוב ויאמן העם, ולא כל העם, וכן וירא ישראל, ולא כל ישראל, ובמעמד הר סיני יצא הספק מלב הכל

therefore do not consider G-d's creation of the world the basis of our faith; rather, the Sinai experience is the source of our Torah belief.¹

But what if, in fact, the Sinai event had never taken place? What if we are carefully and diligently perpetuating a rumor? To this the Kuzari responds that a mass rumor involving the whole nation cannot be fabricated. At whatever point it had been fabricated, it would surely have been denied by certain elements of the population² and it would have taken on different forms. If the attempt to introduce such a rumor had taken place at a later stage, those who had not been told of such an event from their parents would surely have rejected it. Indeed, all false rumors, UFOs and the like, are always 'seen' in isolated places by solitary figures. No rumor of this sort could ever take place in a population where there ought to have been many witnesses. No other religion has ever made such a claim, nor could they, for such a thing cannot be invented. As the verse testifies,

ספר דברים ד (לב) כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו: (לג) השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי:

Appendix: Birkas HaTorah comes to show that Torah is from Shamayim³.

The Pnei Yehoshua says that the first of these two blessings, לעסוק בדברי, אשר קדשנו ... is a Birkas HaMitzvah (for learning Torah) while the second, אשר בחר בנו, is a Birkas Hodayah (thanking G-d for giving us the Torah and, according to Rashi, praise

לגמרי, כמו שכתוב, היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי. ואיני מודה לו, שאף כאן, בעבור ישמע העם בדברי עמך, ולא אמר כל העם, ולדעתו ראוי היה לפרש כן, ועוד שהיה קורע ים סוף לעיני הכל, ולמה לא יאמינו כלם כמו שהיו מאמינים מקצתם. אלא עיקר הפירוש כי האמינו בה' שעשה הנסים בעולם השפל כרצוננו, ובמה שהוא עבדו, וברצונו יעשה כי מאתו יבואו הנסים, אבל הנבואה עדיין אצלם בספק, כי אולי השיג ידיעת הנסים בחלום או בידיעה אחרת, או על ידי מלאך, אבל דבור האל עמו פנים בפנים היה אצלם בספק, ולכן כתוב בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם.

¹The מצרים, etc. is challenging our belief that our belief was based on G-d's bringing us out of מצרים, etc. כוזרי אי: The challenged:

א:יב
אמר הכוזרי ... וכי לא היה לך לאמר ... כי מאמין אתה בבורא העולם ...
שם יד:
אמר החבר אבל פתיחת דברי היא המופת...
שם כה:
וכן פתח משה לדבר עם פרעה כשאמר לו אלוהי העברים שלחני אליך ר"ל אלוהי אברהם יצחק ויעקב מפני שהיה דברם מפורסם אצל האומות כי התחבר אליהם דבר האלוקים והנהיג אותם ועשה להם נפלאות, ולא אמר אלוהי השמים והארץ שלחני אליך ולא בוראי ובוראך וכן פתח דבריו אל המון ישראל אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים ולא אמר אני בורא העולם ובוראך

See there (יז-כד) of an unknown Indian king

²Rabbi Dovid Gottlieb points out that it is for this reason that UFOs, monsters and the like are always claimed to be seen in isolated farm areas, and not in, say, Times Square. Imagine, he says, that someone would call you up and say that he has just seen a spacecraft land in the middle of Times Square. You phone up your friend who works there who says that he sees nothing. You switch on the radio, the TV, look on the Internet – but you see no such report. You call the psychiatric services and have the claimant locked up in intensive psychiatric care. Now imagine that someone claims that such an event took place 100 years ago, and that the entire American Nation was there to witness the events. You find it strange that you never heard such a thing. You ask your 80 year old grandfather who says that he never heard of it, and that certainly his parents, who were alive at the time, would have told him of such an event. You ask around and no-one has heard of such an event. Off we go to the psychiatric ward again.

³אוצר התפילות הקדמה (דף 9): יורה שהתורה מן השמים

of the Torah and Israel¹). We thank G-d for the gift that will bring us to Chayeh Olamis, the Torah².

¹מסכת ברכות דף יא ע"ב: וזו היא מעולה שבברכות. התורה
רש"י: לפי שיש בה הודאה למקום וקילוס לתורה ולישראל:

²פני יהושע על ברכות - דף יא ע"ב. ולענ"ד נראה ... דברכת וצונו לעסוק בדברי תורה היינו כמו שאר ברכת המצות וצריך לומר וצונו משא"כ ברכת אשר בחר בנו לא דמי לברכת המצות אלא לברכת ההודאה שמברכין על ענייני עולם הזה שהוא חיי שעה וכ"ש שיש לברך בכל יום ברכת הודאה על קבלת התורה שהיא חיי עולם,

3. Ma'amad Har Sinai –Unity and Awe

SUMMARY:

The Jews arrived at Har Sinai in the third month, Sivan. The “third month” means the third in a series of critical dates in the history of the world. The first was at creation; the second the Exodus (at which point it says **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם**, which was the power of Klal Yisrael to imitate G-d in being creative – **כַּח הַחִידוּשׁ**), and the third was here, when receiving of the Torah, an act which was to complete the world under very exacting conditions of time and place. Every time we read the Parsha of the giving of the Torah, we re-arouse into time itself the potential to receive the Torah anew.

Sinai comprised the giving of the Ten Commandments, but it was also a covenant between G-d and the Jewish people. Hence the tablets are called **לוּחוֹת הַבְּרִית**, tablets of the covenant. A covenant means a connection between two parties, a connection of unique and exclusive depth. This covenant required two components: unity and awe.

The Jews could not simply walk up to Mt. Sinai and receive the Torah. They required considerable preparation. Indeed, this preparation had begun from the Avos. The Avos themselves could not be given the Torah because they were solitary individuals, and the Torah could only be given to the collective Neshama of the Jewish people. The Torah forms one total spiritual reality comprised of its letters. Each letter of the Torah relates to each one of the Neshamos of the Jews.

It was therefore a pre-condition of the Sinai experience that the nation be totally united to form this larger Neshama. All the Jews accepted all of the Torah, for each was responsible for the entire thing, some through their own fulfillment and some through the fulfillment of others, as **כָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה לָזֶה**. To receive the Torah the Jews had to form one big Neshama that would relate to the undivided spiritual wholeness of the Torah.

The second covenant-requirement was awe of G-d. G-d now gives the Jewish People a deeper understanding of what it means to be the Chosen, Torah-bearing Nation. The Jews will be a holy, protected people, but only if they keep G-d's covenant. The Jewish nation was chosen not for privileges but for responsibilities, and they will be held accountable for those responsibilities. They will be an **עַם סְגוּלָה**, a nation that does not operate according to the normal sociological rules of history, as well as a **מַמְלַכַת כְּהֵנִים**, priests to the nations of the world but also princes over themselves.

A person who rules over himself is completely integrated – all his potential, desires, thoughts and actions unite in a common goal. Just as we are to be united as a nation, so we are to be united within ourselves. This internal unity allows one to connect with others sharing the same goal, creating ever-widening circles of oneness.

The Jews are to be a **גֵּי קְדוּשָׁה**, not only staying away from evil but doing positive good, promoting holiness in this world. The responsibility and the consequences are terrifying for the Jewish people.

This was an awesome, frightening challenge, and the Jewish people were terrified: terrified by the responsibility and by the events unfolding before them. Things were to get more frightening still. By holding the mountain over their heads, G-d showed the people that without fulfilling the moral purpose of the world there was no purpose to their existence. The natural consequences of non-acceptance was destruction of the world.

The Torah describes the convulsions of nature, the Kolos and Brakim. This was nature's way of showing that it, too, was included in the Torah. The sensory input was so extreme that the nation began to hear visions and see sounds.

All this awe at a time of the Jews' loving acceptance seems strange. Had not the Jews responded with נעשה ונשמע, an unconditional acceptance of the Torah?

However, the baseline of our Torah commitment cannot be sustained by love alone. When the chips are down, Yirah is a much clearer basis for acceptance. Love can lead to a certain lightness with respect to obeying G-d's Will: 'G-d will forgive me and overlook my faults – He loves me!' Hence, G-d gives the Torah with an element of both love and fear: כה תאמר לבית יעקוב – the softness of love; ותגיד לבית ישראל – the toughness of fear.

First we must be G-d's servants and then we can be His children. We start with the awe of realizing that He is the Creator and Master of all the universes; nothing can exist without His sustenance. We therefore owe G-d our allegiance, for it is futile to rebel against Him.

We accept G-d's rule over us as humble and obedient servants, ready to do whatever He asks of us. Since we realize that He is watching our every move, we serve Him with constant awe and trepidation as one would if standing before a King. Sinai etched this idea so deep into our hearts that even simple Jews have found it within themselves to give their lives rather than surrender their beliefs. Love is something which can build on this service of awe, but love alone does not comprise the acceptance of the Yoke of the Kingdom of Heaven. It is just this Yoke which leads to the unique holiness of the Jewish people. It is clear that the awe we are talking about is not simply the fear of sin and its consequences, what the Tanya calls the lower fear. Rather, we are talking of something much more exalted, rooted in a recognition of the greatness of G-d, as we described above.

Just as love of a husband to a wife which is not based on a foundation of respect and trust will not last, so too our love of G-d, if it is not based on the awesome realization of who G-d is, will be like a bird without one of its wings. A human needs a wing of love and a wing of awe to soar to spiritual heights.

The Jews are now ready for their Torah. The preparations were such that the actual commandments caused the Jewish People to literally become the embodiment of the commands – they and the commandments became one. 'Do not kill', 'do not steal' were so integrated by the nation that every fiber of their body, every feeling in their heart and every thought in their head contradicted any possibility of them committing an act of murder or theft, or anything which even vaguely related to these prohibitions. This is what Rabbi Akiva meant when he said that the Jews answered "yes" to all the commandments, even the negative ones. This does not refer to their verbal response, but to the total harmony they had with the commands – their whole essence was "don't steal" and "don't kill".

This also explains how G-d could have commanded us 'not to covet', not to have desire. For how can someone control such a thing? But, since the Jewish people reached a level where they became the living embodiment of the command, they were not so much commanded as they were given in their hearts and minds the absolute clarity that something which belongs to someone else has absolutely no connection with them at all.

This also explains the statement of the Sages that "Zachor VeShamor Bedibur Echad Ne'emru". For, a Jew who lives Shabbos – who is the embodiment of זכור, will want to guard and keep his precious Shabbos. The Shamor will emerge naturally out of the Zachor.

DETAIL:

The Jews arrived at Maamad Har Sinai in the third month, בחודש השלישי (i.e. in Sivan). Sfas Emes understands this to mean that this was the third in a series of critical dates in the history of the world. The first was at creation, the second was the Exodus, at which point it says החודש הזה לכם (which was the power of Klal Yisrael to imitate G-d in being creative - כח החידוש), and the third date was the receiving of the Torah¹, an act which, as the Maharal puts it, was to complete the world². This completion took place under very exacting conditions of time and place³. The Shlosh tells us that every time we read the Parsha of the giving of the Torah we re-arouse into time itself the potential to receive the Torah anew⁴.

Sinai comprised the giving of the Ten Commandments, but it was also a covenant between G-d and the Jewish people. Hence, the tablets were called לוחות הברית, tablets of the covenant. A covenant means a connection between two parties⁵, a connection of unique and exclusive depth. In the *Birkas HaTorah* we say in the morning we first say a blessing of אשר בחר בנו, which goes on the covenant of the Torah, and then ונתן לנו את תורתו, which refers to the giving of the Torah⁶. This covenant of the Torah was perhaps more important than the actual Torah that was given at Sinai. Concerning the latter, only the Ten Commandments of the Torah were given at Sinai. The rest of the Torah was given in the forty subsequent years of the Jews in the desert. But the Bris determined the fundamental relationship between the Jews and the Giver of the Torah forever more.

There were two underlying themes of this Bris, one having to do with the relationship of the Jews to themselves and one having to do with the Jews' relationship with G-d. The first one was the unity of the Jewish people – the Torah could only be given to a united Jewish nation. The second theme was the underlying awe of G-d in the Sinai events, showing that awe, and not love, of G-d, is the baseline of our relationship with Him and the basis on which the Torah was given.

Unity

The Jews could not simply walk up to Mt. Sinai and receive the Torah, as they needed considerable preparation. Indeed, this preparation had begun with the Avos. The Avos themselves could not be given the Torah because they were solitary individuals,

¹שפת אמת יתרו - שנת [תרמ"ב]: בחודש השלישי. כי קבלת התורה היא חידוש הג' בעולם. התחדשות א' הבריאה. עולם חסד יבנה בחי' אברהם אע"ה. הב' יצ"מ בחי' יצחק להודיע דאית דין ודיין. והרמז שהתחלת גלות מצרים מלידת יצחק. הג' קבלת התורה בחי' יעקב והוא פנימיות העולם. ואלה הג' בחי' נר"נ. כמו שיש בפרט האדם נפש זכה יתיר יהבין לי' רוח כו'. כן בכללות העולם אם הי' אפשרי ליתן מיד הדיבורות. לא הי' הש"י הטוב ומטיב מונע ח"ו הטובה. רק כי מקודם היו צריכין לקבל בחי' נפש כו' כנ"ל. ועל אלה ג' הענינים הם הג' מועדות. סוכות פסח שבועות כמ"ש במ"א. וגם השבת מעיד על ג' התחדשות הנ"ל. זה רמז הג' היום ג' סעודות. כי בו שבת. וזכרת כי עבד היית כו'. והג' התורה שעיקר נתינת יום המנוחה כדי לעסוק בתורה כמ"ש שבת יעשה כולו תורה. ובשבת ניתנה תורה. והטעם שיש בכח יותר לבוא להשגת הדעת בש"ק. לכן קבעו הש"י יום מנוחה לישראל. וכמו בקבלת התורה קיבלה העולם בחי' נשמה כנ"ל. כן בש"ק יש נשמה יתירה:

²תפארת ישראל פ' יז

³עיי' בתפארת ישראל פ' כה וכו

⁴השל"ה מובא באור גדליהו יתרו עמוד 94: ידוע מה דאיתא בשל"ה הקדוש כי הקריאה מעורר הזמן, וכשקוראין פרשת קבלת התורה, אז הזמן מוכשר לקבל מחדש את עול התורה

⁵אור גדליהו יתרו עמוד 95: וענין ברית פירושו התקשרות, שבעת שנאמר לישראל עשרת הדברות נתקשרו אל השם יתברך

⁶גר"א בפירוש אבני אליהו על סידור אשי ישראל, עמ' 21

and the Torah could only be given to the collective Neshama of the Jewish people. In fact, each one of the letters in the Torah relates to each one of the Neshamos of the Jews¹. The Avos lived and died. We have their legacy, but as individuals they could not be the unchanging presence and permanence that the giving of the Torah required². Only a collective Neshama, transcending any of its individual parts, could be this³.

It was therefore a pre-condition of the Sinai experience that the nation be totally united to form this larger Neshama. The Torah forms one total spiritual reality. Even though parts of the Torah relate only to Cohanim, parts only to Leviim, parts only to men, etc., all Jews were to say at Har Sinai:

(יט ח): ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה

All the Jews accepted all of the Torah, for each was responsible for the entire thing, some through their own fulfillment and some through the fulfillment of others, as כל ישראל ערבים זה לזה⁴. To receive the Torah the Jews had to form one big Neshama that would relate to the undivided spiritual wholeness of the Torah⁵.

And totally united they were, to a degree they had not achieved before and were not to achieve again in that generation⁶. In fact, this is the first thing the Torah tells us about the Jews' arrival at Har Sinai⁷. Rav Dovid Feinstein⁸ points out that the month in which the Jews arrived at Sinai, Sivan, is represented by תאומים, twins. "A Jew must relate to his fellow Jews in the same way that one twin relates to another," he writes.

¹מהר"ל, תפארת ישראל

²מהר"ל, תפארת ישראל פרק יז: ואיך יהיה ניתן הסדר התמידי אשר אין לו שנוי לאברהם ליצחק וליעקב, כי במה שהם פריימים והפרט יש לו שנוי כי כאשר מת אברהם אין כאן אברהם וכן יצחק וכן יעקב אין ראוי להם דרכי ה' אשר אין שייך שנוי בהם כלל

³והוסיף המהר"ל בתפארת ישראל שם: ובשביל זה לא נתנה התורה עד שהיו ששים רבוא כי מפני כי מספר ששים הוא מספר שלם כמו שהתבאר בחבור גבורת ה' באריכות, וגם נתבאר בחבור באר הגולה בכמה מקומות מספר ששים שהוא מספר כללי, ובחלק יש שנוי לא בדבר שאינו חלק ודבר זה ראייה ומופת חותך על נצחיות התורה שלא תשתנה אצלנו לנצח נצחים

⁴תומר דבורה (הדלשארית נחלתו): כל ישראל ערבים זה לזה מפני שממש יש בכל אחד חלק מחברו וכשחוטא האדם פוגם עצמו ופוגם חלק אשר חברו בו, נמצא מצד החלק ההוא חברו ערב עליו, אם כן הם שאר זה עם זה ריטב"א: ... וכולם כגוף אחד וכערב הפורע חוב חבריו ועיין במנ"ח מצוה שסז (שלא להשים לבונה בקרבן סוטה). ובויקרא רבה: שה פזורה ישראל – נמשלו ישראל לשה מה דרכו של שה לוקה באחד מאיבריו וכולם מרגישים, אף ישראל אחד חוטא וכולם נענשים

⁵משך חכמה יט ח: ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה - הנה מצות התורה יש אשר לכהנים ויש אשר ללוים ויש לכה"ג ויש למלך או לסנהדרין ויש למי שיש לו קרקע וביית, רק בכלל ישראל צריכה התורה להתקיים וכל ישראל ערבים זה לזה (שבועות לט סע"א) ובקיומם כולן מקבלין שכר, ואתן צאן מרעיתי אדם אתם (יחזקאל ס"ז לד), שכל האומה הישראלית הוא אדם אחד, יש אשר הוא כלב נכמו שאמרו (ע' איכה רבה פתיחה טז) צדיקים לבן של ישראל ויש כראש, ויש כעין והוא שנמצא ראשי העדה (במדבר לא, כו) עיני העדה (שם טו, כד), וכל אחד צריך לקיים מצוה התלויה בו ובכללותם הוא אדם שלם, לכן על מצות שאין לקיימם צריך ללמוד, דכל העוסק בתורה חטאת כאילו הקריב כו' (מנחות קי) או להחזיק לומדי תורה, לכן להלן (כד, ז) ענו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע יש מהם שנעשה מה ששייך אצלנו ויש שנשמע שנלמד ונבין פנימיותם והלכותיהם וחקותיהם, אבל כאן ענו כל העם יחדיו כל אשר דבר ה' נעשה, שבכללות העם כאחד כולם יחדיו יעשו כל אשר דבר ה' וכל אחד יעשה השייך לו ודו"ק.

⁶רש"י יט ב ד"ה ויחן שם ישראל: כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת

⁷שמות יט (ב) ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר: רש"י ד"ה ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת (מכילתא):

⁸קול דודי, עמ' 120 (מהדורת האנגלית)

Along with the unity of the Jewish people went another substrata of unity – the total unification within each individual of his personal qualities. G-d calls the Jews a ¹ממלכת כהנים. Rashi translates these words to mean rulers or princes, ²שרים. Clearly, he does not intend this to mean over others; rather, he means that that we should be rulers over ourselves, true priestly kings³.

This, says the Ohr Gedalyahu, guarantees the unity of the Jewish nation, for a person who rules over himself is completely integrated: all his potential, desires, thoughts and actions unite in a common goal⁴. This internal unity allows him to connect with others sharing his goal, creating ever-widening circles of oneness⁵. Contrast this with Eisav: when his family was but six souls, it is called נפשות in the plural, scattered and spread out. The Jewish nation comes down to Egypt as ⁶שבעים נפש. And, as if to model the type of spiritual creativity and genius to which this nation is to aspire, Moshe adds a day of separation and purity and G-d confirms the decision.

Awe of G-d & Acceptance of His Yoke

G-d now gives the Jews a deeper understanding of what it means to be the Chosen, Torah-bearing Nation. They will be a holy, protected people, but only if:

יט ה: ועתה אם שמע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי.

The Jews are chosen not for privileges but for responsibilities, and they will be held accountable for those responsibilities⁷. The Jews will be an עם סגולה, a nation that does not operate according to the normal sociological rules of history⁸, as well as a ⁹ממלכת כהנים, where each one is charged with being a spiritual example, a priest to the nations of the world.

¹ יט (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:

² רמב"ם מלכים פרק יב: לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח לא כדי שישלטו על כל העולם ולא כדי שירדו בעכו"ם ולא כדי שינשאו אותם העמים ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמותה ולא יהיה להם נוגש ומבטל כדי שיזכו לחיי העולם הבא כמו שביארנו בהלכות תשובה

³ אור גדליהו עמוד 93: שמלך כוזרי בקש שיתאר לו מהו חסיד, והשיבו משל לאחד ששולט על מלכותו והכל שומעים לקולו, וכל אחד עושה מה שמוטל עליו, ושאל לו המלך אני שאלתי לתאר לי חסיד, ותארת לי מלך, ואמר לו אמת אמרת כי החסיד הוא מושל על כל איבריו.

⁴ אור גדליהו שם: ומה שנאמר על בני ישראל ויחן שם ישראל כאיש אחד ובלב אחד, דבר זה הוא כתוצאה מדרגא זו של ממלכת כהנים, כי באדם אחד גופא יש הבחינה של אחדות ופירוד, כי בעת אשר המח שליט על הגוף ... הוא באחדות, כי כל הכחות המרובים שיש באדם כולם באחדות

⁵ אור גדליהו שם: וכשכל יחיד הוא באחדות אצל עצמו, אז יכול להיות גם אחדות בין הכלל כולו.

⁶ אור גדליהו שם: וכן מצינו על עשו שאמר שהוא מפורד ומפורד, אף שהיה רק אדם אחד ... אמרו חז"ל שאצל עשו אף היו לו רק שש כתיב נפשות. אצל ישראל כתיב שבעים נפש

⁷ עמוס ג ב: רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם דברים ח יט: והיה אם שכח תשכח את ד' אלקיך והלכת אחרי אלהים אחרים ועבדתם והשתחוית להם העידתי בכם היום כי אבד תאבדון: (עיין שם בהמשך) אבד תאבדון: משני עולמות (ספורנו) דברים י טו-טז: רק באבתיך חשק ד' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכל העמים כיום הזה. (ומיד) (טז) ומלתם את ערלת לבבכם וגו' שמות יט ה-ו: (ה) ועתה אֶם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ: (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: פחד יצחק (פסח מאמר מו, מז, מח, ראש השנה ד) - קודם מתן תורה הנהיג ד' בחסד ויתור ואילו אחרי מתן תורה הנהיג בחסד משפט

⁸ יברש"י פירוש אחר

⁹ יט (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:

Klal Yisrael is also to become a ¹גוי קדוש. They are to be a nation which not only controls every aspect of themselves from doing any evil but are to do positive good, acting as agents for promoting holiness in this world².

This is an awesome, frightening challenge, and the Jewish people at Sinai were terrified: terrified by the responsibility and by the unfolding of the events before them³. Things were to get more frightening still. By holding the mountain over their heads⁴, G-d showed the people that without fulfilling the moral purpose of the world there was no purpose to their existence. Their deeper spiritual selves perceived this and actively longed to accept the Torah⁵. Still, the Sages understand this as involving an element of forced acceptance, and they had to wait all the way until Purim before an opportunity presented itself for the Jews to show that the underlying motive for our Torah-acceptance was love, and not fear⁶. Nevertheless, the purpose of holding the mountain was not to force acceptance; it was simply a revelation that the natural consequences of non-acceptance would result in the destruction of the world.⁷ In any case, the Jews had responded with נעשה ונשמע, an unconditional acceptance of the Torah⁸. The Shaarei

¹ שמות פרק יט (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל

² אור גדליהו שם

³ טז יז: ... ויחרד כל העם אשר במחנה

⁴ יט א: ... ויניצבו בתחתית ההר
רש"י: ... ומדרשו שנתלש ההר ממקומו וכפה עליהם כגיגית (שבת פח)

⁵ משך חכמה יט יז: ויניצבו בתחתית ההר - מלמד שכפה עליהם הר כגיגית (שבת פח). פירושו, שהראה להם כבוד ה' בהקיץ ובהתגלות נפלאה עד כי ממש בטלה בחירתם הטבעי ויצאה נשמתם מהשגת כבוד ה' והיו מוכרחים כמלאכים בלא הבדל וראו כי כל הנבראים תלוי רק בקבלת התורה, (וכמדומה שכבר עמדו ע"ז) ואמר רבא (שבת פח) מכאן מודעא רבא לאורייתא, והא דכופין בקרבנות עד שיאמר רוצה אני (ראש השנה ו), טעמו כפירוש הרמב"ם בהלכות גירושין ספ"ב, וזה לשונו הזהב, ואין אומרים אנוס א"כ נלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחייב בו מן התורה כו', אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שנעשה דבר שחייב לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה כו' מאחר שהוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו כו' עכ"ל, וזה עיון נפלא בעצמו ומתאים בשיטתו במש"כ בהלכות סנהדרין (ב-ג) דאם אנוסיהו לבוא על הערוה במקום דיהרג ואל יעבור ועבר חייב מיתה שאין קשוי אלא לדעת עיי"ש ובה כתב בהלכות יסודי התורה (ה-ה) דאם עבר ולא נהרג אינו חייב רק שעבר מצות עשה של קדוש השם עיי"ש.

וטעמו, דכל העבירות כחילול שבת וע"ז וכדומה אם האדם עושהו ע"י אנוס אין זה עשיה ברצון בעצם הדבר רק סיבת הכרח העונש מביאו לעשות זה בלא חפץ פנימי, אבל גבי ערוה האיש שנתקשה הוא אינו מצד שעושה זה מחמת פחד העונש רק הוא עשייה מהתרגשו בחימום תאות הערוה, מזה נתקשה, ובידו היה להתאפק על תאוותיו ולבלי להתקשות, א"כ הוא עושה מחפץ התאוה, זה נקרא רצון להתחייב באונסין, אף שבאמת הנה מצד הפחד והעונש מסיר מאתו יראת השם וא"כ מתחמם בטבע על הערוה כמו אל אשתו המותרת לו, בכ"ז הוא נקרא רצון, א"כ גם הכא, שרצון נפש הישראלי נוטה בטבע ובחפץ נמרץ פנימי לקיים מצות ד', רק עצת הוצא תקפה עליו, מיד כשיוכה מכות אכזריות יוסר חפץ החומר ועושה המעשה שמגרש או מביא קרבן, זהו חפץ פנימי לעצמות המצוה הוא רצון גמור, ולהרמב"ן (יבמות נג) דפליג עליו תמן בחידושי וסובר שאין זה רצון בוראי גם הכא לא נקרא רצון ודו"ק. ולפ"ז מוכרח דבהתקרב אל הערוה עדיין הבחירה בלבבו שלא להתקשות ולא אמרינן דיצרו הוא דתקפו וכמו באשה אפילו אומרת הניחו עיי"ש (כתובות נא) ומסולק מה שנתקשו האחרונים (פני יהושע והפלאה שם. נודע ביהודה תנינא אה"ע קנ ד"ה ונלע"ד) מהך דר"א מחייב על כל כוח וכוח (יבמות לד) ותוס' יבמות כ"א (צ"ל כ ד"ה אטו) ד"ה גזירה ביאה ראשונה עיי"ש, וקרוב לזה תמצא בפני יהושע פסחים דף כ"ו (צ"ל כה סד"ה ועוד בר מן דין) עיי"ש ודו"ק בכ"ז.

ולפי שיטת רבינו משה (ה' מלכים יג) דקטן שנתגייר הגדיל יכול למחות נשאר גר תושב ופירשו באור שמה הלכות איסור"ב פרק י"ב (ה"ו), אם כן אף דמודעה רבא מכל מקום נשארו גרי תושב ולכן נענשו בבית ראשון על עונ"ג ושפ"ד ועריות (יומא ט), דברים שגר תושב מזהר, אבל כי הדר קבלוה בימי אחשורוש נענשו גם על שאר מצוות ודו"ק.

⁶ שבת דף פח ע"א: ויניצבו בתחתית ההר אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבא לאורייתא אמר רבא אף על פי כן הדר קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר

⁷ Maharal

⁸ יט (ח) ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וישב משה את דברי העם אל ה':

Teshuvah understands these words to mean: Our commitment to the Torah is such that the only thing holding us back from the fulfillment of its precepts is our own ignorance of what it says¹.

The Torah describes the convulsions of nature, the Kolos and Brakim², which added to the fear of the Jews. These, too, made sense, as if the Torah, which had to come down from higher spiritual worlds, was to express itself, then certainly the world of nature down here was to actualize and express itself³. It was nature's way of showing that it was included in the Torah⁴. Due to the convulsions of nature⁵ the sensory input was so extreme that the nation began to hear visions and see sounds. History bears testimony that this caused the nation a slight loss of focus which was disastrously expressed later as the Chet HaEgel.

The Torah is now given from the side of G-d which is Midas HaDin⁶. All this awe at a time of the Jews' loving acceptance seems strange, but it comes to show us that the baseline of our Torah commitment cannot be sustained by love alone. When the chips are down, Yirah is a much clearer basis for acceptance. A base-line relationship of only love with G-d has another problem, says Ohr HaChaim. It leads to a certain lightness with respect to obeying G-d's Will: 'G-d will forgive me and overlook my faults – He loves me!⁷' Hence, G-d gives the Torah with an element of both love and

(הבאנו פסוק זה כי הוא מופיע מיד אחרי שמשה ר' אמר את דברי ד' שיהיו ממלכת כהנים וגוי קדוש

¹שערי תשובה - שער שני אות י: אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא בא, יב כח. שמות יב, כח): "וילכו ויעשו בני ישראל", וכי מיד עשו? והלא לא עשו עד ארבעה עשר לחדש? אלא כיון שקבלו עליהם לעשות מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו מיד. ואמרו (אבות דרבי נתן פרק כב): כל שמעשיו מרובים מחכמתו חכמתו מתקיימת. שנאמר (שמות כד, ז): "נעשה ונשמע" - ביאור הדבר, כי האיש אשר קבל על נפשו בלב נאמן לשמור ולעשות על פי התורה אשר יורוהו ועל פי המשפט אשר יאמרו לו היושבים על המשפט, יש בידו מן היום הזה שזכר על כל המצות, על אשר שמעה אזנו מדברי התורה ותכן להם, ועל הדברים אשר לא גלו אזנו עליהם, עדנה וצדק לבש, וקנה זכות על הנגלות אליו ועל כל נעלם מעיניו, ואחרי זאת יום יום ידרוש וישקוד על דלתות מוכיחיו, וישכיל מכל מלמדיו, ונמצא האיש הזה מעשיו מרובים מחכמתו, כי לא ידע את הדבר, והנה שכרו אתו, וכענין מה שאמרו ישראל בסיני "נעשה ונשמע", שהקדימו קבלת הנעשה על נפשם לפני השמיעה. ובענין אחר לא יתכן שיהיו מעשי האדם מרובים ממה שהוא יודע:

²יט (טז) ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על ההר וקל שפר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה: (יז) ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה ויניצבו בתחתית ההר: (יח) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשן כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד:

³מהר"ל, תפארת ישראל פ"ל: ואיך התורה באה אל עולם התחתון שהיא למעלה מן העולם הזה ולא יבא גם כן אותו שהוא למטה ממנו

⁴מהר"ל שם: שהתורה הכל ולכן נמשך אחר זה שינוי בכל (ושם נתן עוד טעם כי התורה כל דבריה מחויבים מוכרחים, וכל דבר שהוא מוכרח הוא חזק)

⁵יט יח: והר סיני עשן כלו ... ויחרד כל ההר מאד

⁶כ א: וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר רש"י: אין אלוקים אלא דין וגו'

⁷אור החיים יט ג: כה תאמר וגו' אתם ראיתם וגו' - צריך לדעת למה כפל תאמר וגו', ותגיד וגו' ... [יגיד] דברים קשים כגידים ... והנה יש בבחינת האהבה צד גורם רעה, כי לא תספיק לבעליה להשמר בתמידות לבל עבור איוזה פעם באקראי, כי יאמר שמצד קורבתו לבוא וחביבותו לא יקפיד עליו על זה, כמנהג וסדר הרגיל בין הנבראים, ולהשכילך בענין, ממשא אתה למד, כי לצד רוב קורבתו וחביבותו עם ה' שגג ודבר אליו שלח נא ביד תשלח (לעיל ד יג), למה הרעות וגו', לא הצלת וגו' (לעיל ה כב כג), וזה היה סיבה, גודל קרבתו לפני ה' נתקורה היראה, כי פשיטא שאדם אחר כשלא יהיה קרוב כל כך תפול עליו אימתה ופחד, והנה האדון ה' צבאות לא כן יחשוב, כמו שאמר הכתוב (דברים י יז) אשר לא ישא פנים ולא וגו', ויקפיד אדבא ביותר על אהובו ליסרו בתוספת מרובה על עוברו אפילו פעם אחת, ואפילו על הקלה שבקלים, כאומרו (תהלים נ ג) וסביבו נשערה מאד, ואמרו ז"ל (יבמות קכא:) שמדקדק עם חסידיו כחוט השערה, ואשר על כן בעת נתינת התורה חשב ה' מחשבות טובות להועיל בקבלת התורה, ולפניו שני דרכים, אחד לדבר דברי אהבה וחבה, ויש בזה תכלית דבר טוב כשיקבלה מאהבה, שקל הקודש כפול הוא בשכרם, ויש בזה צד אחר, כי העושה מאהבה, לפעמים לא ידקדק בפרט אחד מהתורה, כדרך האב עם בנו המגעגעו והמשעשעו כיון שאין עליו בחינת המורא, מה שאין כן כשתהיה קבלת התורה מחמת יראה, מדרך הירא לפחד על דקדוק אחד כעבד מרבו, ונמצא תמיד עומד לשמור עץ החיים, וכן הוא בדבריהם ז"ל (עי' ירושלמי סוטה ה ה), ודרך שני הוא לדבר דברים קשים, כמלך שגורד על עבדו בזריקת מרה ואימת מלכות, ויש בזה תכלית טוב שלא יולזלו באחת מכל מצות התורה ח"ו ואפילו באקראי ועראי, אלא שמגיעם מחצית שזכר משכר המגיעם בעשותם מאהבה:

fear: the softness of love, and the toughness of fear¹. But the fear or the awe must come first.

First we must be G-d's servants and then we can be His children²: Our starting point in serving G-d is the awe we have when we realize that He is the Creator and Master of all the worlds and universes, and that nothing can exist without His sustenance. We therefore owe G-d our allegiance, for it is futile to rebel against Him³. We accept His ruling over us as humble and obedient servants, ready to do whatever He asks of us⁴. Since we realize that He is watching our every move, we serve Him with constant awe and trepidation as one would if standing before a King⁵. As such, we are committed to using everything we have to serve Him,⁶ to the point where even simple Jews have found it within themselves to give their lives rather than surrender their beliefs⁷. Love is something which can build on this service of awe, but love alone does constitute "serving" G-d⁸, it does not comprise the acceptance of the Yoke of the Kingdom of Heaven,⁹ and it is just this Yoke which leads to the unique holiness of the Jewish people¹⁰. It is clear that the awe we are talking about is not simply the fear of sin and its consequences, what the Tanya calls the lower fear. Rather, we are referring to something much more exalted, rooted in a recognition of the greatness of G-d¹¹.

אשר על כן נתחכם ה' לצוות בשני אופנים, בדרך אהבה, ודרך שררה והפחדה, ואמר גם שניהם במתק לשון צדיק בנושא אחד, והוא מה שהתחיל לומר כה תאמר, על זה הדרך כה, פירוש כסדר זה שאני אומר לך, תאמר לבית יעקב ותגיד וגו', פירוש יש בו אמירה רכה שהיא דרך אהבה וחיבה, ותגיד פירוש יש בו גם כן דברים קשים כגידים שהוא דרך הפחדה ויראה וגו'

¹אור החיים, עין הארה הקודמת ועיין באור החיים שדוחה מחמת כמה קושיות הבאור של חז"ל שבית יעקב היינו הנשים וישראל היינו הגברים.

²ספר התניא – ח"א, פ' מא: שכל אדם צ"ל בשתי בחי' ומדרגות והן בחי' עבד ובחי' בן ואף דיש בן שהוא ג"כ עבד הרי אי אפשר לבא למדרגה זו בלי קדימת היראה עילאה

³ספר התניא, שם: ברם צריך להיות לזכרון תמיד ראשית העבודה ועיקרה ושרשה. והוא כי אף שהיראה היא שרש לסוד מרע והאהבה לועשה טוב. אעפ"כ לא די לעורר האהבה לבדה לועשה טוב ולפחות צריך לעורר תחלה היראה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל שלא למרוד בממ"ה הקב"ה כנ"ל שתהא בהתגלות לבו או מוחו עכ"פ דהיינו להתבונן במחשבתו עכ"פ גדולת א"ס ב"ה ומלכותו אשר היא מלכות כל עולמים עליונים ותחתונים ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכמ"ש הלא את השמים ואת הארץ אני מלא ומניח העליונים ותחתונים ומייחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט כי חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם

⁴ספר התניא, שם: והוא גם הוא מקבל עליו מלכותו להיות מלך עליו ולעבדו ולעשות רצונו בכל מיני עבודת עבד.

⁵ספר התניא, שם: והנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי. ועל כן צריך לעבוד לפניו באימה וביראה כעומד לפני המלך

⁶ספר התניא, שם: שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לבדו

⁷ספר התניא, שם: וקבלה זו היא אמיתית בלי שום ספק שהרי היא טבע נפשות כל ישראל שלא למרוד במלך הקדוש ית'

⁸ספר התניא – ח"א, פ' מא: משא"כ אם לומד ומקיים המצוה באהבה לבדה כדי לדבקה בו על ידי תורתו ומצותיו אינה נקראת בשם עבודת העבד והתורה אמרה ועבדתם את ה' אלהיכם וגו' ואותו תעבדו וגו'

⁹ספר התניא, שם: וכמ"ש בזהר [פ' בהר] כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מיניה טב לעלמא כו' הכי נמי אצטריך לב"נ לקבלא עליה עול מלכות שמים בקדמיתא

¹⁰ספר התניא, שם: וכמ"ש בזהר [פ' בהר]....האי לא אשתכח גביה לא שריא ביה קדוש'

¹¹ספר התניא, שם: מורא שמים עליו עכ"פ כמורא בשר ודם הדיוט לפחות שאינו מלך המביט עליו שנמנע בעבורו מלעשות דבר שאינו הגון בעיניו שזו נק' יראה כמו שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם כו' תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם כו' רק שיראה זו נקראת יראה תתאה ויראת חטא שקודמת לחכמתו

The first verse of the Shema comprises acceptance of the yoke of the Kingdom of Heaven. The second verse comprises acceptance of the yoke of the Mitzvos. So too at Sinai, we first accepted G-d's yoke through awe and then received His Ten Commandments, the Mitzvos¹. Other relationships reflect a similar unfolding. Just as love of a husband to a wife which is not based on a foundation of respect and trust will not last, so too, our love of G-d, if it is not based on the awesome realization of who G-d is, will be like a bird without one of its wings². A human needs a wing of love and a wing of awe to soar to spiritual heights³. Instilling the wing of awe was one of the goals of Sinai⁴.

The Jews as the Living Torah

The Jews were now ready for their Torah. The preparations were such that the effect of the actual commandments caused the Jewish People to literally become the embodiment of the commands; they and the commandments became one⁵. 'Do not kill', 'do not steal' were so integrated by the nation that every fiber of their body, every feeling in their heart and every thought in their head contradicted any possibility of them committing an act of murder or theft, or anything that even vaguely related to these prohibitions⁶. This is what Rabbi Akiva⁷ meant when he said that the Jews answered "yes" to all the commandments, even the negative ones. Surely, when told 'don't do this or that', the Jews should have responded, "no, we will not do this," as indeed Rashi brings down⁸. However, Rabbi Akiva is telling us not just of their verbal response but of the total harmony the Jews had with the commands. Their whole essence was "don't steal" and "don't kill"⁹.

With this principle, the Ohr Gedalyahu explains several mysterious ideas. The first relates to the difficulty of the Ibn Ezra, who asks how G-d could have given us the tenth of the commandments, 'do not covet'. Coveting is a desire, he says. How can you

¹ ממעמקים, עמ' 212

² ספר התניא, שם: בלי יראה כלל לא פרחא לעילא באהבה לבדה כמו שהעוף אינו יכול לפרוח בכנף אחד דחילו ורחימו הן תרין גדפין [כמ"ש בתיקונים]

³ ספר התניא, שם: וכן היראה לבדה היא כנף אחד ולא פרחא בה לעילא אף שנק' עבודת עבד וצריך להיות ג"כ בחי' בן לעורר האהבה הטבעית עכ"פ המסותרת בלבד שתהא בהתגלות מוחו עכ"פ לזכור אהבתו לה' אחד במחשבתו וברצונו לדבקה בו ית'

⁴ דברים ד ט: רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך: (י) יום אשר עמדת לפני יהוה אלהיך בחרב באמר יהוה אלי הקהל לי את העם ואשמע את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון: (יא) ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל:

רמב"ן: (ט) רק השמר לך וגו' ... ופירש הטעם כי השם עשה המעמד ההוא כדי שתלמדו ליראה אותו כל הימים ואת בניכם תלמדון לדורות עולם, אם כן עשו אתם ככה ואל תשכחו אותו:

⁵ אור גדליהו עמוד 95: כי בני ישראל בעת שקבלו הדברות נעשו אחד עם הדברות, כי הדברות ה' היו רק בבחינת צווי שלא תעשו זה ושלא תעשו זה, אלא שנעשו במצב כזה שכל המציאות שלהם היה שולל עשייה של מעשה כאלה

⁶ אור גדליהו עמוד 96: שהיה נשלל כל ענין של גניבה, וכל ענין של השפעה למקומות זרים

⁷ במכילתא

⁸ רש"י ד"ה כל הדברים האלה לאמר מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו ע"כ וכן יש דעה אחת במכילתא

⁹ אור גדליהו שם: כי הדברות לא היו רק בבחינת צווי שלא תעשו זה ולא תעשו זה, אלא שנעשו במצב כזה שכל המציאות שלהם היה שולל עשייה של מעשים כאלה

command someone not to have desire, as how can someone control such a thing?¹ However, says the Ohr Gedalyahu, if the Jewish people reached a level where they became the living embodiment of the command, they were not so much commanded as they were given in their hearts and minds the absolute clarity that something which belongs to someone else had absolutely no connection with them at all.²

The second issue here is the case of the missing Vavs. When the Ten Commandments are repeated in Parshas Ve'Eschanan, each command is connected with a Vav. These Vavs do not appear in the first set. The second set of commandments represents the actual command, whereas the first represents the living reality of that command. As commands they must be joined with an 'and' to show that they all really flow into each other, that all are ultimately one reality. But, as a living reality, each one is automatically a part of the reality of each Jew.³

Finally, we gain an understanding of the Sages' statement that says "Zachor VeShamor Bedibur Echad Ne'emru". For a Jew who lives Shabbos, a Jew who is the embodiment of זכור, will want to guard and keep his precious Shabbos. The Shamor will emerge naturally out of the Zachor⁴.

¹אבן עזרא כ יד: לא תחמוד - אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה. איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. וגו' ע"ש תירוצו

²אור גדליהו: אך בהדיבור שלא תחמוד נעקר מהם החמדה, וניתן בלבם הידיעה וההרגשה בבחירות שכל דבר ששייך לזולת אינו שייך לו כלל

³אור גדליהו עמוד 96: כי ויו החבור נצרך רק כשמדברים ומצוים לאחד שלא לעשות זה וגם לא לעשות זה וצריך להבדיל כל דבור ודבור להניח מקום לחבירו, אבל בדבר שיש בו חיות אין צרך בזה כלל, כי זהו המציאות של הדבר ... ומה נעימים דברי המכילתא שכל דבור ודבור נחקק בנפשות בני ישראל ומשם נחקק בלוחות וגו'

⁴אור גדליהו עמוד 96: וביתר ביאור, כי באמת אמרו חז"ל זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, ובדברות ראשונות נאמר זכור, ובאחרונות נאמר שמור, כי בדברות הראשונות היו בני ישראל במצב של שמור, שהם היו תמיד בזכירה, וכשהאדם הוא תמיד במצב של זכור ... אין צרך כלל להגיד לו שישמור עצמו ... נמצא כי השמור הוא כתוצאה של הזכור ונכלל בו ... וכן מה שנאמר אנכי ולא יהיה לך בדיבור אחד

4. Bringing the Torah from Heaven to Earth

SUMMARY:

G-d created the world for a purpose, and that purpose was contained in the Torah. The Ten Sayings of Creation were but the outer physical body for the Ten Commandments, which was the inner spiritual content. Without this inner content the world would have remained a formless mass, as it was at the beginning of creation. This is also how a child is created – in the beginning he is totally egocentric and self-absorbed, all yetzer hara. Later he develops a spiritual and moral sense.

The Torah is the mechanism by which the spiritual life-blood, whose roots come from G-d, can be clothed by the physical world, giving the latter holy potential and purpose. Without the Torah, the spiritual and the physical realms would be totally separate and there would be no way of cleaving to G-d in this world. The Jews got a taste of this separateness when, upon hearing the Ten Commandments, their souls leapt out of their bodies. The experience of standing at Sinai was so spiritually intense that their physical bodies could no longer contain their soaring souls. After the Torah was given, however, a mechanism was provided where the body could soar with the soul, and the two were united once again. Hence, on the day that we celebrate the giving of the Torah we are required to engage in foods which are physically satisfying (בעצרת) (הכל מודים דבעינן לכם) in recognition of the purifying effects of the Torah.

The Torah was not given in one fell swoop. In its original form, it was the blueprint from which the world was made. At another level, the Torah relates to the world of the Malachim. In fact, those same Malachim could not understand how the Torah could go any further. The Torah had to be brought down many levels before it finally entered into the world of man and was comprehensible by him. Once it was, man was able to grasp all aspects of the Torah, though not all of its depth.

The Torah was first shown by G-d to Moshe 'written in black fire over white fire.' From that Torah, Moshe Rabbeinu made a copy on parchment. He also heard by ear, directly from G-d, all the words which he was transcribing. Moshe Rabbeinu wrote in the 3rd person for, since the Torah preceded the creation of the world, Moshe was like a scribe copying from an original book. This was the first Torah scroll. It is not clear whether this scroll was written over 40 years or in one shot at the end of the 40 year period.

Moshe Rabbeinu further transcribed twelve scrolls of the Torah, of which he gave one Sefer Torah to each tribe. All subsequent Torah scrolls were transcribed from these scrolls in turn.

The **אֱוֹת וּמוֹת** of the Torah is the **לבוש גשמי** of the **תורה** in **שמים**. The **אֱוֹת וּמוֹת** are to the **ד' דבר** what the **גוף** is to the **נפש**. Those same **אֱוֹת וּמוֹת** translate, at a lower level, into the actual physical world (**בדבר ד' שמים נעשו**). Because the source of the Written Torah is the **ד' דבר**, the **כתב** has **חיות** (**המכתב מכתב אלוקים**).

The **לוחות** are one of the things that were created **בין השמשות**, essentially after the 6 days of creation. Therefore, they are not a special creation but rather represent the **לוחות**. **סיום הבריאה**, in a sense, is reconstituted in the **לוחות**.

At first, the Ten Commandments were given in the sound of the Kol Shofar. This was G-d's Shofar, and it represented the words of the Torah before they had been divided into their individual letter sounds. G-d then brought the Torah further into the world by speaking all of the Ten Commandments at once. This was still impossible for us to understand (but it made an impression on the highest level of our souls which allows us to connect to the Torah at a very deep level - a Torah for the souls). It had to

be that the Torah was first heard as one utterance around the world, for the Torah, being that it is Chochma Elyona, could not be contained by any one place in particular.

G-d now spoke directly to the Jewish people. According to the Rambam, G-d spoke only the first two of the Ten Commandments to the Jews, and even these two the Jews did not understand. However, according to the Ramban and most other commentators, G-d first spoke all Ten Commandments to the Jewish people in one shot, but the Jewish people were not able to understand a word. Nevertheless, the Jewish people gained a sense of the totality, the harmony and the unity of the Torah and all its Mitzvos. G-d then repeated the first two commandments, one after the other, for these are the two fundamentals on which all the other Mitzvos stand - and these the Jews did understand. Hence these, and only these, are written in the first person addressing the second person – אנכי, אשר הוצאתיך, על פני – etc.

The voice that the Jews heard when G-d spoke the first two commandments came from G-d's essential Unity. This was the first time that the Jewish People could comprehend the content of the Torah. Still, the experience was too intense for the Jewish people. For, so attracting was G-d's Dibur to the Neshamos of Klal Yisroel that they flew out of their bodies towards it. G-d had to revive the nation who now asked that Moshe tell them the rest of the commandments.

The Maharal explains that the first two commandments had to be said by G-d Himself because they involved the communal acceptance of G-d's yoke. Perforce, Moshe Rabbeinu had to be identified with Klal Yisrael in order to be included in the commandment.

These Ten Commandments are brought down on two tablets of stone. These stones were carved and written by G-d. Therein lay their greatness – too great in fact for this world. The first of the tablets were more worthy of angels than of man, and this contributed to their being broken. The Torah had to undergo a process of coming into this world in this aspect as well. The second tablets were written by Moshe Rabbeinu – a human endeavor, and were therefore more worthy of relating to the spiritual realities of this world. Hence the words כי טוב are said in reference to the second and not the first tablets.

The Ten Commandments were a highly contracted form of the Torah, containing within them all 613 commandments. Therefore, when the Jews heard G-d speak, it was as if they had heard the entire Torah (see the essay entitled *The Entire Nation Witnessed the Revelation* in this Parsha). Since the Jews were already at such a high level, they were able to understand from these 10 Commandments all the other 613 Commandments. Similarly, the written words of the 10 Commandments were able to hold, in a contracted form, all of the Torah. Throughout the 40 years in the desert thereafter, the Jews were to hear in detail the unfolding of the Torah that they had already heard at Sinai.

DETAIL:

The Torah which we have in our hand was shown by G-d to Moshe, 'written in black fire over white fire,' including all of its letters. ...From that Torah, Moshe Rabbeinu made a copy on parchment¹. ... He also heard by ear, directly from G-d, all the words which he was transcribing². [Moshe Rabbeinu wrote in the 3rd person for, since the Torah preceded the creation of the world, Moshe was like a scribe copying from an original book. This was the first Torah scroll. It is not clear whether this scroll was written over 40 years or in one shot at the end of the 40 year period³.]

Moshe Rabbeinu further transcribed twelve scrolls of the Torah, of which he gave one Sefer Torah to each tribe. [All subsequent Torah scrolls were transcribed from these scrolls in turn. When the original scrolls were concealed,] there were always some scrolls of the Torah which had been thoroughly examined, and were acknowledged as perfect, to which all other scrolls were compared for correction. And even when some slight variations were found between [these] Torah scrolls ... the Sages fixed the precise text in accord with that found in the majority of the acknowledged scrolls⁴. (Eliyahu Ki Tov⁵)

G-d created the world for a purpose, and that purpose was contained in the Torah. The Ten Sayings of Creation were but the outer physical body for the Ten Commandments, which was the inner spiritual content. Without this inner content the world would have remained a formless mass, as it was at the beginning of creation when the world was Tohu⁶. Sefas Emes points out that this is similar to how a child is

¹On pg. 165-166, he explains that Moshe Rabbeinu was commanded to copy from the fiery script in a slightly different form to the way it appeared as black fire on white fire. "As the Ramban writes (preface to Chumash): We have also an authentic tradition that the entire Torah consists of Divine Names – that the words are subdivisible into sacred Divine Names ... and it appears that the Torah which was written with black fire over white fire was written continuously, without interruptions between the words, so that it was impossible to either read it in accordance with the manner in which we read it. It was given (in writing) to Moshe Rabbeinu in accord with the formulation which we have, while its formulation in accord with the Divine Names was transmitted to him orally."

²Through hearing the words of the Torah, he knew the *kri* (the Torah as read) and through the sight of the script he knew the *ktiv* (the Torah as written)

³Chazal have a machlokes on this point. Some hold that the Torah was written in separate scrolls, all of which were combined into one Sefer Torah at the end. Immediately after Sinai, Bereishis and part of Shemos (up to half of Parshas Yisro) were written and then other scrolls were written as things happened and Moshe R. was given new Mitzvos. Others hold that the entire Torah was given, in one scroll, at the end of 40 yrs. There is also a machlokes on whether Moshe Rabbeinu or Yehoshua wrote the last eight psukim.

⁴It is thus related in Tractate Sofrim that three scrolls of the Torah were found in the Beit Hamikdash, and when some few minor spelling differences were found between them, the Sages confirmed the text found in two of the three scrolls; which they then established as the standard text.]

⁵Book of Our Heritage, vol 3, pg. 161 – 165

⁶שפת אמת ספר שמות - פרשת יתרו - שנת [תרל"ב]: קבלת התורה ועשרת הדברות הי' קיום כל העולם ... כי עשה"ד נגד עשרה מאמרות כו'. ... וכמו מקודם תהו ובהו כו' כן הי' עש"מ קרובים אל הטבע. עד שהי' עשרת הדברות להתחדש ולתקן חיות של העולם כנ"ל להיות נגלה ומבורר כי רק ממנו ית' בכח התורה כמ"ש בראשית בשביל התורה כו'.

created: in the beginning he is totally egocentric and self-absorbed, all yetzer hara. He develops a spiritual and moral sense later on in life¹.

The Torah is the life-force that turns a world of lifeless material action into a vibrant vessel full of holy potential and purpose. Without the Torah, the spiritual and the physical realms would be totally separate. The Jews got a taste of this separateness when, upon hearing the Ten Commandments, their souls leapt out of their bodies. The experience of standing at Sinai was so spiritually intense that their physical bodies could no longer contain their soaring souls². But, after the Torah was given, a mechanism was provided where the body could soar together with the soul, and the two were united once again³. So did David HaMelech put it, משיבת נפש⁴.

In other words, the Torah is the mechanism by which the spiritual life-blood, whose roots come from G-d, can be clothed by the physical world⁵. Without this, man, as a physical being, would have no way of cleaving to G-d in this world⁶. Hence, on the day that we celebrate the giving of the Torah we are required to engage in foods that are physically satisfying (בעצרת הכל מודים דבעינן לכם) in recognition of the purifying effects of the Torah⁷.

All of this was the result of that enormous event at Sinai. The Torah, however, was not given in one fell swoop. It had a long history before it reached the stage where Moshe Rabbeinu wrote it down. Before the Torah was brought into the world, it was a very pure and spiritual thing. In its original form, it was the blueprint from which the world was made. At another level, this Torah related to the world of the Malachim⁸. In fact, those same Malachim could not understand how this Torah could go any further⁹.

¹ שפת אמת שם: וכמו האדם שנכנס בו מקודם יצה"ר ואח"כ בא יצ"ט שהוא תיקונו.

² דברים ה' כב (ואתחנן): ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדלה הזאת אם יוספים אנחנו לשמע את קול ד' אלוקינו עוד ומתנו (כג) כי מי כל בשר אשר שמע קול אלוקים חיים מדבר מתוך האש כמנו ויחי. (כד) קרב אתה ושמע את אשר יאמר ד' אלוקינו אליך ושמענו ועשינו. (כה) וישמע ד' את קול דברכם בדברכם אלי ויאמר ד' אלי שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אליך היטיבו כל אשר דברו

³ שפת אמת שם: ואיתא כי התורה החזירה נשמתן של ישראל שפרחו בשעת עשרת הדברות. וז"ש תורת ה' כי משיבת נפש כו' ע"ש במדרש.

⁴ שפת אמת שם: וזהו משיבת נפש לשוב הנפש להיות מקושר בשורש חיות שלו. כי נפש מדרגה תחתונה כמ"ש בזוה"ק שיש נר"נ כו'. והוא ממש בחי' השבת דכ' ב' וינפש. שיש עלי' לכל נפשות ישראל אליו ית'. והיינו שיש נ"ר להש"י מעבודת בני'. וממילא נמשך חיות מחדש לבחי' נפש כנ"ל.

⁵ שפת אמת שם: והיינו שהתורה היא העצה להתלבש חיות הש"י תוך מעשים גשמיים ג"כ.

⁶ שפת אמת שם: שיוכל האדם להתדבק בו ית' אף בעוה"ז.

⁷ משך חכמה כ' יח: וזה שבמצות הכל מודים דבעינן לכם (פסחים סח), דזהו תכלית מן התורה שכולם יזכו ויזכו החומר וכוחותיו עפ"י התורה אשר תיישר כל צעד בעולם המעשה

⁸ אור גדליהו יתרו עמוד 98

⁹ אור גדליהו יתרו עמוד 98: ובדרך זה יש לבאר דברי חז"ל (שבת פח ע"ב) אריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפני חמודה גנוה שגנוה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה החזיר להן תשובה אמר לפני רבונו של עולם מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה שנאמר מאחז פני כסא פרשו עליו עננו ואמר רבי נחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו אמר לפני רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם שוב מה כתיב בה לא יהיה לך אלהים אחרים בין עמים אתם שרויין שעובדין (פט ע"א) עבודת גלולים שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות שוב מה כתיב בה לא תשא משא ומתן יש ביניכם שוב מה כתיב בה כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם מיד הוודו לו להקדוש ברוך הוא שנאמר ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו'... והשקלא וטריא של בהגמ' צריכה ביאור, שמה היה ההוא אמינא של המלאכים שיקבלו את התורה, ושהם לא ירדו למצרים. אך ברדב"ז מבואר כי מה שאמרו המלאכים "תנה הודך על השמים", לא נתכוונו כלל על התורה והמצות מעשיות כפי שאנו יודעין אותה, אלא רצו ההוד של התורה, חלק התורה השייך למלאכים, זה התורה

The Torah had to be brought down many levels before it finally entered into the world of man and was comprehensible by him. Once it was, man was able to grasp all aspects of the Torah¹, though not all of its depth.

The **אותיות** in the תורה is the **לבוש גשמי** of the תורה in שמים. The **אותיות** are to the **ד' דבר** what the **גוף** is to the **נפש**. Those same **אותיות** translate, at a lower level, into the actual physical world (**בדבר ד' שמים נעשו**). Because the source of the Written Torah is the **ד' דבר**, the **כתב** has **חיות** (אלוקים **מכתב**).²

The **לוחות** are one of the things that were created **בין השמשות**, essentially after the 6 days of creation, and therefore, they are not a special creation but rather represent the **בריאה**. All the **לוחות**, in a sense, is reconstituted in the **לוחות**.²

The Ten Commandments were given, at first, in the sound of the Kol Shofar³. This was G-d's Shofar, and it represented the words of the Torah before they had been divided into their individual letter sounds⁴. G-d then brought the Torah further into the world by speaking all of the Ten Commandments at once⁵. This was still impossible for us to understand, but it made an impression on the highest level of our souls that allows us to connect with the Torah at a very deep level⁶, a Torah for the souls⁷. It had to be, says the Maharal⁸, that the Torah was first heard as one utterance around the world, for the Torah, being that it is Chochma Elyona, could not be contained by any one place in particular⁹.

הכתובה במרום - אם שחורה על אש לבנה, ואותו חלק התורה, החמדה גנוזה, רצו שישאר למעלה ושלא יהיה לבני ישראל חלק בה.

מהר"ל, תפארת ישראל - פרק כד: כל הדברים אשר נאמרו כאן מה שאמר הקדוש ברוך הוא ושאלת המלאכים ותשובת משה אינו ויכוח דברים, רק מה שמתחייב מן השם יתברך נקרא שכך אמר השם יתברך, ומה שמתחייב מן המלאכים נקרא שכך אמרו המלאכים

¹ וזהו פירושו של לא בשמים היא שהסביר הרמב"ם בקדמתו לפירוש המשניות שהוריד ד' את כל התורה לארץ. וכן הוא באור גדליהו יתרו עמוד 98: אך כשקבל משה רבינו את התורה, נטל את התורה בשלימותה, ואף חלק התורה השייך למלאכים ג"כ ניתן לבני ישראל

² מבוסס על רסיסי לילה 139-145

³ י"ט טז: ... וקול שופר חזק מאד
י"ט יט: ויהי קול השופר הולך וחזק מאד

⁴ Rav Tzadok, Machshavos Charutz – קודם חיתוך לאותיות

⁵ כ"א: וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר
רש"י: מלמד שאמר הקדוש ברוך הוא עשרת הדברים בדבור אחד

⁶ שם משמאל יתרו - שנת תרע"ב: ונראה דמה שאמר תחילה כל הדברות בדבור אחד לא הבינו ישראל כלל מזהצריך לחזור ולומר כל דבור ודבור בפני עצמו. ונראה דשורש הנשמה טרם באה בהתחלקות החושים, ואולי היא בחי' יחידה, קבלה תועלת ממאמר זה הכללי כמו שהוא כללי, ועל ידי כן נעשו גם שאר כל חלקי הנפש מזוככים וראויים לקבל הדברות בפרט כמו שהם פרטים. וזה לימוד לכל איש הטרוד בענינים שונים אשר בלתי אפשר לו ליישב דעתו וללמוד, אל ישגיח על זה אלא יתחיל ללמוד אע"ג דלא ידע מה קאמר, כי אע"ג דאיהו לא ידע שורש הנשמה ידע, ובשביל זה לאט לאט נמשכו גם יתר חלקי נפשו להתורה, עד שיפנה דעתו ויבין מה שהוא לומד, אבל לא ימתין עד שיפנה דעתו, והוא בכלל ואל תאמר לכשאפנה אשנה, ... ובכלל זה בודאי מה שאמרו ז"ל (שבת ס"ג.) לגמר אינש והדר ליסבר. ודו"ק:

⁷ אור גדליהו עמוד מח: מקודם ניתן התורה בכלליות ואף שבני ישראל לא הבינו זה אבל היה זה בבחינת תורה לנשמה

⁸ תפארת ישראל פ' לא

⁹ התורה אין לה מקום מוגבל כלל ... והיה הקול אחד ולא היו יכולים לשמוע להבין

G-d now spoke directly to the Jewish people¹. According to the Rambam, G-d spoke only the first two of the Ten Commandments to the Jews, and even these two the Jews did not understand. However, according to the Ramban² and most other commentators³, G-d first spoke all Ten Commandments to the Jewish people in one shot⁴, but the Jewish people were not able to understand a word. Nevertheless, the Jewish people gained a sense of the totality, harmony and unity of the Torah and all its Mitzvos⁵. G-d then repeated the first two commandments, one after the other⁶, for these are the two fundamentals on which the all the other Mitzvos stand⁷, and these the Jews did understand. Hence these, and only these, are written in the first person addressing the second person – על פני, אנכי, אשר הוצאתיך, etc⁸.

The voice that the Jews heard when G-d spoke the first two commandments came from G-d's essential Unity⁹. This was the first time that the Jewish People could comprehend the content of the Torah. Still, the experience was too intense for the

¹דברים ה יט: את הדברים האלה דבר יהוה אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי:
דברים ט י: ויתן יהוה אלי את שני לוחות האבנים כתבים באצבע אלהים ועליהם ככל הדברים אשר דבר יהוה עמכם בהר מתוך האש ביום הקהל:
דברים י ד: ויכתב על הלחת כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר יהוה אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל ויתנם יהוה אלי:

²רמב"ן שמות כ ז: והנה לשון הכתוב הזה את שם ה' אלהיך, כאלו משה ידבר, וכן בכל הדברות אחרי כן, ובשנים הפסוקים הראשונים השם ידבר אנכי, אשר הוצאתיך, על פני, כי אנכי, לאוהבי ולשומרי מצותי ומפני זה אמרו רבותינו ז"ל (מכות כד) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, שהם עיקר הכל ור"א הקשה כי הכתוב אמר (לעיל פסוק א) וידבר אלהים את כל הדברים האלה, ומפורש מזה את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם (דברים ה יט), ושם כתוב עוד ויכתבם על שני לוחות אבנים, כי כאשר אמרם אל כל קהלכם כן כתבם על הלוחות: (דברי האבן עזרא)

ואני אפרש לך קבלת רבותינו - בודאי שכל עשרת הדברות שמעו כל ישראל מפי אלהים כפשוטו של כתוב, אבל בשני הדברות הראשונות היו שומעים הדבור ומבינים אותו ממנו כאשר יבין אותם משה, ועל כן ידבר עמם כאשר ידבר האדון אל עבדו, כמו שהזכרתי ומכאן ואילך בשאר הדברות ישמעו קול הדבור ולא יבינו אותו, ויצטרך משה לתרגם להם כל דבור ודבור עד שיבינו אותו ממשה וכן הם מפרשים משה ידבר והאלהים יענו בקול (לעיל יט יט) ועל כן היו בהם דברי ה' עם משה שיאמר להם כן והכונה היתה בזה כדי שיהיו כלם נביאים באמונת ה' ובאיסור ע"ז, כאשר פירשתי (שם ט), לפי שהם העיקר לכל התורה והמצות, כמו שאמר הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים (דברים ד י) אבל בשאר הדברות יקבלו מפי משה ביאורן עם שמיעתם קול הדברים, ובשאר המצות יאמינו במשה בכל:

³כן פשטות הדברים לפי רש"י בשם המכילתא, דרשות הר"ן, שו"ת רדב"ז (ח"ב ט' תתיז), החזקוני והמורח

⁴רש"י כ א (בשם המכילתא): את כל הדברים האלה - מלמד שאמר הקב"ה עשרת הדברות בדבור אחד מה שאי אפשר לאדם לומר כן

⁵פחד יצחק, שבועות לב

⁶רש"י כ א: א"כ מה ת"ל עוד אנכי ולא יהיה לך שחזר ופירש על כל דבור ודבור בפני עצמו.
משך חכמה כ ג: בספר המורה ח"ב (פרק לג) בביאור ארון מוכרח מכל שיטות רבותינו בעלי התלמוד דישאל לא שמעו רק קול אלקים בלבד ולא פרטי הדברים, ופירש אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, היינו מצד גבורת המופת, כי שני שרשים אלו מציאות השי"ת והיותו אחד אמנם יושגו במופת, וכל מה שיוודע במופת משפט הנביא וכל מה שידענו בו שוה עי"ש [והרב המקובל בעל עה"ק האריך בסתירת דבריו בחלק סתרי תורה פרק ל"ג יעו"ש], הרי מהרה סר מאתו קושיית הרמב"ן, כי דרכו נשגבה, וכבר אמרתי כי דברי רבינו בכל ספריו ביד במורה ופהמ"ש רוח אחת בהם, אולם מש"כ המגילת אסתר דילמא לא אמרו רק לא יהיה לך, מלבד דמוכח ממדרשות (ע' שה"ש רבה א-יג) דקאמר שבשני דברות ראשונים כו', עוד דעת רמב"ן ז"ל דמכתובים גופיה מוכח כן שמדבר בלשון מדבר על עצמו ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך כו' משא"כ בדברות האחרונות [ועיין בדברי רמב"ן שהובא בספר עבוה"ק לר"מ בן גבאי (שם) ודו"ק בכ"ז].

⁷אור החיים כ א: כי הם שני שורשים לשתי כללות המצוות: מצוות עשה ומצוות לא תעשה. 'אנכי' היא עיקר ושורש כל מצוות עשה, 'לא יהיה לך', היא עיקר ושורש כל מצוות לא תעשה

⁸חז"ל (סוף מכות) דייקו מזה ששני הדברות הראשונות כתוב אנכי ועל פני ומדבור השלישי והלאה כתוב אלוך וכו'

⁹היינו ששמעו את קול ד' בכבודו ובעצמו, שבא מועצם יחדו יתברך. (פסיקתא זוטרות שמות כ ב, עבודת הקודש ה"ד פ' לא, שלה מסכת שבועות תורה אור דף לט עמ' א). אמנם, הרמב"ם כתב ששמעו קול נבואת ד' (מורה נבוכים ח"ב פ' לג).

Jewish people. For, so attracting was G-d's Dibur to the Neshamos of Klal Yisroel that they flew out of their bodies towards it¹. G-d had to revive the nation who now asked that Moshe tell them the rest of the commandments².

The Maharal explains that the first two commandments had to be said by G-d Himself because they involved the communal acceptance of G-d's yoke³. Perforce, Moshe Rabbeinu had to be identified with Klal Yisrael in order to be included in the commandments⁴.

These Ten Commandments were then brought down on two tablets of stone. These stones were carved and written by G-d. Therein lay their greatness – too great, in fact, for this world. The first tablets were more worthy of angels than of man, and this contributed to their being broken⁵. The Torah had to undergo a process of coming into this world in this aspect as well. The second tablets were written by Moshe Rabbeinu, a human endeavor, and were therefore more worthy of relating to the spiritual realities of this world. Hence the words **כי טוב** are said in reference to the second tablets but not the first⁶.

The Ten Commandments were a highly contracted form of the Torah, containing within them all 613 commandments⁷. Therefore, when the Jews heard G-d speak, it was as if they had heard the entire Torah⁸ (see the essay entitled *The Entire Nation Witnessed the Revelation* in this Parsha). Since the Jews were already at such a high level, they were able to understand from these 10 Commandments all the other

¹אמנם, במהר"ל (תפארת ישראל פ' לא) הסבר אחר לדבר: כי איך אפשר שיהיה ישראל מתחברים אל הדבור של הקדוש ברוך הוא כי במדרגת מציאות השם יתברך אין נמצא שום מציאות כלל

²דברים ה' כב (ואתחנן): ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדלה הזאת אם יוספים אנחנו לשמע את קול ד' אלוקינו עוד ומתנו (כג) כי מי כל בשר אשר שמע קול אלוקים חיים מדבר מתוך האש כמנו ויחי. (כד) קרב אתה ושמע את אשר יאמר ד' אלוקינו אליך ושמענו ועשינו. (כה) וישמע ד' את קול דברכם בדברכם אלי ויאמר ד' אלי שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אליך היטיבו כל אשר דברו דברים ה' ה' : אנכי עמד בין יהוה וביניכם בעת ההוא להגיד לכם את דבר יהוה כי יראתם מפני האש ולא עליכם בהר לאמר: שמות יט ט: ויאמר יהוה אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל יהוה: שמות יט יט: ויהי קול השפר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יענו בקול:

³תפארת ישראל - פרק כא: אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה, ודבר זה בודאי ראוי שיהיה כך כי בדבור אנכי הוא שקבלו השם יתברך לאלוק וכן לא יהיה לך שלא יהיה להם אלוהים וזולת השם יתברך שאם היה להם אלוהים יתברך היו מבטלים מלכותו יתברך חס ושלום, והנה דבר זה שהוא קבלת מלכותו עליהם אינו לכל יחיד ויחיד רק לכלל ישראל שאין השם יתברך מיחד שמו יתברך על יחיד לומר אנכי ה' אלקיך רק על כל האומה, ואי אפשר לומר באלו שתי מצות שהמצוה היא לכל יחיד ויחיד בעצמו, שאין השם יתברך מלך על יחיד שאין מלך בלא עם, ולפיכך באלו ב' דברות שהם לכלל ישראל ביחד היה במה שהם עם אחד והשם יתברך מלך עליהם ובכלל זה משה עם כל ישראל ומשה נכלל עמהם

⁴שם: ולפיכך באלו ב' דברות שהם לכלל ישראל ביחד היה במה שהם עם אחד והשם יתברך מלך עליהם ובכלל זה משה עם כל ישראל ומשה נכלל עמהם

⁵מהר"ל, תפארת ישראל פרק לה: לגודל מעלת הלוחות הראשונות נשתברו, וזה מפני כי לא היה ראוי לעולם הזה דבר שהוא מעשה אלקים, וזה כי כאשר נתנה תורה לישראל לא היו ישראל במדרגת בני אדם רק במדרגת המלאכים.

⁶מהר"ל, שם: ולכן דוקא בלוחות השניות שהיו מעשה משה והוא ראוי לפי מדרגת עולם הזה ודבר שהוא ראוי לפי המציאות נאמר בהן כי טוב

⁷רב סעדיה גאון שחיבר פיוט הנקרא "אזהרות", רמב"ן שכתב חיבור להראות איך כל תרי"ג מצוות נכללות תחת הכללים של עשרת הדברות (מובא בכתבי הרמב"ן ע"י מוסד הרב הקוק)

⁸עבודת הקדוש, ח"ד פ' לד: עשרת הדברות ... הם שורשים ועיקרים לכל עשרת הדברות רלב"ג, פרשת יתרו: ראוי שתדע, כי אלו עשרת הדברים מקיפים בכל מצוות התורה הכתוב והקבלה, ד"ה והלוחות מעשה אלקים: עשרת הדברות האלה הם דברות הכוללים תחתיהם פרטים ופרטי פרטים לאין מספר ... שהם כוללים כל התרי"ג מצוות הכתובים לפנינו רלב"ג, במלכי א ח ט

613 Commandments. Similarly, the written words of the 10 Commandments were able to hold, in a contracted form, all of the Torah¹. Throughout the 40 years in the desert thereafter, the Jews were to hear in detail the unfolding of the Torah that they had already heard at Sinai.

¹הכתב והקבלה, ד"ה והלוחות מעשה אלוקים: שהמכתב היה מכתב אלוקים ... גם בו ייפלא, לצמצם כל התורה כולה בשיעור קטן הכמות כמו הלוחות שפסקה זוהמתן ובאו למדרגת אדם הראשון קודם החטא ... היה די להם נתינת התורה כולה בהלכותיה וגדותיה על ידי זה הדרך הנפלא.

5. Ten Commandments (The Decalogue)

SUMMARY:

The literal translation of *Aseres HaDibros* is the Ten Sayings, in which at least 14 commandments are contained. Although spoken to the Jewish people, there is a universal element about the Ten Commandments, and it has formed the basis of Western moral codes ever since. It was therefore proclaimed in all seventy languages and in desert territory belonging to no specific people.

Initially, when the non-Jews heard the commandments, they rejected them as sectarian, suspecting that the Sinaiic voice was an angel or a spiritual force belonging to the Jewish people and meant to please a local G-d. But when they heard the fifth through the tenth commandments, which are universal values, they recognized all the commands as true and just. Even Eisav, whose blessing was to live by sword, recognized that killing was wrong.

As individual Mitzvos, the Ten Commandments are not holier or more important than any other commandment in the Torah. To avoid this mistake, the Ten Commandments are not included in the morning prayers. However, the Ten Commandments are really ten broad categories, containing the essence of the Torah and under which all the 613 Mitzvos can be subsumed. Therefore, they serve as an introduction to the Torah. They complete the covenant between G-d and the Jewish people.

Subsequently, when the Jews hear these Commandments it is as if they hear the entire Torah. Since they are already at such a high level, they are able to understand from these 10 Commandments all the other 613 Commandments.

The Ten Commandments are then written on two tablets of stone. The *לוחות* are one of the things that were created *בין השמשות* on the 6th day, representing a completion of all of creation. Even though these tablets were square, we usually represent them as heart-shaped. This is because they were not there just to hold the words of the Ten Commandments but rather to reflect our entire relationship with the Torah in that it should go deep into our hearts.

The first five Commandments start with man's thoughts and move to his actions, whereas the second five move in the opposite direction, from man's actions to his thoughts. *"This expresses the important idea: All religion and so-called 'honoring G-d in spirit' is worthless if the thought, the idea of G-d [does not express itself in actions]. ... And on the other hand all social virtue is worthless and crumbles at the first test, as long as it only aims at ... outward correctness, ... but refuses inner loyalty [to G-d]."*

The Ten Commandments are given on 2 separate, square tablets. The first five represent laws between man and G-d, whereas the second five represent laws between man and his fellow man. Both are essential to achieve spiritual completion. The first five Commandments reflect the covenant from G-d's side, whereas the second five reflect the covenant from Man's side.

The first two commandments deal with the acceptance of G-d's yoke, and are therefore spoken by G-d Himself. Hence these, and only these, are written in the first person addressing the second person – *אנכי, אשר הוצאתיך, על פני*, etc.

The first command uses the name *ה'* to ensure that we understand that the same G-d who took us out of Egypt is intimately involved with our lives, not only at a national level, but also with each and every life. So too, all the commandments are in the singular. The First Commandment is not a commandment at all, according to some.

It is rather the underlying premise of belief in G-d on which the rest of the Torah is predicated.

The first two commandments appear to be in the reverse order. G-d first tells the Jews to believe in Him and only then tells them to get rid of their idolatry. Should He not have told them to first deal with their idolatry, to get rid of all the negativity before turning to serve G-d in purity? However, if that had been the order, some would have been too daunted by the challenge of doing Teshuvah. Therefore, G-d allowed us to first focus on positive Mitzvos, on establishing a relationship with Him, and to only then get rid of our negativity.

The Fifth Commandment, to honor one's parents, appears in the first set of tablets because if we remember our debt of gratitude for all the kindness they have done for us we will also come to honor G-d for all that He does for us.

DETAIL:

The Universality of the Ten Commandments

Although spoken to the Jewish people, there is a universal element about the Ten Commandments. While it did not replace the universal Noachide moral code, it was proclaimed in all seventy languages¹ and in desert territory belonging to no specific people², giving it a universalistic element.

In the USA, many battles concerning the separation of church and state revolved around the issue of posting the Ten Commandments. Ten Commandments displays at the Texas Capitol building, the Alabama Supreme Court house³ and two Kentucky courthouses came under attack as violating the separation between church and state. Although the Supreme Court has a 7-foot-tall frieze displayed on its walls depicting Moshe carrying the tablets of God's law (with the words in Hebrew), this has not been attacked, because the first tablet is hidden by the second. In contrast, the displays in Texas and Kentucky, like others being contested around the country, depict all Ten Commandments, in English, and the Texas monument⁴ gives unique prominence to the First Commandment. In big capital letters, in the center of the man-sized granite slab, we read, "I am the Lord thy God." Those six words, asserting that the authority of all ethical precepts depends on G-d, are the key to understanding the conflict⁵.

The first two commandments were spoken directly by G-d⁶. The Maharal explains that the first two commandments had to be said by G-d Himself because they involved the communal acceptance of G-d's yoke⁷. Perforce, Moshe Rabbeinu had to be identified with Klal Yisrael in order to be included in the commandment¹.

¹Shabbos 88b

²The Infinite Chain, Rabbi Nathan T Lopes Cardozo, pg. 69

³In August 2004, Alabama Chief Justice Roy Moore was suspended for defying a federal court order to remove the Ten Commandments monument from his building. His argument was that American law was based on Judeo-Christian beliefs. His display, he said, was a statement about the moral underpinning of law, not an advancement of one religion over another. The federal court claimed, however, that the monument was "nothing less than an obtrusive year-round religious display."

The next day the other eight justices on the court voted unanimously to overrule him and move the monument. While this was happening, Moore's supporters turned the courthouse steps into a campground, and a revival. In the past, Moore had hung a rosewood plaque of the Ten Commandments above his bench in Gadsden, Ala., 11 years ago. The American Civil Liberties Union sued, but Chief Justice Moore won that case.

⁴ Like an identical one outside of police headquarters in Everett, Washington which is similarly the object of legal action.

⁵Klinghoffer: The Third through Tenth Commandments deal with issues which are still regarded as of general applicability: forbidding false oaths, stealing, adultery and so on — rules to which nobody much objects. Even the Fourth Commandment to observe the Sabbath has its uncontroversial, secular aspect; there are no efforts to force the Postal Service to deliver mail on Sunday.

This is why the Supreme Court's Moses is not under attack. Were it not for "I am the Lord thy God," it seems doubtful the Ten Commandments would be considered problematic at all.

⁶"ח"ל (סוף מכות) דייקו מזה ששני הדברות הראשונות כתוב אנכי ועל פני ומדבור השלישי והלאה כתוב אלוֹקִי וכו'

⁷תפארת ישראל - פרק כא: אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה, ודבר זה בודאי ראוי שיהיה כך כי בדבור אנכי הוא שקבלו השם יתברך לאלוה וכן לא יהיה לך שלא יהיה להם אלוה זולת השם יתברך שאם היה להם אלוה זולת השם יתברך היו מבטלים מלכותו יתברך חס ושלום, והנה דבר זה שהוא קבלת מלכותו עליהם אינו לכל יחיד

The Ramban points out that the first commandment uses the name ה' to ensure that our belief goes deep enough. We need to believe that G-d is the source of all Being, that He is the source of all that has happened in the world since its inception, the same Being that worked through Moshe Rabbeinu in all the miracles connected with the Exodus². This G-d is the One who took us out of Egypt, אשר הוצאתיך מארץ מצרים, proving that He is intimately involved with our lives, not only at a national level, but also with each and every life³. Hence, the commandment (as with all the others) is in the singular⁴.

The Gemorrah points to a verse from the book of Psalms, "Oh L-rd, all the kings of the earth will acknowledge You, for they heard the words of Your mouth"⁵. What are the words that the kings will acknowledge? The Talmud explains that initially, when secular kings and governments hear the first two commandments, they might reject them as sectarian, meant only for the honor of the biblical G-d. But when they hear the other commandments, especially the fifth, "Honor your father and mother," wise rulers will change their minds and conclude that really all Ten Commandments are meant for society's own good⁶.

The Pnei Yehoshua has difficulty with this Gemorrah. For, if the nations did hear G-d saying "I am the Lord, your G-d," why would the fact that He is saying so for His own glory be a reason not to listen to Him? Who, but those who deny G-d's existence, would dare not obey Him⁷? And if, by chance, they believed that the voice at Sinai was not really G-d's, how would hearing the fifth commandment change that⁸?

ויחיד רק לכלל ישראל שאין השם יתברך מיחד שמו יתברך על יחיד לומר אנכי ה' אלהיך רק על כל האומה, ואי אפשר לומר באלו שתי מצות שהמצוה היא לכל יחיד ויחיד בעצמו, שאין השם יתברך מלך על יחיד שאין מלך בלא עם, ולפיכך באלו ב' דברות שהם לכלל ישראל ביחד היה במה שהם עם אחד והשם יתברך מלך עליהם ובכלל זה משה עם כל ישראל ומשה נכלל עמהם

¹שם: ולפיכך באלו ב' דברות שהם לכלל ישראל ביחד היה במה שהם עם אחד והשם יתברך מלך עליהם ובכלל זה משה עם כל ישראל ומשה נכלל עמהם

²דרשת תורת ה' תמימה להרמב"ן: מתחלה אמר אנכי ה' לומר שיאמינו שיש אלוך נמצא, להוציא מדעת נבל האומר בלבד אין אלקים, והזכיר ה' שהוא שם העצם, ובו יסוד ההויה, ונעשים בו אותות ומופתים משנים היותו של עולם, והוא השם הנגלה למשה בבאו לחדש אותות ומופתים, לא מה שנודע לאבות שהוא אל שדי, כמו שכתוב, וארא אל אברהם אל יצחק וגו'

³רמב"ן, שם: ואמר אשר הוצאתיך, להזכירם שכבר ידעו ונתברר להם ביציאת מצרים שיש אלוך מחדש העולם ויש לו ידיעה בפרטים והשגחה בהם, וכבר השלים כי כל האמונה שאדם חייב להאמין בעצם האלקות, כלומר שיש אלוך נמצא מחדש העולם ויש לו ידיעה השגחה ויכולת. והם מעצמם מאמינים בנבואה שעד עכשיו הוא מדבר עמהם

⁴רמב"ן, שם: וגם ידיעת היחוד נרמז להם בכאן במלת אנכי והוצאתיך

⁵קלח:ט

⁶קידושין דף לא עמ' א: בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא אנכי ולא יהיה לך אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר כבד את אביך ואת חזרו והודו למאמרות הראשונות רבא אמר מהכא ראש דברך אמת ראש דברך ולא סוף דברך אלא מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת

⁷פני יהושע על קידושין שם: גמרא דריש עולא רבה כו' מאי דכתיב יודוך ה' כו' בשעה ששמעו אומות העולם אנכי ולא יהיה לך אמרו לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר כבד את אביך ואת חזרו והודו ע"כ. ולכאורה יש לתמוה על כוונת המאמר דמעיקרא מאי סברי שאם נתאמת להם כששמעו דברי אלקים חיים שהן מאמר האל הוא היוצר הוא הבורא א"כ מה ראו לשטות זה לומר לכבוד עצמו הוא דורש ומה בכך כ"ש שהיה להם לכופ אדם לשמוע מה שהוא אומר לכבוד עצמו והלא כל המאמין במציאות אלקות וכופר בעיקר לילך אחרי שרירות לבו הרע היינו עצת הכופרים ואומרים עוב ה' את הארץ ואין משגיח כלל בתחתונים בשום שכר ועונש ובחר לו העליונים וכמ"ש היפה תואר בראשית במאמר דור הפלגה עי"ש וא"כ מכיון ששמעו שהאל יתברך רוצה בתחתונים וצוה בפה מלא אנכי ה' אלקיך ולא יהיה לך אלהים אחרים מי יבא אחר המלך ומי פתי יסור הנה להמרות את דבריו בשאט נפש

⁸פני יהושע על קידושין שם: ואם לא האמינו בקול הדיבור שהם דברי אלקים חיים אלא חשבו מחשבות זרות שאיזה מלאך או כוכב נגלה להם לישראל ובדה הדברות מלבו וקרא על עצמו שם אלקות א"כ מה יתן ומה יוסיף במה ששמעו מאמר כבד את אביך לבטל מחשבתם הרעה:

Initially, the Pnei Yehoshua explains, the nations did indeed suspect that the Sinaiic voice was an angel or a spiritual force belonging to the Jewish people. Hence, they felt that the initial four commandments were but to please a local G-d. However, the fifth through to the ten commands are universalistic values, easily recognized by all nations as true and just. Even Eisav, whose blessing is to live by sword, recognizes that killing is wrong. And even though they continue with their murderous ways, they do not lose sight of the moral reprehensibility of murder¹.

The Ten Commandments as Mitzvos and as a Covenant

As individual Mitzvos, *"the 'Ten Commandments' have in no wise any greater holiness or greater importance than any other commandment in the Torah; they are neither the whole Law nor are they holier laws than all the rest. G-d clearly and expressly proclaimed them as being merely a preparatory introduction to the whole following, real giving of the Law ..."*² To avoid this mistake, the Ten Commandments were not included in the morning prayers³.

The literal translation of *Aseres HaDibros* is the Ten Sayings, in which at least 14 commandments are contained⁴. According to the Behag and the Ramban, the first of the Ten Sayings is not a commandment at all. The language is in the form of a statement rather than a command – I am the Lord Your G-d, etc. The Ramban explains that belief in G-d is a fundamental underpinning of the whole Torah on which everything written therein is predicated. Until we declare that we believe in G-d there is no Divine Imperative to obey any of the Torah⁵.

On the other hand, the second of these Sayings may contain as many as 4 individual commandments⁶. The Rishonim show how the Ten Commandments are

¹פני יהושע על קידושין שם: ונראה לי דודאי כן הדבר דכל מלכי האומות שהיו באותו הזמן טעו בשטות עצמן לומר שאין להסיבה ראשונה שום השגחה בתחתונים כי אם נתונים נתונים המה תחת מערכות השמים ותחת שרי מעלה שהם שבעים שרים כמבואר וחשבו בלבם שבני ישראל ג"כ יש להם שר וכוכב מיוחד והוא הנדמה להם לישראל באיזה תמונה וקרא עצמו בשם ה' אלקים למען יקבעו זאת האמונה בלבם ויעבדוהו, ולפי"ז אדרבא חששו בעונם דבר הזה לגנות המלאך והשר הזה באומרים שבהיות שמימיהם לא נגלה להם השר שלהם בפומבי מתוך האש לפי שאינו חפץ שיעבדוהו בתמידות בשם אלוהות ממש כי אם דרך עראי וא"כ זה השר של ישראל שקרא עצמו בשם אלקות לכבוד עצמו הוא דורש ומלבו הוא בודה אבל כששמעו הדברות מכבד את אביך ואילך שהם חוקים צדיקים ומשפטים ישרים כמאמר הכתוב בואתחנן ובאמת שכל מי שיש לו מוח בקדקדו ולבבו יבין ניכרין דברי אמת על כל המצות כאלה כבד שממש כל האומות מודים בכך וכן לא תרצח ולא תנאף ולא תענה ולא תחמוד ואף שכמעט פקרו בכולם כדאיתא במדרש [איכה רבה פ"ג] ובגמרא שבני עשו אמרו זו הברכה שבירכנו אבינו על חרבך תחיה וישמעאל פרא אדם לעבוד על לא תנאף וכולם על הגזל וכיוצא מ"מ ידעו בעצמן שיצדם הרע השיאן לכל אלה והוא דבר מתנגד לחוש השכל לעשות אדם כדגי הים איש רעהו חיים בלעו ונמשל כבהמות נדמה לעשות כל הישר בעיניו.

²Rav SR Hirsch, Shemos, pg. 280 (כ: יד)

³תמיד ה א

⁴רמב"ן, דרוש תורה תמימה: וחכמי גויים נבחרים בזה, ומפרשים בהבליהם שאינה מצוה, והם מקשים על עצמם, אם כן היאך הם עשו, ונחלקים בזה לכתות, יש מחלקים פסוק זה לא יהיה לך, לשתי מצוות, והסכמת חכמי הבל שלהם לחלק לא תחמוד לשתיים,אני עשיתי לכם טובה ואתם חייבים לשמוע בקולי, כי הכתוב לא הזכיר אלא עשרת הדברים, ולא עשרת המצוות

⁵רמב"ן, הגהות על ספר המצוות להרמב"ם מל"ת א

⁶משך חכמה כ ג: לא יהיה לך - הרמב"ם ז"ל בספר המצוות בל"ת (ב.ג.ה.ו.) דלא יהיה לך מנה ד' אזהרות, לא תעשה לך פסל, לא תשתחוה להם, לא תעבדם, ובאמת כי דבריו מוכרעים בכמה מקומות בסוגיית הש"ס, אולם רמב"ן השיב א"כ שמעו מפי הגבורה חמשה מצוות ומפי משה תר"ח וכבר בארו החכמים (מכות כג סע"ב) ששמעו מפי משה תורה היינו תרי"א ושתיים מפי הגבורה והרב כותב זה כמה פעמים ואינו נזכר, ופירוש דבריו, דאלו מה דנאמר את עשרת הדברים כו' (דברים י, ד) היינו דכל מצות האמורים בע"ז אחת המה, אבל הכא קרא דריש תורה צוה לנו משה היינו כמנין תורה תרי"א א"כ מוכח דלא יהיה לך אינו רק מצוה אחת פרטית, [ודברי הרב מעין החכמה (סדר תשר"ק אות פ) אינם צודקים כמובן].

really ten broad categories under which all 613 Mitzvos can be subsumed¹. Therefore, they contain the essence of the whole Torah and serve as an introduction to the Torah². As Rabbi Aryeh Kaplan³ put it, *"The Ten Commandments had formed the basis of morality and religion even in the times of the Patriarchs. They contain the main principles necessary for the survival of the Jewish people, both religiously and ethically."*

Although Moshe Rabbeinu was given the whole Torah during the 40 days and nights that he was on top of the mountain, the Torah was given to the Jewish people over a 40 year period. Only the Ten Commandments were given to the Jewish people at Sinai. This was because they contained the essence of the Torah. They were not just the part of the Torah we received but the way in which we made our commitment to the Torah, the covenant of the Torah⁴.

In addition, the Ten Commandments were a highly contracted form of the Torah, containing within them all the 613 commandments⁵. Therefore, when the Jews heard G-d speak, it was as if they had heard the entire Torah⁶. Since they were already at such a high level they were able to understand from these 10 Commandments all the other 613 Commandments. Similarly the written words of the 10 Commandments were able to hold, in a contracted form, all of the Torah⁷. Throughout the 40 years in the desert thereafter, the Jews were to hear in detail the unfolding of the Torah that they had already heard at Sinai.

The Luchos

The Ten Commandments were written on two tablets of stone. The **לוחות** were one of the things that were created **בין השמשות**, essentially after the 6 days of creation, and therefore, they were not a special creation but rather represented the **סיום הבריאה**. All the **בריאה**, in a sense, is reconstituted in the **לוחות**⁸. (Even though these tablets were square, we usually represent them as heart-shaped. This is because they were not

¹רש"י (שמות כד יב – סוף משפטים): כל שש מאות ושלש עשרה מצות בכלל עשרת הדברות הן ורבינו סעדיה פירש באזהרות שיסד דבור ודבור מצות התלויות בו ע"כ. עיין שפתי חכמים הדיוק מהפסוק, וכן הראה הרמב"ן איך כל המצוות נכללות תחת עשרת הדברות ובמדרש רבה (נשא יג טו-טז באמצע וכן ב"ח כא): תריג אותיות יש מן אנכי עד אשר לרעך כנגד תריג מצוות ח יתירות כנגד ז ימי בראשית ללמדך שכל העולם לא נברא אלא בזכות התורה

²Handbook of Jewish Thought, Rav Aryeh Kaplan 5:23

³Handbook of Jewish Thought, 5:24

⁴ולכן נקראים הלוחות לוחות הברית (דברים ט: ט, יא, טו) והארון נקרא ארון הברית (שמות כה: כב, כו: לג ועוד כמה מקומות).

⁵רב סעדיה גאון שחיבר פיוט הנקרא "אזהרות", רמב"ן שכתב חיבור להראות איך כל תרי"ג מצוות נכללות תחת הכללים של עשרת הדברות (מובא בכתבי הרמב"ן ע"י מוסד הרב הקוק).

⁶עבודת הקודש, ח"ד פ' לד: עשרת הדברות ... הם שורשים ועיקרים לכל עשרת הדברות רלב"ג, פרשת יתרו: ראוי שתדע, כי אלו עשרת הדברים מקיפים בכל מצוות התורה הכתב והקבלה, ד"ה והלוחות מעשה אלוקים: עשרת הדברות האלה הם דברות הכוללים תחתיהם פרטים ופרטי פרטים לאין מספר ... שהם כוללים כל התרי"ג מצוות הכתובים לפנינו רלב"ג, במלכי א ח ט

⁷הכתב והקבלה, ד"ה והלוחות מעשה אלוקים: שהמכתב היה מכתב אלוקים ... גם בו ייפלא, לצמצם כל התורה כולה בשיעור קטן הכמות כמו הלוחות שפסקה זוהמתן ובאו למדרגת אדם הראשון קודם החטא ... היה די להם נתינת התורה כולה בהלכותיה וגדותיה על ידי זה הדרך הנפלא.

⁸עיין רב צדוק הכהן, רסיסי לילה 139-145

there just to hold the words of the Ten Commandments but rather to reflect our entire relationship with the Torah in that it should go deep into our hearts¹.)

The Order and the Substance of the Ten Commandments

There are four questions that the commentators deal with concerning the order and substance of the Ten Commandments:

1. Why do the first of the two commandments appear in the order that they do, first to believe in G-d and then not to worship idols? How can we worship G-d while still having idols in our house? Is this not what the Rambam likens to toveling in a mikvah while still holding the *sheretz*, the source of impurity, in our hands? Did not David HaMelech first tell us *סור מרע* and then *עשה טוב*?
2. Why were the Ten Commandments divided into two separate tablets, making two groups of five?
3. If the answer to that is that the first five are between man and G-d whereas the second five are interpersonal Mitzvos, why, then, is honoring one's father and mother on the first, and not the second, set of tablets?
4. Why do the first group of five appear to go from Mitzvos which are more idea-orientated (I am the Lord your G-d) and flow towards Mitzvos that are very detailed and action-orientated (Shabbos)?

1. The Order of the First Two Commandments:

The first two commandments were stated by G-d², for these are the two fundamentals on which the all the other Mitzvos stand³. Hence these, and only these, are written in the first person addressing the second person – על פני – אנכי, אשר הוצאתיך, etc⁴.

The Maharal explains that the first two commandments had to be said by G-d Himself because they involved the communal acceptance of G-d's yoke⁵. Perforce,

¹ מכתב מאליהו ח"ב דף 19 (זמן חרותינו): בחינת הלוחות היא גדר לבם של ישראל שאליו צריך להחזיר את התורה, כאמור "כתבם על לוח לבך"

² רש"י כ א: א"כ מה ת"ל עוד אנכי ולא יהיה לך שחזר ופירש על כל דבור ודבור בפני עצמו. משך חכמה כ ג: בספרו המורה ח"ב (פרק לג) בביאור ארון מוכרח מכל שיטות רבותינו בעלי התלמוד דישראל לא שמעו רק קול אלקים בלבד ולא פרטי הדברים, ופירש אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, היינו מצד גבורת המופת, כי שני שרשים אלו מציאות השי"ת והיותו אחד אמנם יושגו במופת, וכל מה שיוודע במופת משפט הנביא וכל מה שידענו בו שוה עיי"ש ונהרב המקובל בעל עה"ק האריך בסתירת דבריו בחלק סתרי תורה פרק ל"ג יעו"ש, הרי מהרה סר מאתו קושיית הרמב"ן, כי דרכו נשגבה, וכבר אמרתי כי דברי רבינו בכל ספריו ביד במורה ופה"מ"ש רוח אחת בהם, אולם מש"כ המגילת אסתר דילמא לא אמרו רק לא יהיה לך, מלבד דמוכח ממדרשות (ע' שה"ש רבה א-יג) דקאמר שבשני דברות ראשונים כו', עוד דעת רמב"ן ז"ל דמכתובים גופיה מוכח כן שמדבר בלשון מדבר על עצמו ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך כו' משא"כ בדברות האחרונות ויעיין בדברי רמב"ן שהובא בספר עבוה"ק לר"מ בן גבאי שם ודו"ק בכ"ז.

³ אור החיים כ א: כי הם שני שורשים לשתי כללות המצוות: מצוות עשה ומצוות לא תעשה. 'אנכי' היא עיקר ושורש כל מצוות עשה, 'לא יהיה לך', היא עיקר ושורש כל מצוות לא תעשה

⁴ חז"ל (סוף מכות) דייקו מזה ששני הדברות הראשונות כתוב אנכי ועל פני ומדבור השלישי והלאה כתוב אלוהיך וכו'

⁵ תפארת ישראל - פרק כא: אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה, ודבר זה בודאי ראוי שיהיה כך כי בדבור אנכי הוא שקבלו השם יתברך לאלוק וכן לא יהיה לך שלא יהיה להם אלוהי זולת השם יתברך שאם היה להם אלוהי זולת השם יתברך היו מבטלים מלכותו יתברך חס ושלום, והנה דבר זה שהוא קבלת מלכותו עליהם אינו לכל יחיד ויחיד רק לכלל ישראל שאין השם יתברך מיחד שמו יתברך על יחיד לומר אנכי ה' אלקיך רק על כל האומה, ואי אפשר לומר באלו שתי מצוות שהמצוה היא לכל יחיד ויחיד בעצמו, שאין השם יתברך מלך על יחיד שאין מלך

Moshe Rabbeinu had to be identified with Klal Yisrael in order to be included in the commandment¹.

We would have expected that the Second Commandment, not to believe in idolatry, would precede the First Commandment, to believe in G-d. The Maharal states that the מצוות לא תעשה are the סדר הדברים, the basic parameters of life in which we operate². The עשה, on the other hand, reflect קנין המעלה, the exalted levels of holiness which we are able to achieve³. Therefore, our starting point in Avoda is to enter into the framework, the negative commandments. A non-Jew, for example, is commanded in 7 basic mitzvos, all of them negative⁴. As the Maharal puts it:

תפארת ישראל פ"ד: מצוות לא תעשה מצד החומר ... ואלו מ"ע ... היא מצד הצורה כי הצורה היא שלימות האדם והשלמותו היא מצד מצות עשה.

שם פ"ז: והאדם בעצמו יש לו רמ"ח אברים שהם שלימות האדם וכנגד זה נתן לו רמ"ח מצוות עשה שהם שלימות האדם ... [ו]מקומו של האדם היא תחת החמה וכך נתן לאדם שס"ה מצוות לא תעשה.

However, the First Commandment really summarizes the whole purpose of the entire Torah⁵, which amounts to believing in and relating to G-d. Hence it comes first, as an introduction to the whole Torah. The Sages say that the first word, אנכי, stands for *I myself have written the script*, as if to say that G-d Himself wrote and put Himself into the letter of the Holy Torah. G-d's holiness is hidden in the letters of the Torah, and therefore, when a person learns Torah, את כל הדברים האלה, he engraves upon his heart this concept of *I am the Lord your G-d*⁷. This was the completion of the covenant, the fundamental relationship between G-d and the Jewish people, that began in the events at Maamad Har Sinai leading up to the giving of the Torah.

Meshech Chochma explains that the first two commandments appear to be in the reverse order. He points out that the negative commandments relating to belief in G-d are generally easy to understand intellectually. Ideas such as the prohibition of idolatry seem very basic to us⁸. The positive Mitzvos relating to belief in G-d, such as personal Providence, however, are more subtle and challenging. Some of the most difficult issues, such as why the righteous suffer and the evil prosper, arise out of this

בלא עמ, ולפיכך באלו ב' דברות שהם לכלל ישראל ביחד היה במה שהם עם אחד והשם יתברך מלך עליהם ובכלל זה משה עם כל ישראל ומשה נכלל עמהם

¹שם: ולפיכך באלו ב' דברות שהם לכלל ישראל ביחד היה במה שהם עם אחד והשם יתברך מלך עליהם ובכלל זה משה עם כל ישראל ומשה נכלל עמהם

²מהר"ל תפארת ישראל פ"ז כי על ידי סדר הזה האדם אינו יוצא מן הסדר כלל

³מהר"ל: ויגש ד"ה זו דינה שנבעלת לכנענית: מל"ת הם סדר הדברים, מ"ע הם קנין המעלה

⁴רק האחרון, החיוב לעשות מדפטים הוי עשה אבל המהר"ל בתפארת ישראל פ"ז (קטע המתחיל אמנם) טען שכל המצוות בני נח הם מצוות לא תעשה וטעם מספר 7 הוא שמצוות בני נוח הם חלק ממערכת הטבע

⁵נתיבות שלום, עמ' קנד: תכלית כל הדברים היא לאמר אנכי ד' אלקיך

⁶מס' שבת קה עמ' א

⁷נתיבות שלום, עמ' קנד-ה: שהקב"ה כביכול כתב והכניס נפשו בתוך אותיות התורה הק' ... וכאשר יהודי לומד תורה, את הדברים האלה, נחקק בלבו כי אנכי ד' אלקיך ... כביכול קדושתו נסתרת בתוך אותיות התורה

⁸משך חכמה כ:ב: דוע דהדת הישראלי נחלק לשני דברים, בדיעות ובמעשים. הנה בדיעות הל"ת הוא קל במושכל כמו האמנה בע"ז בשיתוף שזה הבל ושוא נתעה לכל במושכל ראשון

principle¹. These are contained in the first of the Ten Commandments². In practice, however, an active act of idolatry is far worse than failing to understand a principle of Providence, and so the Ten Commandments begin with “I am the Lord” and move onto the more serious “There shall be no other gods before Me³.”

However, it would appear to be the other way around with regard to other Mitzvos. It is easier to put on Talis and Tefilin in the morning than it is to observe all the minutiae of Kashrus or the prohibitions of Shabbos and Yom Tov. This, though, was not the case with the Jews in the desert, as they had all their physical needs completely taken care of. And so, for them, the positive aspects of Shabbos and Yom Tov were more challenging. This is why in the first tablets, **זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת** is mentioned, while in the second, which addresses the generation about to go into the land of Israel, **שְׁמוֹרָה**⁴ is mentioned.

Rav Tzadok HaCohen takes a different approach to the original question of why G-d first tells the Jews to believe in Him and only then tells them to get rid of their idolatry. If G-d would have told the Jews to first deal with their idolatry, to get rid of all the negativity before turning to serve G-d in purity, some would not manage, and would either be discouraged from beginning the process of Teshuva or be overwhelmed along the way. Therefore, G-d did a tremendous Chesed for us in allowing us to do Teshuva by focusing first on positive Mitzvos, on establishing a relationship with Him, and only then getting rid of our negativity. Indeed, to this day, those in outreach use this approach, encouraging the non-observant to first taste the positive aspects of Judaism and Torah learning before observing the negative commands.

What David HaMelech meant when he said **סֹר מֵרַע וְעֵשָׂה טוֹב**, in that order, relates to individual sins, after one has come to a recognition of and commitment to serving G-d. But, when it comes to establishing a relationship with G-d to begin with, G-d's chesed to us opens new possibilities.

2. Two Groups of five

The Ten Commandments were given on 2 separate, square tablets. The first five represent laws between man and G-d, whereas the second five represent laws between man and his fellow man⁵. (These last five can in turn be summed up as “Love your neighbor like yourself”⁶.) Both are essential to achieve spiritual completion⁷. The first five Commandments reflect the covenant from G-d's side, whereas the second five

¹משך חכמה, שם: והנה מדוע דרך רשעים צלחה כבר שאל משה הודיעני נא דרכיך כו' (שמות לג, יג. ברכות כא)

²משך חכמה, שם: רק העשה הוא חמור וצריך להאמין בהשגחה פרטית, וזה מרומז באנכי ה' אלקיך אשר כו'

³משך חכמה, שם: ולכן פתח הכתוב באנכי ואחרי זה לא יהיה לך אלהים אחרים דזה חמור יותר

⁴משך חכמה, שם: אולם במצות הנה הקום ועשה קל יותר דנוח לאדם לעסוק בתפילין וציצית, לא כן הסור מרע כבד מאד, כמו זוהירות מאכילות אסורות ובפרט במקום שאין ישראל וכן הביטול ממלאכה בשבת ויו"ט בזמן חריש וקציר וכיו"ב, אמנם במדבר שהיו ניזונים מלחם שמים ואכלו משולחנו של מקום הרי לא היו צריכים מאומה וכמו שאמרו בספרי (ברכה כא) על פסוק צדקת ה' עשה, א"כ לדידהו היה הל"ת בשבת קל, לכן בדברות ראשונות כתוב זכור היינו לקדשו ולברכו שזה היה חמור במדבר והיה נחוץ האזהרה עליו ביותר ובדברות שניות כתיב שמור קודם כניסתן לארץ שזה היה נחוץ האזהרה על בטול מלאכה בו אם כי נאמרו בדיבור אחד והבן.

⁵ר' יוסף אלבו, ספר העקרים - מאמר שלישי פ' כו: ובאו החמשה מהם שהם כנגד השם שהוא האדון בלוח אחד והחמשה שהם כנגד האדם שהוא העבד בלוח אחד

⁶דרשת תורת ה' תמימה להרמב"ן ז"ל: לא תרצח ולא תנאף ולא תגנוב ולא תענה ולא תחמוד ולא תתאווה, השלמת כל מצוה שבין אדם לחברו, שהוא כלל ואהבת לרעך כמוך:

⁷ספר העקרים, שם: להורות ששניהם הכרחיים בהגעת השלמות האנושי

reflect the covenant from man's side¹. It was necessary to have both sides (i.e. two separate tablets) reflected because, as the Maharal explains, the Ten Commandments reflected not just a concentration of the Torah but also the covenant, the fundamental relationship, that was established between G-d and the Jewish people. Otherwise, it would not have been fitting to have one part of the Torah (the Ten Commandments) separated from the rest². (In addition, the Ten Commandments are also a part of the Torah, for, in addition to their covenantal value, they come, like the rest of the Torah, to purify and complete man³.)

3. Why is Honoring One's Parents in the First Tablet?

The one seeming exception to the layout of the commandments seems to be the Fifth Commandment, to honor one's parents⁴. Bechor Shor explains the logic of the mitzvah as follows: Even though I, your G-d, have told you that you should neither honor nor serve anyone except Me, you should nevertheless honor your parents⁵. You should never forget your debt of gratitude for all the kindness they have done for you, if only because they have given you life itself by bringing you into the world⁶. And, I, G-d, know that if you honor them for what they have done for you in the most selfless manner possible, you will also honor Me for doing all that is possible to allow you to get to the World to Come⁷. Hence honoring one's parents is a means to honoring G-d and is therefore included in the first tablet. According to this explanation, the words למען יאריכו ימך may well refer to the length of days that come as a result of honoring G-d, sensitized through honoring one's parents.

(Other commentators explain that the parents of each generation are the guardians of the Mesorah, entrusted to hand this over to the next generation⁸.)

¹מהר"ל, תפארת ישראל - פרק לה: עשרת הדברות הם חבור העלה והעלול, ולכן היו שני לוחות האחד כנגד העלה והשני כנגד העלול, אבל שאר דברי תורה אינם רק להשלמת האדם ר' יוסף אלבו, ספר העקרים - מאמר שלישי פ' כו: רצה השם יתברך להשמיע לישראל מפיו את עשרת הדברים כדי שיוורו על הדברים הכוללים שיחוייב האדם בהם מצד הקשר הזה אשר בין ית' ובינו וזה אם מצד האדון המצוה ואם מצד עבד המצווה ולזה באו שני לוחות נבדלות להורות על ששני אלו העניינים נבדלים זה מזה עוד כתב המהר"ל בתפארת ישראל שהדברות ביתרו הם מצד הנותן ואילו הדברות בואתחנן הם מצד המקבל

²מהר"ל, תפארת ישראל - פרק לה: והנה יש לבאר למה נתנה התורה בסיני בב' פנים עשרת הדברות מפי השם יתברך לישראל ושאר תורה נאמרה על ידי משה, ועוד יש לשאול כי עשרת הדברות שנכתבו בלוחות נראה דבר חסר שיהיה מקצת התורה שהם עשרת הדברים בלבד יהיו נכתבים בלוחות שדבר זה נראה דבר חסר ותורת ה' תמימה.

³מהר"ל, שם: מצד שהם בכלל כל מצות התורה שלמות האדם, ולכן היו אלו עשרת הדברים נכתבים בתורה עם שאר מצות

⁴רמב"ן, דרוש תורה תמימה: [צוה ד'] כבוד לבואר שני שהמציאן והם האב והאם, ואומר בזה למען יאריכון ימך, מפני שהיא מצוה בתחתונים וצריכה שכר, כי המצוה בבואר אמונה היא אינו צריך טעם להאמין האמת

⁵בכור שור: **כבד את אביך ואת אמך**: אע"פ שאמרתי לך שלא תכבד ותעבוד כי אם אותי, אביך ואמך כבד!

⁶בכור שור: ולא תישכח כל גמוליו כי הם הביאוך לעולם, וגמולך (כל טוב) עד שנעשתה גדולת ועליך מצטערים, וכל טרחם אינו רך לך.

⁷בכור שור: ואם תכבד אותם ותשלם להם גמולם, ידעתי כי תכבד אותי על כל החסד אשר עשיתי לך להביאך לעולם הזה ולעולם הבא.

⁸אברבנל, רב ש.ד. הירש, משך חכמה ו

4. Why do the first group of five appear to go from Mitzvos which are more idea-orientated (I am the Lord your G-d) and flow towards Mitzvos that are very detailed and action-orientated (Shabbos)?

Rav S.R. Hirsch points out that the first five Commandments start with man's thoughts and move to his actions¹, whereas the second five move in the opposite direction, from man's actions to his thoughts:

"This expresses the important idea: All religion and so-called 'honoring G-d in spirit' is worthless if the thought, the idea of G-d [does not express itself in actions]. ... And on the other hand all social virtue is worthless and crumbles at the first test, as long as it only aims at ... outward correctness, ... but refuses inner loyalty ... that only G-d sees and G-d judges."

"The demand for the recognition of G-d begins with a demand for the mind (לא יחיה לך), but it is not satisfied with the mere spirit; it demands the expression of this spirit in letter, in control of word (לא תשא), of activities (זכור) and of the family (כבוד). The social laws begin with the demand for letter, for control of deeds and words (לא תרצח, תנאף, תגנוב, לא תענה), but are not satisfied with letter only, but demand control of spirit and feeling (לא תחמוד)."

(Another approach to the order of the Second Five commandments is taken by the Bechor Shor, who explains each of the second Five Commandments in a לא זו אף זו fashion, i.e. the Torah prohibits murder, but I still might have thought that adultery was permissible, etc².)

¹ודבר דומה ברמב"ן, דרוש תורה תמימה: והאדם צריך להאמין האמת במחשבתו להודיע בדבור ולאמת אותו בגופו, ר"ל במעשיו, ולפיכך אמרו רבותינו ז"ל ששבת ועבודה זרה שקולים כנגד כל המצוות

²בכור שור: **לא תרצח**: שלא תאמר: מאחר שהקב"ה שלא אכבד כי אם אותו, ושבת, ואבי ואמי, כל אדם שיעשה לי שלא כרצוני אכנו נפש, לכן נאמר: "לא תרצח". דלא הזהרתיו על זאת (שלא לכבד) אלה אלוקות, אבל לרצוח, עון כבד הוא. רציחה: מורטר"א בלע"ז, והיא מיתה שלא כדין, אבל מיתה והריגה שייכי בית דין, בין שלא בדיון, כדכתיב במיתת בית דין "כי הרוג תהרגנו", "מות יומת... דמיו בו" ולפיכך לא צריך כאן פרוש אחר, כי לשון "רציחה" מוכיח שלא מזהיר אלה על שלא כדין. **לא תנאף**: לפי שאמר "לא תירצח" דמשמע אסור למעט הבריות, היית אומר: אבל לגדל הבריות שפיר דמי, לפיכך כל אשה שימצא האדם, בין אשת איש ובין שאר העריות יבוא עליה כדי להוסיף על הבריות, לכן נאמר: **לא תנאף**: דניאוף משמע ביאה של ערוה, כגון ההא על אשת איש. ו"עריית" אבוטיר"א בלע"ז, וכן זימה, **לא תגנוב**: שלא תאמר על רציחה ועל ניאוף אישיתו אני נזהר שמא אוליד ממזר ונמצאתי לתת כל יגעי ועמלי לממזר אחד שאינו בנית אבל לגנוב אותו, או ממונו, כדי להשתכר מותר, לכן נאמר **לא תגנוב**: וב"לא תגזול" מזהיר מקום אחר אבל כאן הזהר על גנבה שהיא מצויה יותר, שגזלה אינה מצויה כל כך, שיכח על ראשו, ויקבלו עליו למושל. ונירא שלא תגנוב דהכא: אזהרה לגנוב נפש, שיש בו חיוב מיתה, דומיה דלא תרצח ודלא תנאף, וכן לא תענה: אזהרה לעדים וזממין. **לא תענה**: שאפילו יגרם שימותו או שיפסיד ממונו אי אתה רשאי.

Index of Chumash Topics

Note: This index is for all Chamishei Chumshei Torah:

Categories:

1. Bereishis – Unfolding of World History
2. Family, Women, Chinuch
3. Food, Environment
4. G-d - Providence, Bitachon, Miracles, Choice, Reward
5. Israel: Nation, Land and Beis HaMikdash
6. Israel & the Nations
7. Legal & Political
8. Life – Death; Purity and Impurity
9. Leadership & Authority
10. Monetary, Wealth & Property
11. Self
12. Others
13. Shabbos & Festivals
14. Torah & Mitzvos
15. Good & Evil

1. Bereishis – Unfolding of World History

Avraham Avinu- his growth:	P1 Lech Lecha
Cheit of Adam Harishon:	P1 Bereishis
Creation:	P1 Bereishis
Joseph & His Brothers:	P1 VeYeshev
Noach's Failed Greatness:	P1 Noach
Study of History	P5 Haazinu
The Creation of Man & Woman	P1 Bereishis
The Avos:	P1 Lech Lecha
Yaakov & His Family:	P1 VeYechi

2. Family, Women, Chinuch

Family:	P1 Chayeh Sarah
Homosexuality:	P3 Acharie Mos
Hair Covering:	P4 Naso
Marriage:	P4 Naso
Sarah and Rivka – Mothers and Wives:	P1 Chayeh Sarah
Tznius:	P3 Naso

3. Food, Environment

Engagement vs. Prishus:	P4 Naso
Kashrus:	P3 Shmini
Sanctifying the Material	P3 Shmini (Kashrus)
Science & Nature – as a source of belief:	P1 Lech Lecha

4. G-d - Providence, Bitachon, Miracles, Choice, Reward

Bitachon:	P1 VaYishalch
Brochos & Kelalos, Reward in This World & The Next:	P3 Bechukosai
Happy Endings are not always so happy:	P1 VaYigash
Kidush & Chillul HaSh-m:	P4 Emor
Miracles & the Makos:	P2 VaEreh
Prayer:	P5 Eikev
Providence, Punishment and Rehabilitation	P3 Metzora
Providence vs. Choice:	P4 Balak
Science – as a source of belief:	P1 Lech Lecha
Skepticism:	P5 Devarim
The Golden Calf:	P2 Ki Sisa
The Last 3 Makkos:	P2 Bo
Truth:	P1 VaYetzeh
Understanding G-d:	P2 Ki Sisa
Walking in His Ways:	P5 Eikev

5. Israel: Nation, Land and Beis HaMikdash

Bigdei Kehuna:	P2 Tezaveh
Difference between Jew & non-Jew:	P4 Balak
Eretz Yisroel:	P4 Masay
Fire on the Mizbeach:	P3 Tzav
Individual and Community:	P4 Bamidbar
J People & the Holy Land:	P5 Ki Savo
J People: commitment to G-d and His Torah	P5 Ki Savo
Korbanos:	P3 Vayikra
Korbanos in our Day:	P3 Vayikra
Korbanos of the Sinner:	P3 Tzav
Mishkan and Beis Hamikdash:	P2 Trumah
G-d's Presence in One Place	P2 Trumah
The Beis HaMikdash Today	P2 Trumah
Shemita & Yovel:	P3 Behar
Study of History	P5 Haazinu
The Miracle of The Land:	P5 Eikev
The Spies and the Land:	P4 Shelach
The Tribes and Their Blessings:	P5 Vezos HaBracha
The Unity of the Jewish People:	P2 Pikudei
This is My Bread:	P3 Vayikra
Uniqueness of J People	P5 Ki Savo
What does it mean to be Chosen:	P5 Ki Savo

6. Israel & the Nations

Conquering other lands:

P5 Devarim

Difference between Jew & non-Jew:
 Galus:
 Galus Yavan
 Geirus:
 Inter-marriage:
 Rome & Jerusalem:
 Yaakov & the Sar Shel Eisav
 Seven Noachide Mitzvos:
 The Chosen People:
 Eternal Bris with the Chosen People
 War:

P4 Balak
 P1 VaYigash
 P1 Chanuka
 P5 Eikev
 P4 Pinchus
 P1 Toldos
 P1 VaYishlach
 P1 Noach
 P5 Ki Savo
 P5 Netzavim
 P5 Ki Tetzei

7. Legal & Political

Democracy:
 Eved Ivri:
 Judging Fairly:
 Torah Civil Law – The Limits of Man's Genius:
 Using a Beis Din
 Requirement to Listen to Chachamim

P4 Korach
 P2 Mishpatim
 P5 Devarim
 P2 Mishpatim
 P2 Mishpatim
 P5 Shoftim

8. Life – Death; Purity and Impurity

Leprosy:
 Parah Adumah:
 The Cheit of Adam HaRishon:
 The Golden Calf:
 Tumah & Tahara:

P3 Tazria
 P4 Chukas
 P1 Bereishis
 P2 Ki Sisa
 P4 Metzora

9. Leadership & Authority

Chachamim:
 Cohanim & Leviim:
 Communal Responsibility:
 Noach's Failed Greatness:
 Prophecy:
 Pursuing One's Dreams:
 The Avos:
 The Making of Moshe:
 The Sins and Death of Moshe:

 Yehoshua, the Mysterious Leader:
 Kings

P5 Shoftim
 P4 Korach
 P1 Noach
 P1 Noach
 P5 Shoftim
 P1 MiKetz
 P1 Lech Lecha
 P2 Shemos
 P5 Haazinu/
 Vezos Habracha
 P5 Vayeshev
 P5 Shoftim

10. Monetary & Property

Charity and Giving:

P5 ReEh

Joy & the Challenge of Wealth
Damages
Sanctifying the Material

P5 Ki Savo
P2 Mishpatim
P3 Shmini
(Kashrus)

11. Self

Creativity balanced with Discipline (The Mishkan):
Fulfilling One's Potential:
HaKaras HaTov:
Midos: The Midos and Nisyonos of the Avos:
Nisayon:
Nisayon – On One's Own: Yaakov & the Sar Shel Eisav

P2 Vayakhel

P5 Ki Savo
P1 VaYishlach
P1 Veyerah

Purity and Impurity:
Pursuing One's Dreams:
Spiritual Creativity:
The Akeidah – Man's Potential and its actualization:
The limits of Man's Genius:
Tznius:
Women's Hair Covering:
Arrogance, Humility & Fear
Jacob – Sanctifying the World:
Sanctifying the World:

P1 VaYishlach
P3 Metzora
P1 MiKetz
P4 Matos
P1 VaYerah
P2 Mishpatim
P3 Acharei Mos
P4 Naso
P5 Eikev
P1 VaYetze
P3 Shmini

12. Others

Charity and Giving:
Eved Ivri:
Giving:
Hate:
Hakaras HaTov
Healing and Saving Lives, Physically & Spiritually:
Lifnei Iver:
Love your Neighbor:
Machlokes:
Shalom and Machlokes:
Speech:
Speech – Loshon Hora:
Tochacha:
Tochacha:
To Walk in His Ways:

P5 ReEh
P2 Mishpatim
P1 Vyereh
P3 Kedoshim
P5 Ki Savo
P2 Mishpatim
P3 Kedoshim
P3 Kedoshim
P4 Korach
P4 Pinchus
P4 Matos
P3 Tazria
P3 Kedoshim
P1 VaYigash
P5 Eikev

13. Shabbos & Festivals

Parshas Zachor:
Pesach, Krias Yam Suf:
Pesach, Yezias Mitzraim:
Rosh Chodesh:

P2 Tetzave
P2 BeShalahc
P2 BeShalach
P2 Bo

Rosh Hashana – Day of Judgement
 Rosh Hashana – Teshuva MeAhava
 Shabbos:
 Shabbos HaGadol – Korban Pesach:
 Tisha B'Av
 Yom Kippur Avodah:
 Yom Kippur - The Seir HaMistaleach:
 Teshuva & Yom Kippur

P5 Rosh Hashana
 P5 Rosh Hashana
 P1 Bereishis
 P3 Tzav
 P5 after Devarim
 P4 Acharei Mos
 P4 Acharie Moshe
 Yom Kippur (after
 Haazinu)

14. Torah & Mitzvos

The Purpose of the Mitzvos
 Bikurim - Hakaras Hatov
 Chukim:
 Cruelty to Animals
 Krias Yam Suf:
 Ma'amad Har Sinai:
 Moshe Rabbeinu's Prophecy:
 Nadav & Avihu – Holy & Unholy Logic
 Preservation of the Torah: Hakhel and Writing a Sefer Torah:
 Requirement to Listen to Chachamim:
 Ten Commandments :
 Teshuva
 Teshuva & Yom Kippur
 Teshuva MiAhava & Rosh Hashana
 The Limits of Man's Genius
 The Nation Witnessed the Revelation Themselves:
 The Torah –True Forever:
 Torah Study:
 Torah Study: Yisachar-Zevulun
 Tzitzis
 Yezias Mitzraim:

P5 Ki Seitzei
 P5 Ki Savo
 P4 Chukas
 P5 Ki Seitzei
 P2 BeShalach
 P2 Shemos
 P4 Behaaloscha
 P3 Shmini
 P5 Reeh
 P5 Shoftim
 P2 Shemos
 P5 – Netzavim
 P5 – Yom Kippur
 P5 – Rosh Hashana
 P2 Mishpatim
 P2 Shemos
 P5 VeEschanan
 P5 VeEschanan
 P5 Vezos Habrachah
 P4 Korach
 P2 BeShalach

16. Good & Evil

The Corruptor
 Yaakov & the Sar Shel Eisav

P5 Reeh
 P1 VaYishlach

BIBLIOGRAPHY

Most Frequently Used Sources:

אור גדליהו
אור החיים
בכור שור
גור אריה (מהר"ל)
הגות בפרשיות התורה
כתב וקבלה
העמק דבר (הרב נפתלי צבי יהודה ברלין)
ספר החינוך
כלי יקר
משך חכמה
מדרש רבה
נתיבות שלום
ספורנו
רמב"ן
ר' בחיי
ר' שמשון שפאל הירש
שפת אמת
שם משמאל
תלמוד בבלי

Other, frequently used sources:

אונקלוס
אברבנאל
אבן עזרא
בית הלוי
בעל הטורים
דעת זקנים
זהר, תקוני זהר, זהר החדש
חזקוני
חתם סופר
מדרש תנחומא
מהר"ל : חידושי אגדות
גבורות ד'
תפארת ישראל
נתיבות
דרך חיים על אבות
מי שלוח
מלבי"ם
רב צדוק הכהן : מחשבות חרוץ
צדקת הצדיק
פרי צדיק
שיחות מוסר
תלמוד ירושמי

Less frequently used sources:

אבות דרבי נתן
דובר צדק (רב צדוק הכהן)
ילקוט שמעוני
מאור ושמש
מדרש שוחר טוב
מהרש"א על ש"ס
מכתב מאלהו
נפש החיים
ספר היצירה
ספר העיקרים (ר' יוסף אלבו)
ספר התודעה (רב אליהו כי טוב)
פחד יצחק (ר' יצחק הוטנר)
פרקי אבות
קול אליהו (הגר"א)
רוח חיים
רמח"ל: דרך ד'
דעת תבונות
מסילת ישרים
רשב"ם על התורה
שפתי חכמים
תקנת השב"ם (רב צדוק הכהן)
תרגום יונתן בן עוזיאל

The Stone Chumash

Occasionally used Meforshim:

אדרת אליהו
אלשיך
הרב משה שפירא שליט"א
חכמה ומוסר (ר' שמחה זיסל מקלם)
חתם סופר
לב אליהו
מדרש שוכר טוב
מנחת יהודה (רב יהודה פתיה)
ספר הפרשיות (רב אליהו כי טוב)
עלי שור
רמב"ן, דרשת תורת ד' תמימה
תנא דבי אליהו
תפארת יהונתן, הרב יהונתן אייבשיץ

Also Quoted:

אבן שלימה להגר"א
גשר החיים
דרש משה (רב משה פיינשטיין)
מדרגת האדם (רב יוסף יוזל הורוביץ)
מדרש לק"ט
נתיבות המוסר
ספר לקט הקמח החדש
עולות הראייה של הרי"א קוק
פני יהושע
פסיקתא רבתי
פרקי דרבי אליעזר
קהלות יעקוב
קובץ שעורים

רב דוד צבי הופמן
ר' חיים פרידלנדר, שפתי חיים, פרקי אמונה ובחירה ח"ב
רלב"ג
רמב"ן: שער הגמול
רמח"ל: מאמר הגאולה
שי"ך על השו"ע
תרגום יונתן בן עוזיאל

Rav Yaakov Kaminetzky
Rav Moshe Feinstein
Holocaust & Halacha -
Rav Aryeh Kaplan, Waters of Eden
Rabbi Freundel, Journal of Halacha and Contemporary Society
The Secret of Sabbath, From The Sabbath: A Guide To Its Understanding and
Observance by Dayan Dr. I. Grunfeld